

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

ΤΑΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

[Η Κοινωνιολογία και
ο Δημόσιος Ρόλος της
στην Εποχή της Μεταμόρφωσης
του Κόσμου]

Αθήνα | 29-31.3.2018

ΠΑΝΤΩΝ
ΧΡΗΜΑΤΩΝ
ΜΕΤΡΩΝ
ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΕΚΕ)
HELLENIC SOCIOLOGICAL SOCIETY (HSS)

ΤΑΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

[Η Κοινωνιολογία και
ο Δημόσιος Ρόλος της
στην Εποχή
της Μεταμόρφωσης του Κόσμου]

Αθήνα | 29-31.3.2018

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
Σχολή Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας & Εφαρμοσμένων Οικονομικών
Ελ. Βενιζέλου 70 | Καλλιθέα | Τ.Κ. 17671

Αθήνα | 29-21 Μαρτίου 2018

6^ο Τακτικό Συνέδριο της ΕΚΕ

“Η Κοινωνιολογία και ο Δημόσιος Ρόλος της στην Εποχή της Μεταμόρφωσης του Κόσμου”

Διοργανωτής:

Ελληνική Κοινωνιολογική Εταιρεία | <http://www.hellenicsociology.gr>

Με την υποστήριξη της Σχολής Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας & Εφαρμοσμένων Οικονομικών

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο | <https://www.hua.gr>

©Ελληνική Κοινωνιολογική Εταιρεία, 2018

Χαιρετισμός Προέδρου ΕΚΕ

Η Ελληνική Κοινωνιολογική Εταιρεία (ΕΚΕ) διοργανώνει το 6^ο Τακτικό Συνεδριό της στην Αθήνα την περίοδο 29-31 Μαρτίου 2018 στους χώρους του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου με βασικό θέμα: **“Η κοινωνιολογία και ο Δημόσιος ρόλος της στην Εποχή της Μεταμόρφωσης του Κόσμου”**.

Η κοινωνιολογία ως κοινωνική επιστήμη που διδάσκεται σε πανεπιστημιακό επίπεδο έχει παρουσία πλέον των τριών δεκαετιών στην Ελλάδα, ενώ τα πρώτα τμήματα κοινωνιολογίας άρχισαν να ιδρύονται σε διάφορες αναπτυσσόμενες χώρες από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Η σημαντική αυτή καθυστέρηση στην ακαδημαϊκή παρουσία της κοινωνιολογίας στην Ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση οφείλεται σε μια σειρά από λόγους που θα έπρεπε κάποια στιγμή να συζητηθούν εκτενέστερα, αλλά παράλληλα χρειάζεται να υπογραμμιστεί ότι σήμερα η επιστήμη της κοινωνιολογίας καλείται να ανταποκριθεί στις διαρκώς μεταβαλλόμενες προκλήσεις και ανάγκες της κοινωνίας.

Εντός του εθνικού πλαισίου όπου η κοινωνική έρευνα αλλά και ευρύτερα οι έρευνες των κοινωνικών επιστημόνων θεωρούνται στην καλύτερη περίπτωση ‘πολυτέλεια’, η πρόσφατη επιτυχημένη διοργάνωση του 13^{ου} Συνεδρίου της Ευρωπαϊκής Κοινωνιολογικής Εταιρείας (European Sociological Association) με τίτλο: “(Un)Making Europe: Capitalism, Solidarities, Subjectivities” από την Ελληνική Κοινωνιολογική Εταιρεία το καλοκαίρι του 2017 στην Αθήνα πρόσφερε ποικίλες ευκαιρίες για ανάδειξη της σημασίας και του ρόλου της ακαδημαϊκής κοινότητας των κοινωνιολόγων και των κοινωνικών επιστημόνων ευρύτερα, τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Ελλάδα.

Στόχος του 6^{ου} Συνεδρίου της ΕΚΕ είναι να αναδείξει τον σύγχρονο προβληματισμό και τις διαφορετικές προκλήσεις που συνδέονται με τον ρόλο των κοινωνιολόγων και των κοινωνικών επιστημόνων στην παρούσα εποχή της ‘μεταμόρφωσης του κόσμου’ όπου σημειώνεται μια ανατροπή τόσο του πλαισίου κατανόησης όσο και των πρακτικών και δράσεων των ατόμων.

Το θέμα του συνεδρίου αποτελεί το έναυσμα προκειμένου να παρουσιαστεί, να συζητηθεί και να αξιολογηθεί η συνεισφορά των κοινωνικών επιστημόνων, ακαδημαϊκών, ερευνητών και νέων επιστημόνων στην κοινωνική σκέψη και την κοινωνική έρευνα στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Ειδικότερος στόχος μας είναι να ενθαρρυνθούν οι νέοι επιστήμονες να παρουσιάσουν την δουλειά τους και να ενδυναμωθεί ο διάλογος μεταξύ παλαιότερων και νεότερων επιστημόνων.

Κάθε συνέδριο άλλωστε καλείται να εμπλέξει τους νέους και να συστειρώσει τους παλαιότερους προς την κατεύθυνση της προσφοράς στον δημόσιο διάλογο και την βελτίωση της κοινωνίας.

Απόστολος Γ. Παπαδόπουλος

Καθηγητής Χαροκοπείου Πανεπιστημίου
Πρόεδρος Ελληνικής Κοινωνιολογικής Εταιρείας

Επιστημονική Επιτροπή

Μανώλης Αλεξάκης, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Χρύσα Ζάχου, Επίκουρη Καθηγήτρια, American College of Greece - Deree
Χριστίνα Καρακιουλάφη, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Σωκράτης Κονιόρδος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Λάουρα Μαράτου-Αλιπράντη, Δρ. Κοινωνιολογίας & Επισκέπτρια Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ
Απόστολος Γ. Παπαδόπουλος, Καθηγητής, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Γιώργος Πλειός, Καθηγητής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Χρύσα Σοφianoπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Ιωάννα Τσίγκανου, Διευθύντρια Ερευνών, ΕΚΚΕ

Γραμματεία Συνεδρίου

Αγγελική Υφαντή, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Αθανάσιος Λακριντής, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Πίνακας Περιεχομένων

Χαιρετισμός Προέδρου ΕΚΕ	3
Επιστημονική Επιτροπή	4
Γραμματεία Συνεδρίου	4
Ειδικές Συνεδρίες	7
Ειδική Συνεδρία: Αρρενωπότητες στο Προσκήνιο: Έθνος και Φύλο σε Κρίση	7
Ειδική Συνεδρία: Δημόσιος Λόγος και “Μέσσα Ενημέρωσης”: Η Περίπτωση της Ελλάδας	10
Ειδική Συνεδρία: Η Γενιά της Κρίσης στην Ελλάδα	13
Ειδική Συνεδρία: Συνδικάτα, Επισφαλής Εργασία και Ανεργία	16
Ειδική Συνεδρία: Διασκεδάζοντας την Κρίση: Η Τηλεοπτική Ψυχαγωγία σε Μετάβαση	19
Ειδική Συνεδρία: Ο Ρόλος του Ερευνητή στην Εποχή της Μεταμόρφωσης του Κόσμου: Το Παράδειγμα της Σχέσης Εργασίας και Οικογένειας Γυναικών Επαγγελματιών	22
Ειδική Συνεδρία: Η “Η Μετάβαση” Δεδομένων (από τα data bases, στα big data και smart data) στις Μετατοπίσεις των Κοινωνικών Επιστημών	25
Ειδική Συνεδρία: Συγκρότηση και Κρίση του Νεωτερικού Υποκειμένου	28
Ειδική Συνεδρία: Κοινωνία των Πολιτών στην Ελλάδα: Από τη Θεωρία και τα Εμπειρικά Δεδομένα στον Κοινωνικό Σχεδιασμό	31
Συνεδρίες Εισηγήσεων	34
Κοινωνικό Φύλο και Οικογένεια	34
Κοινωνιολογία και Υποκειμενικότητες	37
Κοινωνία, Ύπαιθρος και Χώρος	40
Ρατσισμός και Ισλαμοφοβία	43
Κοινωνιολογία και Κοινωνική Έρευνα	46
Κοινωνιολογία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης	51
Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης	57
Εγκληματολογία	63
Ένοπλες Δυνάμεις και Κοινωνιολογία	67
Κοινωνιολογία της Μετανάστευσης	69
Κοινωνιολόγοι και Κοινωνία	75
Ο Δημόσιος Ρόλος της Κοινωνιολογίας	77
Κοινωνιολογία της Κατανάλωσης	79
Κοινωνική Πολιτική και Αλληλεγγύη	81
Θεωρητική Κοινωνιολογία	84
Εισηγήσεις σε Poster	88

ΤΑΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Ειδικές Συνεδρίες

Ειδική Συνεδρία: Αρρενωπότητες στο Προσκήνιο: Έθνος και Φύλο σε Κρίση

Μαρία Σκούρτη, Απόφοιτος ΔΠΜΣ Φύλο, Κοινωνία, Πολιτική, Πάντειο Πανεπιστήμιο, empsa15@yahoo.gr
Επιτελέσεις (της ηγεμονικής) αρρενωπότητας υπό καθεστώς έλλειψης στέγης

Η παρούσα εισήγηση εφορμά από τη διερεύνηση της ταυτοποίησης του υποκειμένου “Έλληνας άστεγος”, και των κοινωνικών του σχέσεων, μέσα από την ανάλυση του λόγου εννέα Ελλήνων ανδρών που αντιμετώπισαν προβλήματα στέγασης και απευθύνθηκαν στις Κοινωνικές Δομές Αντιμετώπισης της Φτώχειας, “Πειραιάς – Λιμάνι Αλληλεγγύης”, του Ομίλου για την UNESCO Νομού Πειραιώς και Νήσων κατά το χρονικό διάστημα 01/06/2015 – 01/06/2016. Η ίδια εργαζόμουν ως κοινωνική λειτουργός του Υπνωτηρίου. Στα πλαίσια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας, πραγματοποιήθηκε ποιοτική έρευνα με ημιδομημένες εις βάθος συνεντεύξεις, ενώ αξιοποιήθηκε ως θεωρητικό εργαλείο ανάλυσης η κριτική ανάλυση λόγου.

Ειδικότερα, η προτεινόμενη εισήγηση εστιάζεται στον τρόπο με τον οποίο οι άνδρες της έρευνας διαχειρίζονται στο λόγο τους την (πολυπρισματική) ταυτότητα του Έλληνα - άστεγου - άνδρα, μέσα στα πλαίσια της κατάστασης που βιώνουν, τόσο σε επίπεδο ατομικό (αστεγία) όσο και σε εθνικό/συλλογικό (εθνική κρίση χρέους, προσφυγική κρίση). Ανιχνεύουμε σημάδια κρίσης της ηγεμονικής αρρενωπότητας σε διάφορες εκφάνσεις της προσωπικής και κοινωνικής τους ζωής, αρχικά μέσα από τις αλλαγές σε έμφυλες σχέσεις και ρόλους (κοινωνικοοικονομικό στάτους, οικογένεια), που επέφερε ή ενέτεινε η μετάπτωση στην κατάσταση του άστεγου.

Ακολούθως, εξετάζεται η συνύφανση αρρενωπότητας και εθνικής ταυτότητας, υπό το πρίσμα του εθνοτικά Άλλου. Με την προσφυγική κρίση του 2015, η εθνική και έμφυλη συνύπαρξη Ελλήνων και ξένων, εν προκειμένω υπό την κοινή συνθήκη της έλλειψης στέγης, εισάγει στο πεδίο διερεύνησης το στοιχείο της εθνικότητας. Οι κοινωνικές κατηγοριοποιήσεις και έμφυλες ιεραρχήσεις συναντούν το εθνικό τους βαρόμετρο και αναδεικνύουν εθνικές προτεραιότητες και εμφιλοχωρήσεις, σε μια “αναμέτρηση” εθνικών αρρενωποτήτων.

Νίκη Σούμπαση, Απόφοιτος ΠΜΣ Κοινωνιολογία, Πάντειο Πανεπιστήμιο, nikisoumpassis@gmail.com
“Αθήνα η Μέκκα του Γκραφίτι”: Ρομαντικοποίηση της αντίστασης και σύγκρουση αρρενωποτήτων

Η έρευνα παίρνει το παράδειγμα της πρακτικής και των λόγων του γκραφίτι στην Αθήνα τα τελευταία χρόνια, προς διερεύνηση λόγων αντίστασης που δυνάμει φιλοξενεί. Ο όρος “γκραφίτι” έχει συνδεθεί από πληθώρα ερευνών με την ανατρεπτική του ισχύ, ως φαινόμενο της “κρίσης” και ως πολιτική έκφραση μέσω της αναδιαμόρφωσης του δημόσιου χώρου. Τα στοιχεία αυτά προβληματικοποιούνται εδώ. Η προβολή της πόλης μέσω μιας εξεγερσιακής εικονογραφίας (λογοθετικό στοιχείο της οποίας είναι και τα γκραφίτι) παράγει μια εικόνα για την πόλη, με την αντίσταση να μοιάζει σαν τοπική ιδιαιτερότητα. Πέρα από “Μέκκα του Γκραφίτι” φαίνεται να επιτελεί και ρόλο κάποιας “Μέκκα της Αντίστασης”. Τα γκραφίτι στο κέντρο της Αθήνας “Athens is the new Berlin” είναι μια ψηφίδα τέτοιου λόγου.

Μεθοδολογικά, πραγματοποιήθηκαν ημι-δομημένες συνεντεύξεις - συζητήσεις με πέντε γκραφιτάδες που δραστηριοποιούνται στην Αθήνα το καλοκαίρι του 2016. Το υλικό τέθηκε υπό τον φακό της φουκωικής ανάλυσης λόγου και διερευνήθηκαν οι έννοιες “αντίσταση” και “εξουσία” τα οποία παρουσιάζουν έναν

κόμβο με το φύλο και κατ'επέκταση στην παραγωγή έμφυλων υποκειμενοτήτων. Με τα εργαλεία της μεταδομιστικής φεμινιστικής θεωρίας προκύπτει μια τακτική εναντίωσης παρά κάποια "ουσία" αντίστασης. Η θεώρηση ότι οι σχέσεις εξουσίας είναι συνθήκη καθυπόταξης, αλλά και προϋπόθεση ύπαρξης του υποκειμένου, ενώ παράλληλα η εξουσία νομιμοποιείται από την υποταγή του υποκειμένου, σχηματίζει ένα παράδοξο σχετικά με τις συνθήκες ανατροπής. Μέρος ενός αγώνα για την νέα υποκειμενικότητα φαίνεται να είναι μια σύρραξη ηγεμονικών και μη αρρενωποτήτων, μια τακτική εναντίωσης η οποία κινείται, θεωρώ, σε μη ριζοσπαστικά πολιτικά πλαίσια εφόσον προσυπογράφει ένα οντολογικό κυρίαρχο αφήγημα αντίστασης/εξουσίας και έμφυλης υποκειμενικότητας.

Χάρης Σταυρακάκης, Απόφοιτος ΔΠΜΣ Φύλο, Κοινωνία, Πολιτική, Πάντειο Πανεπιστήμιο, harisstav@gmail.com

Ομοερωτισμός και έθνος στην ελληνική μουσική: Νέες μορφές ελληνικότητας και σεξουαλικότητας

Η μουσική είναι ένα από τα πεδία διαμόρφωσης της σύγχρονης υποκειμενικότητας, στο βαθμό που μέσω του ήχου και της σύμπραξης του με το λόγο σχηματοποιούνται και τίθενται υπό διαπραγμάτευση οι έμφυλες, εθνικές και σεξουαλικές ταυτότητες. Εξετάζοντας περιπτώσεις αντρών μουσικών που έδρασαν στην Ελλάδα και εξέφρασαν με κάποιο τρόπο μια ομοερωτική επιθυμία, η παρούσα εισήγηση επιδιώκει να διαλευκάνει τους λόγους που παράγουν υποκείμενα με συγκεκριμένα έμφυλα και σεξουαλικά χαρακτηριστικά, και τον τρόπο με τον οποίο τα υποκείμενα αυτά αναπαράγουν αλλά και αντιστέκονται στην επικρατούσα εθνική αφήγηση. Λόγω της ιδιόζουσας σχέσης του ομοερωτισμού με το δίπολο κοινοποίηση/αποσιώπηση, η εξέτασή του στο πλαίσιο του δημόσιου λόγου, μέσα στον οποίο εντάσσεται και η μουσική, είναι εφικτή μέσω μιας "επιστημολογίας της ντουλάπας", μιας ψηλάφησης δηλαδή των τρόπων συγκάλυψης, αποσιώπησης, υπαινιγμού και επιλεκτικής αποκάλυψης της ομοερωτικής επιθυμίας. Κεντρική υπόθεση της εισήγησης αυτής είναι πως η ομοερωτική σεξουαλικότητα δεν λειτουργεί στο ελληνικό συγκείμενο μόνο ως απειλή προς την εθνική συνοχή, υποσκάπτοντας τη σταθερότητα της ετεροκανονικής οικογένειας, αλλά συχνά συμμετέχει στην παραγωγή μιας αφήγησης για την ελληνικότητα αρκετά κοινής και διαδεδομένης στο δημόσιο λόγο. Επιχειρείται δηλαδή η ανάδειξη της σύνθετης σχέσης του ομοερωτισμού με την εθνική αφήγηση στην Ελλάδα, έτσι όπως αυτή αποτυπώνεται μέσα και γύρω από τη μουσική και στους λόγους που τη διατρέχουν.

Βασίλειος Θεμελής, Κοινωνιολόγος, Πάντειο Πανεπιστήμιο, vassilisthemelis@yahoo.gr

Δημοψήφισμα 2015: Ποιο είναι το νέο εθνικό υποκείμενο; Η μάχη των αρρενωποτήτων

Η μελέτη αυτή αποτελεί απόπειρα ανάδειξης της κοινωνικής και πολιτισμικής κατασκευής του έθνους "Ελλάδα" σε συνάρτηση με το κοινωνικό φύλο και ειδικότερα την αναλυτική κατηγορία της αρρενωπότητας, υπογραμμίζοντας τον σημαίνοντα ρόλο της διαδικασίας αυτής στο πολιτικό πεδίο. Σημείο αναφοράς του πεδίου υπήρξε το δημοψήφισμα της 5ης Ιουλίου του 2015, που αποτέλεσε ένα από τα πιο πρόσφορα εδάφη για την έρευνα των δύο αυτών καίριων εννοιών και της μεταξύ τους αλληλεπίδρασης, καθώς σηματοδότησε την "επίσημη" έναρξη συγκρουσιακών αφηγήσεων για το έθνος που ενυπήρχαν και ζυμώνονταν στο ελληνικό συγκείμενο ήδη από την αρχή της οικονομικής κρίσης. Στόχο της παρούσας εργασίας επομένως, αποτέλεσε η ιχνηλάτηση του τρόπου με τον οποίο λειτούργησε το δημοψήφισμα ως πεδίο ανταγωνισμών, έκφρασης και διαπραγμάτευσης διαφορετικών αφηγήσεων για το έθνος και των διαφορετικών νοηματοδοτήσεων του εθνικού υποκειμένου, μέσα από την ταυτόχρονη ανάδειξη της έμφυλης παραγωγής του. Την ανάδειξη δηλαδή των μορφών αρρενωπότητας με τις οποίες εκφράστηκαν αυτά τα υποκείμενα και παρήχθησαν τελικά ως εθνικά. Το ελληνικό δημοψήφισμα, επιδιώχθηκε να προσεγγιστεί με τη μέθοδο της κριτικής ανάλυσης λόγου των εθνικών αφηγήσεων, των λόγων δηλαδή δια των οποίων αποτυπώθηκαν αυτά τα χαρακτηριστικά των διαφόρων και διαφορετικών εθνικών και έμφυλων υποκειμένων, μέσα από το προωθητικό οπτικο/ακουστικό υλικό (βίντεο) των εκστρατειών της "ΝΑΙ" (17 βίντεο) και της "ΟΧΙ" πλευράς (9 βίντεο). Αναλύοντας και κατηγοριοποιώντας όλο το διαθέσιμο

διαδικτυακό υλικό, η ανάλυση που παρουσιάζεται στην προτεινόμενη εισήγηση υποστηρίζει, ότι η μάχη για το “ΝΑΙ” ή το “ΟΧΙ” αντίστοιχα, δεν δόθηκε μόνο με όρους σκληρά πολιτικούς αλλά κυρίως εμφανίστηκε ως μία σύγκρουση αρρενωποτήτων που παρήγαγαν πολιτική.

Αλεξάνδρα Χαλκιά, Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο, halkiasal@outlook.com

Δημοκρατικά προτάγματα, εθνικιστικές επιθυμίες, ανασφαλείς αρρενωπότητες

Ο κόμβος του έθνους με το φύλο είναι πια ένας δόκιμος και πλούσιος τόπος έρευνας, τόσο στην Ελλάδα (Halkias 2004, Χαλκιά 2007, 2012) όσο και αλλού, ειδικά μετά την πραγματεία της Yunal-Davis (1997). Η πλειονότητα των ερευνών σε αυτό το θέμα υιοθετεί μια προσέγγιση που εκκινεί από την οπτική της θηλυκότητας ή και συγκεκριμένα από εκείνη των γυναικών (Marx Ferree 2013). Ωστόσο, ήδη από τη δεκαετία του 1980 μελετάται η αρρενωπότητα και το 2005 η/ο κοινωνιολόγος R. Connell εισάγει την έννοια ως άρθρωση έμφυλων συμπεριφορών οι οποίες οργανώνουν την ανδρική ταυτότητα και συνδιαμορφώνουν τις κοινωνικές ιεραρχίες της τάξης, του σεξισμού και του ρατσισμού. Στην προτεινόμενη εισήγηση εξετάζεται ο κόμβος του έθνους και του φύλου κατά την παρούσα ιστορική στιγμή μέσα από την οπτική των αρρενωποτήτων, ηγεμονικών και υποτελών. Η εισήγηση υποστηρίζει ότι οι οικονομικές κρίσεις διαφορετικών κοινωνιών συνδέονται με άλλες οι οποίες εντοπίζονται στο κοινωνικό πεδίο των αρρενωποτήτων και έχουν σημαίνουσες πολιτικές συνέπειες. Εξετάζεται ιδιαίτερα η σύνδεση ανάμεσα σε νεοπαγή εθνικιστικά προτάγματα και τη διεκδίκηση ανωτερότητας εκ μέρους ορισμένων υποβαθμισμένων εκδοχών αρρενωπότητας της ύστερης νεωτερικότητας. Μια τέτοια διεκδίκηση σκιαγραφείται στη νίκη του Donald Trump στις προεδρικές εκλογές του 2016 στις ΗΠΑ. Μια άλλη, προτείνω, σε συνέχεια της έρευνας που εστίασε στα γεγονότα γύρω από τη σύλληψη των ηγετικών μελών της Χρυσής Αυγής (Halkias 2015), αναδύεται από τις πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα κατά το κρίσιμο διάστημα 2010-2015. Η παραγωγή γνώσης για τις τρέχουσες κοινωνικές δυναμικές, αναδεικνύει τη φορτισμένη σύνδεση του εθνικισμού με τις αρρενωπότητες φέρνοντας μία κρίση της δημοκρατίας στο προσκήνιο.

Ειδική Συνεδρία: Δημόσιος Λόγος και “Μέσα Ενημέρωσης”: Η Περίπτωση της Ελλάδας

Χριστιάνα Κωνσταντοπούλου, Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο,
christiana.constantopoulou@panteion.gr

Η προβληματική περί δημόσιου λόγου με αφορμή τα μέσα ενημέρωσης στην Ελλάδα

Στη σύγχρονη καθημερινότητα όπου η “δημόσια σφαίρα” εμπλέκεται με την “ιδιωτική” (εφόσον και τα όρια ανάμεσα στο “δημόσιο” και το “ιδιωτικό” καθίστανται όλο και πιο δυσδιάκριτα) τόσο η κοινωνιολογία όσο και η δημοσιογραφία αναλύοντας τις σχέσεις εξουσίας (το πολιτικό) και μελετώντας τα επικοινωνιακά δρώμενα (το “κοινό”) επανέρχονται στην αναζήτηση της “δημόσιας εμπλοκής” τους. Η αναζήτηση αυτή δεν είναι καθόλου δεδομένη αφού και η κοινωνιολογία συρρικνώνεται στις “ανάγκες της αγοράς” αλλά και η δημοσιογραφία γίνεται όλο και πιο πολύ “παρουσίαση”, “διαφήμιση” ή ένας λόγος από τους πολλούς που αναδεικνύονται σήμερα στο πλαίσιο διαφόρων “δικτύων”.

Η προτεινόμενη συνεδρία αφορά την ανάλυση των επικοινωνιακών δομών της σύγχρονης Ελλάδας (της Ελλάδα της κρίσης). Πώς αποτυπώνεται ο “δημόσιος λόγος” στα “μέσα ενημέρωσης” (ως “μέσα ενημέρωσης” νοούνται όχι μόνο τα “παραδοσιακά” -έντυπα και ηλεκτρονικά- αλλά και τα “νέα” όπως αυτά που δημιουργούνται στο πλαίσιο του διαδικτύου). Η ιδέα είναι να υπάρξει μια τομή στο επικοινωνιακό γίγνεσθαι (π.χ. προγράμματα ενημέρωσης αλλά και διασκέδασης καθώς και θέματα από την “επικοινωνία των πολιτών” στα κοινωνικά δίκτυα). Μέσα από τις μελέτες περιπτώσεων, θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε την έννοια (και τα περιθώρια) του “δημόσιου λόγου” στον σύγχρονο επικοινωνιακό καμβά της χώρας μας και να διαπιστώσουμε τις διαστάσεις (ύπαρξη ή απώλεια) φαινομένων όπως το “δημόσιο”, το “πολιτικό”, ή και τις διαμορφούμενες ταυτότητες “ελληνικότητας”.

Θεωρούμε ότι αυτή η προσέγγιση βρίσκεται στην τομή πολλών θεμάτων και προβλημάτων (πολιτισμού, μέσων, ανισοτήτων, αποκλεισμών, κατανάλωσης, κοινωνικής συνοχής και ένταξης) και ως εκ τούτου, μπορεί να είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτική ως προς το βασικό ερώτημα του συνεδρίου: πώς μπορεί δηλαδή η γνώση των Κοινωνικών Επιστημών να εμπλακεί “δημόσια”?

Θεοδώρα Α. Μάνιου, Λέκτορας, Πανεπιστήμιο Frederick maniou@yahoο.gr

Λαμπρινή Παπαδοπούλου, Διδάκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, lrapadopolou83@gmail.com

Εμπιστοσύνη στα Παραδοσιακά & Νέα Μέσα : Οι τάσεις της κοινής γνώμης στην Ελλάδα της κρίσης

Η εμπιστοσύνη του κοινού στα Μέσα και το ζήτημα της αξιοπιστίας τους, αποτελεί ένα διαχρονικό ζήτημα που έχει απασχολήσει εντατικά τους ερευνητές του πεδίου αλλά και τους ίδιους τους επαγγελματίες των ΜΜΕ. Όπως προκύπτει από πλήθος ερευνών, τα τελευταία χρόνια λόγω διαφόρων παραγόντων, η εμπιστοσύνη προς τα ΜΜΕ δείχνει να βρίσκεται σε μία διαρκή πτώση, γεγονός το οποίο θέτει σε κίνδυνο και την ίδια τη βιωσιμότητά τους. Προς την κατεύθυνση αυτή, το ζήτημα της κρίσης εμπιστοσύνης του κοινού απέναντι στα Μέσα αποτελεί ένα βασικό θέμα

αιχμής, από τη διερεύνηση του οποίου μπορούν να προκύψουν δημιουργικές απαντήσεις, στο πλαίσιο της προσπάθειας διαμόρφωσης νέων συνθηκών, οι οποίες θα εγγυηθούν την αξιοπιστία των Μέσων.

Στην εποχή της ψηφιακής τεχνολογίας, τα περισσότερα Μέσα έχουν μεταβεί στο νέο επικοινωνιακό τοπίο και πειραματίζονται διαρκώς, υιοθετώντας διάφορες στρατηγικές με στόχο να απαντήσουν στην οικονομική κρίση και στις τεχνολογικές προκλήσεις. Διαφαίνεται, λοιπόν, ότι στο νέο χαοτικό και υπερ-ανταγωνιστικό ψηφιακό περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί, οι βασικές προκλήσεις για τη δημοσιογραφία δεν πηγάζουν

πλέον μόνο από τις νέες τεχνολογίες και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όσο και από την απώλεια αξιοπιστίας των Μέσων.

Στο πλαίσιο αυτό, η προτεινόμενη εισήγηση εξετάζει το ζήτημα της εμπιστοσύνης στα ΜΜΕ, παραδοσιακά και νέα, στο ευρύτερο πλαίσιο της ευρωπαϊκής κοινωνίας. Στόχος της εισήγησης είναι να παρουσιαστούν οι στάσεις του κοινού απέναντι στα Μέσα, σε ό,τι αφορά το ζήτημα της εμπιστοσύνης, αξιοποιώντας ως μελέτη περίπτωσης την Ελλάδα της κρίσης, όπου, μεταξύ άλλων, συναντάται το παράδοξο φαινόμενο η πλειοψηφία του κοινού να εμπιστεύεται περισσότερο τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης από τους δημοσιογραφικούς οργανισμούς. Η εισήγηση περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, συγκριτικά αποτελέσματα πανευρωπαϊκών μετρήσεων κοινής γνώμης της τελευταίας διετίας, που σχετίζονται με τη στάση του κοινού ανά χώρα αλλά και συνολικά. Η έρευνα αυτή αποτελεί μέρος ευρύτερης μελέτης, η οποία ξεκίνησε το 2016 και αφορά σε ζητήματα εμπιστοσύνης και αξιοπιστίας προς τα ΜΜΕ στα κράτη-μέλη της ΕΕ, με έμφαση τη συγκριτική ανάλυση ανάμεσα σε Ελλάδα και Κύπρο.

Αγγελική Γαζή, Επίκ. Καθηγήτρια, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, angelikigazi@gmail.com
Μεγάλα δεδομένα και νέες μορφές ατομικότητας στα υβριδικά περιβάλλοντα επικοινωνίας

Θεωρείται ότι η δυνατότητα παραγωγής δεδομένων ορίζει μια μετατόπιση δυναμικής από το Μέσο στο άτομο και συνεπώς μετατόπιση της εξουσίας προς το άτομο ενώ τα όρια μεταξύ παραγωγής και χρήσης δεδομένων καθίστανται θολά και πορώδη. Ωστόσο οι τεχνολογίες της επικοινωνίας και η παραγωγή δεδομένων συμβάλουν αφενός στην επέκταση της ανθρώπινης εμπειρίας αφετέρου όμως οτιδήποτε παράγεται είναι δυνατόν να παρατηρείται, να ηχογραφείται, να αναλύεται και να φυλάσσεται σε τράπεζες δεδομένων. Πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης και υβριδικά περιβάλλοντα επικοινωνίας μεταξύ ανθρώπου και μηχανής δημιουργούν νέες μορφές ατομικότητες “καλογεμισμένες” με δεδομένα. Μια απλή αναζήτηση στην google παράγει δεδομένα αναφορικά με το θέμα της αναζήτησης, την τοποθεσία του τηλεφώνου απο όπου έγινε η αναζήτηση, την ώρα και την ημέρα της αναζήτησης, τους όρους της αναζήτησης, το λειτουργικό του κινητού τηλεφώνου, την διεύθυνση του IP καθώς και τις εφαρμογές που έχουν εγκατασταθεί στο κινητό. Αυτά τα δεδομένα παράγουν νέες ψηφιακές ατομικότητες που επαναπροσδιορίζονται λεπτό προς λεπτό, byte προς byte ενώ το δημόσιο κατисχύει κάθε μορφής ιδιωτικότητας.

Στην παραγωγή δεδομένων από την πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης Twitter και στην παρουσίαση νέων μορφών ατομικότητων στην Ελλάδα της κρίσης θα επικεντρωθεί η παρούσα εισήγηση. Πώς η παραγωγή περιεχομένου, η δημοσιογραφία πολιτών, οι ψηφιακοί εαυτοί του ελληνικού Twitter ορίζουν την διαδικτυακή δημόσια σφαίρα και πώς η ονομαστική διάκριση ανάμεσα στο δημόσιο και το ιδιωτικό στην ουσία υποχωρεί; Πώς οι νέες μορφές ατομικότητας που υπάρχουν για λογαριασμό άλλων σε υπερβολικό βαθμό, ικανοποιούν τις απαιτήσεις μιας υπερ-τεχνολογικοποιημένης κοινωνικοποίησης, εξαργυρώνοντας την με παραγωγή περιεχομένου και διατίθοντας αφειδώς δεδομένα προς αξιοποίηση;

Ιωάννα Βώβου, Επίκ. Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο, nonou@panteion.gr
Νεανικός δημόσιος λόγος: YouTube, η νέα τηλεόραση;

Η πρότασή μας αποσκοπεί να διερευνήσει τη δημόσια έκφραση των νέων ανθρώπων μέσα από την πλατφόρμα YouTube, ξεκινώντας από δύο διαφορετικές αφετηρίες: Αφενός, το γεγονός ότι ο σύγχρονος διαμεσολαβημένος δημόσιος λόγος δεν ακολουθεί την παραδοσιακή διχοτομία δημόσιο/ιδιωτικό, αντίθετα καθιστά διάτρητα τα όριά τους επαναπροσδιορίζοντας τη σημασία τους. Το ίδιο ισχύει και για αντιληπτικές κατηγορίες διχοτομιών όπως σοβαρό/διασκεδαστικό, ποιοτικό/ευτελές (trash), κλπ. Αφετέρου, ότι η ιδέα της διαρκούς ρήξης των νέων μέσων με τις αφηγηματικές πρακτικές των παραδοσιακών αποτελεί στην ουσία ένα είδος προπετάσματος καπνού το οποίο σκιάζει κάθε ουσιαστική προσπάθεια προσαρμογής των αναλυτικών εργαλείων της επιστήμης σε νέα αντικείμενα μελέτης.

Με βάση αυτές τις δύο αφητηρίες, στόχος της ανάλυσής μας είναι να εξετάσουμε μέσα από συγκεκριμένες περιπτώσεις, τους τρόπους με τους οποίους οι νέοι Έλληνες Youtubers επαναπροσδιορίζουν το δημόσιο λόγο.

Λωράνς Λαροσέλ, Υπ. Διδάκτορας, Université Sorbonne Nouvelle-Paris III, laroche.laurence@gmail.com

Κράτος, εθνική ταυτότητα και τούρκικα σίριαλ στην Ελλάδα της κρίσης

Η παρούσα μελέτη αφορά τις αναπαραστάσεις που προβάλλονται μέσα από τα τούρκικα σίριαλ και την αποκωδικοποίησή τους από το κοινό στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα, επιθυμούμε να παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα της ποιοτικής έρευνας που πραγματοποιήσαμε σε σχέση με τις έννοιες του κράτους, της εθνικής ταυτότητας και το πώς αυτά συνδέονται με τη θέαση των τούρκικων σίριαλ κατά τη περίοδο της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. Πώς το ερωτηθέν κοινό αντιλαμβάνεται την έννοια της εθνικής ταυτότητας? Ποια η σχέση του με το Κράτος? Πώς αυτά τα δύο καθορίζουν τις επιλογές των τηλεθεατών? Και εν τέλη, ποιος ο ρόλος των τούρκικων σίριαλ μέσα σε αυτό το πλαίσιο? Μέσα από τη εν λόγω έρευνα επιθυμούμε να απαντήσουμε σε αυτά τα ερωτήματα.

Ειδική Συνεδρία: Η Γενιά της Κρίσης στην Ελλάδα

Χτούρης Σωτηρης, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, htouris@aegeang.gr

Η κοινωνιολογία της Γενιάς της Κρίσης

Ο τρόπος που συχνά παρουσιάζεται η ανεργία των νέων ως ένα τεχνικό πρόβλημα διαχείρισης της αγοράς εργασίας, η μόνο ως αποτέλεσμα της πρόσφατης κρίσης, αποκρύβει τα βασικά προβλήματα της βαθιάς δομικής κρίσης που κατατρέχει διαχρονικά τη σύγχρονη Ελλάδα με αποκορύφωμα την επιβολή του καθεστώτος των μνημονίων. Η εισήγηση θα επικεντρωθεί στους τρόπους με τους οποίους η Κοινωνιολογία των γενεών οδηγεί σε μία καλύτερη κατανόηση των νέων στην Ελλάδα της Κρίσης (Χτούρης, Μπαλούρδος, Ρενταρή, Μπέλλας και Ζήση, 2017).

Η απόκρυψη του 'υπόβαθρου' της κρίσης από τον πολιτικό διάλογο, τους κοινωνικούς θεσμούς αλλά και την ίδια την οικογένεια που κυρίως στηρίζει τους νέους σήμερα, έχει ως αποτέλεσμα τη διατήρηση πολλών ή σχεδόν όλων των αρνητικών παραγόντων που δημιούργησαν τη σημερινή κρίση όπως: α) τον εγκλωβισμό της συνολικής 'απηρχειωμένης' εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες της, σε διαδικασίες αναπαραγωγής μιας τυπικής γνώσης και ειδικότερα σε τομείς που δεν οδηγούν στην εργασία, β) την κατάτμηση της αγοράς εργασίας με κυρίαρχο και καθοριστικό παράγοντα ένα πελατειακό, δυσκίνητο και 'επιθετικό' κράτος ενάντια στους πολίτες και το παραγωγικό ανθρώπινο κεφάλαιο, γ) τον αποκλεισμό των νέων από τη δημιουργική πολιτική συμμετοχή και την υποβάθμιση τους σε 'πολιτικές νεολαίες μιας πατριαρχικής πολιτικής εξουσίας', δ) τη διατήρηση ενός μεγάλου μέρους της οικονομίας, ως γκρίζας οικονομίας, εκτός της επίσημης οικονομίας, χωρίς αυτή να έχει καμία συνεισφορά στον πολιτισμό και στις δημόσιες πολιτικές κοινωνικής συνοχής και ανάπτυξης. ε) τη διαχρονική μεταφορά του οικονομικού βάρους του δημόσιου χρέους στις νεότερες γενιές μέσω του ασφαλιστικού συστήματος και τη διανεμητική λειτουργία του κράτους υπέρ τον προηγούμενων γενεών και ομάδων ισχυρών προνομίων.

Χαράλαμπος Τσέκερης, Ερευνητής, ΕΚΚΕ, tsekeris@gmail.com

Ευδοκία Ντάλη, Υπ. Διδάκτορας, ΕΚΠΑ

Η γενιά της κρίσης ως γενιά της επιστροφής: Προεκτάσεις για τη δημοκρατία και την πολιτική κουλτούρα

Η εργασία αφορά σε μια ποιοτική έρευνα (συνεντεύξεις βάθους) στην οποία συμμετείχαν δέκα εθελοντές, από 24 έως 32 ετών, που εκφράζουν διαφορετικές περιπτώσεις "οδυνών της κρίσης". Βασική προϋπόθεση συμμετοχής ήταν οι νέοι να έχουν φύγει από το σπίτι των γονέων τους, τουλάχιστον για ένα διάστημα έξι μηνών, λόγω σπουδών ή εργασίας, και να έχουν επιστρέψει. Όλοι ανήκουν στα μεσαία κοινωνικά στρώματα, είναι ανύπαντροι και άνεργοι ή εργάζονται σε συνθήκες έντονης επισφάλειας. Ο ημι-δομημένος οδηγός συνέντευξης είχε ως κεντρικό στόχο την αναστοχαστική ερμηνευτική διείσδυση στο υποκειμενικό βίωμα της σύγχρονης δημοκρατίας, του κοινωνικού γίνεσθαι και των πολιτικών διαδικασιών. Η συνθήκη της επιστροφής στην οικογενειακή εστία δείχνει να οδηγεί τους σημερινούς νέους σε μια δυναμική αποσύνδεση από την ενεργό εργασιακή, κοινωνική και πολιτική ζωή, μετατρέποντάς τους σε "εν αναμονή πολίτες", σύμφωνα με την ορολογία των Ατηνά και Εκμαν. Η ταυτόχρονη κρίση της εργασίας, των θεσμών και της ιδιότητας του πολίτη διαμορφώνει μια γενιά με ισχυρά χαρακτηριστικά "μεθοδευμένης ανημπόριας" (χωρίς πίστη σε μια μελλοντική κοινωνία και έναν καλύτερο κόσμο), ανενεργή στη δημιουργία της δικής της ζωής και ευάλωτη σε κάθε είδους χειραγώγηση και ψηφιακή δημαγωγία. Οι νέοι, εν κατακλείδι, δεν επιστρέφουν μόνο στο "οικογενειακό κουκούλι": παρατηρείται επίσης μια "διαρκής επιστροφή" σε πολιτικά συντηρητικές στάσεις και αξίες, σε μια "παρωχημένη" εσωστρεφή πολιτική

κουλτούρα, ενώ ο οικογενειακός εαυτός συνεχίζει να υπερέχει έναντι του κοινωνικού εαυτού. Παρά τις τάσεις αποδέσμευσης από την εντοπιότητα (που χαρακτηρίζει τις παλαιότερες γενιές) και δημιουργικού εναγκαλισμού μιας πιο κοσμοπολίτικης λογικής, ενισχύεται ο ναρκισσισμός, η αλλοίωση του δημοκρατικού σκέπτεσθαι και η “κοινωνία των ατόμων” (Marcel Gauchet).

Μαρία Πετράκη, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, ΕΚΠΑ, mariapet21@gmail.com
Φτώχεια των νέων σε τοπικό επίπεδο

Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι η εξέταση, του φαινομένου της φτώχειας νέων σε τοπικό επίπεδο στην Ελλάδα. Λόγω της παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης, ορισμένες ομάδες πληθυσμού όπως οι νέοι πλήττονται δυσανάλογα σε σύγκριση με άλλες ομάδες. Το οικονομικό άγχος, οι δυσκολίες απόκτησης και διατήρησης μιας δουλειάς και η αναγκαστική πίεση να εργαστούν με χαμηλές απολαβές φέρνουν τους νέους περισσότερο εκτεθειμένους στον κίνδυνο της φτώχειας.

Ωστόσο, πρόκειται για ένα φαινόμενο το οποίο ποικίλλει σημαντικά σε ολόκληρη την Ευρώπη ενώ παρουσιάζει σημαντικές ενδοχωρικές διακυμάνσεις.

Τα ερευνητικά ερωτήματα είναι τα εξής: Ποια είναι η έκταση και το βάθος της φτώχειας νέων; Υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση σε τοπικό επίπεδο; Ποια η κατάσταση των νέων συγκριτικά με άλλες ηλικιακές ή κοινωνικές ομάδες;

Με βάση τα στοιχεία από δειγματοληπτική έρευνα που διενεργήθηκε το β' εξάμηνο του 2012 σε τυχαίο δείγμα νοικοκυριών και επιλεγμένους ΟΤΑ της Αττικής διαπιστώνεται πώς τα ποσοστά φτώχειας νέων διαφοροποιούνται γεωγραφικά. Σε δήμους με σχετικά υψηλά μέσα εισοδήματα και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης (π.χ. Χαλάνδρι και Ελληνικό -Αργυρούπολη) η φτώχεια νέων κυμαίνεται σε σχετικά χαμηλότερα επίπεδα από ότι σε άλλους Δήμους με δυσμενέστερες συνθήκες διαβίωσης όπως είναι το Αιγάλεω.

Καθώς οι κοινωνικές δαπάνες περιορίζονται λόγω της κρίσης, διαπιστώνεται ότι οι στοχευμένες πολιτικές σε τοπικό επίπεδο είναι απαραίτητες για την ανακούφιση των ομάδων κάτω από το όριο φτώχειας και κυρίως των νέων που πλήττονται περισσότερο από την οικονομική ύφεση. Από την παρουσίαση των αποτελεσμάτων θα προκύψει ότι για τους νέους οι πολιτικές είναι περιορισμένες.

Διονύσης Μπαλούρδος, Διευθυντής Ερευνών, ΕΚΚΕ, dbalourd@ekke.gr

Η δημογραφική κρίση και η φτώχεια των νέων: Η δημογραφική και κοινωνική εγγραφή μιας γενιάς

Στόχος της εισήγησης είναι να εξετάσει τις επιπτώσεις της οικονομικής ύφεσης στα δημογραφικά γεγονότα και στις συνθήκες διαβίωσης των νέων.

Θα επιχειρηθεί να απαντηθούν τα ακόλουθα ερωτήματα:

- Επηρεάζονται τα δημογραφικά μεγέθη από την οικονομική ύφεση και πώς;
- Ειδικότερα η γονιμότητα καθώς και η δημιουργία οικογένειας (γάμοι και διάλυση αυτών) πως επηρεάζονται; Ποια η σχέση τους με δείκτες όπως το ΑΕΠ, η ανεργία και ο κίνδυνος φτώχειας;
- Οι νέοι και όσοι δεν έχουν ακόμη αποκτήσει παιδιά ή δεν έχουν δική τους στέγη επηρεάζονται εντονότερα; Επηρεάζεται η ηλικία που οι νέοι αποχωρούν από την πατρική στέγη καθώς και το πότε δημιουργούν δική τους προσωπική ζωή (πιο μόνιμη σχέση ή/και οικογένεια);
- Σε ποιο βαθμό τα χαρακτηριστικά της σύγχρονης οικογένειας στην Ελλάδα αναδεικνύουν στοιχεία σημαντικών μεταβολών ή απλά δείχνουν αναδιαμόρφωση της δομής της;
- Με την αύξηση της ανεργίας και του κινδύνου φτώχειας αρκετοί νέοι αδυνατούν να φύγουν από το πατρικό τους. Επιπροσθέτως, καθώς πολλοί εργάζονται σε τομείς ιδιαίτερα ευάλωτους στην ύφεση, λαμβάνουν χαμηλούς μισθούς, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να καλύψουν τα έξοδα ενός νοικοκυριού, να αναβάλουν σχέδια συγκατοίκησης, να παντρεύονται πιο αργά ή όσοι είναι παντρεμένοι, να αναβάλουν την απόκτηση παιδιών. Οι δυσκολίες είναι ανυπέρβλητες για την ομάδα των 'NEET' και κυρίως τους συμβατικά ανέργους.

Αναστασία Ζήση, Αναπλ. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, a.zissi@soc.aegean.gr
Μεθοδολογία έρευνας στην γενιά και την κοινωνία της κρίσης

Η χρήση ποιοτικών μεθόδων για την μελέτη της Οικογένειας με ευάλωτα άτομα και των νέων στη Κοινωνία της Κρίσης. Θα παρουσιαστούν ερευνητικά σχέδια εξετάζονται ως προς τον σκοπό και τον τύπο της κοινωνικής έρευνας που υλοποιείται στην κοινότητα, τους αστικούς χώρους, τους οργανισμούς, και τις οργανώσεις στην κοινωνία της κρίσης. Οι μέθοδοι συλλογής εμπειρικού υλικού προσανατολίζονται στην έρευνα δράσης, και την ποιοτική έρευνα, όπως συνέντευξη, ομάδες εστίασης, ημερολόγια, συμμετοχική και συστηματική παρατήρηση. Τα ζητήματα δεοντολογίας που αφορούν στην διεξαγωγή κοινωνικής έρευνας παρουσιάζονται με αναφορές σε σχετικούς κώδικες δεοντολογίας των αντίστοιχων ειδικών επιστημονικών κλάδων.

Νίκος Σαρρής, Ειδικός Λειτουργικός Επιστήμων Α', ΕΚΚΕ, nsarris@ekke.gr
Έλλειψη εμπιστοσύνης στους δημοκρατικούς θεσμούς και ανεργία νέων: Μια αμφίδρομη σχέση;

Η υψηλή ανεργία των νέων δεν αποτελεί νέο φαινόμενο στην Ελλάδα, αφού ήταν ιδιαίτερα υψηλή και στην περίοδο πριν από την κρίση (το 2008 ανερχόταν στο 25%). Για τους νέους, το πρόβλημα της μετάβασης από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας ήταν αρκετά σοβαρό. Στην περίοδο της κρίσης η ανεργία των νέων εκτοξεύθηκε με αποτέλεσμα το 2013 το ποσοστό να φτάσει το 58,3%. Παρά τη σταδιακή μείωση του το ποσοστό ανεργίας των νέων παραμένει το υψηλότερο στην ΕΕ: 40,8%, το 2017.

Στόχος της εργασίας είναι αφού αποτυπωθούν με βάση τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛ. ΣΤΑΤ και της Eurostat συγκριτικά δεδομένα για την ανεργία των νέων σε Ελλάδα και ΕΕ, και καταγραφούν οι κατηγορίες εκείνες των νέων που πλήττονται, να διερευνηθεί με βάση στοιχεία ερευνών αν το υψηλό ποσοστό ανεργίας των νέων στην Ελλάδα αποτελεί μια μεταβλητή που εξηγεί την απώλεια εμπιστοσύνης στους δημοκρατικούς θεσμούς, την απογοήτευση από την πολιτική, την στροφή στο λαϊκισμό και σε φασιστικά κινήματα.

Από τις έρευνες διαφαίνεται ότι όχι μόνον οι νέοι με χαμηλά προσόντα αλλά και πολλοί πτυχιούχοι δοκιμάζονται από την κρίση και τη ισχυρά κατατετημημένη αγορά εργασίας λαμβάνοντας χαμηλές αποδοχές, προσωρινές θέσεις και αβέβαιη επαγγελματική εξέλιξη. Επίσης αποτυπώνεται ότι οι νέοι και ιδίως οι αυτοί που έχουν χαμηλά εκπαιδευτικά "προσόντα" έχουν απομακρυνθεί σε μεγαλύτερο βαθμό από την εκλογική διαδικασία, ενώ ήταν και εκείνοι που είχαν τη μεγαλύτερη αποχή στις ευρωεκλογές, ή που δείχνουν μια εκλογική προτίμηση σε "ακραία" πολιτικά κόμματα.

Ειδική Συνεδρία: Συνδικάτα, Επισφαλής Εργασία και Ανεργία

Χριστίνα Καρακιουλάφη, Επίκ. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης, karakichr at uoc.gr

Κώστας Κανελλόπουλος, Μεταδιδάκτορας Ερευνητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Οργανώνοντας δράσεις αλληλεγγύης προς όφελος των επισφαλών εργαζομένων και των ανέργων: Οι απόψεις συνδικαλιστών και ακτιβιστών προερχόμενων από σωματεία βάσης

Από τη δεκαετία του 1980, τα συνδικάτα υφίστανται μια αποδυνάμωση από πλευράς αριθμού μελών, καθώς και μια κρίση νομιμοποίησής και ικανότητας να επιτύχουν τους βασικούς στόχους τους. Ως απάντηση σε αυτήν την κρίση και αποδυνάμωση, υιοθετήθηκαν – από την πλευρά των συνδικάτων-στρατηγικές ανανέωσης (trade union renewal strategies) που διαφοροποιούνταν ανάλογα με το εθνικό πλαίσιο. Μέρος αυτών επικεντρώθηκε στην κινητοποίηση του συνδικαλισμού βάσης και στην μετάβαση σε έναν κινηματικό συνδικαλισμό. Στην Ελλάδα, η ακαδημαϊκή συζήτηση σχετικά με την κρίση του συνδικαλισμού έλαβε χώρα κυρίως κατά τη δεκαετία του 2000, χωρίς όμως να έχει και έναν αντίστοιχο αντίκτυπο στους κύκλους των επίσημων συνδικάτων ή στις συνδικαλιστικές στρατηγικές. Επιπλέον, σε επίπεδο συνδικαλισμού βάσης ο ρόλος εκείνων των συνδικάτων που εμπνέονταν από τις αρχές του κινηματικού συνδικαλισμού και από μια πιο ριζοσπαστική προσέγγιση της συνδικαλιστικής δράσης, και τα οποία αμφισβητούσαν τα επίσημα συνδικάτα, παρέμεινε περιθωριακός. Η πρόσφατη δημοσιονομική κρίση και η ψήφιση των μνημονιακών μέτρων φαίνεται να ενέτεινε προγενέστερες παθολογίες και δυσλειτουργίες των επίσημων συνδικάτων. Σε ένα περιβάλλον αυξανόμενης εργασιακής επισφάλειας και ανεργίας, η γενικότερη στάση των επίσημων συνδικαλιστικών οργανώσεων απέναντι στους επισφαλείς εργαζόμενους και τους ανέργους έχει επικριθεί, την ίδια ώρα που τα σωματεία βάσης διεκδικούν και υιοθετούν έναν πιο ενεργό ρόλο στον τομέα αυτό. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, το άρθρο αυτό επικεντρώνεται στις στρατηγικές των ελληνικών συνδικαλιστικών οργανώσεων απέναντι στους επισφαλείς εργαζομένους και τους ανέργους. Τα αποτελέσματα απορρέουν από συνεντεύξεις με Έλληνες συνδικαλιστές και ακτιβιστές προερχόμενους από σωματεία βάσης που διεξήχθησαν στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος TransSOL (Διακρατική αλληλεγγύη σε περιόδους κρίσης).

Μπιθυμήτρης Γιώργος, Μεταδιδάκτορας Ερευνητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, geobith@kpe-panteion.gr

Συνδικαλισμός σε ζώνες δομικής επισφάλειας: Η περίπτωση του Συνδικάτου Μετάλλου Αττικής

Μετά από μία οκταετία οικονομικής ύφεσης, κατακόρυφης αύξησης της ανεργίας και εφαρμογής πολιτικών απορρύθμισης των εργασιακών σχέσεων, η επισφάλεια αποκτά ενδημικό χαρακτήρα σε πολλούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας. Η ναυπηγοεπισκευή αποτελεί μια οικονομική δραστηριότητα, όπου η απασχόληση έχει αποκτήσει δομικά χαρακτηριστικά επισφάλειας, ήδη πριν από το 2008. Στην περίπτωση της Ναυπηγοεπισκευαστικής Ζώνης Περάματος, η οικονομική κρίση οξύνει αυτά τα χαρακτηριστικά, καθώς σε συνθήκες κατάρρευσης της απασχόλησης, οι εργοδότες επιδιώκουν την άρση των δικλίδων προστασίας της εργασίας και του εισοδήματος, που είχαν διαμορφωθεί σε ένα πλαίσιο διαφορετικών συσχετισμών ισχύος μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας. Αντικείμενο της ανακοίνωσης αποτελεί η χωροκοινωνική παρέμβαση του βασικού συνδικαλιστικού φορέα των εργαζομένων της Ζώνης, στην κατεύθυνση α) της προστασίας της εργασίας, β) της στήριξης του εργατικού δυναμικού σε συνθήκες ακραίας επισφάλειας, φτωχοποίησης και υποαπασχόλησης, και γ) της αντιμετώπισης του εθνικιστικού φαινομένου ως παράγοντα περαιτέρω διάιρεσης του εργατικού δυναμικού. Μέσα από την επεξεργασία εμπειρικού υλικού που προέρχεται από

δύο μεγάλης κλίμακας προγράμματα κατάρτισης σε ειδικότητες της ναυπηγοεπισκευής, αλλά και από πρόσθετες πηγές (συνεντεύξεις, συμβάσεις εργασίας, υλικό από Τύπο και διαδίκτυο), επιχειρείται μία ανασκευή του επιχειρήματος περί αναγκαστικής αναδίπλωσης των συνδικάτων σε ρόλο παθητικού δέκτη, σε συνθήκες επικράτησης της εργασιακής επισφάλειας.

Δημήτρης Παπανικολόπουλος, Δρ. Πολιτικής Επιστήμης & Ιστορίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Συνδικαλιστική δράση και ατομικές στρατηγικές στο πλαίσιο της εργασιακής επισφάλειας: Η περίπτωση του τουρισμού-επισιτισμού

Είθισται να λέγεται ότι ο τουρισμός αποτελεί τη “βαριά βιομηχανία” της ελληνικής οικονομίας. Σίγουρα αποτελεί τον πλέον αναπτυσσόμενο οικονομικό κλάδο, ο οποίος όντας εντάσεως εργασίας αποτελεί ταυτόχρονα και το μεγαλύτερο εργοδότη της χώρας. Πολλοί εργαζόμενοι/ες, κυρίως νέοι (και σε ηλικία και σε επαγγελματική εμπειρία), αναζητούν εργασία στον κλάδο αυτό κατά τη διάρκεια της τουριστικής σεζόν, αν και οι εργασιακές συνθήκες (ωράρια, άδειες, λοιπά εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα) συχνά δεν είναι καλές. Η εργασιακή επισφάλεια είναι ο κανόνας και οι νεοφιλελεύθερες απορρυθμίσεις έχουν πλήρως εφαρμοστεί. Στο πλαίσιο αυτό, αξίζει να απαντήσουμε σε μερικά ερωτήματα που ανακύπτουν: 1) Πόσο επιτρέπει το εμπεδωμένο στο χώρο του τουρισμού εργασιακό πλαίσιο την ανάπτυξη της συλλογικής διαμαρτυρίας; 2) Πως συσχετίζονται ατομικές στρατηγικές και επίπεδο εργατικής συνείδησης των εργαζομένων στον κλάδο; 3) Που στηρίζονται οι κινητοποιήσεις που παρόλα αυτά λαμβάνουν χώρα;

Γιώργος Σώρος, Υπ. Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Συνδικαλισμός και επισφαλής εργασία σε Ελλάδα-Ισπανία

Την τελευταία δεκαετία εν μέσω παγκόσμιας οικονομικής κρίσης οι προϋπάρχουσες επισφαλείς σχέσεις εργασίας έχουν αυξηθεί ακόμα περισσότερο. Στην παρουσίαση αυτή θα εξετάσουμε με ποιο τρόπο το συνδικαλιστικό κίνημα σε Ελλάδα και Ισπανία έχει ανταποκριθεί στην επέκταση των επισφαλών σχέσεων εργασίας σε ένα μεγάλο τμήμα του εργατικού δυναμικού τόσο ως προς την προσπάθεια να μπλοκαριστούν οι αντεργατικές αλλαγές όσο και ως προς την ένταξη των επισφαλώς εργαζομένων στα συνδικάτα. Το συνδικαλιστικό τοπίο στην Ισπανία έχει πολλές ομοιότητες αλλά και πολλές διαφορές με την Ελλάδα. Στην Ισπανία μια μεσογειακή χώρα που όπως η Ελλάδα έχει περάσει από δικτατορία και εμφύλιο και σήμερα αντιμετωπίζει την οικονομική κρίση επικρατεί συνδικαλιστικός πλουραλισμός με πολλές ξεχωριστές συνομοσπονδίες εργασίας. Ενώ στην Ελλάδα όλες σχεδόν οι πολιτικές τάσεις του εργατικού συνδικαλισμού συμμετέχουν στις ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, στην Ισπανία κάθε τάση του κινήματος έχει τη δική του συνομοσπονδία. Οι δύο κυρίαρχες συνομοσπονδίες είναι η σοσιαλιστικών αναφορών UGT και οι κομμουνιστικών αναφορών (αν και σήμερα είναι πιο κοντά στη σοσιαλδημοκρατία) CCOO's για αυτό και πολλοί ερευνητές κάνουν λόγο για διπολισμό. (Köhler and Jiménez, 2010). Τα δύο κυρίαρχα συνδικάτα στην Ισπανία όπως και οι ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ στην Ελλάδα χαρακτηρίζονται από τη λογική των κοινωνικών εταίρων και κυριαρχούνται από άνδρες υψηλόμισθους δημόσιους υπαλλήλους ή ειδικευμένους τεχνικούς μεταξύ 45 και 65 ετών. Κατέχουν το 72,9% των αντιπροσώπων των εργαζομένων στα εργατικά συμβούλια. Η συνδικαλιστική πυκνότητα επίσης κυμαίνεται σε αντίστοιχα με την Ελλάδα επίπεδα (20% σύμφωνα με στοιχεία του Ισπανικού υπουργείου εργασίας) (Roca & Diaz-Parra, 2016, Roca, 2016). Η λογική του κοινωνικού εταιρισμού που επικρατεί σε UGT και CCOO's όπως και σε ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ έχει οδηγήσει στην απαξίωση του συνδικαλισμού από ένα μεγάλο κομμάτι εργαζομένων και στην στροφή ενός πιο μειοψηφικού κομματιού των επισφαλώς εργαζομένων στον κινηματικό συνδικαλισμό τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ισπανία. Στην Ισπανία σε αντίθεση με την Ελλάδα όμως υπάρχει μια ισχυρή αναρχοσυνδικαλιστική παράδοση αφού η αναρχοσυνδικαλιστική CNT ήταν αυτή που πρωτοστάτησε στην Ισπανική επανάσταση του 1936-1939 και αυτή τη στιγμή παρά τη μείωση της δύναμής τους τα ελευθεριακά συνδικάτα εκπροσωπούν γύρω στο 5% των εργαζομένων της Ισπανίας. Με το κίνημα των αγανακτισμένων ένα μεγάλο μέρος των Ισπανών εργαζομένων που ξεκίνησε όπως και στην Ελλάδα από μια θέση συνολικής απαξίωσης του συνδικαλισμού

κατέληξε στην υποστήριξη των δύο μεγάλων αναρχοσυνδικαλιστικών ενώσεων (CNT-CGT) τα οποία μάλιστα σε συνεργασία με αυτό το κίνημα προκήρυξαν μετά από πολλά χρόνια γενική απεργία στην Ισπανία. Στην Ελλάδα υπήρξε αντίστοιχη ώσμωση μεταξύ αγανακτισμένων και κινηματικών συνδικάτων επισφαλώς εργαζομένων αν και όχι στην ίδια έκταση (Antentas 2015, Roca & Diaz-Parra, 2016, Vogiatzoglou, 2014). Τις δύο τελευταίες δεκαετίες πάντως αναπτύσσεται και στην Ελλάδα ένα νέο εργατικό κίνημα αναρχοσυνδικαλιστικών αναφορών με αμεσοδημοκρατικές δομές και ελευθεριακά και αντικαπιταλιστικά χαρακτηριστικά το οποίο καταφέρνει μέσα από κινηματικές μορφές δράσης να πετυχαίνει επιμέρους εργατικές νίκες χωρίς όμως τη δυναμική να ανακόψει τις αντεργατικές αναδιαρθρώσεις(Kretsos 2011, Σώρος 2013, Vogiatzoglou, 2014).

Ειδική Συνεδρία: Διασκεδάζοντας την Κρίση: Η Τηλεοπτική Ψυχαγωγία σε Μετάβαση

Βασίλης Βαμβακάς, Επίκ. Καθηγητής, ΑΠΘ, vamvakasv@jour.auth.gr

Ριζοσπαστικός συντηρητισμός και τηλεοπτική ψυχαγωγία στην Ελλάδα της κρίσης

Η ανακοίνωση αυτή μελετά τις βασικές διαστάσεις της ψυχαγωγικής τηλεθέασης στην Ελλάδα την περίοδο της κρίσης, με μεγαλύτερη εστίαση στην πρώτη φάση της από το 2009 μέχρι το 2013. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνονται σε τρία είδη του ψυχαγωγικού τηλεοπτικού προγράμματος: Μυθοπλαστικές σειρές, τηλεοπτική σάτιρα και ριάλιτι σόου. Μέσα από την επικέντρωση στις εκπομπές εκείνες των τριών αυτών ειδών που συγκέντρωσαν τη μεγαλύτερη τηλεθέαση ανιχνεύεται ο τρόπος που το ελληνικό κοινό "διασκέδασε" την πρωτοφανή οικονομική και πολιτική κρίση που βίωσε τα μεταπολιτευτικά χρόνια.

Βασικό χαρακτηριστικό αυτής της διασκεδαστικής έκθεσης του ελληνικού τηλεοπτικού κοινού εν καιρώ κρίσης δείχνει να αποτελεί μια διττή συνθήκη. Από τη μια πλευρά, η εξωστρεφής και μάλλον εξομαλυντική συνθήκη ψυχαγωγίας (από τις ποδοσφαιρικές αναμετρήσεις, τις εκπομπές μαγειρικής μέχρι τις τουρκικές σαπουνόπερες) και από την άλλη μια ριζοσπαστικοποίηση των τηλεθεατών, κυρίως μέσα από τις δημοφιλέστερες εκδοχές τηλεοπτικής σάτιρας που συγχρονίζονται με τις εθνικολαϊκιστικές κορώνες της πολιτικής και δημοσιογραφικής σφαίρας.

Αυτή η διπλή λειτουργία της ψυχαγωγικής τηλεόρασης μας δίνει τη δυνατότητα να μελετήσουμε μια σημαντική παράμετρος των ευρύτερων ιδεολογικών διεργασιών που έχουν δρομολογηθεί στην περίοδο της κρίσης, δηλαδή τη μεταστροφή ενός σημαντικού μέρους της κοινής γνώμης προς τον ριζοσπαστικό συντηρητισμό. Η ελληνική τηλεόραση γίνεται το σημείο στο οποίο συναντιούνται δύο αντίρροπες κοινωνικές και ενδοϋποκειμενικές τάσεις: η μια έχει να κάνει με τη διατήρηση της ελληνικής πραγματικότητας στην κανονικότητα του δυτικού καταναλωτικού πολιτισμού ενώ η άλλη έχει να κάνει με την καταγγελία των μέσων και των όρων που καθιστούν κάτι τέτοιο εφικτό.

Αμαλία Δρίβα, Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ, ΑΠΘ, amaliadriva@gmail.com

Κατερίνα Παπαδέλλη, Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ, ΑΠΘ k.papadelli@gmail.com

Σεξουαλικότητα και εξουσία στην τηλεοπτική σειρά Game of Thrones: Εμπλοκή και πρόσληψη του ελληνικού κοινού

Τα τελευταία χρόνια έχουν παρατηρηθεί σημαντικές αλλαγές στην τηλεοπτική ψυχαγωγία. Η έλευση και επικράτηση των νέων μέσων έχει μεταβάλει το τηλεοπτικό πεδίο σε διεθνές επίπεδο, με την πλειοψηφία των αμερικανικών τηλεοπτικών παραγωγών να προβάλλονται στις περισσότερες χώρες του δυτικού κόσμου, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, με μεγάλη επιτυχία και πιστό κοινό. Πλέον, οι πιο επιτυχημένες σειρές ενσωματώνουν στην πλοκή τους σύγχρονους προβληματισμούς και κοινωνικά ζητήματα, στοχεύοντας στην ενίσχυση του βαθμού εμπλοκής των θεατών. Σε αυτές τις σειρές συγκαταλέγεται και το Game of Thrones, το οποίο παρά το φανταστικό-μυθοπλαστικό του στοιχείο, έχει καταφέρει να εγείρει συζητήσεις για σειρά κοινωνικών θεμάτων, όπως οι φυλετικές διακρίσεις, η σεξουαλική βία, η ομοφυλοφιλία και η αναπηρία.

Με δεδομένο ότι η διεθνής βιβλιογραφία βλέπει το κοινό κάθε κοινωνίας να προσλαμβάνει και να επαναπροσδιορίζει ανάλογα με τις εκάστοτε δομές της τα σύνθετα θέματα που θίγει ο "παγκοσμιοποιημένος" μυθοπλαστικός κόσμος της τηλεόρασης, η συγκεκριμένη ανακοίνωση επιχειρεί να διαπιστώσει τις αντιδράσεις του ελληνικού κοινού απέναντι στη συγκεκριμένη δημοφιλή σειρά και ειδικότερα σε ζητήματα σεξουαλικής ταυτότητας/συμπεριφοράς και σχέσεων εξουσίας. Με την κατάρτιση

διαδικτυακού ερωτηματολογίου, το οποίο έλαβε 1734 απαντήσεις επιβεβαιώνεται ότι το φύλο και η ηλικία αποτελούν κύρια στοιχεία της ερμηνείας και της διαμόρφωσης αντιλήψεων για τα αμφιλεγόμενα θέματα της σειράς. Ηθικές αξίες και σύγχρονοι ή παραδοσιακοί κοινωνικοί ρόλοι που επιτελούν οι πρωταγωνιστές καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τις συμπάθειες και αντιπάθειες του ελληνικού κοινού απέναντι τους, στηρίζοντας μια αρκετά διαφοροποιημένη και σε ορισμένες περιπτώσεις εξατομικευμένη πρόσληψη της σειράς ανάλογα με τις κοινωνικές προσλαμβάνουσες του.

Δήμητρα Καραντζένη, Υπ. Διδάκτωρ, ΑΠΘ, dkarantze@jour.auth.gr

Εμπλέκοντας πολιτική μυθοπλασία και πραγματικότητα: Η περίπτωση του *House of Cards* στην ελληνική δημόσια σφαίρα

Η εισήγηση αυτή εστιάζει στις τηλεοπτικές πολιτικές σειρές και επιχειρεί να καταγράψει τις πιθανές επιρροές αυτών των τηλεοπτικών προϊόντων στο κοινό, σε επίπεδο διαμόρφωσης στάσεων και πεποιθήσεων, δημιουργίας ταυτίσεων και σύνδεσης με την ενεργό πολιτική σκηνή καθώς και καλλιέργειας στερεοτυπικών αντιλήψεων για τους εκπροσώπους της. Συγκεκριμένα η ανακοίνωση επικεντρώνει στη δημοφιλή πολιτική σειρά *House of Cards* (Netflix) που έχει απασχολήσει σε σημαντικό βαθμό το διεθνή Τύπο, επιστημονικές μελέτες αλλά και διάφορα φόρουμ οργάνωσης της παγκόσμιας τηλεφιλίας σε σχέση με τις νέες ποιοτικές αμερικανικές σειρές. Στόχος είναι να παρουσιαστούν αναλυτικά τόσο οι αναφορές στον ελληνικό ηλεκτρονικό Τύπο για τη συγκεκριμένη σειρά, όσο και τα σχόλια χρηστών σε μερικά από τα δημοφιλέστερα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Facebook, Twitter, YouTube), σε μια προσπάθεια διερεύνησης της πρόσληψης και διαμεσολάβησης της σειράς από την ελληνική δημόσια σφαίρα. Απώτερος σκοπός να αποτιμηθεί η επιρροή της σειράς στον τρόπο συμβολικής κατανόησης της τρέχουσας πολιτικής πραγματικότητας (πρόσωπα, υπόγειοι μηχανισμοί άσκησης εξουσίας, διαφθορά, δημιουργία στερεοτύπων κ.ο.κ.).

Η καταγραφή και η συστηματοποιημένη συγκέντρωση των απαντήσεων αποκαλύπτει τη διττή φύση της παρακολούθησης της σειράς: α) τη συμβατική παρακολούθηση, με αναπαραγωγή στον Τύπο και στην κοινότητα των social media, στοιχείων που αφορούν τη μυθοπλασία καθαυτή (σενάριο, σκηνοθεσία, χαρακτήρες, εξέλιξη δράσης, υποκριτική δεινότητα, τηλεθέαση) και τους ηθοποιούς/πρωταγωνιστές της (ιδιωτική ζωή, δηλώσεις, σκάνδαλα κ.α.) και β) η σύνθετη παρακολούθηση με συναισθηματική εμπλοκή κατά την οποία οι πολιτικές αναπαραστάσεις της σειράς οδηγούν το κοινό στη δημιουργία ισχυρών ταυτίσεων με την πραγματική πολιτική σκηνή (εγχώρια και διεθνή) - συχνά και με άλλους τομείς της κοινωνικής ζωής – και με την ευθεία σύνδεση των μυθοπλαστικών χαρακτήρων με πρόσωπα της επικαιρότητας.

Αλέκα Σταματιάδη, Δημοσιογράφος (ΜΑ), ΑΠΘ, astamatiadi@outlook.com

Κρίση και νοσταλγία της ιδιωτικής τηλεόρασης: Η περίπτωση του “Mega Channel”

Στην ελληνική δημόσια σφαίρα πέραν των διεθνών ανακατατάξεων με την επικράτηση των ψηφιακών τεχνολογιών, η οικονομική κρίση και οι πολιτικές εξελίξεις προκαλούν σημαντικές αλλαγές στο επικοινωνιακό πεδίο. Στο επίκεντρο αυτών των ανακατατάξεων βρίσκεται το κλείσιμο ενός από τους μεγαλύτερους δρώντες στο ελληνικό τηλεοπτικό τοπίο την τελευταία σχεδόν τριακονταετία, ο τηλεοπτικός σταθμός “Mega Channel”.

Εξελίξεις στην επιχειρηματική και οικονομική διαχείριση του σταθμού και οι διαδικασίες που κινεί η ελληνική κυβέρνηση το 2016 για αδειοδότηση ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών έφεραν καθοριστικό πλήγμα ως τη διακοπή λειτουργίας του. Παρ’ όλα αυτά, συνεχίζεται σήμερα, δύο σχεδόν χρόνια μετά, η εκπομπή του τηλεοπτικού του σήματος, με προβολές κυρίως ελληνικών τηλεοπτικών σειρών δικής του παραγωγής, σε επανάληψη, οι οποίες καταγράφουν αξιοσημείωτα ποσοστά τηλεθέασης.

Η σημασία του πρώτου, χρονολογικά και σε βαθμό απήχησης, ιδιωτικού τηλεοπτικού σταθμού δεν έχει αποτιμηθεί μέχρι τώρα από την εγχώρια βιβλιογραφία, ειδικά όσον αφορά την ψυχαγωγική του διάσταση,

εκτός από αποσπασματικές αναλύσεις, που τονίζουν κυρίως τον εμπορευματικό χαρακτήρα που επέφερε στα εγχώρια τηλεοπτικά πράγματα. Η μελέτη τηλεθέασης των προγραμμάτων σε επανάληψη που προβάλλει ο σταθμός μπορεί να δώσει μια πρώτη εικόνα της κοινωνικής σημασίας του σταθμού, αποτυπώνοντας την αίσθηση νοσταλγίας, που το τηλεοπτικό κοινό έμμεσα επιδεικνύει για μια άλλη εποχή της εγχώριας ψυχαγωγικής πραγματικότητας. Στην ανακοίνωση εντοπίζονται οι σειρές του Mega που τυγχάνουν της μεγαλύτερης τηλεθέασης τα τελευταία δύο έτη, ανιχνεύονται κοινωνικά χαρακτηριστικά του κοινού που τις παρακολουθεί, αναλύονται οι βασικοί κοινωνικοί ρόλοι και πρότυπα που πραγματεύονται στο σενάριο τους καθώς και η δημόσια (δημοσιογραφική, επιστημονική ή στο χώρο των κοινωνικών δικτύων) συζήτηση που έχουν προκαλέσει από την εποχή που πρωτοπροβλήθηκαν.

Εριφύλη Τροϊζή, Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ, ΑΠΘ, troizi.erifyli@gmail.com

Survivor 2017: Σημείο σύγκλισης της ελληνικής κοινωνίας μπροστά στην τηλεοπτική οθόνη

Για ποιο λόγο το Survivor 2017 κατόρθωσε να γοητεύσει το ελληνικό τηλεοπτικό κοινό, γνωρίζοντας τεράστια επιτυχία και γενική αποδοχή; Σε αυτό το ερώτημα επιχειρεί να δώσει απάντηση η παρούσα εργασία εξετάζοντας τον τρόπο πρόσληψης του συγκεκριμένου ριάλιτι σόου από το κοινό σε σχέση με τρεις διακριτές κοινωνιολογικές κατηγοριοποιήσεις: την ηλικία, το φύλο και το μορφωτικό επίπεδο.

Για τις ανάγκες διεκπεραίωσης της έρευνας δημιουργήθηκε ερωτηματολόγιο το οποίο κοινοποιήθηκε διαδικτυακά, συνθέτοντας ένα συνολικό δείγμα 555 έγκυρων συμμετεχόντων. Με την διεξοδική ανάλυση των ερωτήσεων με βάση τα τρία κοινωνιολογικά φίλτρα που προαναφέρθηκαν (ηλικία, μόρφωση, φύλο) προκύπτει η διαπίστωση ότι ο παράγοντας που παρουσιάζει τις μεγαλύτερες αποκλίσεις στις απαντήσεις που δόθηκαν από τους συμμετέχοντες είναι αυτός του επιπέδου μόρφωσης. Αντίθετα, οι άξονες του φύλου και της ηλικίας, δεν παρουσιάζουν σημαντικά ποσοστά απόκλισης, επιβεβαιώνοντας την υπόθεση εργασίας της μελέτης ότι η συγκεκριμένη εκπομπή αποτέλεσε κυρίως ένα σημείο σύγκλισης διαφορετικών στην σημερινή ψυχαγωγική πραγματικότητα κοινωνικών ομάδων.

Επιπρόσθετα, μέσα από την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας που αφορούν τους πρωταγωνιστές και τα προβαλλόμενα μέσω αυτών κοινωνικά πρότυπα ή στερεότυπα, εξετάζεται ο βαθμός επίδρασης τους στο κοινό και οι τρόποι που αυτό διαντιδρά μαζί τους μέσα από τα νέα τεχνολογικά μέσα. Η γενική διαπίστωση που προκύπτει από τη συγκεκριμένη ανάλυση δείχνει ότι το κοινό του Survivor θέλγεται τόσο από παραδοσιακά όσο και από σύγχρονα πρότυπα και συμπεριφορές, οι οποίες σε ορισμένες περιπτώσεις είναι πολύ δύσκολο να κατηγοριοποιηθούν αυστηρά με βάση το φύλο, την ηλικία ή την μόρφωση των θεατών.

Ειδική Συνεδρία: Ο Ρόλος του Ερευνητή στην Εποχή της Μεταμόρφωσης του Κόσμου: Το Παράδειγμα της Σχέσης Εργασίας και Οικογένειας Γυναικών Επαγγελματιών

Μαρία Θανοπούλου, Διευθύντρια Ερευνών, ΕΚΚΕ, mthano@ekke.gr

Ιωάννα Τσίγκανου, Διευθύντρια Ερευνών, ΕΚΚΕ, jtsiganou@ekke.gr

Η μεταμόρφωση του συμβολαιογραφικού επαγγέλματος και ο ρόλος του ερευνητή

Η ερευνητική εργασία που αφορούσε το συμβολαιογραφικό επάγγελμα έδειξε ότι σήμερα πλέον δεν μπορούν να αντιμετωπίζονται με τους ίδιους όρους επαγγέλματα θεωρούμενα έως τώρα κοινωνικά και οικονομικά κραταιά. Ο προσανατολισμός της έρευνας προς διαφορετικές κατευθύνσεις ανέδειξε μία νέα κατάσταση πραγμάτων στα επάγγελα αυτά. Κατά τη διάρκεια της κρίσης, με τις αλλαγές που συντελούνται στο κράτος, με τη κρίση στον κατασκευαστικό τομέα και την υπερφορολόγηση των ακινήτων, με την φορολογική επιβάρυνση των πολιτών αλλά και των ελευθέρων επαγγελματιών, την πολυνομία και την αύξηση της γραφειοκρατίας, οι συνθήκες άσκησης του επαγγέλματος άλλαξαν ριζικά επηρεάζοντας καταλυτικά τα αντισταθμίματα που επέτρεπαν την εξισορρόπηση της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής των γυναικών συμβολαιογράφων. Στο νέο επισφαλές περιβάλλον εργασίας τους, οι γυναίκες αυτές, οι οποίες αποτελούν σήμερα και την πλειοψηφία στον κλάδο, ο συνδυασμός του ρόλου της μητέρας και της συμβολαιογράφου βασίζεται σε συνεχή αναζήτηση νέων ισορροπιών ανάμεσα από την μία πλευρά στην άσκηση ενός ελεύθερου επαγγέλματος που συνεχώς επιφορτίζεται με αρμοδιότητες και ευθύνες του κράτους χωρίς αντίστοιχες οικονομικές απολαβές και από την άλλη στην ανταπόκριση στον παραδοσιακό ρόλο της μητέρας και νοικοκυράς που δεν υποστηρίζεται ούτε από το κράτος ούτε πλέον από προσφυγή σε επ' αμοιβή εξωτερική βοήθεια. Τις ανατροπές που προκαλεί η τρέχουσα κρίση οι γυναίκες συμβολαιογράφοι βιώνουν με καθημερινό άγχος και οδύνη μη διαβλέποντας ένα ευοίωνο μέλλον για την επιβίωση του επαγγέλματός τους αλλά και για τις προοπτικές εξασφάλισης ενός ικανοποιητικού επιπέδου ζωής για τις ίδιες και για τα παιδιά τους.

Χριστίνα Βαρουξή, Ειδική Λειτουργική Επιστήμονας Α' Βαθμίδας, ΕΚΚΕ, cvarouxi@ekke.gr

Ιχνηλατώντας τις διαδρομές των γυναικών υπαλλήλων του δημόσιου τομέα στην οικογένεια και την εργασία κατά την περίοδο της κρίσης: Η συμβολή της έρευνας

Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης στη χώρα, οι γυναίκες υπάλληλοι του δημόσιου τομέα βίωσαν δυσμενείς ανατροπές στους όρους και τις συνθήκες εργασίας τους, οι οποίες επηρέασαν τόσο τις επαγγελματικές τους προσδοκίες όσο και την ικανότητά τους να τις εναρμονίσουν με τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις. Τα μέτρα που θεσπίστηκαν σε σχέση με τη δημόσια διοίκηση περιέλαβαν τη μείωση του προσωπικού, τις μετακινήσεις των υπαλλήλων, το πάγωμα των μισθών και την περικοπή των αποδοχών, τη μείωση ή κατάργηση των γενικών και κλαδικών επιδομάτων, τις περικοπές στις συντάξεις και τα εφάπαξ καθώς και την αύξηση των συνταξιοδοτικών ορίων ηλικίας. Σε αυτό το οικονομικό και εργασιακό περιβάλλον, η μεγαλύτερη πρόκληση για τις εργαζόμενες μητέρες του δημόσιου τομέα είναι να βρουν αρκετό χρόνο για να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους, στη δουλειά και στην οικογένεια, με λιγότερα χρήματα, περισσότερες ευθύνες και την αίσθηση της απαξίωσης του επαγγέλματος τους να τις ακολουθεί και να τις στιγματίζει. Στόχος της παρούσας εισήγησης είναι να ανιχνεύσει τις ιδιαιτερότητες της διαδικασίας αυτής και να καταγράψει τις καθημερινές διαδρομές των γυναικών υπαλλήλων του Δημόσιου με παιδιά ανάμεσα στις υποχρεώσεις της δουλειάς και τη φροντίδα της οικογένειάς τους.

Χαρά Στρατουδάκη, Κύρια Ερευνήτρια, ΕΚΚΕ, hstrat@ekke.gr

Γυναίκες Φαρμακοποιοί: Επιπτώσεις της κρίσης σε ένα γυναικείο επάγγελμα

Το πεδίο της εξισορρόπησης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής δεν έχει ερευνηθεί επαρκώς στη χώρα μας. Αντίστοιχη έλλειψη υπάρχει και στην έρευνα για τη θέση της γυναίκας στο επάγγελμα της φαρμακοποιού, ένα επάγγελμα που παραδοσιακά θεωρούνταν ως “γυναικείο”, αφού παρείχε το κατάλληλο ωράριο και συνθήκες εργασίας που επέτρεπαν την ομαλή εξισορρόπηση της επαγγελματικής με την οικογενειακή ζωή. Οι διαδρομές που οδηγούσαν τις Ελληνίδες στην επιλογή των σπουδών στη Φαρμακευτική και του επαγγέλματος της Φαρμακοποιού, ήταν άγνωστες καθώς επίσης και οι ανατροπές που επήλθαν στο επάγγελμα κατά το διάστημα της κρίσης. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνά μας ανέδειξε ότι οι γυναίκες φαρμακοποιοί βρίσκονται σε διαρκή αναζήτηση εξισορρόπησης της οικογενειακής με την επαγγελματική ζωή και γι’ αυτό το λόγο αισθάνονται πως δεν ανταποκρίνονται ικανοποιητικά σε κανέναν από τους ρόλους τους. Το αίσθημα ματαίωσης και επαγγελματικής απαξίωσης τις κάνει να κοιτάζουν το μέλλον χωρίς αισιοδοξία. Η κρίση επέβαλε μετασχηματισμούς που είχαν πολύ σημαντικές γενικότερες ψυχολογικές, κοινωνικές και αξιακές επιπτώσεις στη ζωή των γυναικών φαρμακοποιών.

Δήμητρα Κονδύλη, Κύρια Ερευνήτρια, ΕΚΚΕ, dkondyli@ekke.gr

Μεταβολές και μεταμορφώσεις στο επάγγελμα της αισθητικού ως τεκμήρια ερευνητικής εργασίας

Η άσκηση του επαγγέλματος της αισθητικού με δική της επιχείρηση, στη διάρκεια της πολυετούς οικονομικής κρίσης, καθίσταται ένα εγχείρημα που προϋποθέτει αλλαγές, μετατοπίσεις δραστηριοτήτων, μεταμορφώνει τις σχέσεις πελάτη- επαγγελματία και της σύζευξης ιδιωτικής και επαγγελματικής σφαίρας. Παράγοντες όπως η ευαλωτότητα του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, η αύξηση των ωρών εργασίας με ταυτόχρονη μείωση κοστολόγησης των παρεχόμενων υπηρεσιών, ο ανταγωνισμός θέτουν διλήμματα ιεράρχησης προτεραιοτήτων και αναγκών στους διαφορετικούς κύκλους ζωής των γυναικών αυτών. Η έρευνά μας έδωσε το λόγο στις γυναίκες αυτές αναδεικνύοντας όψεις των πολλαπλών δραστηριοτήτων τους και τις διαρκείς μετακινήσεις και μεταβολές που αναλαμβάνουν για την επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξή τους.

Αμαλία Φραγκίσκου, Ερευνήτρια- ΕΛΕ Α’, ΕΚΚΕ, afrangi@ekke.gr

Μαχόμενες Γυναίκες δικηγόροι σε καιρούς κρίσης

Η παρατεταμένη κρίση που αντιμετωπίζει η χώρα και αφορά σε όλες τις πτυχές της καθημερινής ζωής έχει επιδεινώσει κατά πολύ την κατάσταση των γυναικών δικηγόρων της μαχόμενης δικηγορίας. Το ελεύθερο επάγγελμα γενικά και η δικηγορία ειδικότερα δύσκολα συμβιβάζεται με την μητρότητα, επειδή δεν μπορεί να διευθετηθεί με χρονικούς περιορισμούς στην άσκηση του. Στο πλαίσιο της διερεύνησης της ισορροπίας εργασίας-ζωής των γυναικών αυτοαπασχολούμενων δικηγόρων οι περιπτώσεις που μελετήθηκαν, ανέδειξαν πολλές πτυχές της σχέσης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Τόσο στον επαγγελματικό στίβο όσο και στο οικογενειακό περιβάλλον, οι γυναίκες δικηγόροι μάχονται επιχειρώντας να επιτύχουν δύσκολες ισορροπίες που συχνά περιγράφονται ως μία συνεχής υπέρβαση, σκιαγραφώντας έναν “κόσμο τύψεων” αλλά και μια “σύγκρουση τρέφει” και προσφέρει ικανοποίηση. Ωστόσο, παρά τους ελιγμούς και τις καταπονήσεις που είναι ή ήταν διατεθειμένες να κάνουν, οι απώλειες είναι δεδομένες και ποικίλει το που εντοπίζονται: στις στιγμές που χάθηκαν από την σχέση μητέρας- παιδιού, στον κλονισμό του γάμου, στον επαγγελματικό χώρο, στην προσωπική τους υγεία. Η έρευνά μας ανέδειξε την συγκρουσιακή αυτή κατάσταση καθώς και τις δυσοίωνες επαγγελματικές προοπτικές.

Έμμου Φρονίμου, Εγκληματολόγος, ΕΚΚΕ

Συμφιλίωση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής στην Ελλάδα της κρίσης: Η περίπτωση των γυναικών δικαστών

Η κοινωνική έρευνα συντελεί ουσιαστικά στην κατανόηση των κοινωνικών φαινομένων στις σύγχρονες κοινωνίες και συνεισφέρει αποφασιστικά στην παραγωγή γνώσης και για τομείς και κοινωνικές ομάδες που πολλές φορές παραμελούνται. Οι δικαστικοί λειτουργοί αποτελούν μια κοινωνική ομάδα που ελάχιστα έχει απασχολήσει τους έλληνες κοινωνιολόγους και σχεδόν καθόλου στη βάση της έμφυλης διάστασής της. Ωστόσο, πάνω από 65% των δικαστικών λειτουργών στη χώρα μας είναι γυναίκες. Η διερεύνηση, επομένως, των διαδικασιών με τις οποίες αυτές αντεπεξέρχονται στην προσπάθεια εξισορρόπησης του τόσο απαιτητικού επαγγέλματός τους με την άσκηση και των άλλων κοινωνικών τους ρόλων έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και αποτέλεσε αντικείμενο έρευνας.

Οι ίδιες οι δικαστίνες-συνομιλήτριές μου εκφράστηκαν και με τα δικά τους λόγια για τη σημαντικότητα διενέργειας παρόμοιων ερευνών οι οποίες, μελετώντας ζητήματα που τις αφορούν, αποτελούν εν τέλει και συμβολή στην καλύτερη λειτουργία απονομής της δικαιοσύνης. Η εισήγησή μου θα εστιάσει σε ένα μέρος των δυσκολιών, των αναγκών και των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες δικαστές καθώς και των στρατηγικών τις οποίες επιλέγουν να μεταχειριστούν για να συνδυάσουν την επαγγελματική με την οικογενειακή/προσωπική τους ζωή. Η ποιοτική μέθοδος που εφαρμόστηκε στην ερευνητική προσέγγιση, με τη χρήση σε βάθος συνεντεύξεων, αποκαλύπτει τα πρόσωπα πίσω από τους αριθμούς και φωτίζει καινούργιες πτυχές του θέματος, εμπλουτίζοντάς το με την παραγωγή νέας γνώσης.

Ναταλία Σπυροπούλου, Ειδικός Λειτουργικός Επιστήμονας Β', ΕΚΚΕ, nspsygorou@ekke.gr

Η εξισορρόπηση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής στις γυναίκες μηχανικούς εν μέσω κρίσης: Η συμβολή της έρευνας στην κατανόηση μίας μεταβαλλόμενης εποχής

Η εισήγηση βασίζεται σε υλικό από τη διεξαγωγή 10 προσωπικών συνεντεύξεων με γυναίκες αρχιτεκτόνισσες/ πολιτικούς μηχανικούς, μητέρες ανήλικων παιδιών, των οποίων η επαγγελματική ζωή έχει πληγεί από την οικονομική κρίση. Κύριος σκοπός της εισήγησης είναι η παρουσίαση του επαγγελματικού κλάδου μέσα από την οπτική των ίδιων των επαγγελματιών και η ανάδειξη των διαφόρων τρόπων με τους οποίους ανταποκρίνονται στη μεγάλη πρόκληση της επίτευξης ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Η εισήγηση διακρίνεται σε δύο επιμέρους περιόδους, την περίοδο προ κρίσης και την περίοδο μετά κρίσης. Ο διαχωρισμός αυτός εξυπηρετεί την ερευνητική προσπάθεια για την κατανόηση των μεταβολών που έχουν επέλθει στον επαγγελματικό αυτό κλάδο, αλλά και των αλλαγών στις στρατηγικές των γυναικών όσον αφορά το συνδυασμό οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής. Επιπλέον, αναδεικνύονται τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα λόγω της κρίσης, αλλά και οι διαφορετικές στρατηγικές που αυτές ακολουθούν προκειμένου να ανταποκριθούν στους πολλαπλούς ρόλους που έχουν αναλάβει στο πλαίσιο της επαγγελματικής και της οικογενειακής τους ζωής.

Ειδική Συνεδρία: Η “Η Μετάβαση” Δεδομένων (από τα data bases, στα big data και smart data) στις Μετατοπίσεις των Κοινωνικών Επιστημών

Ευάγγελος Πρόντζας, Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, prontz@panteion.gr

Η μετάβαση από τα “data bases” στα “smart data” και από την “δημόσια πολιτική” στη “δημόσια δράση” των κοινωνικών επιστημών

Η μετάβαση από την “κοινωνιολογία των δημοσίων πολιτικών” (:μέρος μιας ευρύτερης προσπάθειας για τον εξορθολογισμό στη διαχείριση δημοσίων υποθέσεων, προβληματικών όμως στις σύγχρονες κοινωνίες για την κατανόηση της θεσμικής τους πολυπλοκότητας) στην “κοινωνιολογία της δημόσιας δράσης” (: η ανάγκη παραίτησης από το όραμα ενός παντοδύναμου εθελοντισμού και η επικέντρωση στην εφαρμογή αυτών που δηλώνουν οι δημόσιες αρχές ότι είναι η βούλησή τους), ως ζήτημα του 6ου Συνεδρίου της ΕΚΕ, συνοδεύεται από ένα επιμέρους θέμα: την παράλληλη μετάβαση: από τα “data bases” στα “big data” και τα “smart data”. Η μετάβαση στο στάδιο των “μεγάλων δεδομένων” με “ποικιλία” τύπων, “πρόσβασης” και ανοικτής της “ποσότητας” τους, προσδιορίζεται από χαρακτηριστικά τα οποία με επάλληλο τρόπο επιχειρούν οι συν-εισηγητές να αντιμετωπίσουν τα “μεγάλα δεδομένα”: (α) τροποποιούν τις σχέσεις μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών ομάδων, (β) μετακινούν τον παρατηρητή στη θέση του χρήστη προκαλώντας σημαντικές αλλαγές στη δράση του και (γ) την αδυναμία επίλυσης προβλημάτων σε εθνικό επίπεδο και την υποχρέωση να σκεφτόμαστε σε πλανητικό επίπεδο και αντιμετωπίζονται ως κρατική δραστηριότητα, μεταρρυθμιστική οργάνωση, κοινωνική διασπορά και σύζευξη ποσοτικών αναλύσεων με τις κοινωνικές επιστήμες.

Γεωργία Ζαΐμη, Υπ.Διδάκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, georgiafzaimi@yahoo.gr

Η παραγωγή βάσης δεδομένων στη γένεση κρατικής κοινωνίας

Η αναζήτηση στην κρατική γένεση του ανθρώπινου και υλικού πολιτισμού οδηγεί στον τρόπο που παράγονται οι πληροφορίες “ανοικτών δεδομένων”. Ξεκινώντας από την κλασική παρατήρηση ότι είναι καλύτερο να μιλάμε για “στοιχεία”, “συζητήσεις”, “πληροφορίες” με τα οποία χτίζεται η έρευνα μας (για τη οικονομική και κοινωνική δημιουργία και εξέλιξη του Ισραήλ), αντιλαμβανόμαστε ότι όλα τα δεδομένα είναι το προϊόν μιας διαδικασίας που βλέπει τους συντελεστές να τη διαμορφώνουν ανάλογα με τις “συνθήκες”, τις “χρήσεις” και τους “χρήστες”.

Υπάρχει λογική όταν μιλάμε για “εκκαθάριση” δεδομένων, όπως ακούμε συχνά; Η απάντησή μας είναι ότι τίποτα δεν είναι λιγότερο σίγουρο, δεδομένου ότι αυτή η έννοια παραπέμπει την υπόθεση ότι θα υπήρχαν πληροφορίες ανεξάρτητα από το τι ψάχνει κάποιος. Αυτές προέρχονται είτε λόγω νέων πηγών είτε ως προς την έκταση αυτών που μπορούν να διαμορφώσουν οι ποσοτικές μέθοδοι. Η μερική αυτοματοποίηση της συλλογής και μορφοποίησης των δεδομένων που συγκεντρώνουμε αυξάνει σημαντικά το μέγεθος του σώματος που χρησιμοποιούμε στην έρευνα εργαζόμενοι σε αντικείμενα που σχετίζονται με το Διαδίκτυο.

Τα “μεγάλα δεδομένα” και οι συνέπειές τους αλλάζουν τον τρόπο που βλέπουν αυτοί που τα παράγουν τον εαυτό τους και ως τέτοια τα συλλέγουμε εμείς όταν πραγματοποιούμε την έρευνας μας. Με την εξόρυξή τους επιδιώκουμε να αναδείξουμε τους νόμους της λειτουργίας του κοινωνικού σώματος του κράτους που γεννιέται και αναπτύσσεται. Από την άλλη πλευρά, θα είναι προσιτά σε όσους μπορούν να κάνουν τα δεδομένα να μιλούν και να αποκαλύπτουν τους κρυμμένους νόμους του κοινωνικού κόσμου.

Τα “μεγάλα δεδομένα” δεν συνιστούν έτσι ερευνητική μέριμνα για τεκμηρίωση αλλά μηχανισμό αλλαγής των ανθρωπιστικών επιστημών που μετασχηματίζει τις κοινωνικές επιστήμες.

Βασίλειος Ζούμπος, Υπ. Διδάκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, v.zoumbos@cityu.gr

Η μεταρρύθμιση του δημόσιου τομέα έναντι των big data

Τα “μεγάλα δεδομένα (big data)”, τα “ανοιχτά δεδομένα”, η “εξόρυξη δεδομένων”, τα “εσωτερικά” ή “εξωτερικά δεδομένα” βρίσκονται στο επίκεντρο της λειτουργίας των κρατικών διοικήσεων. “Μεγάλα δεδομένα”: είναι η δημόσια διοίκηση έτοιμη να οδηγηθεί στην πιο “εξατομικευμένη”, “προγνωστική”, “προληπτική” και “συμμετοχική” δράση που χαρακτηρίζει τη νέα εκδοχή των μεταρρυθμίσεων της δημόσιας διοίκησης και που καθιστούν τη μέχρι σήμερα υιοθετημένη έννοια της “μεταρρύθμισης” να συνιστά εξαντλημένη ώθηση; Η ψηφιακή μεταμόρφωση αποτελεί οικεία διάσταση στην συνήθη όψη των μεταρρυθμίσεων (όπως έδειξε το ελληνικό παράδειγμα) παραμένει όμως όψη “αρχικών βημάτων” ως προς τις προκλήσεις που γεννά μία νέα σχέση: αυτή των big data και της δημόσιας διοίκησης. Η σχέση αυτή προσδιορίζεται από έναν αριθμό προκλήσεων. Ανάμεσα τους είναι:

- η “ανάπτυξη δεξιοτήτων” ώστε να αντιμετωπιστεί η δυσκολία “σχεδιασμού και διεξαγωγής έργων πληροφορικής μεγάλης κλίμακας” και “το τεράστιο έργο διαχείρισης έργων”,
- η αναζήτηση του “χρηματοδοτικού υποδείγματος” μέσα στο πλαίσιο μείωσης των δημοσίων δαπανών και στο πόσο μακριά μπορεί να φθάσει η ανάθεση στον ιδιωτικό οικονομικό χώρο και η συνάφεια εξωτερικής ανάθεσης και ψηφιακού έργου,
- η επανεξέταση του “κοινωνικού μοντέλου” με την επίπτωση του ψηφιακού μετασχηματισμού στη δημόσια απασχόληση,
- η βελτίωση στην “φερεγγυότητα δεδομένων” και η αντιμετώπιση των κινδύνων (α) hacking, (β) παραγωγής σφαλμάτων και αποτυχιών, (γ) απειλών,
- η αλλαγή στην “κουλτούρα λήψης αποφάσεων” καθώς τα παραδοσιακά μοντέλα διοίκησης διακρίνονται από έναν υψηλότερο βαθμό ευελιξίας έναντι τις δημιουργίας αποτελεσματικών συστημάτων ανιχνευσιμότητας και ελέγχου των διαδικασιών υπολογισμού (αλγόριθμου),
- η προστασία των ατομικών ελευθεριών από τη συλλογή προσωπικών πληροφοριών, βρίσκεται απέναντι με την αποτελεσματική δημιουργία ενός συστήματος διασταυρούμενων αναφορών από “φακέλους δεδομένων”, όπως συμβαίνει στο φορολογικό έλεγχο.

Ευσταθία Ντρούβα, Υπ. Διδάκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, efi_ntrouna@yahoo.gr

Κοινωνική διασπορά “μεταδεδομένων” στις μεγάλες βάσεις δεδομένων

Η πρόκληση του θέματος βρίσκεται στην αντιμετώπιση του περιεχομένου των ελληνικών κοινοτήτων και των “δισεπαρμένων” τεκμηρίων που συγκροτούν ένα είδος βάσης “μεγάλων δεδομένων”. Τα μέλη τους δισεπαρμένα προσδιορίζονται από την έννοια της “επιχειρηματικότητας”: την έμφυτη ικανότητα ενός “τολμητία”, ο οποίος χωρίς να προέρχεται αναγκαστικά από τον κόσμο των αγορών συγκεντρώνει πλήθος ιδεολογικών, ψυχολογικών και κοινωνικών προϋποθέσεων. Αναδεικνύεται σε “επιχειρηματία” χάρη στην ικανότητα του να διακρίνει, όντας μέλος της ελληνικής “διασποράς”, με αποτελεσματικό τρόπο τα κενά των αγορών και να ανασυντάξει ή να μετατοπίσει πόρους σε τρόπο ώστε να συμμετάσχει σε επιχειρηματικά συστήματα και χωρίς να χάσει την ιδιότητα του μέλους της “διασποράς”. Ένα όγκος εγγράφων “διασποράς” γεννά την πρόκληση να συνδέσουμε να συνδέσουμε τη συνεργασία και τη διαχείριση περιεχομένου. Τα ερωτήματα διαχέονται και συγκροτούν την μορφή των “μεταδεδομένων” (postdata), αφού με τον τρόπο αυτό συνδέονται διαφορετικές ενέργειες, συντάκτες, ρόλος εμπλεκόμενων στη συγγραφή, περιγραφή εγγράφου. Η άλλοτε χειρωνακτική επισήμανση και διαχείριση του περιεχομένου των εγγράφων μετασχηματίζεται σε αυτοματοποιημένη διαδικασία εντός ενός “εικονικού αποθετηρίου”. Το αποθετήριο, το πρώτο βήμα (και ως τέτοιο ανεπαρκές) στη δημιουργία big data, προσδιορίζεται από τις ιδιότητες του, όπως αυτή των επιχειρηματιών μελών της ελληνικής διασποράς, και ανάλογα με τον τύπο του ερωτήματος που μας απασχολεί, τους περιορισμούς πρόσβασης κλπ.

Βιργινία - Αναστασία Φουρνάρη, Δρ. Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, virnafournari@gmail.com
Ζητήματα διαχείρισης της μετάβασης από τα data bases στα big data για τις κοινωνικές επιστήμες

Η αφθονία δεδομένων και η μεγάλη “όρεξη” για αριθμούς αποτελεί άραγε δικαιολογία για τις υπερβολικές μεθοδολογικές υποσχέσεις στις κοινωνικές επιστήμες; Το “μείγμα” των αριθμητικών δεδομένων, συγκροτημένο από αρχειακά δεδομένα, οργανωσιακά δεδομένα, δεδομένα δικτυακά, ανοικτά δεδομένα, ερωτηματολόγια, συλλέκτες και αριθμητικά δεδομένα, τα big data στο πρίσμα των διακρίσεων αυτών δημιουργούνται στην τομή τους. Η επεξεργασία τους συνοδεύεται από ζητήματα που αφορούν την τεχνική διαχείρισή τους, τη μορφή του σχεδιασμού κάθε έρευνας, τη συλλογή και τις μεθόδους ανάλυσης (λ.χ. cross-sectional, longitudinal και panel data). Παρά την ώθηση αυτή στις κοινωνικές επιστήμες μέσα από την έννοια big data, η χρήση της διατηρεί μία αοριστία που ενισχύεται από την διαφορετικότητα των τύπων δεδομένων τα οποία μπορούν και υπαχθούν σε αυτήν. Πολύ περισσότερο: τα big data συνιστούν μία πτυχή, όπως έχει επισημανθεί, ενός πολύ σημαντικού μετασχηματισμού: την αυξανόμενη και μαζική διαθεσιμότητα ψηφιακών δεδομένων από την οποία εγείρονται νέα ερωτήματα και τα οποία αφορούν την αναδιάρθρωση των κοινωνικών επιστημών, τους μετασχηματισμούς στις ποσοτικές μεθόδους, την πρόσβαση και τη διαχείριση δεδομένων, τη σχέση θεωρίας και αντικειμένων των κοινωνικών επιστημών, τη διάκριση της “εμπειρικής ευκαιρίας” από την εμφάνιση “κακών δεδομένων”, τη “γοητεία των αριθμών” έναντι της “μεθοδολογικής επανάστασης”. Η πρόκληση μιας “πολυμένης” κατάστασης και η σημασία των big data για τις κοινωνικές επιστήμες είναι ανάγκη να αντιμετωπισθεί από το συνδυασμό διαθέσιμης συζήτησης (αρθρογραφίας κλπ.) και εξοκείωσης των νέων κοινωνικών επιστημόνων με έρευνες και μεθόδους ανάλυσης, οικονομικών και κοινωνικών δεδομένων, όπως είναι οι διάφορες μορφές παλινδρομήσεων (λ.χ. multinomial logistic regression, ordinal regression, geographically weighted regression) τα ιεραρχικά μοντέλα (multilevel models) κλπ.

Ειδική Συνεδρία: Συγκρότηση και Κρίση του Νεωτερικού Υποκειμένου

Άγγελος Μουζακίτης, Επίκ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης, amouzakid at uoc.gr
Το ζήτημα της ετερότητας στο έργο του Levinas

Εστιάζοντας πρωτίστως στα έργα του Levinas Ολότητα και Άπειρο, και Άλλως του Είναι η παρούσα εισήγηση εξετάζει τον τρόπο δια του οποίου ο διανοητής εισάγει στον στοχασμό του 20ου αιώνα την έννοια της ριζικής ετερότητας και της προτεραιότητας του άλλου έναντι του εγώ. Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στον τρόπο που ο Levinas αντιλαμβάνεται και περιγράφει τις δυνατές μορφές συγκρότησης του εαυτού ως δρώντος και ως ηθικού υποκειμένου καθώς και τις ανάλογες μορφές που δύνανται να λάβουν οι δι-υποκειμενικές σχέσεις. Επίσης εξετάζεται η κριτική που άσκησε ο διανοητής στις κοινωνικές επιστήμες, στο μέτρο που επιχείρησε να αναδείξει τις δυνάμει ολοκληρωτικές συνέπειες των οντολογικών τους προϋποθέσεων, της λογικής της "ταξινόμησης" που τις χαρακτηρίζει, της κλειστότητας των θεωρητικών τους πλαισίων, ακόμη και της ίδιας της έννοιας της κοινωνίας ως όλου που καθορίζει τα επιμέρους άτομα που την συναπαρτίζουν.

Κανάκης Λελεδάκης, Επίκ. Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, eledakis@panteion.gr
Τα όρια του νεωτερικού υποκειμένου

Το νεωτερικό υποκείμενο και η εννοιολόγησή του αντιστοιχούν σε μία σειρά από τομές με προηγούμενες αντιλήψεις, τομές όχι απόλυτα σύγχρονες ιστορικά αλλά ήδη παρούσες στις αρχές του 19ου αιώνα:

(i) Η έννοια του υποκειμένου στη νεωτερικότητα αντιστοιχεί σε μία ενότητα που περιλαμβάνει, σε ένα ενιαίο αλλά όχι απαραίτητα ομοιογενές σύνολο, τόσο τμήματα/επίπεδα που θεωρούνται 'ανώτερα' -κύρια το επίπεδο του λόγου- όσο και 'κατώτερα' -το επίπεδο των συναισθημάτων, των βιολογικών ορμών, κλπ. Αυτό αποτελεί μία τομή με την αρχαία σκέψη αλλά και τη χριστιανική αντίληψη για την ψυχή μέχρι τον Μεσαίωνα. Ήδη η θεώρηση της ψυχής από τον Θωμά Ακινάτη εμπεριέχει την παραδοχή μιας ενιαίας οντότητας. Ωστόσο είναι ο Καρτέσιος που εκφράζει, πολύ αργότερα, με τον πιο εναργή τρόπο τη θεώρηση αυτή.

(ii) Η ύπαρξη πολλών επιπέδων εντός ενός ενιαίου υποκειμένου θέτουν το ερώτημα της δυνατότητας επικυριαρχίας του ανώτερου επιπέδου -του λόγου- στα υπόλοιπα ως αναγκαία προϋπόθεση για μη καθορισμένη δράση του υποκειμένου. Αυτό είναι το ερώτημα της (ατομικής) αυτονομίας που μόνο τώρα αναδύεται και δεν έχει θέση στη παραδοσιακή σκέψη. Είναι βέβαια ο Καντ που θέτει και προσπαθεί να απαντήσει το ερώτημα.

(iii) Παράλληλα με την νέα έννοια του υποκειμένου, δύο άλλες έννοιες έρχονται στο προσκήνιο. Η έννοια της πολιτείας -που ενεργοποιεί τις έννοιες της αρχαίας ελληνικής 'πόλης' και της ρωμαϊκής respublica. Και η έννοια της κοινωνίας - με μικρή σχέση με τους όρους κοινωνία και societas της αρχαιότητας- που αναφέρεται σε ένα μη αναγώγιμο επίπεδο με εσωτερική δυναμική, πέρα και πάνω από τη γνώση και τη συνειδητή δράση των ατόμων. Οι έννοιες αυτές συναρθρώνονται με αυτή του υποκειμένου σχεδόν αντιδιαμετρικά.

(iv) Στον φιλελεύθερο λόγο -από τον Locke και μετά- τα υποκείμενα αποτελούν τη βάση του ορισμού της πολιτικής κοινότητας σε μία μορφή συμβολαίου. Η πολιτεία παράγεται από κάποια μορφής συμφωνία που εκφράζει μία συλλογική βούληση - η γενική βούληση του Rousseau αλλά δεν είναι τίποτε πέρα από αυτή τη 'συμφωνία' ή συμβόλαιο. Αλλά η θέση αυτή προϋποθέτει ένα υποκείμενο που είναι πάντα -και αξιωματικά- αυτόνομο.

(ν) Αντίθετα η έννοια της κοινωνίας -διάχυτη σε όλο το εύρος των κοινωνικών επιστημών- τονίζει το καθορισμένο χαρακτήρα του υποκειμένου, αυτή τη φορά από 'κοινωνικούς' καθορισμούς, και θέτει αναγκαστικά το ερώτημα της δυνατότητας αυτονομίας σε σχέση με τους καθορισμούς αυτούς.

Το ερώτημα για τη σύγχρονη σκέψη είναι ποια από τα παραπάνω στοιχεία/έννοιες να διατηρήσει, με ποια μορφή και πως να τα συνθέσει σε ένα θεωρητικό πλαίσιο χωρίς αντιφάσεις.

Βασίλης Ρωμανός, Επίκ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης, romanos@uoc.gr

Η γλωσσική στροφή και η αποκέντρωση του υποκειμένου

Σκοπός της εισήγησης είναι να παρουσιάσει τις βασικές αρχές της λεγόμενης 'γλωσσικής στροφής' η οποία χαρακτηρίζει την Ηπειρωτική φιλοσοφία του ύστερου 20ου αιώνα και έχει εμποτίσει την ολότητα των κοινωνικών επιστημών. Αυτή, αντιλαμβάνεται τη γλώσσα ως τη βασική ταξινομική αρχή του κόσμου, συνεπώς ως ένα είδος "μετα-θεσμού" που διαπλάθει μέσω των διαχωρισμών, διαφοροποιήσεων και διακρίσεων του τα εννοιολογικά όρια ενός κοινωνικού κόσμου παράγοντας ένα πρωτεύον και απρόσιτο για το υποκείμενο "πλαίσιο αντιληπτικότητας" εντός του οποίου τα πράγματα εντοπίζονται, ομιλούνται και ενεργούνται. Η θέση αυτή, σχετίζεται άμεσα με τον ισχυρισμό ότι οι γραμματικές κατηγορίες και οι συντακτικές μορφοποιήσεις του νοήματος ορίζουν τόσο τα πρότυπα της αντίληψης του υποκειμένου, όσο και την ίδια την ταυτότητά του, κατεδαφίζοντας έτσι την ουμανιστική σκοπιά της παραδοσιακής κοινωνικής θεωρίας η οποία το εκλαμβάνει ως δημιουργό της βιογραφίας του και τελικό κριτή των δικών του προθέσεων, αναπαραστάσεων, αποφάσεων και της συνολικής του συμπεριφοράς και δράσης. Θα υποστηρίξω, ωστόσο, ότι η θέσπιση ενός 'πλαισίου αντιληπτικότητας' που 'παράγει' μέσω των διαφοροποιήσεών του και τον κόσμο και το υποκείμενο της σκέψης και της δράσης, στηρίζεται στην προβληματική υπόθεση ότι η γλώσσα λειτουργεί ως μια αυτοαναφορική δομή που δεν συνδέεται με την εξω-γλωσσική επικράτεια της εμπειρικής πραγματικότητας –με τις εμφυτευμένες στους θεσμούς καθημερινές διαδράσεις, με τα δίκτυα των κοινωνικών σχέσεων και πρακτικών, με τους αγώνες για την εξουσία και το βαθύτερο αξιακό πλαίσιο των κατευθύνσεων που αυτοί ενσωματώνουν. Το πρόβλημα, με άλλα λόγια, της επιστημικής προτεραιότητας της γλώσσας έναντι της ομιλίας, είναι ότι αντιλαμβάνεται τα νοηματικά συμπλέγματα ως αυτοσυγκροτούμενες δομές και συνεπώς ως εξ ορισμού διαχωρισμένες από την ενδοκόσμια κοινωνική ζωή.

Νικόλαος Αναπλιώτης, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Ιστορίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Αποδομώντας την "φυσιολογική" έμφυλη συγκρότηση της υποκειμενικότητας: Ο έμφυλος εαυτός ως επιτελεστική διαδικασία

Σύμφωνα με την Judith Butler, υπο το ισχύον πολιτισμικό καθεστώς εξουσίας και γνώσης της κανονικής ετροφυλοφιλίας τα υποκείμενα συγκροτούνται ταυτιζόμενα με τις κοινωνικά διαθέσιμες κανονιστικές επιτεύξεις φύλου και σεξουαλικότητας, οι οποίες δομούνται στη βάση μιάς ουσιοκρατικής θεμελίωσης του κανονικού έμφυλου εαυτού (άνδρας-γυναίκα) μέσα απο τη σύνδεσή του με το πρωταρχικό και οντολογικά οριοθετημένο ανατομικό-σωματικό δεδομένο, το φυσικό φύλο (sex). Η Butler αναδεικνύοντας τον επιτελεστικό χαρακτήρα εγκαθίδρυσης και εσωτερίκευσης (ή προσοικείωσης) της έμφυλης ταυτότητας και της σεξουαλικής επιθυμίας διανοίγει μια προοπτική ανατροπής των φυσικοποιημένων έμφυλων κατηγοριών (το δίπολο των φύλων), οι οποίες συνιστούν, τελικά, κατηγορίες πειθαρχικού καταναγκασμού/ελέγχου και κανονιστικής αποτίμησης της κοινωνικά προσδοκώμενης, αρμόζουσας, πολιτικά νόμιμης άρθρωσης της κοινωνικής εμφάνισης αυτού που είναι ο "άνθρωπος", "του υποκειμένου, διανοητού μόνο καθ' όσον εμφανίζεται ως έμφυλο". Η παρουσίασή μου εστιάζεται στον πολιτικό χαρακτήρα του φύλου (της έμφυλης/σεξουαλικής διαφοράς) ως κυρίαρχου πόλου επιτελεστικής ταύτιστικής πρακτικής εντός του συγκεκριμένου ρυθμιστικού καθεστώτος ανδρικής ηγεμονίας και ετεροσεξιστικής καταπίεσης. Φαίνεται ότι η απορρύθμιση του δυαδικού φύλου μέσα απο τις εναλλακτικές

έμφυλες μορφοποιήσεις συνεπάγεται την εκθεμελίωση των κοινωνικών κανόνων του φύλου που ρυθμίζουν κανονιστικά τις επαναληπτικές σημασιοδοτικές πρακτικές παραγωγής του.

Ειδική Συνεδρία: Κοινωνία των Πολιτών στην Ελλάδα: Από τη Θεωρία και τα Εμπειρικά Δεδομένα στον Κοινωνικό Σχεδιασμό

Σωκράτης Κονιόρδος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, koniords@uoc.gr

Εμπιστοσύνη, συμμετοχικότητα και κοινωνία των πολιτών στην Ελλάδα σήμερα: Περιγραφή και σύγκριση.

Στην εισήγηση θα παρουσιαστούν ευρήματα της Παγκόσμιας Έρευνας Αξιών -7ο κύμα (World Value Survey-7 wave), η οποία για πρώτη φορά διεξήχθη στην Ελλάδα τον Οκτώβριο-Νοέμβριο του 2017. Τα ευρήματα αναφέρονται σε μετρήσεις ως προς την εμπιστοσύνη σε οργανισμούς, σε άλλες διαφορετικές κοινωνικές ομάδες, καθώς και σε θεσμούς. Θα γίνει μια απόπειρα να συγκριθούν αυτά τα ευρήματα με αντίστοιχα άλλων ερευνών. Συγκεκριμένα με δεδομένα από την Ευρωπαϊκή Έρευνα Αξιών (EVS) των ετών 1999 και 2008, από την Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα (ESS) –τους δύο γύρους των ερευνών που έγιναν στην Ελλάδα, όπως και με τα συναφή περιοδικά ευρήματα του Ευρωβαρόμετρου. Αυτά θα αντιπαραταχθούν στους εμφανιζόμενους ρυθμούς συμμετοχής σε εθελοντικές οργανώσεις και θα επιχειρηθεί η άντληση συμπερασμάτων για την κοινωνία των πολιτών στην Ελλάδα σε συνάρτηση με την περίοδο που σήμερα διανύεται.

Διονύσης Μπαλούρδος, Διευθυντής Ερευνών, ΕΚΚΕ, dbalourd@ekke.gr

Χαράλαμπος Τσέκερης, Ερευνητής, ΕΚΚΕ

Κοινωνία πολιτών και ανισότητα

Η ανισότητα συνιστά ένα σημείο εστίασης και διεπιστημονικής συσπείρωσης για ερευνητές, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών κινημάτων για πολλά χρόνια. Λαμβάνοντας υπόψη τη σύνθετη, πολυεπίπεδη φύση της ανισότητας, οι πολιτικές αντιμετώπισής της θα πρέπει να είναι εξίσου σύνθετες, ευρείες και πολυσχιδής. Προτάσεις για τη μείωση των ανισοτήτων έχουν προέλθει από τον Atkinson (2015), τον Stiglitz (2012), τους Franzini και Pianta (2016) κ.ά.

Αφότου ξεκίνησε η κρίση το 2008, μια έντονη ευρωπαϊκή συζήτηση έχει προκαλέσει τις προτεραιότητες και τις πολιτικές λιτότητας της Ευρώπης, ενώ το εύρος και το βάθος των διαφόρων αναλύσεων και των προτάσεων της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών κατά τα τελευταία χρόνια είναι πράγματι αξιοσημείωτη.

Στη σύγχρονη Ελλάδα, ο χαμηλός βαθμός κοινωνικής συνοχής, η ανεργία και οι αυξανόμενες κοινωνικές ανισότητες, ιδιαίτερα στο πεδίο της νεολαίας, δείχνουν να αφαιρούν σημαντικά από τη δυναμική της κοινωνίας πολιτών, με την έννοια του πολιτικού εαυτού και του "κοινωνικού εαυτού" (Ormay), προς όφελος του οικογενειακού εαυτού, ο οποίος επισκιάζει το συνδεδετικό (bridging) και το ενωτικό (linking) κοινωνικό κεφαλαίο (Putnam). Ο εκρηκτικός συνδυασμός κοινωνικών ανισοτήτων, έλλειψης κατάλληλων δεξιοτήτων και περιχαράκωσης στο στενό πλαίσιο της οικογένειας στερεί από τους νέους τη δημιουργική δυνατότητα εναλλακτικών στρατηγικών απασχόλησης και επιχειρηματικής δραστηριότητας, προς όφελος της ανάπτυξης και της κοινωνικής ευημερίας εν γένει. Επομένως, παραμένει ατροφικός ένας νοοτροπικός εκσυγχρονισμός που αφενός θα αποθάρρυνε την καλλιέργεια ιεραρχικών, πελατειακών σχέσεων και, αφετέρου, θα προωθούσε αξίες της κοινωνίας πολιτών (αξιοκρατία, αμεροληψία, υπευθυνότητα, κοινωνική εμπιστοσύνη, πολιτική συμμετοχή, κράτος δικαίου) απαραίτητες για την ποιοτική κοινωνική και πολιτισμική αλλαγή.

Σωτήρης Χτούρης, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, sxtou@aegean.gr

Αναστασία Ζήση, Αν. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η αντίληψη για την Κοινωνική Αλληλεγγύη και την Κοινωνική Δικαιοσύνη στις Οργανώσεις και στους εθελοντές που δραστηριοποιούνται στην υποστήριξη των προσφύγων κατά την προσφυγική κρίση 2015-2018

Η εισήγηση θα επικεντρωθεί στα εμπειρικά δεδομένα της έρευνας που πραγματοποίησε το Εργαστήριο Κοινωνικής και Πολιτισμικής Τεκμηρίωσης του Πανεπιστημίου του Αιγαίου από την άνοιξη του 2015 μέχρι και σήμερα τον Φεβρουάριο του 2018. Μέρος της έρευνας πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια των Σεμιναρίων της Κοινωνιολογίας των Δικτύων και της Κοινωνιολογίας της Τέχνης. Η δράση των εθελοντών και των Μη Κερδοσκοπικών Οργανώσεων, αν και ομολογείται από όλους ότι ήταν καθοριστική για την αντιμετώπιση της μεγάλης ανθρωπιστικής κρίσης του 2015-2016, παραμένει για πολλούς κατοίκους των νησιών αλλά και τις υπεύθυνες τοπικές και εθνικές αρχές μία αμφιλεγόμενη πρακτική, ως προς τα κίνητρα και την αποτελεσματικότητάς της. Σε διάφορες δημόσιες παρουσιάσεις επιστημονικές εισηγήσεις και άρθρα η έρευνα του Π.Α. προσπάθησε να δια φωτίσει ως προς τα διαφοροποιημένα κίνητρα των εθελοντών καθώς επίσης και τις μορφές αλληλεγγύης που αναπτύσσονται στους οργανωμένους αλλά και άτυπους καταυλισμούς και χώρους φιλοξενίας. Η ερευνητική εργασία είναι επίσης η βάση για τη γενικότερη θεωρητική προσέγγιση της έννοιας της αλληλεγγύης και τη χρήση της στη κοινωνιολογική έρευνα, την κλινική κοινωνιολογία και την Κοινωνική Ψυχολογία. Παράλληλα δίνεται μία εμπειρική διάσταση της έννοιας της κοινωνικής δικαιοσύνης όπως αυτή εφαρμόζεται μέσω της εφαρμογής του πλαισίου προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η εισήγηση ολοκληρώνεται με μια συγκριτική προσέγγιση των πρακτικών αλληλεγγύης και προστασίας των δικαιωμάτων από τους εθελοντές και τους δημόσιους θεσμούς.

Παναγιώτης Ζάννης, Δρ. Κοινωνιολογίας & Κοινωνικής Πολιτικής, zannis1996@gmail.com

Η πρωτοβουλία για τη δημιουργία της “Βουλής της Κοινωνίας των Πολιτών”. Μία οικοσυστημική ανάλυση.

Στις 9 Δεκεμβρίου 2009 πάνω από εκατό Μ.Κ.Ο. συνυπέγραψαν στην Παλαιά Βουλή την ιδρυτική διακήρυξη για τη Δημιουργία της Βουλής της Κοινωνίας των Πολιτών. Μία πρωτοποριακή πρωτοβουλία με σκοπό την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών μέσα από τη δημιουργία ενός νέου πυλώνα δημοκρατίας, ως διεξόδου για την αντιμετώπιση των χρόνιων παθογενειών της ελληνικής κοινωνίας. Κύριοι άξονες ήταν η οριζόντια σύμπραξη των δημοσίου οφέλους Μ.Κ.Ο. σε συνάρτηση με τη δημιουργία μίας νέας κοινωνικής ηθικής “από τα κάτω” (το μανιφέστο των κοινωνιστών). Στην εισήγηση θα παρουσιαστούν, δια μίας οικοσυστημικής προσέγγισης, οι κύριοι μηχανισμοί και προσανατολισμοί αλλά και πως θα μπορούσε να εφαρμοστεί σήμερα προς όφελος της Ελληνικής κοινωνίας.

ΤΑΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Συνεδρίες Εισηγήσεων

Κοινωνικό Φύλο και Οικογένεια

Λαάουρα Μαράτου-Αλιπράντη, Δρ Κοινωνιολογίας & Επισκέπτρια Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ, alipran3@otenet.gr
Οικονομική κρίση και οικογένεια ή η κρίση της οικογένειας στην Ελλάδα;

Οι μεταβολές στη δομή της οικογένειας και στις οικογενειακές συμπεριφορές στις αναπτυσσόμενες χώρες εγγράφονται κυρίως σε δυο επίπεδα. Το πρώτο αφορά την “ιδιωτικοποίηση” της οικογένειας με την επικράτηση της “συζυγικής-πυρηνικής οικογένειας” και τον πιο ιδιωτικό χαρακτήρα που αυτή αποκτά εξαιτίας της σημαντικής θέσης που κατέχουν πλέον οι συναισθηματικές σχέσεις τόσο στην συμβίωση ενώ το δεύτερο αφορά τη μεγαλύτερη εμπλοκή του “δημόσιου” τομέα στην “ιδιωτική” ζωή σε ζητήματα που παλαιότερα ήταν υπεύθυνα η οικογένεια ενώ τώρα τα αναλαμβάνει η πολιτεία. Η τρέχουσα οικονομική κρίση αποτελεί ένα φαινόμενο με πολλές κοινωνικές προεκτάσεις. Βασικές συνέπειες της κρίσης αποτελούν η απώλεια της εργασίας, η αύξηση του συνολικού ποσοστού ανεργίας, η ανεπάρκεια υλικών αγαθών, η κατάργηση ή η μείωση επιδομάτων και υπηρεσιών για τη οικογένεια κλπ .ενώ παρατηρούνται αρνητικές επιδράσεις την ποιότητα των οικογενειακών σχέσεων και διαφοροποιήσεις στις οικογενειακές συμπεριφορές. Στο πλαίσιο της εισήγησης θα αναφερθούμε στις σύγχρονες τάσεις και εξελίξεις της ελληνικής οικογένειας εξετάζοντας αν αυτές συνδέονται με τη κρίση του θεσμού και των αξιών που διαφοροποιούν τις ατομικές συμπεριφορές ή συνδέονται με την παρατεταμένη οικονομική κρίση.

Παρασκευή Καρακούλα, Κλινική ψυχολόγος (PhD), OKANA, pkarakoula@okana.gr

Αγγελική Κίτσιου, Κοινωνιολόγος, (PhD), OKANA, akitsiou@okana.gr

Χαρίκλεια Τσατσαρώνη, Ψυχολόγος-Θεραπεύτρια (PhD), OKANA, chtsatsaroni@okana.gr

Κατερίνα Μίχα, Κοινωνιολόγος (MSc), OKANA, research@okana.gr

Διερευνώντας πιλοτικά τη συμβολή της οικογένειας στη θεραπεία εξαρτημένων ενηλίκων μελών στα προγράμματα υποκατάστασης του OKANA: Προτεινόμενη μεθοδολογία

Οι σύγχρονες θεωρίες για την εξάρτηση αναγνωρίζουν τη συνέργεια κοινωνικών, ψυχολογικών και βιολογικών παραγόντων στην ανάπτυξη εξάρτησης από ψυχοτρόπους ουσίες – παρά την έμφαση στη μελέτη των βιολογικών παραγόντων στο πλαίσιο του ιατροκεντρικού μοντέλου. Υπό το πρίσμα αυτό, ο ρόλος της οικογένειας ως του πρωταρχικού κοινωνικοποιητικού συστήματος έχει αναγνωριστεί ως καθοριστικός τόσο στην ανάπτυξη εξάρτησης όσο και στη θεραπεία της. Η εξάρτηση αποτελεί μια έκφραση της (δυσ)λειτουργίας όλου του οικογενειακού συστήματος και η συμπερίληψή της στο θεραπευτικό σχεδιασμό αποτελεί συνήθη θεραπευτική πρακτική διεθνώς. Μάλιστα, υπάρχει σημαντική εμπειρική υποστήριξη για την αποτελεσματικότητα των οικογενειακών παρεμβάσεων στις εξαρτήσεις. Ωστόσο, στο συγκεκριμένο ερευνητικό πεδίο καταγράφονται δυσκολίες στη σύγκριση μεταξύ των μελετών, λόγω αφενός του μεγάλου εύρους των εργαλείων μέτρησης και αφετέρου της αξιοποίησης κατά βάση ποσοτικών μεθόδων και τεχνικών έρευνας. Επιπλέον, η έρευνα διεθνώς εστιάζει κυρίως στις οικογένειες εξαρτημένων εφήβων σε θεραπεία και όχι σε αυτές με ενήλικο εξαρτημένο τέκνο. Στην Ελλάδα, αν και οι οικογενειακές παρεμβάσεις αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του θεραπευτικού σχεδιασμού και των τριών δημόσιων φορέων απεξάρτησης, ελάχιστες έρευνες εξετάζουν τη συμβολή της οικογένειας στη θεραπεία των εξαρτημένων μελών τους. Η παρούσα μελέτη προτείνει την αξιοποίηση ενός μεικτού και ευέλικτου

μεθοδολογικού σχεδίου, με τη χρήση ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων, για τη διερεύνηση της συμβολής της οικογένειας στη θεραπεία εξαρτημένων ενήλικων μελών των προγραμμάτων υποκατάστασης του ΟΚΑΝΑ. Η έρευνα αναμένεται να εμπλουτίσει τη βιβλιογραφία με εμπειρικά δεδομένα για τον ελληνικό πληθυσμό που δεν έχει μελετηθεί επαρκώς και να συνεισφέρει στο θεραπευτικό σχεδιασμό.

Αθηνά Μαρά, Υπ. Διδάκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, ath_mara@panteion.gr

Ομογενεϊκότητα στην Ελλάδα: Η Αλληλεπίδραση των Θεσμικών μέτρων με την κοινωνική αποδοχή

Η αποδοχή και η κοινωνική ενσωμάτωση των ομοφυλοφιλικών οικογενειών θεωρείται δημοκρατική και προϋποθέτει αλλαγές στην κοινωνία, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών δομών και των στάσεων και αντιλήψεων. Σύμφωνα με τη θεωρία μια κοινωνία χρειάζεται να αφήσει πίσω της τις ετεροπατριαρχικές ('heteropatriarchal') αντιλήψεις για την οικογένεια, ώστε να είναι περισσότερο εφικτή η αποδοχή των διαφορετικών τύπων των οικογενειακών δομών, συμπεριλαμβανομένων και αυτών με γονείς του ίδιου φύλου, και μερικές φορές ίσως ακόμη και ένα τρίτο ή τέταρτο γονέα. Η παραδοχή ότι η ανατροφή των παιδιών είναι αυστηρά ετεροφυλική, προέρχεται από το ιδεολογικό θεμέλιο της ετερόφυλης πυρηνικής οικογένειας και μπορεί να οδηγήσει σε διακρίσεις εις βάρος των μη-παραδοσιακών μορφών οικογένειας (Berkowitz, 2007).

Συχνά οι ομόφυλες οικογένειες βιώνουν διακρίσεις και ρατσισμό στο κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο ζουν (Hicks, 2006). Η πλειοψηφία θεωρεί ότι οι ομόφυλοι δεν μπορούν να δημιουργήσουν μόνιμες σχέσεις ή δεν έχουν τη βούληση ή την ικανότητα να αποκτήσουν παιδιά λόγω της σεξουαλικής τους ταυτότητας (Weston, 1991).

Η παρούσα μελέτη διερωτάται αν στην Ελλάδα το νομικό πλαίσιο και οι κοινωνικές πολιτικές αφουγκράζονται και διατυπώνονται λαμβάνοντας ως αφορμή την κοινή γνώμη και αντίστροφα εάν η κοινή γνώμη εκφράζει και την κοινωνική πολιτική ενός κοινωνικού πλαισίου ή μιας χώρας. Η μελέτη του πλαισίου κοινωνικής πολιτικής δεν είναι αρκετή για να διαπιστωθεί αν μια κοινωνία έχει πραγματικά ενσωματώσει κοινωνικά τις δομικά 'ιδιόμορφες' και πολυποικίλες ομόφυλες οικογένειες. Επομένως, ο σκοπός του επιστημονικού ερωτήματος, έγκειται στη διερεύνηση των κοινωνικών στάσεων και απόψεων απέναντι στις ομόφυλες οικογένειες και κατά συνέπεια τη μητρότητα/πατρότητα.

Κατερίνα Λουκίδου, Δρ. Πολιτικής Επιστήμης, ΕΚΠΑ, loukikat@gmail.com, loukikat@yahoo.gr

Επιπτώσεις της κρίσης στη γυναικεία συμμετοχή στην κοινωνία πολιτών

Σε γενικές γραμμές η συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική διαδικασία θεωρείται μειωμένη σε σχέση με αυτή των ανδρών, λόγω της κυρίαρχης αντίληψης που συνδέει τον κοινωνικό ρόλο των γυναικών με τον "ιδιωτικό" χώρο της οικογένειας, σε αντίθεση με τον ανδρικό, "δημόσιο" χώρο της πολιτικής (Παντελίδου 2012). Ειδικότερα για τη συμμετοχή σε οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών, η βιβλιογραφία έχει αναδείξει την προτίμηση των γυναικών σε μικρές, άτυπες ομάδες (Lowndes 2010, Molyneux 2002), διαδηλώσεις και καταλήψεις (Randall 1982). Όσον αφορά την περίοδο της κρίσης, οι εμπειρικές μελέτες για τις επιπτώσεις της κρίσης στην κοινωνία πολιτών, συγκλίνουν ως προς την άποψη της "έκρηξης" της συλλογικής οργάνωσης στην Ελλάδα, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα τη σημασία που διαδραματίζουν οι άτυπες οργανώσεις (Σωτηρόπουλος 2017, Simiti 2017, Αφουξενίδης & Γαρδίκη 2014). Προκύπτει ωστόσο το ερώτημα εάν και κατά πόσο ο πολλαπλασιασμός των οργανώσεων συνοδεύτηκε και με την ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών σε αυτές.

Η προτεινόμενη εισήγηση μελετά τη γυναικεία συμμετοχή σε οργανώσεις που συλλέγουν αιτήματα πολιτών με σκοπό είτε να τα προτάξουν προς το κράτος, είτε να τα ικανοποιήσουν μέσω άμεσης κοινωνικής δράσης (direct social action). Εστιάζει στη θέση των γυναικών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και προσεγγίζει το ανωτέρω ερώτημα μέσω προσωπικών συνεντεύξεων σε μέλη 25 οργανώσεων που διαθέτουν τα ανωτέρω χαρακτηριστικά.

Ελέγχεται η συμμετοχή των γυναικών στον οργανωτικό πυρήνα των ομάδων και η σύνδεσή της με τη δράση των οργανώσεων. Εξετάζεται επίσης εάν η συμμετοχή των γυναικών στις οργανώσεις λειτουργεί ανατρεπτικά στις έμφυλες ιεραρχίες ή, αντίθετα τις αναπαράγει.

Ειρήνη Καμπερίδου, Αναπλ. Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ & ECWT, ikamper@phed.uoa.gr
Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακό χάσμα: Εισάγοντας τη διάσταση του φύλου

Ο ψηφιακός εγγραμματισμός λειτουργεί ως εξαιρετικό μέσον για την ισόνομη μεταχείριση και πλήρη ενσωμάτωση κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων στην κοινωνία της πληροφορίας. Προβαίνοντας σε μια ανάλυση των πρόσφατων ερευνών και συζητήσεων για το ψηφιακό χάσμα, τις απαιτούμενες σήμερα ψηφιακές δεξιότητες και τη μελλοντική ζήτηση, αυτή η μελέτη επικεντρώνεται στην έμφυλη διάσταση. Ερευνητικά δεδομένα επιβεβαιώνουν ότι δεκαετίες προτάσεων και παρεμβάσεων—ερευνητικών, πολιτικών, κοινωνικών, νομοθετικών—δεν αύξησαν τη γυναικεία συμμετοχή σε κλάδους STEM (Φυσικές Επιστήμες, Τεχνολογία, Επιστήμη των Μηχανικών, Μαθηματικά) και ΤΠΕ (Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας). Οι γυναίκες αποτελούν αόρατη μειονότητα σε αυτούς τους τομείς, παρά τις ενέργειες του κινήματος για την κοινωνική ενσωμάτωση/ένταξη των γυναικών και κοριτσιών στις ΤΠΕ και την ευρεία αναγνώριση της σημαντικότητας των ψηφιακών δεξιοτήτων που απαιτούνται σήμερα στους χώρους εργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα αποτελέσματα εμπειρικών ερευνών αναδεικνύουν τη ζωτική σημασία αναμόρφωσης της εκπαίδευσης STEM ώστε να συμπεριλάβει την έμφυλη διάσταση, δεδομένου ότι οι κοινωνικές προκαταλήψεις ξεκινούν από μικρή ηλικία. Επισημαίνεται, επίσης και η αναγκαιότητα να καθορισθούν και να καταγραφούν από τους βιομηχανικούς θεσμούς οι πραγματικές ανάγκες, οι συγκεκριμένες απαιτήσεις και ψηφιακές δεξιότητες που απαιτούνται σήμερα. Η μελέτη αυτή ολοκληρώνεται με τις αφηγήσεις ζωής και πολύτιμες συμβουλές διακεκριμένων γυναικών στην κοινωνία της πληροφορίας και των ΤΠΕ.

Κοινωνιολογία και Υποκειμενικότητες

Νικόλαος Πατσαντάρας, Αναπλ. Καθηγητής, ΕΚΠΑ, npatsant@phed.uoa.gr

Εικονικά σώματα και σωματική άσκηση: Συσχετισμοί, αντιφάσεις και παραδοξότητες.

Η μελέτη αυτή έχοντας ως αφετηρία μια εμπειρική έρευνα που βασίσθηκε στη συμμετοχική παρατήρηση του εικονικού σώματος που ασκείται, σ' έναν εικονικό κόσμο (Second Life), στοχεύει να περιγράψει, να εξηγήσει και να κατανοήσει τα κοινωνικά και πολιτισμικά νοήματα που αντανακλά το ασκούμενο εικονικό σώμα (Avatar). Ωστόσο κατά την πραγμάτωση αυτού του εγχειρήματος, ερχόμαστε αντιμέτωποι με πολλά παράδοξα, επειδή η σωματική άσκηση και τα νοήματα που της αποδίδονται, δεν μπορούν να κατανοηθούν ερήμην του φυσικού σώματος και των φυσικών-βιολογικών περιορισμών που αυτό υπάγεται. Από την άλλη πλευρά, όπως υπογραμμίζεται από πρωτοπόρους μελετητές της εικονικής πραγματικότητας από όλο το φάσμα των κοινωνικών επιστημών και όχι μόνο, τα όρια μεταξύ φυσικού και τεχνητού κόσμου είναι πλέον ασαφή. Τι ισχύ μπορεί να έχει αυτή η δημοφιλής –όπως φαίνεται από τη σχετική βιβλιογραφία– διατύπωση, όταν μεταφερθεί στο ζήτημα της σωματικής άσκησης των εικονικών σωμάτων και σε ποια επίπεδα; Στη βάση αυτή τίθενται ζητήματα προς διερεύνηση όπως: Τι είναι το εικονικό σώμα; Αποτελεί μέρος της ύπαρξής μας, είναι μια αναπαράσταση, μια προέκταση του εαυτού μας, ένα μέσον για την κατασκευή και συγκρότηση ταυτοτήτων; Ένα παιχνίδι, ένα πράγμα, μια μάσκα για να περιηγηθούμε στον εικονικό κόσμο; Ένας διαμεσολαβητής που ανοίγει ορίζοντες για καινοφανείς μορφές σωματοποίησης και απο-σωματοποίησης ταυτόχρονα; Υφίστανται αλληλεπιδράσεις μεταξύ φυσικού και εικονικού σώματος; Ποιο είναι το νόημα της σωματικής άσκησης των εικονικών σωμάτων; Η μελέτη αυτή επιδιώκει να απαντήσει στα ερωτηματικά αυτά, που αναπόφευκτα παραπέμπουν σε μια διεπιστημονική αναζήτηση και να επισημάνει ταυτόχρονα τρόπους αντιμετώπισης των παράδοξων που έχουν να αντιμετωπίσουν τέτοιες ερευνητικές προσπάθειες.

Ιωάννης Σ. Γεωργίου, Υπ. Διδάκτορας, ΕΚΠΑ, georgiougiannis72@gmail.com

Νικόλαος Πατσαντάρας, Αναπλ. Καθηγητής, ΕΚΠΑ, npatsant@phed.uoa.gr

Ειρήνη Καμπερίδου, Αναπλ. Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ, ikamper@phed.uoa.gr

Αντανακλάσεις διαδικασιών μεταβολής των κοινωνικών αξιών από τον αθλητισμό: Η περίπτωση του δρομικού κινήματος

Τα πολλαπλά οφέλη της αθλητικής-φυσικής δραστηριότητας και της σωματικής άσκησης αναφορικά με την υγεία (σωματική, ψυχική και κοινωνική) υποστηρίζονται από μια πληθώρα ερευνητικών αποτελεσμάτων. Επισημαίνεται ταυτόχρονα, ότι αυτή είναι και μια από τις σημαντικές αιτίες μαζικής συμμετοχής σε τέτοιου είδους δραστηριότητες, οι οποίες ωστόσο οργανώνονται στην εποχή μας συνήθως, πέραν των παραδοσιακών αθλητικών θεσμών και αθλητικών οργανωτικών σχημάτων, ή υπό την παράπλευρη εποπτεία τους. Οι παραδοσιακοί αθλητικοί θεσμοί όπως φαίνεται, αδυνατούν να καλύψουν τις ανάγκες του σημερινού ανθρώπου για κίνηση και φυσική-αθλητική δραστηριότητα. Συγκροτούνται έτσι άλλα οργανωτικά σχήματα τα οποία είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες του και κυρίως στην ανάγκη του για αθλητικές δραστηριότητες στο αστικό ή στο φυσικό περιβάλλον. Εξ αιτίας δε της μαζικής συμμετοχής μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού σε δρομικές δραστηριότητες – οι οποίες πραγματώνονται κατά κύριο λόγο με την επικουρία και την πρωτοβουλία τραπεζικών οργανισμών, εταιρειών τηλεπικοινωνίας, τηλεοπτικών σταθμών κ.λπ. — προσδίδεται σε αυτές τις δραστηριότητες ο χαρακτήρας κινήματος (δρομικό κίνημα). Τα γεγονότα αυτά σηματοδοτούν την εγκαθίδρυση μιας νέας κινητικής-αθλητικής κουλτούρας, η

οποία συντελείται πέραν των παραδοσιακών αθλητικών θεσμών και των παραδοσιακών αξιακών συστημάτων που αυτοί προωθούσαν στις κοινωνίες. Η μελέτη αυτή στοχεύει να διερευνήσει τις αιτίες που προκαλούν αυτές τις αλλαγές στο πεδίο της φυσικής δραστηριότητας και του αθλητισμού. Προς τούτο σε συνεργασία με τον ΣΕΓΑΣ (Σύνδεσμος Ελληνικών Γυμναστικών Αθλητικών Σωματίων) διανεμήθηκε ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο στους δρομείς οι οποίοι συμμετείχαν στις δρομικές δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Μαραθώνιου της Αθήνας, του Αυθεντικού, τον Νοέμβριο του 2016. Το δείγμα της έρευνας (N=3229) αποτέλεσαν συμμετέχοντες/ουσες στα δρομικά αγωνίσματα των 5.000μ., 10.000μ. και του Μαραθώνιου δρόμου. Η συζήτηση των αποτελεσμάτων πραγματοποιείται στις προοπτικές της θεώρησης περί μεταβολής των αξιών στην κοινωνία και στον αθλητισμό.

Καραμούζης Πολύκαρπος, Αναπλ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, efiren@gmail.com
Τσιαρτσιάρη Ευφημία, Υπ. Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, pkaram@rhodes.aegean.gr
Ηθικο-θρησκευτικές παρεμβάσεις στην αγωγή της νεολαίας κατά την περίοδο 1968-1978, μέσα από τις σελίδες του περιοδικού "Πρός τήν Νίκη"

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση και καταγραφή των ηθικο-θρησκευτικών παρεμβάσεων στην αγωγή των νέων, κατά την περίοδο 1968-1978, όπως αυτές προκύπτουν μέσα από την εξέταση των περιεχομένων του χριστιανικού νεανικού περιοδικού "Πρός τήν Νίκη", το οποίο είχε εξασφαλίσει από το Υπουργείο Παιδείας την κυκλοφορία του στους χώρους του σχολείου. Τα πρότυπα της νεολαίας, ως "προϊόν" παρεμβάσεων σε επίπεδο θρησκευτικής εκπαίδευσης και αγωγής, όπως αποτυπώνονται μέσα στις σελίδες του περιοδικού, αποτελούν συστατικό στοιχείο για την κατανόηση του κοινωνικού πλαισίου μιας περιόδου έντονων κοινωνικών και πολιτικών ανακατατάξεων, οι οποίες αντανακλώνται και προβάλλονται σ' έναν ορισμένο βαθμό από το συγκεκριμένο περιοδικό.

Στην πορεία για την ανάδειξη των παρεμβάσεων αυτών, η εργασία μας εστιάζει σε δύο βασικούς άξονες: την οικογένεια και την εκπαίδευση, βασικούς εργαλειακούς πυλώνες οργάνωσης της ίδιας της ελληνικής κοινωνίας από τη μία πλευρά και της κυρίαρχης ιδεολογίας από την άλλη. Τη συγκεκριμένη περίοδο ο θεσμός της οικογένειας προβάλλεται παράλληλα με τα θρησκευτικά φρονήματα και τα πατριωτικά ιδεώδη, ως περιεχόμενο της εθνικής ταυτότητας. Αντίστοιχα η εκπαίδευση αποτελεί την κυρίαρχη δομή συγκρότησης και αναπαραγωγής των στοιχείων αυτών, αναδεικνύοντας ελεγχόμενα ηθικο-πολιτικά χαρακτηριστικά στη συμπεριφορά της νεολαίας.

Εβελίν Ντυριέ, Δρ. Πολιτικής Επιστήμης & Ιστορίας, Ε.Δι.Π. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, edurie@hua.gr
Μια πρόκληση για τους κοινωνιολόγους: Η μελέτη του ελευθεροτεκτονισμού και των μελών του

"Μυστική εταιρία", "εταιρία με μυστικά", "διακριτική εταιρία", "κλειστή οργάνωση", μασονία, "μυσταγωγική αδελφότητα" (Brotherhood, fraternité), "τάγμα/σύστημα", ο ελευθεροτεκτονισμός παραμένει παραλειπόμενο αντικείμενο επιστημονικής - ακαδημαϊκής μελέτης, παρά το εμφανές αυξανόμενο ενδιαφέρον των τελευταίων 20 ετών στην Ευρώπη και σε χώρες της αμερικανικής ηπείρου (και στην Ιαπωνία). Δεν αυτονομείται ως επιστημονικό πεδίο, περιορίζεται στην ιστορία, ειδικότερα στην κοινωνική ιστορία και την ιστορία των ιδεών, και ιδίως των 18ου και 19ου αι.

Εξάιρεση παριστάνουν οι ελάχιστοι ερευνητές-ακαδημαϊκοί κοινωνιολόγοι, που τον κατέστησαν στο επίκεντρο του επιστημονικού τους ενδιαφέροντος, προεκτείνοντας το έργο πρωτοπόρων, κοινωνιολόγων και εκκείνων, όπως ο Georg Simmel και ο Jürgen Habermas. Πρόκειται, στο πεδίο της ψυχοκοινωνιολογίας, για τον Marcel Bolle De Bal (ομότιμο καθηγητή του ULB, και στέλεχος της AISLF) και στο πεδίο της κοινωνιολογίας των κλειστών οργανώσεων για τη Céline Bryon-Portet (Τμ. Κοινωνιολογίας, Université Paul Valéry de Montpellier), των οποίων η συνεισφορά στην κοινωνιολογική προσέγγιση του ελευθεροτεκτονισμού και της "εσωτερικής" και "εξωτερικής" τεκτονικής κοινωνικότητας παρουσιάζεται σύντομα.

Στην Ελλάδα δεν έχουν εδραιωθεί τα επιστημονικά ενδιαφέροντα γύρω από τον ελευθεροτεκτονισμό και τα μέλη τους, παρόλο που δεν είναι τόσο αφανή. Στο τρίτο μέρος λοιπόν, θα σκιαγραφήσουμε πτυχές της “εσωτερικής” και “εξωτερικής” κοινωνικότητας τους, όπως αυτή στοιχειοθετείται, εν όψει μελλοντικών ερευνών.-

Άννα Μιχέλη, Υπ. Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, socd16074@soc.aegean.gr

Σωτήρης Χτούρης, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ειδικό κοινό και αρχαιολογικοί χώροι: Εξετάζοντας τη δημόσια σύγχρονη τέχνη ως έναν τρόπο υπέρβασης της ιστορικής ανάγνωσης και της κοινωνικής προσέγγισης των αρχαιολογικών χώρων για τη συγκρότηση μιας ατομικής και συλλογικής πολιτιστικής κουλτούρας

Το ζήτημα της θεώρησης των ιστορικών και κοινωνικών αξιών των αρχαιολογικών χώρων δεν μπορεί να αναπτυχθεί ανεξάρτητα από το πλαίσιο της αντίληψης, των πολιτιστικών πρακτικών και των ατομικών και συλλογικών δράσεων που συνδέονται με αυτούς. Η αντιμετώπιση των αρχαιολογικών χώρων ως “νεκρά” σημεία ιστορίας στο χώρο έχει, οδηγήσει πολλούς λειτουργούς του πολιτισμού σε μια δημιουργική αντίδραση με στόχο την αναζήτηση διεπιστημονικών τρόπων υπέρβασης της ιστορικής ανάγνωσης και της κοινωνικής προσέγγισης των αρχαιολογικών χώρων. Η μέχρι τώρα εμπειρική έρευνα έχει δείξει ότι, μόνο η συνειδητή αντιμετώπιση και κατανόηση της αξίας των αρχαιολογικών χώρων μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία μιας δυνατής, ατομικής και συλλογικής πολιτιστικής κουλτούρας. Μια ισχυρή πολιτιστική κουλτούρα μπορεί να επηρεάσει θετικά τα επίπεδα ενδιαφέροντος και να καθορίσει το βαθμό επισκεψιμότητας στους χώρους και της συμμετοχής στις πολιτιστικές εκδηλώσεις. Η παρούσα εισήγηση ασχολείται με την πρακτική σημασία της συγκρότησης της πολιτιστικής κουλτούρας καθώς επικεντρώνεται στη μεθοδολογική διερεύνηση των χαρακτηριστικών και των δυνατοτήτων της δημόσιας σύγχρονης τέχνης, αφενός ως έναν εναλλακτικό τρόπο σκέψης στη διαχείριση του πολιτιστικού αποθέματος και αφετέρου ως έναν βιωματικό τρόπο υπέρβασης της παραδοσιακής και μονοδιάστατης αντίληψης για τη σημασία των αρχαιολογικών χώρων. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για την εξαγωγή και την ερμηνεία των δεδομένων που στηρίζουν και συγκροτούν τις απόψεις των ειδικών και του κοινού για την συμβολή της δημόσιας σύγχρονης τέχνης στους αρχαιολογικούς χώρους βασίζεται στην εφαρμογή του εμπειρικού διαλεκτικού ρεαλισμού (Χτούρης, κ.α., 2015). Πρόκειται για μια δόκιμη μεθοδολογική επιλογή, η οποία συμβάλλει στην διαλεκτική άντληση πληροφοριών και συνεπαγωγών σε βάθος.

Κοινωνία, Ύπαιθρος και Χώρος

Παναγιώτης Αρτελάρης, Λέκτορας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, partelar@hua.gr

Γιώργος Μαυρομμάτης, Λέκτορας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, georgemavromatis@msn.com

“Εδαφική συνοχή” και “χωρική δικαιοσύνη” μέσα από την οπτική γωνία μιας δημόσιας γεωγραφίας

Τα τελευταία χρόνια, σε ακαδημαϊκό επίπεδο, η έννοια της χωρικής δικαιοσύνης φαίνεται να αναπτύσσεται και να διαχέεται ταχέως και από τις δύο πλευρές του Ατλαντικού. Επιπρόσθετα, η ενασχόληση με μια έννοια της δικαιοσύνης στο χώρο έχει επεκταθεί πέραν των πανεπιστημιακών κανονιστικών προσεγγίσεων και στο πεδίο της πολιτικής. Ειδικότερα, κατά την τελευταία δεκαετία, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επεκτείνει τις δύο προϋπάρχουσες μορφές πολιτικής συνοχής (οικονομική και κοινωνική) με μια τρίτη: την εδαφική συνοχή. Ωστόσο, οι έννοιες/ πολιτικές αυτές πιθανόν να ακούγονται περίπλοκες και ίσως και ακόμα μη κατανοητές από ένα “μη ειδικό” κοινό εξοικειωμένο με το συγκεκριμένο λεξιλόγιο και όρους. Το ερώτημα επομένως που προκύπτει είναι πως θα μπορούσαν οι όροι αυτοί να εξηγηθούν και να γίνουν κατανοητοί από ένα ευρύτερο κοινό; Ακολουθώντας, το παράδειγμα της δημόσιας κοινωνιολογίας, όπως αυτό αναπτύχθηκε από το Michael Burawoy αλλά και άλλους θεωρητικούς, στη σύντομη αυτή παρουσίαση θα προσπαθήσουμε να αρθρώσουμε ένα λόγο δημόσιας γεωγραφίας, η οποία προσπαθεί να επεκτείνει τα επιστημονικά της όρια και να απευθυνθεί σε ένα ευρύτερο κοινό πέραν του στενού ακαδημαϊκού της χώρου. Ειδικότερα, αντλώντας έμπνευση και υλικό από ένα Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Horizon 2020 (Cohsmo) που αυτή τη στιγμή βρίσκεται στο στάδιο υλοποίησης, η παρούσα εργασία προσπαθεί να εξηγήσει και σε ένα βαθμό να επικοινωνήσει σε περισσότερους αποδέκτες τη σχέση μεταξύ χώρου και δικαιοσύνης αλλά και των πολιτικών που στοχεύουν στην άμβλυση των χωρικών ανισοτήτων. Φυσικά, ούτε οι έννοιες αλλά ούτε οι πολιτικές πρόκειται να λύσουν τα προβλήματα του χώρου στο άμεσο αλλά και μεσοπρόθεσμο μέλλον. Παρόλα αυτά, οι γεωγραφικές αυτές αναζητήσεις είναι πιθανόν χρήσιμο να γίνουν αντικείμενα επικοινωνίας στο πλαίσιο μιας δημόσιας γεωγραφίας.

Αλεξάνδρα Θεοφίλη, Υπ. Διδάκτορας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, alex.theofili@hua.gr

“Νεοενοδογενείς αναπτυξιακές στρατηγικές και ελληνική ύπαιθρος: Η περίπτωση των προγραμμάτων LEADER 2007-2013”

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο δεκαετιών έχουν συντελεστεί στην ελληνική ύπαιθρο μία σειρά από οικονομικούς και κοινωνικούς μετασχηματισμούς. Οι εν λόγω μετασχηματισμοί εντοπίζονται κατά κύριο λόγο στην αναδιάρθρωση της αγροτικής οικονομίας και τη μεταβολή της πληθυσμιακής σύνθεσης. Η γεωργική δραστηριότητα σταδιακά υποχώρησε, η δημιουργία εισοδήματος και θέσεων εργασίας από τις παραδοσιακές δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα μειώθηκε, ενώ τα μέλη των αγροτικών νοικοκυριών στράφηκαν στους άλλους παραγωγικούς τομείς της αγροτικής οικονομίας ή μετακινήθηκαν προς τις αστικές περιοχές. Παράλληλα οι αγροτικές περιοχές υποδέχθηκαν οικονομικούς μετανάστες που απασχολήθηκαν κατά κύριο λόγο στις γεωργικές εργασίες.

Ωστόσο, η διαδικασία “απο-αγροτοποίησης” που περιγράφεται κάθε άλλο παρά συνεπάγεται και την παρακμή των αγροτικών περιοχών. Αντίθετα, σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, τα τελευταία χρόνια το ποσοστό ανεργίας στις ελληνικές αγροτικές περιοχές ήταν χαμηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο, η συνεισφορά του γεωργικού τομέα στο ΑΕΠ αυξήθηκε, ο αριθμός των απασχολούμενων στη γεωργία παρέμεινε σταθερός, ενώ παράλληλα καταγράφηκαν μετακινήσεις πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα.

Λαμβάνοντας υπόψη την εξέλιξη και θεμελίωση της θεωρίας της Νεοενδογενούς Αγροτικής Ανάπτυξης και την ολοκλήρωση της 4ης γενιάς προγραμμάτων που υλοποιούνται στο πλαίσιο της κοινοτικής πρωτοβουλίας LEADER, η οποία δίνει τη δυνατότητα σε αγροτικές περιοχές να εφαρμόσουν στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης με ολοκληρωμένο και πολυτομεακό χαρακτήρα, η παρούσα αναφορά αποπειράται να εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο τα τελευταία δημιουργούν διαφορετικές οικονομικές και κοινωνικές προοπτικές στην ελληνική ύπαιθρο.

Γεώργιος Τσομπανόγλου, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, g.tsobanoglou@soc.aegean.gr

Γιώργος Χατζηχρήστος, Υπ. Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο του Αιγαίου

Κοινωνικές καινοτομίες, επιχειρηματικότητα και δίκτυα σε αγροτικές περιοχές : Σύνθετα θεσμικά προβλήματα κοινωνικής διακυβέρνησης του αγροτικού χώρου (ruraction)

Οι κοινωνικές καινοτομίες στο μέτρο που συγκροτούν μηχανισμούς και κανόνες που βελτιώνουν την ευημερία των αγροτικών κοινοτήτων με τρόπους καταπολέμησης του αποκλεισμού, δημιουργίας απασχόλησης και βελτίωσης της ποιότητας της ζωής τότε είναι πράγματι τέτοιες (καινοτομίες). Οι κοινωνικές καινοτομίες μπορεί να είναι νέες ιδέες (προϊόντα, υπηρεσίες) οι οποίες αντιμετωπίζουν κοινωνικές ανάγκες αλλά και δημιουργούν νέες κοινωνικές σχέσεις με το να κάνουν τις ανάγκες βιώσιμες. Εδώ βλέπουμε την σχέση ενδυνάμωσης και συμμετοχής της κοινότητας να έρχεται στο προσκήνιο. Κλειδί στην σχέση αυτή αποτελεί η δημιουργία των σχετικών δεξιοτήτων που απαιτεί η ιδιαιτερότητα ενός χώρου. Εδώ βρίσκεται ο ρόλος του κοινωνικής επιχειρηματικότητας αλλά και μιας ενεργούς διακυβέρνησης των περιφερειών και κοινοτήτων.

Τα κοινωνικά δίκτυα της τοπικής καινοτομίας μπορεί να επιφέρουν νέα είδη σχέσεων μεταξύ των τοπικών εταίρων τονίζοντας τα κοινά ενδιαφέροντα που συνήθως μπορούν να στηριχθούν σε θέματα πολιτιστικής και ιστορικής ταυτότητας του τόπου στα πλαίσια της οικονομίας των επισκεπτών (τουρισμός). Μια γενική στρατηγική ενδυνάμωσης της συλλογικής ικανότητας μπορεί να δώσει ξανά αξία π.χ. σε ενδογενή και πλούσια παραδοσιακά προϊόντα όπως είναι η Ελιά και ο Οίνος, τονώνοντας την τοπική ανάπτυξη σε όλα τα επίπεδα.

Η εργασία επικεντρώνεται στην προβληματική της κοινωνικής καινοτομίας και της κοινοτικής επιχειρηματικότητας σε αγροτικές περιοχές (πολιτισμός, προϊόντα) και στον ρόλο της συνέργειας τοπικών συνεταιριστικών σχημάτων με ιδιαίτερη αναφορά στην Ελλάδα (Στέβια-Ελλάς και Μοδούσα, Λέσβος).

Ευγενία Πετροπούλου, Επίκ. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης, petrope@uoc.gr

Βασιλική Πετούση, Επίκ. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Ειρήνη Θεοδωρακοπούλου, Ερευνήτρια, ΕΛΓΟ 'ΔΗΜΗΤΡΑ'

Κωνσταντίνος Ηλιόπουλος, Διευθυντής ΙΝΑΓΡΟΚ, ΕΛΓΟ 'ΔΗΜΗΤΡΑ'

Η κοινωνικο-οικονομική και πολιτισμική διάσταση της καλλιέργειας βιοενεργειακών φυτών στην Ελλάδα

Στην ΕΕ, οι υποχρεωτικοί στόχοι που ορίζονται στην οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (EC, 2009) καθόρισαν ότι έως το 2020 το 20% του συνολικού ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ θα πρέπει να προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, με ελαφρώς διαφοροποιημένους ατομικούς στόχους για κάθε κράτος μέλος. Η ελληνική αγροτική πολιτική αναγνωρίζει τη σημασία της βιομάζας προερχόμενη από ενεργειακές καλλιέργειες ως μέσω διαφοροποίησης επιλογών καλλιέργειας στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης της υπαίθρου. Ωστόσο, σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία έχουν ανακύψει ανησυχίες σχετικά με τις δυσμενείς συνέπειες που μπορεί να προκαλέσει η αλλαγή της χρήσης γης στην παραγωγή φυτικών προϊόντων βιοενέργειας στο τοπικό περιβάλλον και στην τοπική κοινωνία. Στόχος της συγκεκριμένης εργασίας είναι να παρουσιάσει με τη χρήση ποιοτικών-μεθοδολογικών εργαλείων τυχόν ωθητικούς ή και ανασταλτικούς παράγοντες υιοθέτησης βιο-ενεργειακών καλλιεργειών από τους παραγωγούς καθώς και να εξετάσει το οικονομικό, κοινωνικό πολιτικό και πολιτισμικό πλαίσιο της καλλιέργειας βιο-ενεργειακών σε μια αγροτική περιοχή της Ελλάδας με μακρά γεωργική παράδοση. Τα αποτελέσματα της έρευνας

αποκαλύπτουν πολύπλοκες αλληλεπιδράσεις, όχι μόνο μεταξύ της παραγωγής τροφίμων και καυσίμων, αλλά και μεταξύ της οικολογικής βιωσιμότητας της υπαίθρου και της οικονομικής βιωσιμότητας της γεωργίας στην Ελλάδα εν καιρό κρίσης.

Αθανάσιος Λακριντής, Υπ. Διδάκτορας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, alakrintis@hua.gr

“Δημιουργικές” Πρωτοβουλίες στον αγρο-τροφικό τομέα: Η εμπειρία από τον θεσμό της ΠΠΕ

Τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί η συζήτηση για τις εναλλακτικές πρωτοβουλίες στον αγρο-τροφικό τομέα και τη συμβολή τους στην τοπική ανάπτυξη. Όπως αποκαλύπτουν τα σχετικά παραδείγματα από τη διεθνή και ευρωπαϊκή εμπειρία, οι πρωτοβουλίες αυτές επαναπροσδιορίζουν τη σχέση των καταναλωτών με τα τρόφιμα, ενώ αναδεικνύεται και το θετικό τους πρόσημο στην τοπική ανάπτυξη με οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές προεκτάσεις. Τα παραπάνω αποκτούν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αν συνυπολογίσει κανείς πως οι πόλεις, επενδύουν σε υλικούς και άυλους πόρους για την κινητοποίηση επενδύσεων, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και ενδεχομένως την προσέλκυση νέων κατοίκων δίνοντας έμφαση στην “δημιουργική οικονομία”. Ωστόσο, η προστιθέμενη αξία των “δημιουργικών βιομηχανιών” δεν πρέπει να εξαντλείται στις αυστηρά πολιτιστικές δραστηριότητες αλλά και σε άλλους τομείς. Ένα τέτοιο χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί και ο αγρο-τροφικός τομέας.

Μελετώντας κανείς τα προγράμματα πόλεων που επιλέχθηκαν ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης (ΠΠΕ) διακρίνει πως, εκτός από τις δραστηριότητες πολιτιστικού χαρακτήρα, περιλαμβάνονται και αρκετές δράσεις που σχετίζονται με τα τρόφιμα. Στόχος είναι να προβληθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μιας περιοχής, να εμπλακεί η τοπική κοινότητα, να αναβαθμιστούν υπάρχουσες υποδομές και να προκύψουν συνέργιες φορέων σε τοπικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Η εν λόγω εξέλιξη σχετίζεται με το γεγονός πως ο θεσμός της ΠΠΕ, από ένα πολιτιστικό φεστιβάλ στο ξεκίνημα του, αναδείχθηκε σε ένα γεγονός με αναπτυξιακές προοπτικές για τις πόλεις και για την προβολή τους σε παγκόσμιο επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, οι πρωτοβουλίες του αγρο-τροφικού τομέα θα μπορούσαν να συμβάλουν όχι μόνο στην αναζωογόνηση του θεσμού της ΠΠΕ αλλά και στην δημιουργία ευκαιριών με θετικό αποτύπωμα σε τοπικό επίπεδο.

Ρατσισμός και Ισλαμοφοβία

Αλέξανδρος Σακελλαρίου, Διδάσκων ΕΑΠ & Ερευνητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο,
sociology.panteion@gmail.com

Ισλαμοφοβία: Η ανάδυση και οι ποικίλες χρήσεις της

Τα τελευταία 20 περίπου χρόνια έχει εισέλθει στη δημόσια συζήτηση, τόσο διεθνώς όσο και στην Ελλάδα, ο όρος Ισλαμοφοβία. Πρόκειται για έναν όρο που προκαλεί ιδιαίτερα έντονες συζητήσεις ενίοτε και συγκρούσεις, τόσο σε ακαδημαϊκό, όσο και σε πολιτικό επίπεδο. Η παρούσα εισήγηση έχει ως βασικό στόχο να αποσαφηνίσει τι ακριβώς είναι η Ισλαμοφοβία και ποια η σημασία της σε μία εποχή κατά την οποία ζητήματα μετανάστευσης και αύξησης των Μουσουλμανικών πληθυσμών, σε συνδυασμό με τη δράση ακραίων ομάδων (το λεγόμενο Ισλαμικό Κράτος, η Αλ-Κάιντα, η Αλ-Σαμπάαμπ, και άλλες) οδηγούν με ευκολία πολλές φορές στην κατασκευή και αναπαραγωγή προκαταλήψεων και στερεοτύπων, καθώς και στον κοινωνικό αποκλεισμό των Μουσουλμάνων, αλλά και ενδεχόμενες υπερβολές ως προς τη χρήση της Ισλαμοφοβίας. Εκτός αυτού πολύ συχνά η Ισλαμοφοβία αποτελεί εργαλείο στα χέρια πολιτικών κομμάτων και ομάδων για την ανα-παραγωγή αυτού που ονομάζεται 'ηθικός πανικός' και 'πολιτική του φόβου', ως προς τους Μουσουλμανικούς πληθυσμούς, με προφανή σκοπό την αποκόμιση πολιτικού οφέλους. Τα κύρια ερωτήματα τα οποία θα γίνει προσπάθεια να απαντηθούν είναι τα εξής: Ποια είναι η προέλευση του όρου, ποιο είναι το περιεχόμενο και ποιες οι χρήσεις του; Υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ Ισλαμοφοβίας και αντι-Ισλαμικού λόγου/ δράσης; Ποιες είναι οι μορφές και τα είδη που λαμβάνει η Ισλαμοφοβία; Είναι η Ισλαμοφοβία ο νέος αντισημιτισμός; Υπάρχει Ισλαμοφοβία στην ελληνική κοινωνία; Μέσα από την ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος θα γίνει προσπάθεια να υπογραμμιστεί ο ρόλος (ακαδημαϊκός, κριτικός, δημόσιος, πολιτικός) των κοινωνιολόγων στην προσέγγιση και μελέτη αντικειμένων, όπως η Ισλαμοφοβία, προκειμένου να αποφεύγεται η κατασκευή παρανοήσεων και ιδεολογημάτων.

Καραμούζης Πολύκαρπος, Αναπλ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, karamopolk@gmail.com

Βουτσινά Ελένη, Δασκάλια (MSc), Πανεπιστήμιο Αιγαίου, eleni.b23@gmail.com

Η Ισλαμοφοβία στο ελληνικό διαδίκτυο: Μια περιπτωσιολογική μελέτη

Το φαινόμενο της ισλαμοφοβίας λαμβάνει σημαντικές διαστάσεις στη σημερινή εποχή σε σημείο που θα μπορούσε να γίνει αντιληπτό ως συνώνυμο του ρατσισμού. Τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις έναντι του "άλλου", του ξένου και διαφορετικού ενυπάρχουν σχεδόν σε κάθε κοινωνία. Ο "Άλλος" συνδέεται ενίοτε με την ιδέα ενός δυνητικού ή πραγματικού εχθρού. Οι τρομακτικές επιθέσεις σε διάφορες χώρες του κόσμου από φανατικούς ισλαμιστές παραμορφώνουν την εικόνα του Ισλάμ στη Δύση, παρόλο που η αρνητική εικόνα που έχει υιοθετήσει η Δύση για το Ισλάμ προϋπάρχει της ισλαμιστικής τρομοκρατίας. Η τεχνολογική πρόοδος σε συνδυασμό με τους φρενήρεις ρυθμούς της σύγχρονης ζωής καθιστούν το διαδίκτυο ένα από τα κυριότερα μέσα ενημέρωσης. Το διαδίκτυο διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην έκφραση και στη διάδοση αντιισλαμικών απόψεων. Στο πλαίσιο αυτό, λοιπόν, εξετάστηκε διεξοδικά ο τρόπος παρουσίασης των μουσουλμάνων καθώς και οι αντιλήψεις και οι στάσεις απέναντι στο Ισλάμ και στους πιστούς του στο χώρο του ελληνικού διαδικτύου. Πρωταρχικός στόχος ήταν η εύρεση σχετικών ιστοσελίδων και η κατηγοριοποίηση των πληροφοριών που εμπεριέχονται σε αυτές. Η ισλαμοφοβία αποτελεί ένα υπαρκτό πρόβλημα που εκδηλώνεται ποικιλοτρόπως και έχει βαθιά ιστορικά, πολιτισμικά, κοινωνικοοικονομικά και γεωπολιτικά αίτια. Η οριστική αντιμετώπιση του φαινομένου της ισλαμοφοβίας προϋποθέτει την αλλαγή των συνθηκών που αναπαράγουν και καθορίζουν το φαινόμενο αυτό σήμερα.

Δέσποινα Κοκκίδου, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, ΑΠΘ

Χρήστος Τουρτούρας, Επίκ. Καθηγητής, ΑΠΘ, htourt@eled.auth.gr

Χρήστος Ζάγκος, Διδάκτορας Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Αργύρης Κυρίδης, Καθηγητής, ΑΠΘ

Ο πολιτικός ρατσιστικός λόγος και η δημόσια εκφορά του στην καθημερινή ζωή: Το παράδειγμα της “άρνησης ένταξης προσφυγόπουλων σε δημόσια σχολεία της χώρας”

Αντικείμενο της παρούσας έρευνας αποτελεί ο Λόγος (discourse) της Χρυσής Αυγής (Χ.Α.) σε σχέση με τους πρόσφυγες και την ένταξη των παιδιών τους στα σχολεία της χώρας κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς 2016-2017. Βασική υπόθεση της έρευνας αποτελεί η πεποίθηση πως ο Λόγος των γονέων που εναντιώθηκαν στην εκπαιδευτική ένταξη των προσφυγόπουλων, συγκροτείται στη βάση της επίσημης ρατσιστικής επιχειρηματολογίας της συγκεκριμένης ναζιστικής οργάνωσης, ενώ θεμελιώνεται και ενισχύεται από τις ανεπάρκειες και τις εσκεμμένες παραλείψεις των κρατικών και ευρωπαϊκών πολιτικών, που καλλιεργούν τις ρατσιστικές διακρίσεις και τους ποικίλους αποκλεισμούς. Η αρνητική στάση αυτών των γονέων εξετάζεται στην παρούσα έρευνα, όχι ως αυθόρμητη ρατσιστική αντίδραση, ούτε τόσο ως αποτέλεσμα συνειδητών διεργασιών. Στην παρούσα έρευνα γίνεται μια προσπάθεια κατανόησης της στάσης των γονέων ως αποτέλεσμα της ύπαρξης, ταυτοχρόνως και στον ίδιο κοινωνικό χώρο, τόσο κάποιων ειδικών συνθηκών διαβίωσης όσο και ενός ειδικού Λόγου (discourse), ο οποίος στις συγκεκριμένες συνθήκες διαμορφώνεται και στη συνέχεια μεταβάλλεται σε ρατσιστικό λόγο και τροφοδοτεί περαιτέρω ρατσιστικές συμπεριφορές. Στην παρούσα συγκυρία, οι ειδικές αυτές συνθήκες συνδέονται άμεσα με την παρούσα κοινωνικοοικονομική κρίση, διαμορφώνοντας ένα συμπαγές πλαίσιο θεσμικού ρατσισμού. Ως προς το δείγμα της έρευνας, για τον Λόγο (discourse) της Χ.Α. αναλύθηκαν 190 σχετικά με το θέμα δημοσιευμένα άρθρα στο επίσημο site της οργάνωσης, από τον Αύγουστο του 2016 μέχρι τον Απρίλη του 2017, ενώ για τον Λόγο (discourse) των γονέων, μελετήθηκαν τα επίσημα κείμενα, που δημοσιεύτηκαν από συλλόγους γονέων και κηδεμόνων, απομαγνητοφωνήθηκαν διαδικτυακές συνεντεύξεις αλλά και βίντεο, στα οποία αποτυπώνεται ο Λόγος των γονέων που αντέδρασαν στην ένταξη των προσφυγόπουλων. Συμπληρωματικά, πραγματοποιήθηκε focus group interview με συμμετοχή γονέων σχολείου που χαρακτηρίστηκε και λειτουργεί ως Δ.Υ.Ε.Π. (Δομή Υποστήριξης και Εκπαίδευσης Προσφύγων) και στο οποίο προχώρησε η διαδικασία ένταξης των προσφύγων μαθητών και μαθητριών στο απογευματινό ωράριο.

Θανάσης Θεοφιλόπουλος, Υπ. Διδάκτορας, Παντείο Πανεπιστημίο, thanostheofilopoulos@hotmail.com

Η κοινωνία των πολιτών και οι εχθροί της*: Ανθρωπιστικές οργανώσεις και εξτρεμιστική δεξιά στην Ελλάδα της κρίσης

Για την αντιμετώπιση της κρίσης χρέους και δημοσιονομικού ελλείμματος, εφαρμόστηκαν μέτρα που είχαν ως αποτέλεσμα τη δραματική μείωση του εισοδήματος, υψηλά ποσοστά ανεργίας, περιορισμό κοινωνικών παροχών. Επιπλέον, οι μεταναστευτικές ροές και – πιο πρόσφατα - το ξέσπασμα της προσφυγικής κρίσης, αύξησαν τον αριθμό ανθρώπων που χρήζουν άμεσης προστασίας και στήριξης.

Οι εξελίξεις αυτές – σε συνδυασμό με τη διατήρηση αυστηρών δημοσιονομικών στόχων - έκαναν (ακόμα πιο) αναγκαία τη δραστηριοποίηση φορέων της κοινωνίας των πολιτών για τη στήριξη εκείνων που πλήττονται περισσότερο, χωρίς επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και συλλογικότητες δημιούργησαν υποστηρικτικές δομές και υπηρεσίες για πολίτες και μη. Ταυτόχρονα, φορείς της κοινωνίας των πολιτών δραστηριοποιούνται και στον τομέα της προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα οποία συχνά πλήττονται σε περιόδους έντονης κρίσης: θεωρούνται από την Πολιτεία “δευτερεύουσας” σημασίας ή/και “πολυτέλεια” ενώπιον άλλων βασικών αναγκών και προτεραιοτήτων που χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης, ενώ οξύνεται και ο “ανταγωνισμός” μεταξύ πολιτών και μη για τις παροχές και υπηρεσίες του συρρικνούμενου κοινωνικού κράτους.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν αναγνωρίζονται από το ιδανικό - αυταρχικό, μονοκομματικό - κράτος των δεξιών εξτρεμιστών. Επίσης, στην ιδανική – ομοιογενή βιολογικά/φυλετικά και “καθαρή” από τους

“αδύναμους” ή “διαταραγμένους” - κοινωνία στο φαντασιακό των δεξιών εξτρεμιστών δεν έχουν θέση πολλοί από τους άμεσα ωφελούμενους του έργου των φορέων της κοινωνίας των πολιτών.

Τέλος, η ευρεία – όχι αποκλειστικά από την εξτρεμιστική δεξιά - (ανα)παραγωγή θεωριών συνωμοσίας περί σκοτεινών “νεοταξικών” σχεδίων ή/και κρυφών πολιτικο-οικονομικών συμφερόντων πίσω από τη δραστηριότητα αυτών των φορέων, διευκολύνει και, κυρίως, “νομιμοποιεί” τη στοχοποίηση της κοινωνίας των πολιτών από την εξτρεμιστική δεξιά.

*Παράφραση του τίτλου του γνωστού έργου του Καρλ Πόπερ Η ανοιχτή κοινωνία και οι εχθροί της.

Κοινωνιολογία και Κοινωνική Έρευνα

Γεωργία Γούγα, Επιστημ. Συνεργάτης, ΤΕΙ Αθήνας, zetagouga@hol.gr

Σοφία Μαρτινάκη, Επιστημ. Συνεργάτης ΤΕΙ Αθήνας

Χάρης Ασημόπουλος, Αναπλ. Καθηγητής ΑΤΕΙ Αθήνας

Ταυτότητες και κοινωνική μεταλλαγή στην διαχείριση της ετερότητας : Έρευνα στάσεων

Ήδη από τη δεκαετία του 1970 η κοινωνιολογική ανάλυση των αναγκών της ελληνικής κοινωνίας για δημοκρατικοποίηση επικεντρώνει στους άξονες της κοινωνικής πολιτικής, την υγεία και την εκπαίδευση με σκοπό την αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων. Στη προσπάθεια αυτή η διαθεματική και η διεπιστημονική αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων, συνδέεται άμεσα με την διαχείριση της ετερότητας. Έτσι, κλασσικοί θεωρητικοί καθώς και σύγχρονοι κοινωνικοί αναλυτές όλο και περισσότερο αναγνωρίζονται για την προσφορά τους στη σύλληψη και επίλυση κοινωνικών προβλημάτων που προκύπτουν από την συνύπαρξη των πολιτισμών, την συνύπαρξη με τον 'άλλο' και την υπέρβαση του εθνοκεντρισμού.

Στο μετανεωτερικό πλαίσιο των αποκομμένων αφηγήσεων και των θεσμικών κρίσεων οι μελετητές σήμερα στρέφονται προβληματισμένοι στις συνεχώς επιταχυνόμενες μεταλλαγές της κοινωνικής δομής, επιχειρώντας να προσδιορίσουν μορφές αιτίες και ερμηνείες των κοινωνικών ζητημάτων που συνδέονται με την ετερότητα. Υπό αυτό το πρίσμα, η παρούσα μελέτη επιχειρεί να καταγράψει και διερευνήσει στάσεις και στερεότυπα των άμεσα εμπλεκόμενων με τους Ρομά, υγειονομικού και προνοιακού προσωπικού, των εκπαιδευτικών αλλά και των εμπλεκόμενων εργαζομένων από το χώρο των ΟΤΑ Δ. Αττικής.

Απώτερος σκοπός της μελέτης είναι μέσω των συγκεκριμένων αναλύσεων να οδηγηθούμε στη συνθετική-κριτική κατανόηση και διερεύνηση της διαχείρισης της ετερότητας στο βαθμό που αυτή συνδέεται και αποτελεί εφιαλτήριο κριτικής υπέρβασης στη μονοδιάστατη σύλληψη του δυτικού μοντέλου για τον εαυτό του.

Καλαμάρας Δημήτριος, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, dkalam@panteion.gr

Καλαματιανού Αγλαΐα, Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο, akalam@panteion.gr

Ένα Μοντέλο Δομικών Εξισώσεων για τη διερεύνηση της ενδιάμεσης επίδρασης της ικανοποίησης από τις σπουδές στη διάρκεια σπουδών

Στην παρούσα εργασία τίθεται και εξετάζεται εμπειρικά μια υπόθεση εργασίας αναφορικά με τις επιδράσεις που ασκούν οι προσδοκίες των φοιτητών από το πρόγραμμα σπουδών, η ενσωμάτωση στο πανεπιστημιακό περιβάλλον και η ικανοποίηση από τις σπουδές στη διάρκεια σπουδών. Η υπόθεση εργασίας μορφοποιείται αξιοποιώντας στοιχεία από τα μοντέλα των Bean (1983) και Hill (1995) περί ικανοποίησης του φοιτητή από τις σπουδές καθώς και από το μοντέλο του Tinto (1975) για την ενσωμάτωση του φοιτητή στο περιβάλλον του πανεπιστημίου. Η υπόθεση ελέγχεται στη βάση ενός Μοντέλου Δομικών Εξισώσεων που διαμορφώνεται καταλλήλως ώστε να περιλάβει παρατηρούμενες και λανθάνουσες μεταβλητές που εμπλέκονται στην υπόθεση. Ο έλεγχος εξυπηρετείται από δεδομένα προερχόμενα από ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα φοιτητών του Παντείου Πανεπιστημίου. Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν βασικά στοιχεία της υπόθεσης εργασίας: Οι προσδοκίες έχουν άμεση επίδραση στη διάρκεια σπουδών ενώ η ενσωμάτωση έμμεση, μέσω της ικανοποίησης από τις σπουδές. Η ικανοποίηση

από τις σπουδές έχει επίσης άμεση επίδραση στη διάρκεια σπουδών και κατέχει έναν ενδιάμεσο ρόλο (μεσολαβούσα μεταβλητή) μεταξύ ενσωμάτωσης και διάρκειας σπουδών.

Αγγελική Υφαντή, Υποψ. Διδάκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, aggelikiyfanti@gmail.com

Ο αυτοπροσδιορισμός της κατάστασης απασχόλησης μέσα από την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

Σε όλες τις δειγματοληπτικές κοινωνικές έρευνες συμπεριλαμβάνονται μετρήσεις για τα δημογραφικά και κοινωνικά των συμμετεχόντων ως background μεταβλητές οι οποίες χρησιμοποιούνται στις αναλύσεις για τον προσδιορισμό υπό-πληθυσμών και τη θεμελίωση σχέσεων συνάφειας. Μία από αυτές τις μεταβλητές είναι και η κατάσταση απασχόλησης, για τη μέτρηση της οποίας χρησιμοποιείται μία ερώτηση αυτοπροσδιορισμού. Όμως, η μέτρηση της κατάστασης απασχόλησης σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ), βασίζεται σε ένα σύνθετο μοντέλο και ακολουθώντας τον ορισμό από τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας (ΔΟΕ) κατατάσσει τον πληθυσμό σε εργαζόμενους, ανέργους και μη ενεργό πληθυσμό. Στο ερωτηματολόγιο της ΕΕΔ προστέθηκε και μια ερώτηση που αφορά στον αυτοπροσδιορισμό του ερωτώμενου για την κατάσταση απασχόλησής του, όπως σε όλες τις έρευνες. Δεδομένα για τη συγκεκριμένη μεταβλητή παρέχονται μόνο στις ετήσιες βάσεις της ΕΕΔ και είναι προαιρετική μεταβλητή, παρόλα αυτά οι περισσότερες χώρες συλλέγουν σχετικά δεδομένα. Στη συγκεκριμένη εισήγηση προσπαθούμε να αναδείξουμε το δημογραφικό και το κοινωνικό προφίλ τόσο της συμφωνίας όσο και της διαφωνίας του αυτοπροσδιορισμού σε σχέση με την κατάταξη απασχόλησης όπως προκύπτει από τον ορισμό του ΔΟΕ. Η ανάλυση βασίζεται στα ετήσια δεδομένα της ΕΕΔ για τα έτη 2008-2015 και για τέσσερις χώρες: Ελλάδα, Πολωνία, Αυστρία και Σουηδία. Τα αποτελέσματα αναφέρονται στον πληθυσμό ηλικίας από 15 έως 74 ετών ώστε να θεμελιώνεται η συγκρισιμότητά τους με τον συμβατικό ορισμό του ΔΟΕ.

Μαρία Οικονομάκη, Υπ. Διδάκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, mariaoikonomaki2007@yahoo.gr

Διερεύνηση και θεμελίωση της δυνατότητας διαχρονικών συγκρίσεων των δεδομένων των Ερευνών Οικογενειακών Προϋπολογισμών για την Ελλάδα

Η Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ) είναι ιστορική κοινωνική έρευνα. Τα δεδομένα της έχουν χρησιμοποιηθεί για τη μέτρηση της φτώχειας, την κατανάλωση και σε πολλά άλλα αντικείμενα. Όμως, υπάρχουν ζητήματα συγκρισιμότητας των δεδομένων της τόσο διαχρονικά όσο και μεταξύ των χωρών. Γι' αυτό το λόγο, ενώ η Eurostat διαθέτει ελεύθερα τα αρχεία των άλλων μεγάλων δειγματοληπτικών ερευνών που διενεργούνται υπό την αιγίδα της, για τις αυτές τις έρευνες διατίθεται μόνο μέρος των δεδομένων του 2010. Στην παρούσα εργασία διερευνάται η διαχρονική συγκρισιμότητα των δεδομένων της ΕΟΠ για την Ελλάδα. Εξετάζονται το δειγματοληπτικό σχέδιο και η επιλογή, τα μεγέθη (και κλάσματα) των δειγμάτων και του πληθυσμού για την εφαρμογή δειγματοληψίας πιθανοτήτων. Διερευνώνται ζητήματα της ερευνητικής διαδικασίας, δηλαδή ο δειγματοληπτικός σχεδιασμός των ΕΟΠ που περιλαμβάνει τον ορισμό του υπό διερεύνηση πληθυσμού και την κάλυψή του, το σχέδιο δειγματοληψίας και την εφαρμογή του, το μέγεθος των μη αποκρίσεων και πώς αντιμετωπίζονται. Επίσης, συγκρίνονται οι ορισμοί των μετρήσεων για τα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του δείγματος και οι βασικές ταξινομήσεις αγαθών και υπηρεσιών όπως διατυπώνονται στα αντίστοιχα ερωτηματολόγια. Η διερεύνηση βασίζεται στη συλλογή τεκμηρίων για τις ΕΟΠ, δηλαδή τα σχετικά κείμενα της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής στα οποία παρουσιάζεται αναλυτικά η μεθοδολογία της έρευνας και τα ερωτηματολόγια. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, οι διαφορές που διαπιστώνονται στους ορισμούς των βασικών εννοιών και την περίοδο αναφοράς που χρησιμοποιείται για τα κύρια είδη και οι αλλαγές στους ορισμούς των δημογραφικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών έχουν σοβαρές επιπτώσεις κατά τη διεξαγωγή συγκριτικής ανάλυσης διαχρονικά.

Αναστασία Χαραλάμπη, Υπ. Διδάκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, acharalampi@panteion.gr
Ψυχομετρική εγκυρότητα των προσωπικών αξιών και της ευζωίας: Δεδομένα από την Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα, 2006

Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στη διερεύνηση των θεωρητικών δομών και την εκτίμηση των ψυχομετρικών ιδιοτήτων της σύντομης εκδοχής της κλίμακας ανθρωπίνων αξιών του Schwartz, καθώς και της μέτρησης της προσωπικής και κοινωνικής ευζωίας που συμπεριλαμβάνονται στο ερωτηματολόγιο της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας (ESS).

Μεθοδολογία: Η διερεύνηση αυτή αναφέρεται στα δεδομένα της Ισπανίας για τον 3ο γύρο (2006) διεξαγωγής της ESS. Το δείγμα διχοτομήθηκε τυχαία σε δύο υποδείγματα. Στο πρώτο υπόδειγμα διενεργήθηκε Διερευνητική Παραγοντική Ανάλυση (EFA) για την εκτίμηση της κατασκευής της εννοίας της κλίμακας. Η δομή της κλίμακας επικυρώθηκε με τη διενέργεια Επιβεβαιωτικής Παραγοντικής Ανάλυσης (CFA) στο δεύτερο υπόδειγμα. Με βάση το συνολικό δείγμα, κατασκευάστηκαν υπό-κλίμακες και εκτιμήθηκαν οι ψυχομετρικές τους ιδιότητες.

Αποτελέσματα: Η ανάλυση για την κλίμακα του Schwartz οδήγησε σε λύση τριών παραγόντων: Ευρύτητα αντιλήψεων σε αλλαγές, Αυτό-εξύψωση και Αυτό-υπέρβαση. Η τρίτη υπό-κλίμακα αποδείχτηκε μη αξιόπιστη, ενώ παράλληλα καμία υπό-κλίμακα δεν εξασφάλισε εγκυρότητα. Η ανάλυση για την κλίμακα της ευζωίας υπέδειξε επίσης λύση τριών παραγόντων: Αξιολογική ευζωία, Συναισθηματική ευζωία (αρνητική), Συναισθηματική ευζωία (θετική). Οι τρεις αυτές υπό-κλίμακες ήταν αξιόπιστες αλλά μόνο η δεύτερη εξασφάλισε εγκυρότητα.

Συμπεράσματα: Τα αποτελέσματα δεν επιβεβαιώνουν το διαστατό της κλίμακας ανθρωπίνων αξιών του Schwartz, όπως προτάθηκε στη βιβλιογραφία. Παράλληλα, δεν επιβεβαιώνεται ούτε η θεωρητική δομή μέτρησης της ευζωίας που προτείνεται από την ESS. Όλες οι υπό-κλίμακες ήταν αξιόπιστες αλλά κάποιες από αυτές δεν υπέδειξαν εγκυρότητα. Ωστόσο, η ανάλυση προσφέρει ένα χρήσιμο μεθοδολογικό και ερμηνευτικό εργαλείο στους κοινωνικούς επιστήμονες.

Θεόδωρος Κουτρούκης, Επίκ. Καθηγητής, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Πως αντιλαμβάνονται τον Ευρωπαϊσμό των Εργασιακών Σχέσεων οι εκπρόσωποι των εργαζομένων; Μια προσέγγιση της εμπειρίας των πολυεθνικών επιχειρήσεων

Εδώ αρκετά χρόνια, ο “ευρωπαϊσμός” (europeanisation) βρίσκεται πλέον στην ημερήσια διάταξη της κόνιστρας των εργασιακών σχέσεων. Ειδικότερα, οι ανελιξεις αυτές συνδέονται με μία αλλαγή της ισορροπίας ανάμεσα στο “πολύ-εργοδοτικό” (multi-employer) επίπεδο του κλάδου και το “μονο-εργοδοτικό” (single-employer) της επιχείρησης σε βάρος του πρώτου. Επομένως, αντικατοπτρίζουν μία αυξανόμενη απόκλιση συμφερόντων μεταξύ μεγάλων και μικρότερων εργοδοτών ενόψει της περαιτέρω ενοποίησης της ευρωπαϊκής αγοράς, στο πλαίσιο της οποίας οι μεγάλοι εργοδότες αναμένεται να εγκαταλείψουν σταδιακά την τομεακή/ κλαδική διαπραγματεύση και να καθιερώσουν επιχειρησιακές συμφωνίες, ενώ στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα συνεχίσουν να εφαρμόζονται οι κλαδικές ρυθμίσεις για τους όρους και τις συνθήκες εργασίας. Ειδικότερα οι Πολυεθνικές Επιχειρήσεις που αναπτύσσουν την υπερεθνική τους διάσταση στο γόνιμο ευρωπαϊκό έδαφος μπορούν να συντονίσουν και να ελέγξουν τις όψεις των εργασιακών σχέσεων από τη μία χώρα στην άλλη, να δρομολογήσουν πανευρωπαϊκές πολιτικές και πρακτικές, να δημιουργήσουν νέες δομές εργασιακών σχέσεων σε ευρωπαϊκή κλίμακα και, τέλος, να διακυβεύσουν -στρεφόμενες προς επιχειρησιο-κεντρικά συστήματα ρύθμισης- τις κυρίαρχες εθνικές πολύ-εργοδοτικές διαπραγματεύσεις. Η επίδραση των ευρω-εταιριών (Euro-companies) στα εθνικά συστήματα εργασιακών σχέσεων είναι αμφίδρομη, δεδομένων των περιορισμών που θέτουν τα τελευταία στην προσέγγιση που επιχειρούν οι εταιρίες και, συνεπώς, ο βαθμός προσαρμογής τους σχετίζεται άμεσα με τα περιθώρια διαφοροποίησης που επιτρέπουν τα εθνικά συστήματα. Επιπλέον, στην ημερήσια διάταξη των ισορροπιών κεφαλαίου και εργασίας θα συνεχίσουν να βρίσκονται και οι πιέσεις για κοινωνική επαναρύθμιση των εργασιακών σχέσεων παρά την προώθηση της οικονομικής φιλελευθεροποίησης αλλά και εξαιτίας της. Τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια Εργασίας σε αυτές τις επιχειρήσεις μπορούν να αποτελέσουν

μία ρεαλιστική απάντηση της ευρωπαϊκής εργατικής πλευράς στις συνέπειες της παγκοσμιοποίησης, διαμέσου κυρίως της ανάπτυξης μας “ηθικής της αλληλεγγύης” ανάμεσα στους εργαζόμενους διαφορετικών παραγωγικών μονάδων ενός ομίλου, ώστε τα εργατικά συνδικάτα να επινοήσουν ένα σύγχρονο εργατικό διεθνισμό. Αντικειμενικός σκοπός της εργασίας είναι να διερευνηθεί αν τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια Εργασίας συμβάλουν στον ευρωπαϊσμό των εργασιακών σχέσεων.

Βλάχου Αναστασία, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ρόκα Όλγα, Ψυχολόγος (MSc), Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, rokaolga@gmail.com

Παναγιώτα Σταυρούση, Επίκ. Καθηγήτρια, Πανεπιστημίο Θεσσαλίας

Διαστάσεις της εργασιακής επαν-ένταξης των ατόμων με χρόνιες παθήσεις στην Ευρώπη

Τα άτομα με χρόνιες παθήσεις συχνά αντιμετωπίζουν τον αποκλεισμό ή τον κίνδυνο αποκλεισμού από την αγορά εργασίας, γεγονός που επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο. Η ανάγκη για προώθηση της εργασιακής τους συμμετοχής έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη σχετικών Ευρωπαϊκών ή/και εθνικών δράσεων. Σε αυτό το πλαίσιο, σχεδιάστηκε και υλοποιείται το Ευρωπαϊκό ερευνητικό πρόγραμμα PATHWAYS. Ένας από τους στόχους του προγράμματος ήταν η διερεύνηση των απόψεων εκπροσώπων φορέων και εργοδοτών, που αντιπροσώπευαν οκτώ Ευρωπαϊκές χώρες/ τέσσερα μοντέλα κοινωνικής πρόνοιας, αναφορικά με: (α) τις υπάρχουσες/διαθέσιμες εθνικές πολιτικές εργασιακής επαν-ένταξης των ατόμων με χρόνιες παθήσεις και (β) τη σημαντικότητα συγκεκριμένων πολιτικών προτάσεων για τη δημιουργία ενταξιακών περιβαλλόντων εργασίας. Στην έρευνα συμμετείχαν 59 άτομα - 14 εκπρόσωποι φορέων διαμόρφωσης πολιτικών, 22 επαγγελματίες στον τομέα της εργασιακής ένταξης και 23 εργοδότες - από οκτώ Ευρωπαϊκές χώρες (Αυστρία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιταλία, Νορβηγία, Πολωνία, Σλοβενία και Τσεχία). Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω δομημένων συνεντεύξεων. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν ως πιο σημαντικές πολιτικές προτάσεις: (α) την ευαισθητοποίηση των εργοδοτών και (β) την ενσωμάτωση διαφορετικών τύπων υποστήριξης (πχ ψυχολογική, κοινωνική, ιατρική) στις υπηρεσίες εργασιακής επαν-ένταξης. Οι κύριες ελλείψεις εθνικών πολιτικών βρέθηκαν αναφορικά με τον συντονισμό στην εφαρμογή πολιτικών εργασιακής επαν-ένταξης σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Διαφοροποιήσεις εντοπίστηκαν μεταξύ των μοντέλων κοινωνικής πρόνοιας και ανάμεσα στις συμμετέχουσες χώρες, ως προς τη σημαντικότητα συγκεκριμένων προτάσεων και τη διαθεσιμότητα ορισμένων πολιτικών. Τα αποτελέσματα συζητούνται ως προς τις επιπτώσεις τους, αναφορικά με τις δυνατότητες προώθησης της εργασιακής επαν-ένταξης των ατόμων με χρόνιες παθήσεις και τον ρόλο των κοινωνικών επιστημόνων σε αυτή την προσπάθεια.

Αθανασία Χάλαρη, Αναπλ. Καθηγήτρια, University of Northampton & Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια, LSE, athanasia.chalari@northampton.ac.uk

Η ‘Γενιά της Κρίσης’- οι επιπτώσεις της Κρίσης στη διαμόρφωση της νέας γενιάς στην Ελλάδα

Η συνεχιζόμενη Ελληνική Κρίση έχει αφομοιωθεί από όλους τους Έλληνες ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου ή τάξης. Εντούτοις οι Νέοι Έλληνες (γεννημένοι 1995-2000) είναι αυτοί που μεγάλωσαν στην διάρκεια της κρίσης και διαμόρφωσαν την ταυτότητα τους στη διάρκεια αυτής της οικονομικό- κοινωνικό-πολιτικής πραγματικότητας. Η παρούσα μελέτη εστιάζει στις αφηγήσεις των υποκειμενικών εμπειριών 20 Νέων Ελλήνων (18-23 ετών) σε μια προσπάθεια να αναδυθούν οι τρόποι που η κρίση επηρέασε την διαμόρφωση της ταυτότητας τους.

Η μελέτη αυτή εξηγεί ότι η ‘Γενιά της Κρίσης’ χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα στοιχεία μορφοποίησης ταυτότητας-μια διαστρεβλωμένη παθητικότητα-σαφή ένδεια απάθειας - μια παρεξηγημένη και ίσως εφήμερη αίσθηση εγκλωβισμού σε μια πραγματικότητα που δεν διαμόρφωσαν οι ίδιοι - και καταφανή δυνατότητα σχεδιασμού μιας μελλοντικής ταυτότητας απαγκιστρωμένη από την κρίση.

Στέφανος Κόφφας, Διδάσκων & Επιστημονικός Συνεργάτης, ΤΕΙ Λάρισας, koffas@gmx.de

Οι επαγγελματικές προοπτικές της γενιάς Υ στην Ελλάδα σε συνθήκες οικονομικής κρίσης: Ερευνητικά αποτελέσματα

Η ανθρώπινη εξέλιξη σε συνδυασμό με τη σύγχρονη παγκοσμιοποίηση δημιούργησαν μια νέα Γενιά, τη Γενιά Υ. Απαρτίζεται από νέους με ιδιαίτερα ποιοτικά γνωρίσματα και ικανότητες, καθώς και από μια ανοιχτόμυαλη και εξωστρεφή προσέγγισή στη ζωή τους. Παρόλα αυτά είχαν την ατυχία να γεννηθούν και να μεγαλώσουν σε μια περίοδο έντονων οικονομικών κρίσεων και κοινωνικών αναστατώσεων, με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα σήμερα το φάσμα μιας ολικής κατάρρευσης των επαγγελματικών προοπτικών και των διαχρονικών εργασιακών κεκτημένων, με άμεση συνέπεια την αναγκαστική καταφυγή τους στον λιγότερο ψυχοφθόρο προβληματισμό, αυτόν της υποχρεωτικής μετανάστευσης. Για την καλύτερη κατανόηση της Γενιάς αυτής κρίθηκε απαραίτητο η διαμόρφωση και αποστολή ενός ερωτηματολογίου σε νέους της στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Η χρήση και ανάλυση της έρευνας, δίνει τη δυνατότητα της διαμόρφωσης μιας συνολικής εικόνας για το μέγεθος και τον τρόπο με τον οποίο η οικονομική και κοινωνική αβεβαιότητα επηρέασε τη διαμόρφωση του χαρακτήρα τους, τις διαφορές στη νοοτροπία τους, καθώς και την πραγματική άποψη για την ίδια τη γενιά τους. Τα αποτελέσματα εκτιμάται ότι είναι πολύ χρήσιμα για την κατανόησή της και το ρόλο της στις επικρατούσες σήμερα συνθήκες ζωής και ιδιαίτερα στην αγορά εργασίας.

Μαρία Ειρήνη Παπαδούκα, Ανεξάρτητη Ερευνήτρια (PhD) & Research Support Advisor, University of Cambridge, mrapadouka@yahoo.com

Εννοιολογικές προσεγγίσεις πάνω στο ζήτημα διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων (human trafficking): Μελέτη πάνω στη σύγκλιση και απόκλιση δημοσιογραφικών άρθρων και των αναγνωστών τους

Οι διαδικτυακές ειδησεογραφικές πλατφόρμες και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επηρεάζουν ολόένα και περισσότερο τις δημόσιες συζητήσεις που αφορούν σε κοινωνικά ζητήματα κοινωνιολογικού και εγκληματολογικού ενδιαφέροντος, όπως για παράδειγμα το ζήτημα της διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων. Παράλληλα, παρά τη δημοτικότητα των διαδικτυακών ειδήσεων και την διαθεσιμότητα εξελιγμένων μεθοδολογικών εργαλείων για την ανάλυση ψηφιακών κειμένων, λίγα είναι γνωστά σχετικά με το κατά πόσο η κάλυψη της εμπορίας ανθρώπων ειδησεογραφικά συσχετίζεται (συγκλίνει ή αποκλίνει) με την κατ'επέκταση κατανόηση και ερμηνεία της σχετικής κάλυψης από το κοινό.

Στην παρούσα μελέτη εξετάζω τις θεματολογικές επιλογές δημοσιογραφικών άρθρων και των σχολίων τους στην κάλυψη και συζήτηση σχετικά με την εμπορία ανθρώπων από διαδικτυακές πλατφόρμες βρετανικών εφημερίδων από το 2009 έως το 2015. Μεθοδολογικά χρησιμοποίησα την ποσοτική τεχνική της Λανθάνουσας Σημασιολογικής Ανάλυσης (Latent Semantic Analysis) για τον εντοπισμό 11 θεμάτων τα οποία συζητώνται στην δημοσιογραφική κάλυψη και σχολιάζονται από τους αναγνώστες. Στη συνέχεια αναλύω τον βαθμό στον οποίο οι δημοσιογράφοι και το κοινό τους, συμφωνούν ή διαφωνούν στην θεματολογία και τους εννοιολογικούς συσχετισμούς που αφορούν στο ζήτημα της διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων.

Τα ευρήματα της μελέτης υποδηλώνουν ότι τα τρέχοντα θεωρητικά πλαίσια που αφορούν στη διαμόρφωση της ημερήσιας διάταξης (agenda setting theories) και του ενεργού σκεπτόμενου κοινού (active audiences) δεν είναι αμοιβαίως αποκλειόμενα, και η επεξηγηματική δύναμη του καθενός εξαρτάται εν μέρει από το συγκεκριμένο θέμα που αναλύεται. Παράλληλα, τα ερευνητικά αποτελέσματα υπογραμμίζουν την ανάγκη της περαιτέρω ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με τις πολλαπλές μορφές εμπορίας ανθρώπων θεσπίζοντας συνεκτικούς ορισμούς, βελτιώνοντας την ρεαλιστική και διαφανή δημοσιογραφική κάλυψη και εξελίσσοντας τα σχετικά νομικά πλαίσια.

Κοινωνιολογία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

Ελιάνα Καναβέλη, Δρ. Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, kanaveliana2003@yahoo.gr

Η εικόνα του προσώπου και συμβολή του στη διαμόρφωση υποκείμενων: πολιτικές διαχείρισης μέσα από το λόγο του Τύπου

Ένα σημαντικό ερώτημα που προκύπτει από τη σημασία που αποδίδεται στην εικόνα του προσώπου στο παρόν εγχώριο και διεθνές συγκείμενο είναι η ανίχνευση του ρόλου που διαδραματίζει στην πολιτισμική κατασκευή του έθνους, του σώματος και του φύλου μέσα από τη μελέτη αφηγημάτων που παράγονται και αναπαράγονται από τα ΜΜΕ.

Η παρούσα εισήγηση μελετά τους τρόπους με τους οποίους η εικόνα του προσώπου συμβάλλει στη διαμόρφωση της διάκρισης μεταξύ “επιθυμητής ομοιότητας” και “ανεπιθύμητης ετερότητας” και τη συνακόλουθη κατάταξη των υποκειμένων στη μία ή την άλλη κατηγορία. Ειδικότερα διερευνώνται οι έμφυλες και εθνικές διαστάσεις των αναπαραστάσεων του φυσικού προσώπου, στο πεδίο του λόγου του εγχώριου και διεθνούς ηλεκτρονικού Τύπου προκειμένου να διατηρηθεί η κανονικότητα όταν αυτή φαίνεται να διασαλεύεται.

Το εμπειρικό παράδειγμα συγκεκριμένων περιστατικών “επέμβασης” σε φυσικά πρόσωπα εξετάζεται σε εννιά περιπτώσεις. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για τρεις κατηγορίες που αφορούν την αλλαγή των χαρακτηριστικών του προσώπου α) βίαια (ρίψη οξέος) β) με τη βούληση των υποκειμένων (πλαστικές εγχειρήσεις), γ) με την κάλυψη του προσώπου (Ζαπατίστας, Αποηγμούς, νομοθετική ρύθμιση για την κουκούλα). Το νήμα που συνδέει τις τρεις πρακτικές είναι οι τρόποι αναπαράστασης του φύλου, του έθνους και του δημόσιου χώρου μέσα από τα κυρίαρχα αισθητικά και πολιτισμικά κριτήρια για την ομορφιά, την ασχήμια, την αρρενωπότητα, την εμφάνιση και τη θηλυκότητα, τα οποία προβάλλονται από το λόγο των ΜΜΕ.

Καταληκτικά υποστηρίζεται ότι η χάραξη έμφυλων και εθνικών χαρακτηριστικών στο πεδίο του λόγου του Τύπου συμβάλλει στην οριοθέτηση ειδών υποκειμένων των οποίων τα πρόσωπα αναγνωρίζονται ως “άξια” σε συγκεκριμένα πολιτικά και εθνικά συγκείμενα

Παναγιώτης Παπαναστασίου, Μεταπτυχιακός Ερευνητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Panag699@yahoo.gr

“Κουλτούρα – κόσμος” & “Διονυσιακή καθημερινότητα” στην ελληνική τηλεόραση: Η περίπτωση μελέτης των talent shows (X – factor & The Voice of Greece)

Η εποχή μας σημαδεύεται από ένα ισχυρό, ακαταμάχητο ρεύμα ενοποίησης του κόσμου. Στις περισσότερες χώρες αυτό ορίζεται ως παγκοσμιοποίηση. Η παγκοσμιοποίηση είναι και μία κουλτούρα, η οποία σύμφωνα με τους Gilles Lipovetsky & Jean Serroy (2012) ονομάζεται “κουλτούρα – κόσμος”. Η “κουλτούρα” εκφράζει όλες εκείνες τις πρακτικές, όπως τις τέχνες της περιγραφής, της επικοινωνίας και της απεικόνισης, οι οποίες έχουν σχετική αυτονομία από τις σφαίρες της οικονομίας, της κοινωνιολογίας και της πολιτικής και οι οποίες συχνά ενυπάρχουν σε αισθητικές φόρμες, που ένας από τους βασικούς στόχους τους είναι και η απόλαυση.

Έτσι λοιπόν, η σύγχρονη δυτική κοινωνία χαρακτηρίζεται από τη μαζική κουλτούρα, η οποία επεκτείνεται σταδιακά σε όλα τα μέσα καλλιτεχνικής έκφρασης και προμηθεύει εικονικά ό,τι δεν μπορεί να καταναλωθεί σε πραγματικό και φυσικό χρόνο. Σύμφωνα με τον κοινωνιολόγο Maffesoli (1982, 1990), παρατηρείται μία σύγχρονη στροφή στην καθημερινότητα του ανθρώπου, η οποία εκλαμβάνεται ως μία πολιτιστική μεταστροφή που τον ωθεί στην ολοκλήρωσή του σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Ο ίδιος ο άνθρωπος,

προκειμένου να ικανοποιήσει τη συγκεκριμένη “ανάγκη”, καταφεύγει στην κατανάλωση που του προσφέρουν τα σχετικά τηλεοπτικά talent shows, όπου ο ηδονισμός ανάγεται σε κύριο άξονα οργάνωσης των κοινωνικών σχέσεων, που διέπονται από την ηθική της αισθητικής, τη διαφήμιση, τον ερωτισμό, ακόμα και από την ηδονή που προσφέρει το ίδιο το σώμα.

Στην παρούσα εισήγηση, εξετάζουμε τη “στροφή” αυτή μέσω του εντοπισμού κάποιων χαρακτηριστικών περιπτώσεων αυτού του είδους των εκπομπών (X – factor & The voice), όπου παρακολουθούμε καθημερινούς ήρωες (άνθρωποι της “διπλής πόρτας”) να μετατρέπονται σταδιακά σε πρωταγωνιστές της καθημερινής μας ζωής λόγω της ενασχολήσής τους με κάποια μορφή τέχνης (τραγούδι στη συγκεκριμένη περίπτωση). Αυτή η μεταμόρφωση του εαυτού είναι, σύμφωνα με τον Maffesoli (1982) απόρροια της “σκιάς του Διόνυσου” και πρόκειται απλά για την επιστροφή στην ετερότητα, στην καθημερινότητα και στην ανομία.

Εμμανουήλ Σκουλάς, Δρ. Κοινωνιολογίας & Associate Faculty, American College of Greece - Deree
eskoulas@acg.edu

Δυστοπικές αναπαραστάσεις στο σύγχρονο αστικό Περιβάλλον. Εμπειρίες της πόλης μέσα από τα αφηγηματικά μοντέλα των ΜΜΕ

Στο σύγχρονο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον της κρίσης, το αστικό περιβάλλον γίνεται περισσότερο “δυστοπικό” όχι μόνο γιατί λειτουργούν αρνητικά οι δυνάμεις εκείνες που καθορίζουν το μέλλον της “πόλης” αλλά και γιατί το αστικό τοπίο, γίνεται “βίωμα” για πολλούς μέσα από την πληροφορία την οποία διαχειρίζονται και διαχέουν τα ΜΜΕ.

Σκοπός της εισήγησης είναι να αναδείξει πως τα χαρακτηριστικά της δυστοπικής κοινωνίας, μεγεθύνονται και επιτείνονται από τα ΜΜΕ με τέτοιο τρόπο ώστε να παρουσιάζουν τα αρνητικά στοιχεία που την συνιστούν. Κύριος στόχος της παρουσίασης αυτής από τα ΜΜΕ είναι η δημιουργία ενός δυστοπικού μέλλοντος χτίζοντας σε ένα παρόν που έχει όλα τα στοιχεία της στην πόλη, με κομβικό στοιχείο τα αφηγήματα και τις εμπειρίες των κατοίκων της πόλης οι οποίες τεκμηριώνουν το “ζοφερό” μέλλον. Σημαντικό ρόλο στην εδραίωση στην κατασκευή της δυστοπίας από τα ΜΜΕ διαδραματίζει ο φόβος και η διαδικασία της ασφάλειας (ως στοιχείο ελέγχου), εντός του αστικού τοπίου. Κατακερμάτιση περιοχών, φανταστικά και πολλές φορές νοητά όρια και σύνορα μέσα στην πόλη, συγκρούσεις μεταξύ ομάδων για θέματα ελέγχου περιοχών, η ασφάλεια ως καθοριστικός παράγοντας ελέγχου των πολιτών είναι μερικά από τα στοιχεία τα οποία περνάνε μέσα από τον αφηγηματικό λόγο των ΜΜΕ για την κατασκευή μίας κοινωνίας αυξημένου κινδύνου και ενός “δυστοπικού” μέλλοντος. Οι “φοβοπόλεις” αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο του μέλλοντος αυτού. Κατά συνέπεια η έννοια της αναπαραστάσης μέσα από συνεχή αφηγήματα των ΜΜΕ αναδεικνύεται ως καθοριστικό στοιχείο στην εμπέδωση ενός δυστοπικού κοινωνικού μέλλοντος.

Γιώργος Δρόσος, Υπ. Διαδάκτορας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, yorgosdrosos@gmail.com

Ο χώρος ως κοινωνικό προνόμιο στα είδη του τρόμου και της επιστημονικής φαντασίας – τρεις περιπτώσεις ταινιών.

Στις ταινίες τρόμου ή/και επιστημονικής φαντασίας, η έννοια του καταφυγίου παίζει συχνά σημαντικότερο ρόλο, ως ένας προνομιακός χώρος που παρέχει προστασία από την εκάστοτε πηγή κινδύνου. Η πρόσβαση σε αυτό είναι σωτήρια αλλά όχι ανεξαιρέτως εξασφαλισμένη: συχνά απαγορεύεται σε κάποιους/ες η πρόσβαση σε αυτό συνολικά ή σε ορισμένα σημεία του.

Η προτεινόμενη παρουσίαση εξετάζει τρεις περιπτώσεις ταινιών όπου ο χώρος θέτει το πλαίσιο της εκάστοτε ιστορίας, αλλά λειτουργεί και ως καταλύτης για την εξέλιξή της, όντας και κοινωνικό προνόμιο και εφιαλτική δυστοπία.

Στο “Land of The Dead” (2005), του George A. Romero, το μετα-αποκαλυπτικό Πίτσμπουργκ είναι χωρισμένο στα αποκλεισμένα από τους περιρρέοντες ποταμούς περίχωρα (όπου ζουν τα zombie), στην πόλη (χώρο των μη προνομιούχων ζωντανών) και στον περιφραγμένο, πολυτελή ουρανοξύστη Fiddler’s Green, κατοικία των πλουσίων.

Στο High Rise (2015), του Ben Wheatley, ένας παρόμοιος ουρανοξύστης παρουσιάζεται αρχικά σαν ένα υπερσύγχρονο καταφύγιο, με ανέσεις τόσο ευχάριστες που βοηθούν τους ενοίκους του να ξεχάσουν σταδιακά τον έξω κόσμο. Η λήθη και η απομόνωση τούς οδηγεί στην παράνοια και την αλληλοεξόντωση, εντός του ίδιου κτηρίου.

Το Snowpiercer (2013), του Bong-Joon Ho, τοποθετείται στο εγγύς μέλλον, κατά το οποίο όλος ο πλανήτης τελεί υπό μόνιμο παγετώνα. Ένα αδιάκοπα κινούμενο τρένο φιλοξενεί όλους τους επιζήσαντες. Ωστόσο, το όχημα είναι χωρισμένο σε μέρη: οι λιγότερο προνομιούχοι να αναγκάζονται να μένουν στα άθλια πίσω βαγόνια, κι αποφασίζουν να επαναστατήσουν.

Πρόκειται για τρεις μόνο περιπτώσεις ταινιών που αναδεικνύουν τον προνομιακό χαρακτήρα που μπορεί να λάβει ο χώρος, θίγοντας παράλληλα και ευρύτερα πολιτικά θέματα, με πρωτεύον αυτό του ολοκληρωτισμού.

Σουζάννα-Μαρία Νικολάου, Επίκ Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, snikola@cc.uoi.gr

Ναπολέων Παπαγεωργίου, Υπ. Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ελευθερία Κρομμύδα, Υπ. Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ο ρόλος της Κοινωνιολογίας στις νέες κοινωνικές συνθήκες: Διερεύνηση του περιεχομένου των κοινωνικών ερευνών σε ελληνικά έγκριτα επιστημονικά περιοδικά

Η επιστήμη της Κοινωνιολογίας σχετίζεται με ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων και επηρεάζεται από τις κοινωνικές εξελίξεις. Η ερευνητική ατζέντα μιας κοινωνικής επιστήμης ακολουθεί τις εθνικές τάσεις και επηρεάζεται από τα τεκταινόμενα στο εθνικό πλαίσιο (Hicks, 2004). Τα επιστημονικά άρθρα που δημοσιεύονται σε ελληνικά έγκριτα περιοδικά αποτελούν ένα έγκυρο μέσο απεικόνισης της ακαδημαϊκής παρουσίας και του δημόσιου ρόλου της Κοινωνιολογίας στην Ελλάδα. Η συγκεκριμένη ερευνητική μελέτη αποσκοπεί στην καταγραφή και παρουσίαση των θεματικών περιοχών και των ερευνητικών ζητημάτων που εξετάζουν οι κοινωνικοί ερευνητές, στις δημοσιευμένες μελέτες σε ελληνικά έγκριτα επιστημονικά περιοδικά την τελευταία πενταετία, ως ένδειξη της περιρρέουσας κοινωνικής πραγματικότητας. Για την καταγραφή και περιγραφή του περιεχομένου των κοινωνικών ερευνών στην Ελλάδα, μελετήσαμε ελληνικά περιοδικά κοινωνικών επιστημών που πληρούν τα κριτήρια της δημοσίευσης άρθρων έπειτα από αξιολόγηση κριτών και της δημοσίευσης πρωτότυπων ερευνητικών εργασιών, της συνεχούς έκδοσης τευχών την τελευταία πενταετία, και της εύκολης πρόσβασης στο περιεχόμενο αυτών. Σύμφωνα με τα παραπάνω κριτήρια καταλήξαμε στη μελέτη των κοινωνικών ερευνών που έχουν δημοσιευτεί στα περιοδικά “Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών”, “Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών” και “Επιστήμη και Κοινωνία”. Επιλέξαμε τη μέθοδο της ποσοτικής ανάλυσης περιεχομένου, η οποία θεωρήθηκε η προσφορότερη για να αποδώσει τα επιθυμητά αποτελέσματα για την παρούσα εργασία, μέσω της καταγραφής, οργάνωσης και κατηγοριοποίησης του περιεχομένου των τίτλων και περιλήψεων των δημοσιευμένων άρθρων. Τα αποτελέσματα της έρευνας αφορούν τη συνεκτική παρουσίαση των ερευνητικών ζητημάτων που απασχολούν την κοινωνική έρευνα, τα οποία φαίνεται πως ακολουθούν αφενός την παραδοσιακή ακαδημαϊκή ερευνητική ατζέντα των κοινωνικών επιστημών και αφετέρου καταδεικνύουν τη στενή σχέση των κοινωνικών επιστημών με τα κοινωνικά ζητήματα και το κοινωνικό, πολιτικό, πολιτιστικό πλαίσιο εντός του οποίου παράγεται η επιστημονική γνώση.

Μυρτώ Ρήγου, Καθηγήτρια ΕΚΠΑ

Πολιτισμός και Δυσφορία στη σύγχρονη εποχή

Στην Εισήγησή μου, αφού αναφερθώ στην σύγχρονη έκφραση της δυσφορίας απέναντι στον πολιτισμό (είτε με την αφάνιση πολιτισμικών μνημείων είτε με πράξεις βίας -όχι μόνο αυτής που ασκείται στο ανθρώπινο

σώμα αλλά και προς πολιτισμικά σύμβολα- είτε ακόμη και με την περιθωριοποίηση των ανθρωπιστικών σπουδών), θα θέσω το κεντρικό ερώτημα για το κατά πόσο η εποχή της επικοινωνιακής διαφάνειας και των σύγχρονων τεχνολογικών μέσων, συμπορεύεται με μια, όχι μόνο οικονομική, αλλά και πολιτισμική κρίση. Μέσα από την ανάλυση των συνεπειών της ανάδυσης της νέας εικονικής πραγματικότητας, που αποικίζει τόσο το πολιτικό όσο και το βιολογικό πεδίο, θα προσπαθήσω να ερμηνεύσω τις αλλαγές που επέρχονται στα μεταδημοκρατικά καθεστώτα όταν η “δικτατορία” των αγορών ταυτίζεται με τον τεχνικό πολιτισμό. Τα ερωτήματα που θα εξεταστούν είναι τα ακόλουθα: α) Το παγκοσμιοποιημένο κεφάλαιο, που εξασφαλίζει την οικουμενική κυριαρχία του μέσω της διάλυσης των εθνικών κυριαρχιών, δεν προσοικειώνεται άραγε το ουσιώδες της οικονομικής δραστηριότητας των εθνών αποσυνθέτοντας τις εθνικές κουλτούρες; β) Η διάδοση των κοινών πολιτισμικών αγαθών που εξάγει η Δύση και επιβάλλει το ίδιο μοντέλο πλανητικά δεν οδηγεί σε έναν μονοπολιτισμό τύπου προαστιακού “Μολ”; γ) Το ευρωπαϊκό πνεύμα, που έχει μετατραπεί σε εμπόρευμα-αντικείμενο, δεν ανακυκλώνεται είτε σε αμφισβητήσιμες καλλιτεχνικές παρεμβάσεις είτε σε επώνυμα καταναλωτικά αγαθά; δ) Ό, τι έκανε την Ευρώπη να υπερτερεί έναντι των άλλων πολιτισμών –το πνευματικό της κεφάλαιο- εξακολουθεί να της δίνει την πρωτοκαθεδρία ή έχει απωλέσει την υπεροχή της σε όλα τα πεδία; ε) Ποιά είναι τέλος, η ταυτότητα της νέας Ευρώπης των ναζιστικών και εθνικιστικών αναβιώσεων που συμπορεύονται με τη νέα τάξη πραγμάτων;

Γεώργιος Πλειός, Καθηγητής ΕΚΠΑ, gplios@media.uoa.gr

Εμπιστοσύνη στα Παραδοσιακά & Νέα Μέσα : Οι τάσεις της κοινής γνώμης στην Ελλάδα της κρίσης

Η εξέλιξη της πολύπλευρης οικονομικής, κοινωνικής, πολιτικής και πολιτιστικής κρίσης στην Ελλάδα κατά την περίοδο περί την 3^η αξιολόγηση, συνοδεύεται από μικρότερες ή μεγαλύτερες μεταβολές σε σύγκριση με τις φάσεις της κρίσης. Μια από τις πιο σημαντικές μεταβολές της εν λόγω παρούσας περιόδου είναι η αλλαγή αλλά και η διατήρηση ορισμένων τάσεων στην περιοχή του πολιτισμού αλλά και της οικονομίας, ιδιαίτερα στο τοπίο των ΜΜΕ.

Συνοπτικά, παρατηρείται μεταβολή στην ιδιοκτησία και δομή της χρηματοδότησης των ΜΜΕ, στον πολιτικο-ιδεολογικό τους προσανατολισμό, καθώς και στη δημοσιογραφική κουλτούρα συνολικά του συστήματος των ΜΜΕ στην Ελλάδα. Η προτεινόμενη εισήγηση εξετάζει τα χαρακτηριστικά, την προέλευση, καθώς και τις προεκτάσεις αυτών των μεταβολών.

Μαρίνας Ρήγου, Επίκ. Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ & Δημοσιογράφος

Ο δημόσιος λόγος και η ελευθερία της έκφρασης την εποχή των νέων μέσων

Τα νέα μέσα, πυρήνας της ψηφιακής εποχής, ήδη ενταγμένα στην καθημερινότητά μας, μεταβάλλουν κάθε της διάσταση. Το επικοινωνιακό σύστημα δικτύου πολλαπλών κατευθύνσεων που συγκροτούν εισάγει ένα νέο παράδειγμα στη θεωρία της Επικοινωνίας και δραστικά αλλάζει τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά της δημοσιότητας και της δημοσιογραφίας. Η “συμμετοχική δημοσιογραφία” αμφισβητεί το προνόμιο της τέταρτης εξουσίας και όλο και περισσότερο το κοινό διεκδικεί ρόλους στη σκηνή της ενημέρωσης, την ίδια ώρα που η πολιτική, με τη βοήθεια των νέων μέσων, επιλέγει την άμεση επικοινωνία με το κοινό.

Με την ψηφιακή στροφή και την εμφάνιση των νέων μέσων μια εναλλακτική δημόσια σφαίρα αναδύεται στον αντίποδα των παγκοσμιοποιημένων και ελεγχόμενων μέσων. Το αναπαλλοτρίωτο δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης όπως και το δικαίωμα στην πληροφόρηση ασκούνται ατέρμονα στην “υπερλεωφόρο των πληροφοριών” και τα παγκόσμια δίκτυα. Η διαμόρφωση συνθηκών συμμετοχικής και διαβουλευτικής διακυβέρνησης δημιουργεί προσδοκίες για συλλογική συμβολή προς ένα καλύτερο σήμερα και αύριο.

Ωστόσο τα ίδια αυτά μέσα που συνέβαλαν στον εκδημοκρατισμό της δημόσιας σφαίρας γρήγορα οδήγησαν στον έλεγχο και την επιτήρηση και από τη συζήτηση για τη δημοσιογραφία των πολιτών και την εναλλακτική ανεξάρτητη ενημέρωση, η θεματική μετατοπίζεται στις πλαστές ειδήσεις και τις συνέπειές

τους στη δημοκρατική διαδικασία. Κι ο δημόσιος διάλογος από τους επίσημους διαύλους και τα τελετουργικά πρωτόκολλα δημόσιας έκφρασης εκπίπτει σε “καφενειακού” τύπου αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Στην εισήγησή μου προτίθεμαι να αναλύσω διεξοδικά τις αντινομίες που δημιουργεί η ψηφιακή εποχή στο πεδίο της ελευθερίας της έκφρασης και της συγκρότησης του δημοσίου λόγου.

Νικόλαος Σφακιανός, Κοινωνιολόγος, Πάντειο Πανεπίστημιο, niks fakia@hotmail.com

Η αλλαγή των διαπροσωπικών σχέσεων στην εποχή της “έξυπνης” επικοινωνίας

Ερέθισμα για την περάτωση της παρούσας μελέτης αποτέλεσε η παρατήρηση, ότι ο αριθμός των ανθρώπων που ασχολείται με το κινητό τηλέφωνο αυξάνεται με αλματώδεις ρυθμούς. Η κεντρική υπόθεση λοιπόν διαμορφώνεται ως εξής. Η αύξηση της ενασχόλησης με τις νέες τεχνολογίες επικοινωνίας (smartphones), επηρεάζει τις κοινωνικές σχέσεις των δρώντων υποκειμένων.

Αρχικά, παρουσιάζονται οι μορφές επικοινωνίας, ενώ ταυτόχρονα επιχειρείται μια προσέγγιση ώστε να κατανοηθεί το πώς συντελούνται οι μορφές αυτές, μέσω των έξυπνων κινητών τηλεφώνων. Στη συνέχεια, αφού γίνει με συντομία η παρουσίαση των βασικών χαρακτηριστικών των smartphones, θα ορισθεί το κοινωνικό πλαίσιο, εστιάζοντας στην εποχή του διαδικτύου και της δικτύωσης.

Εν ολίγοις, μέσω τις συγκεκριμένης έρευνας γίνεται μια προσπάθεια ανάδειξης των αλλαγών, στον τρόπο με τον οποίο διαντιδρούν τα κοινωνικά υποκείμενα μέσω των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας. Ειδικότερα, ενδιαφέρον μας αποτελεί η επικοινωνία σε ατομικό επίπεδο, όπως αυτή διαμορφώνεται από τα smartphones. Η ‘έξυπνη’ επικοινωνία, όπως την ονομάσαμε, έχει ως χαρακτηριστικό της την συνεχή παρουσία του κινητού τηλεφώνου και του διαδικτύου. Αυτό πρακτικά σημαίνει, ότι ο σύγχρονος άνθρωπος δεν είναι ποτέ ουσιαστικά ‘μόνος’ του, αλλά βρίσκεται σε λανθάνουσα επαφή/ σύνδεση με μακρινούς άλλους, γνωστούς, φίλους, οικογένεια και τον κόσμο του διαδικτύου εν γένη.

Η μελέτη των συναναστροφών της καθημερινής ζωής, μπορεί να φωτίσει ευρύτερα κοινωνικά συστήματα και θεσμούς. Διότι τα κοινωνικά συστήματα μεγάλης κλίμακας εξαρτώνται από τις μορφές κοινωνικής διαντίδρασης στις οποίες συμμετέχουμε καθημερινά, αλλά και από τις επικοινωνιακές δομές αυτών.

Μήλια Τζούτζου, Υπ. Διδάκτορας, Χαροκόπειο Πανεπίστημιο, miltzou@hua.gr

Ειρήνη Μπαθρέλλου, Καθηγήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Αντωνία-Λήδα Ματάλα, Καθηγήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Προβολή τροφίμων σε τηλεοπτικές σειρές κινουμένων σχεδίων για παιδιά

Σκοπός της μελέτης ήταν να καταγραφεί η παρουσία της τροφής και τα μηνύματα που τη συνοδεύουν σε παιδικές σειρές κινουμένων σχεδίων στην Ελλάδα. Επιλέχθηκαν τυχαία 100 επεισόδια των 10 υψηλότερων σε τηλεθέαση σειρών κατά την περίοδο 2012-2013. Τα τρόφιμα ταξινομήθηκαν σε 10 ομάδες και καταγράφηκαν όλες οι σκηνές που προέβλεπαν κατανάλωσή τους. Καταγράφηκαν επίσης όλα τα μηνύματα που συνόδευαν την κατανάλωση τροφίμων ή την προβολή τους, είτε αυτά ήταν προφορικά είτε οπτικά. Τα μηνύματα χαρακτηρίστηκαν θετικά, αρνητικά ή ουδέτερα, ανάλογα με το κλίμα, τα σχόλια και τη συμπεριφορά των ηρώων. Σε 70 επεισόδια από τα 100 υπήρξε κατανάλωση τροφής τουλάχιστον μια φορά. Από όλες τις ομάδες τροφίμων, τα αλμυρά σνακ, τα γλυκίσματα, και τα αναψυκτικά, εμφανίζονταν να καταναλώνονται σε περισσότερα επεισόδια (19, 27 και 24, αντιστοίχως), ενώ όσο ο αριθμός των σκηνών κατανάλωσης τροφίμων ανά επεισόδιο αυξανόταν, τα εν λόγω τρόφιμα ήταν πιθανότερο να καταναλώνονται. Παράλληλα, η κατανάλωση των σνακ ήταν συχνά συνδυασμένη με αυτή των αναψυκτικών. Συνολικά, καταγράφηκαν 361 μηνύματα, σε 94 από τα 100 επεισόδια. Από το σύνολο των θετικών μηνυμάτων (N=117), τα μισά σχεδόν (N=61) αφορούσαν σνακ ή γλυκίσματα. Φρούτα, λαχανικά, γαλακτοκομικά έτυχαν μειωμένης προβολής, ενώ από το σύνολο των μηνυμάτων τα οποία τα συνόδευαν (N=84), τα περισσότερα ήταν κατά κύριο λόγο ουδέτερου χαρακτήρα (N=52). Στις δημοφιλείς σειρές για

παιδιά επικρατούν τρόφιμα χαμηλής θρεπτικής αξίας, τα οποία προβάλλονται με τρόπο ευχάριστο, είτε καταναλώνονται είτε απλώς εμφανίζονται σε κεντρικά και σε δευτερεύοντα σκηνικά των επεισοδίων.

Χρυσάνθη Ζάχου, Επίκ. Καθηγήτρια, American College of Greece-Deree, czachou@acg.edu

Παγκοσμιοποίηση και Κοινωνικά Προβλήματα : Οι Εμπειρικές και Θεωρητικές Μεταλλάξεις της Κοινωνιολογίας

Το θεματικό αντικείμενο της παρούσας ανακοίνωσης εστιάζεται στη διαλεκτική συνάρτηση της κοινωνικής αλλαγής με κάποια βασικά διλήμματα του επιστημολογικού μας τομέα. Εξαιτίας της καταλυτικής διεργασίας της παγκοσμιοποίησης, η ανάλυση των επιπτώσεων της στα κοινωνικά προβλήματα επιβάλλει συνεχώς νέες προσεγγίσεις. Να αναφερθούν ενδεικτικά πέντε ειδικές περιπτώσεις: (α) πορνεία και sex trafficking, (β) τοπικό (local) και 'glocal', (γ) μετανάστευση και διεθνοτισμός (transnationalism), (δ) κοινωνικά κινήματα και 'πολιτικές ταυτότητας' (identity politics), (ε) θρησκεία και εκκοσμίκευση. Ο συνεχής, οικουμενικός, και πολυδιάστατος μετασχηματισμός της πραγματικότητας στη (μετα)νεωτερικότητα, ανατρέπει και απαξιώνει σε ποικίλα επίπεδα τα μέχρι τώρα κοινωνιολογικά ερμηνευτικά πλαίσια, τα οποία στηρίζονταν σε τεκμηριωμένες εμπειρικές μελέτες και καταξιωμένα θεωρητικά μοντέλα. Εξυφάνεται έτσι μια διεργασία αναιρετική των γνωστικών μας προθέσεων, η οποία αφενός επιβεβαιώνει τον ισχυρισμό του Merton για την αναγκαία διαχρονική ανέλιξη της πληρότητας των κοινωνικών επιστημών, και αφετέρου υποδηλώνει τον προφανώς χρήσιμο αλλά ιδιάζοντα 'επικαιρικό' χαρακτήρα της Δημόσιας Κοινωνιολογίας στην επινόηση του Burawoy. Συμπερασματικά, οι όποιες διαπιστώσεις μας για το κοινωνικό σύμπαν, παραμένουν 'προς το παρόν' υπό την αίρεση των συγυριακών χωρο-χρονικών προσαρμογών, δίχως τη νομοτελειακή εγκυρότητα που προσδοκούσε ο θεμελιωτής της νέας επιστήμης A. Comte.

Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης

Ελένη Τσικνάκου, Υπ. Διδάκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, elenistkal@yahoo.gr

Ο ρόλος του “καλού” εκπαιδευτικού της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στις σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες

Η Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης την εποχή της “μεταμόρφωσης του κόσμου” καλείται να εξετάσει και το ρόλο του Εκπαιδευτικού υπό τις νέες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες. Ο σύγχρονος εκπαιδευτικός της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης –ιδιωτικής και δημόσιας- βάλλεται από τις αλλαγές που διάγει η Ελλάδα την περίοδο αυτή. Φέρει μια πολύπλευρη και πολυδιάστατη ταυτότητα που σχετίζεται με τις απαιτήσεις, τις ελπίδες και τις προσδοκίες για το ρόλο του, οι οποίες εκφράζονται όχι μόνο από τις εμπλεκόμενες στην εκπαιδευτική διαδικασία πλευρές, αλλά και από τον ίδιο για τον εαυτό του. Ο ρόλος μάλιστα που καλείται να διαδραματίσει είναι πολυδιάστατος. Τα χαρακτηριστικά που καλείται να έχει δεν είναι μόνο γνωστικά ή παιδαγωγικά. Έχουν εμπλουτιστεί λόγω της πολυπλοκότητας των κοινωνικών συνθηκών.

Η εισήγηση αυτή παρουσιάζει τον πολυδιάστατο ρόλο που παίζει ο σύγχρονος εκπαιδευτικός και μάλιστα τα χαρακτηριστικά του “καλού” εκπαιδευτικού, σύμφωνα με την οπτική των ίδιων των μαθητών (μέσω εκθέσεων) και την εμπλουτισμένη/διαφοροποιημένη οπτική των εκπαιδευτικών (ημι-δομημένες συνεντεύξεις).

Τα αποτελέσματα αυτά προέκυψαν από ποιοτική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια εκπόνησης διπλωματικής εργασίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο στο Μεταπτυχιακό της Κοινωνιολογίας. Η έρευνα αφορούσε την επαγγελματική ταυτότητα των εκπαιδευτικών και τα χαρακτηριστικά του “καλού” εκπαιδευτικού. Βασίστηκε στη θεωρία της Συμβολικής Διαντίδρασης και δη στην προσέγγιση του Hargreaves σχετικά με το επάγγελμα του εκπαιδευτικού.

Θεοδώρα Τερζοπούλου, Υπ. Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, doraterzo@gmail.com

Ηλιάννα Γωγάκη, Υπ. Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, iliannag@yahoo.gr

Ο ρόλος της προσβασιμότητας στην εκπαίδευση, αναφορικά με την ισότιμη ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία

Στη σύγχρονη εποχή, τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν εμπόδια αναφορικά με το περιβάλλον στο οποίο διαβιούν, με αποτέλεσμα να είναι αναγκασμένα να επιλέγουν τον τρόπο ζωής τους με μοναδικό γνώμονα τη δυνατότητα πρόσβασης σε χώρους, σε αντίθεση με το μεγαλύτερο ποσοστό των πολιτών οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα για ποικίλες επιλογές.

Ένα περιβάλλον το οποίο είναι προσβάσιμο, διασφαλίζει σε όλους την ελεύθερη συμμετοχή στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, στην άμεση πληροφόρηση, στην κοινωνία, διασφαλίζοντας παράλληλα για όλους ίσα δικαιώματα. Η προσβασιμότητα, είτε αυτή αφορά αρχιτεκτονική σχεδίαση, είτε υποστηρικτικές τεχνολογίες, έχει τη δυνατότητα να αναιρέσει τα μειονεκτήματα τα οποία δημιουργεί μια ανάπηρη κοινωνική-εκπαιδευτική δομή, η οποία προσφέρει μονόπλευρη εξυπηρέτηση.

Η έρευνα που διενεργήθηκε επιχείρησε με τη μέθοδο της συνέντευξης σε άτομα με απώλεια όρασης, απώλεια ακοής και κινητική αναπηρία, να μελετήσει την προσβασιμότητα που υπήρξε σε επιμορφωτικά προγράμματα τα οποία εκείνα παρακολούθησαν, αλλά και την επίδραση της στις αντιλήψεις τους σχετικά με τη δυνατότητά τους για περαιτέρω επιμόρφωση, εδραίωση στον τομέα της απασχόλησης και ισότιμη ένταξη στην κοινωνία.

Τα αποτελέσματα της έρευνας διαβεβαίωσαν προβλήματα προσβασιμότητας στα επιμορφωτικά προγράμματα στις περισσότερες των περιπτώσεων, γεγονός που οδήγησε τα άτομα με αναπηρία σε ματαίωση, προκαλώντας αρνητικά αισθήματα για αυτού του είδους την αναγκαστική “αποκοινωνικοποίηση”, λόγω της διαφορετικότητάς τους η οποία δεν λήφθηκε υπόψη.

Τα εμπόδια αυτά βέβαια είναι δυνατό να ξεπεραστούν στο μέλλον, εάν προωθηθεί η αναγκαία ενθάρρυνση στα άτομα με αναπηρία, ώστε να συμμετέχουν σε κοινωνικές διαδικασίες μέσω της εκπαίδευσης και της βελτίωση της προσβασιμότητας αναφορικά με αυτή.

Χρύσα Γιοβάνη, Υπ. Διδάκτορας, ΕΚΠΑ, chgiou@phed.uoa.gr

Ειρήνη Καμπερίδου, Αναπλ. Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ

Νικόλαος Πατσαντάρας, Αναπλ. Καθηγητής, ΕΚΠΑ

Επανεξετάζοντας την κοινωνική σημασία της φυσικής αγωγής και τη θέση της στο σημερινό σχολείο

Η Φυσική αγωγή (ΦΑ), ως μάθημα στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση χαρακτηρίζεται από την ιδιαιτερότητά της, καθώς περιλαμβάνει την οργανωμένη και συστηματική κινητική δραστηριότητα των μαθητών/μαθητριών μέσα από βιωματικές και διαθεματικές προσεγγίσεις. Όπως επισημαίνεται από ένα σημαντικό αριθμό ερευνητικών δεδομένων μέσα από το παιχνίδι και τις αθλοπαιδιές καλλιεργούνται κοινωνικές δεξιότητες και σημαντικές κοινωνικές αξίες— όπως η δικαιοσύνη, το ομαδικό πνεύμα, η αλληλεγγύη, ο σεβασμός προς τον αντίπαλο και τους κανόνες— που είναι απαραίτητες για μια ποιοτική κοινωνική συνύπαρξη. Η παρούσα μελέτη αποτελεί μέρος μιας εν εξελίξει ποιοτικής έρευνας και εδράζεται σε μια ενδελεχή ανασκόπηση της σχετικής με αυτό το ζήτημα βιβλιογραφίας στο πλαίσιο της οποίας διαπιστώνεται, αφ’ ενός η σημαντικότητα της ΦΑ για την προετοιμασία σωματικά, ψυχικά και κοινωνικά ενεργών πολιτών και αφ’ ετέρου διαπιστώνεται ότι οι υλικοτεχνικές υποδομές και ο χρόνος που διατίθεται στο σχολικό πρόγραμμα για το μάθημα της ΦΑ λειτουργούν αναντίστοιχα για την πραγμάτωση των πολύπλευρων σκοπών που καλείται αυτή να εκπληρώσει. Συμπερασματικά και με βάση τα μέχρι τώρα ερευνητικά δεδομένα, προτείνεται η αναδιαμόρφωση του σχολικού προγράμματος σχετικά με το μάθημα της ΦΑ προκειμένου να μπορούν να εφαρμοστούν επιπλέον καινοτόμα προγράμματα και να επιτευχθεί ο απώτερος σκοπός της δια βίου άσκησης.

Θεόδωρος Θάνος, Επίκ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, thanteo@otenet.gr

Ανδρομάχη Μπούνα, Υπ. Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, abouna@cc.uoi.gr

Μορφές σχολικής βίας και διαμόρφωση της έμφυλης ταυτότητας: Απόψεις μαθητών

Η σχολική βία είναι ένα σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο διαφοροποιείται ως προς την εκδήλωσή του μεταξύ των μαθητών ανάλογα με διάφορα χαρακτηριστικά τους, όπως το φύλο. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα πολλών ερευνών τα αγόρια εμπλέκονται σε περιστατικά βίας πιο συχνά σε σχέση με τα κορίτσια. Η διαφοροποίηση αυτή, σύμφωνα με τις θεωρίες του P. Bourdieu και της J. Butler συνδέεται με τη διαμόρφωση της έμφυλης ταυτότητας και την αναπαραγωγή των έμφυλων διακρίσεων.

Στην παρούσα εργασία εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο η εκδήλωση βίας από τους μαθητές συμβάλει στη διαμόρφωση της έμφυλης ταυτότητάς τους. Δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 250 μαθητές. Ως μέσα συλλογής των στοιχείων χρησιμοποιήθηκαν το ερωτηματολόγιο και η ημιδομημένη συνέντευξη. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας η εκδήλωση βίας συνδέεται με την διαμόρφωση της έμφυλης ταυτότητας και την αναπαραγωγή των έμφυλων διακρίσεων. Τα αγόρια σε σχέση με τα κορίτσια εκδηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό σωματική βία και σε λιγότερο βαθμό διάδοση κακόβουλων φημών. Οι μαθητές ερμηνεύουν την έκταση αλλά και το είδος της βίας που εκδηλώνουν με βιολογικούς/φυσικούς όρους. Τα αγόρια αναφέρουν ότι στη “φύση” τους και ότι ένα κορίτσι δεν είναι “σωστό” να ασκήσει σωματική βία. Η άσκηση βίας τόσο ως προς την έκταση όσο και ως προς τις μορφές με τις οποίες εκδηλώνεται συμβάλει στη διαμόρφωση της έμφυλης ταυτότητας και στην αναπαραγωγή των έμφυλων διακρίσεων.

Γεωργία Γούγα, Επιστημ. Συνεργάτης ΤΕΙ Αθήνας

Νίκος Φωτόπουλος, Επίκ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Ιωάννης Καμαριανός, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πατρών

Κοινωνική Πολιτική και βιώσιμο πανεπιστήμιο: Συμβολή στη συζήτηση για την κοινωνική σημασία του Πανεπιστημίου

Ήδη από τη δεκαετία του 1970 η κοινωνιολογική ανάλυση των αναγκών της ελληνικής κοινωνίας για δημοκρατικοποίηση επικεντρώνει στους άξονες της κοινωνικής πολιτικής, την υγεία και την εκπαίδευση με σκοπό την αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων. Στη προσπάθεια αυτή η διαθεματική και η διεπιστημονική αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων, συνδέεται άμεσα με την διαχείριση της ετερότητας. Έτσι, κλασσικοί θεωρητικοί καθώς και σύγχρονοι κοινωνικοί αναλυτές όλο και περισσότερο αναγνωρίζονται για την προσφορά τους στη σύλληψη και επίλυση κοινωνικών προβλημάτων που προκύπτουν από την συνύπαρξη των πολιτισμών, την συνύπαρξη με τον 'άλλο' και την υπέρβαση του εθνοκεντρισμού.

Στο μετανεωτερικό πλαίσιο των αποκομμένων αφηγήσεων και των θεσμικών κρίσεων οι μελετητές σήμερα στρέφονται προβληματισμένοι στις συνεχώς επιταχυνόμενες μεταλλαγές της κοινωνικής δομής, επιχειρώντας να προσδιορίσουν μορφές αιτίες και ερμηνείες των κοινωνικών ζητημάτων που συνδέονται με την ετερότητα. Υπό αυτό το πρίσμα, η παρούσα μελέτη επιχειρεί να καταγράψει και διερευνήσει στάσεις και στερεότυπα των άμεσα εμπλεκόμενων με τους Ρομά, υγειονομικού και προνοιακού προσωπικού, των εκπαιδευτικών αλλά και των εμπλεκόμενων εργαζομένων από το χώρο των ΟΤΑ Δ. Αττικής.

Απώτερος σκοπός της μελέτης είναι μέσω των συγκεκριμένων αναλύσεων να οδηγηθούμε στη συνθετική-κριτική κατανόηση και διερεύνηση της διαχείρισης της ετερότητας στο βαθμό που αυτή συνδέεται και αποτελεί εφιαλτήριο κριτικής υπέρβασης στη μονοδιάστατη σύλληψη του δυτικού μοντέλου για τον εαυτό του.

Βασιλική Καντζάρα, Αναπλ. Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο, vkantz@panteion.gr

Ιδιωτικοποίηση, εκπαίδευση και κοινωνικές σχέσεις σε συνθήκες κρίσης στην Ελλάδα

Το φαινόμενο της "ιδιωτικοποίησης" της εκπαίδευσης έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις τις τελευταίες δυο δεκαετίες σε διεθνές επίπεδο. Στην Ελλάδα, η ιδιωτικοποίηση προσεγγίζεται από τη σκοπιά της "εμπορευματοποίησης" του δημόσιου αγαθού της εκπαίδευσης, μια από τις συνέπειες της οποίας είναι η αύξηση του κόστους για σπουδές. Η αύξηση αυτή δυσχεραίνει τη φοίτηση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση φοιτητών, που προέρχονται από οικογένειες με χαμηλά εισοδήματα και δημιουργεί έτσι επιπλέον κοινωνικές ανισότητες. Σε άλλες χώρες, γίνεται λόγος για 'κρυφή' ή 'αφανή' ιδιωτικοποίηση (Ball & Yudell, 2008). Σ' αυτήν εντάσσεται το φαινόμενο ιδιωτικές εταιρείες, αλλά και ΜΚΟ να παρέχουν όλο και περισσότερο βοηθητικό έργο στις εκπαιδευτικές αρχές σε πολλά πεδία εκπαιδευτικής πολιτικής στη βάση όμως δημόσιας χρηματοδότησης. Επιπλέον, οι οργανωτικές αλλαγές, που γίνονται στην εκπαίδευση υποβοηθούν τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης εισάγοντας δομές, πρακτικές και λεξιλόγιο από τον κόσμο των επιχειρήσεων. Στην Ελλάδα, παρατηρήσαμε ότι οι πρόσφατες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις διευκόλυναν κάποιες διαδικασίες ιδιωτικοποίησης, αν και σε μικρότερη κλίμακα απ' αυτές που περιγράψαμε πιο πάνω. Το φαινόμενο αυτό θέλουμε να διερευνήσουμε στην προτεινόμενη ανακοίνωση θέτοντας τα ακόλουθα ερωτήματα: *Ποιες διαδικασίες ιδιωτικοποίησης αναδύθηκαν στη βάση των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων σε συνθήκες κρίσης; Τι σηματοδοτούν οι αλλαγές, που επήλθαν λόγω ιδιωτικοποίησης, για την εκπαίδευση και τις κοινωνικές σχέσεις;* Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης προβληματικής σχετικά με τις συνέπειες του φαινομένου της κρίσης στην εκπαίδευση. Το θεωρητικό πλαίσιο της παρούσας ανακοίνωσης στηρίζεται σε θεωρήσεις σχετικές με την 'διακυβέρνηση' της εκπαίδευσης και κάνει χρήση της έννοιας 'τυπική ορθολογικότητα' του Weber.

Αγγελική Κίτσιου, ΣΕΠ, ΕΑΠ, a.kitsiou@aegean.gr

Παναγιώτης Γαβρίμης, Επίκ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, giavrimis@soc.aegean.gr

Προς μια νέα μορφή ιδιωτικοποίησης της εκπαίδευσης στην Ελλάδα: Διερευνώντας την αξιοποίηση Ελεύθερου/Ανοικτού Λογισμικού

Στο πλαίσιο της κοινωνίας της πληροφορίας, λόγω της εξάπλωσης του Internet στην οργάνωση των σύγχρονων δυτικών κοινωνιών, και ειδικότερα της ονομαζόμενης “ubiquitous computing”, παρατηρείται η εμφάνιση νέων κοινωνικών κινήματων με τον όρο Computerization Movements (CMs). Τα CMs είναι ένας ειδικός τύπος κοινωνικών κινήματων, τα οποία αξιοποιώντας πληροφοριακά συστήματα, στοχεύουν στην αναδιαμόρφωση της υπάρχουσας κοινωνικής διάρθρωσης και διακρίνονται από πεδία δράσης που αφορούν στην παραγωγικότητα, στην ελευθερία, στα δικαιώματα στην πληροφορία και στον εκδημοκρατισμό. Τα κοινωνικά αυτά κινήματα δε θα μπορούσαν να μη συγκροτηθούν, καθώς η χρήση των ΤΠΕ συνιστά ένα περαιτέρω πεδίο καλλιέργειας κοινωνικών ανισοτήτων. Η παρούσα έρευνα, με τη χρήση των ποιοτικών μεθόδων focus group και εντοπισμένων συνεντεύξεων, μελετά τις δράσεις του Κινήματος του Ελεύθερου Λογισμικού στην Ελλάδα έναντι στη νομοθετική ρύθμιση που αφορούσε στην “Κύρωση Συμφωνίας Στρατηγικής Συνεργασίας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και των εταιρειών Microsoft Corporation, Microsoft Ireland Operation Limited και Microsoft Ελλάς”. Τα ευρήματα της έρευνας αναδεικνύουν ότι τέτοιες στρατηγικές επιλογές προσανατολίζουν την εκπαίδευση προς την αξιοποίηση μόνο κλειστών και ιδιόκτητων λογισμικών προγραμμάτων, περιορίζουν την ενεργή συμμετοχή και την ελευθεριακή αντίληψη στην εκπαίδευση, καθώς και την κατάλληλη προετοιμασία των εκπαιδευόμενων για την αγορά εργασίας, όπου απαιτείται η γνώση περισσότερων τεχνολογικών λύσεων και επιφέρουν σημαντικές οικονομικές επιβαρύνσεις στους εκπαιδευόμενους, αυξάνοντας τις κοινωνικές ανισότητες. Παράλληλα, αναδεικνύουν σηματοδοτούν ότι η διαχείριση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση πραγματοποιείται με βάση στοχευμένες πολιτικές επιλογές, οι οποίες θεσμοποιούνται ως ρυθμιστικοί κανόνες με μονοπωλιακό προσανατολισμό, μην προσφέροντας εγγυήσεις ασφάλειας του δημοκρατικού προσανατολισμού των κρατών και ενισχύοντας τις ανισότητες μεταξύ των πολιτών

Μαρία Κουρουτσίδου, ΕΔΙΠ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, kouroutsidou@aegean.gr

Περσεφόνη Φώκιαλη, Ομότιμη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, persa@aegean.gr

Διονύσης Γουβιάς, Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, dgounias@rhodes.aegean.gr

Κρίση και Φοιτητική Ζωή

Η παρούσα εργασία ερευνά τις επιπτώσεις της κρίσης, στη δίνη της οποίας βρίσκεται η ελληνική οικονομία επισήμως από το 2009, στον τρόπο ζωής και στις προσδοκίες των φοιτητών/τριών που σπουδάζουν σε ελληνικά ΑΕΙ και ΤΕΙ.

Η εργασία χωρίζεται σε δυο μέρη. Στο θεωρητικό μέρος, εξετάζεται αρχικά η προτεραιότητα που δίνει η ελληνική οικογένεια στις σπουδές των παιδιών -προτεραιότητα η οποία συχνά καταλήγει σε θυσία της ικανοποίησης άλλων οικογενειακών αναγκών. Στη συνέχεια αναλύεται πώς οι αρνητικές εξελίξεις που δημιουργούν οι συνθήκες κρίσης στο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, μέσα από τη μεταβολή που επιφέρουν στο οικογενειακό εισόδημα και στην απασχόληση των γονέων, επηρεάζουν αρνητικά τη φοιτητική ζωή και τις προσδοκίες των νέων για το μέλλον. Το θεωρητικό μέρος τελειώνει με τη διατύπωση μιας σειράς ερωτημάτων που αφορούν το βαθμό στον οποίο η οικονομική κρίση έχει επιπτώσεις (α) στη φοιτητική δαπάνη και στον τρόπο κατανομής της μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών αναγκών (στέγαση, διατροφή, αναψυχή) (β) στην απασχόληση των φοιτητών/τριών κατά τη διάρκεια των σπουδών τους και (γ) στις προσδοκίες τους για μελλοντική απορρόφηση στην αγορά εργασίας.

Στο εμπειρικό μέρος, επιχειρείται διερεύνηση των παραπάνω ερωτημάτων με ποσοτική προσέγγιση και κύριο εργαλείο ένα ερωτηματολόγιο το οποίο κατασκευάστηκε για τις ανάγκες της έρευνας. Το δείγμα απετέλεσαν φοιτητές/τριες που βρίσκονται στο τρίτο έτος των σπουδών τους.

Μαρία Πατσαρίκα, Επικ. Καθηγήτρια, The American College of Thessaloniki (ACT)
Scott Townsend, Associate Professor, North Carolina State University
Συζητώντας παιδαγωγικά για τη δημόσια κοινωνιολογία

Ο δημόσιος λόγος των κοινωνικών επιστημών είναι συχνά συνυφασμένος με αυτόν μιας διανόησης η οποία καλείται να δώσει απαντήσεις σε σύγχρονα ερωτήματα. Όταν ο λόγος αυτός απομακρύνεται από τον δημόσιο χώρο, την κοινωνική και πολιτισμική του ιδιοσυγκρασία και, κατ' επέκταση, από μια διαλογική σχέση με το κοινωνικό κεφάλαιο, ενώ προσανατολίζεται περισσότερο στην σφαίρα της πολιτικής, τότε κινδυνεύει να μετατραπεί σε ηγεμονικό λόγο, δεδομένων των παγκόσμιων πιέσεων για αποτελεσματικότητα, εξομαλυντικές, συνταγογραφημένες και συγχρόνως γενικευμένες λύσεις σε κοινωνικά προβλήματα (Burawoy 2005). Βλέποντας τη δημόσια κοινωνιολογία ως προέκταση του εκπαιδευτικού μας ρόλου, η παρουσίαση θέτει τον παραπάνω προβληματισμό ως παιδαγωγικό ερώτημα: πώς μπορούμε να ανοίξουμε τόπους κριτικού διαλόγου στην εκπαιδευτική διαδικασία όπου ο δημόσιος χώρος νοηματοδοτείται μέσα από την αλληλεπίδραση του επιστημονικού λόγου με το δημόσιο λόγο; Μέσα από μία μπαχτινιανή οπτική (Bakhtin 1981) διερευνώνται οι έννοιες του διαλόγου, της αλληλοπεριχώρησης και του αναστοχασμού με αφορμή μια εκπαιδευτική ερευνητική συνεργασία μεταξύ φοιτητών και φοιτητριών από τα τμήματα Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών και Γραφικού Σχεδίου δύο πανεπιστημίων στην Ελλάδα και την Αμερική. Η συνεργασία αυτή πρόσφερε ένα γόνιμο πλαίσιο εμπλοκής τους με την τοπική κοινωνία της Θεσσαλονίκης, πειραματικών διεπιστημονικών πρακτικών και προβληματισμού πάνω στην αναγκαιότητα επανεξέτασης της παιδαγωγικής των κοινωνικών επιστημών (κατά το 'Neu Bildung', βλ. Fry 2010) με έμφαση στην επιστημονική πολυφωνία και το αίσθημα συλλογικής ευθύνης για την βιωσιμότητα των παρεμβάσεων στο δημόσιο χώρο. Αν μια κριτική οπτική της δημόσιας κοινωνιολογίας προϋποθέτει το σχεδιασμό συμμετοχικών παρεμβάσεων για την τοπική κοινωνία, τότε μια διαλογική προσέγγιση αποτελεί ίσως τη συλλογική της συνείδηση (Burawoy 2005: 321,325).

Ευαγγελία Καλεράντε, Αναπλ. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, ekalerante@yahoo.gr
Λέλα Γώγου, Καθηγήτρια, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, lgogou22@yahoo.gr
Ερμηνευτικά ρεπερτόρια νέων, φοιτητών και φοιτητριών ελληνικών Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων για την εξέλιξη και νοηματοδότηση της εκπαίδευσής τους

Η παρούσα εισήγηση αφορά σε μία έρευνα που εστιάζεται στη μελέτη των απόψεων ενός δείγματος φοιτητών και φοιτητριών σε ελληνικά ΑΕΙ για την παρεχόμενη γνώση, τη λειτουργία φορέων και υπηρεσιών, καθώς και για τη μελλοντική ένταξή τους στην αγορά εργασίας μετά το πέρας των σπουδών τους. Σε περίοδο οικονομικής κρίσης ένα μεγάλο φάσμα περίπλοκων οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών παραγόντων προσανατολίζει τα κοινωνικά υποκείμενα σε μια (άσκηση κριτικής) επίκριση σε επίπεδο διαφόρων θεσμικών οργάνων που σχετίζονται με την τυπική εκπαίδευση και την παρεχόμενη γνώση. Η εν λόγω έρευνα πραγματοποιήθηκε με ημι-δομημένες συνεντεύξεις σε ένα δείγμα φοιτητών και φοιτητριών σε ελληνικά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Το περιεχόμενο των συνεντεύξεων αφορά σε θέματα που σχετίζονται με τη λειτουργία των Σχολών όπου φοιτούν, με διάφορα θεσμικά δρώντα πρόσωπα με τα οποία αλληλεπιδρούν, καθώς και τη συνακόλουθη βιωμένη εμπειρία τους. Αναφορικά με τους μελλοντικούς τους στόχους, διαπιστώνεται η συσχέτιση κοινωνικό-πολιτικών συμφραζομένων με την ανεύρεση εργασίας στην περίοδο της ελληνικής οικονομικής κρίσης (Μνημόνιο), καθώς και οι σχετικές προσωπικές τους επιλογές. Προσπαθήσαμε, μέσα από τον λόγο των υποκειμένων που δέχτηκαν να συμμετάσχουν στην εν λόγω έρευνα, να κατανοήσουμε τον τρόπο με τον οποίο οι νέοι του δείγματός μας αναπαριστούν και ερμηνεύουν την κοινωνική και εκπαιδευτική πραγματικότητα, καθώς και την ανάδειξη μιας συζήτησης που αφορά στη σχέση ανάμεσα στην εκπαίδευση, τη θέση εργασίας και την ένταξη.

Χρύσα Σοφianoπούλου, Επίκ. Καθηγήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, csofian@hua.gr
Ειρήνη Ψαρά, Υπ. Διδάκτορας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Ψηφιακές Δεξιότητες, συνεργατικά μοντέλα μάθησης και ανισότητες

Οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) συνδέονται πλέον άρρηκτα με την οικονομία και την καινοτομία, με την ανάπτυξη Ψηφιακών Δεξιοτήτων σε όλο τον πληθυσμό να αποτελεί βασικό δείκτη ανάπτυξης. Πιο συγκεκριμένα, αναγνωρίζεται το γεγονός ότι η ικανότητα καινοτομίας στις τεχνολογίες εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το επίπεδο των ψηφιακών δεξιοτήτων του πληθυσμού και τονίζεται ο κρίσιμος ρόλος της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων στην προώθηση της καινοτομίας, καθώς υπάρχει πολύ ισχυρή συσχέτιση μεταξύ της εκπαίδευσης, των δεξιοτήτων, της αφομοίωσης και της χρήσης των ψηφιακών τεχνολογιών σε διάφορους τομείς της ζωής (OECD, 2016).

Με τις Ψηφιακές Δεξιότητες οι πολίτες καλούνται να διαδραματίσουν έναν πιο ενεργό ρόλο στη βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς διαθέτουν ουσιαστικά ένα πολύτιμο εργαλείο συγκέντρωσης πληροφόρησης και με αυτόν τον τρόπο συμβάλουν στην ανάπτυξη στρατηγικών, βελτιώνουν την κατανόηση και απαντούν στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η κοινωνία σήμερα (ΕΚΤ, 2016).

Γίνεται φανερό ότι οι σύγχρονες τάσεις στην Επιστήμη χαρακτηρίζονται πλέον από έντονη εξωστρέφεια, καθώς καταργούν τα εμπόδια και τις διαχωριστικές γραμμές μεταξύ των γνωστικών πεδίων και των κοινωνικών ομάδων και κάνουν λόγο για διάχυση της γνώσης, ελεύθερη πρόσβαση και διακίνηση πληροφοριών, “ανοιχτότητα”, συστηματική ακαδημαϊκή επικοινωνία, διεύρυνση υποδομών, επέκταση δικτύωσης και συνεργατικά μοντέλα δια βίου μάθησης.

Για να αντιμετωπιστεί το κενό ψηφιακών δεξιοτήτων, που συνεχίζει να διευρύνεται, και να συμπορευτούν Εκπαίδευση και Ψηφιακές Δεξιότητες, απαιτείται ένα ολιστικό πλάνο δράσης για την ψηφιακή αναβάθμιση της εκπαίδευσης του σχολικού και φοιτητικού πληθυσμού και την επιμόρφωση του εργατικού δυναμικού, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η ψηφιακή ένταξη των πολιτών στην παγκόσμια κοινωνία.

Αναστασία Αμπατζόγλου, Υπ. Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, anastasiaampa@hotmail.com
Η γυναικεία εκπροσώπηση στις διευθυντικές θέσεις των Διευθύνσεων της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Ελλάδας

Η μειωμένη εκπροσώπηση των γυναικών στις ανώτερες βαθμίδες της διοικητικής ιεραρχίας της Εκπαίδευσης αποτελεί διαχρονικό και διεθνές φαινόμενο. Παρά την αύξηση συμμετοχής του γυναικείου φύλου στις ανώτερα διοικητικές θέσεις, ο αριθμός παραμένει αισθητά χαμηλός. Στην παρούσα έρευνα εξετάζεται η έμφυλη παρουσία στις θέσεις υψηλού κύρους, ευθύνης και εξουσίας καθώς και οι παράγοντες που επηρεάζουν και εμποδίζουν την επαγγελματική ανέλιξη των γυναικών. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι ο εντοπισμός του βαθμού συμμετοχής των ανδρών και των γυναικών στις διευθυντικές θέσεις των 58 Διευθύνσεων της Πρωτοβάθμιας και των 58 Διευθύνσεων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Ελλάδας. Η συλλογή των στοιχείων πραγματοποιήθηκε με τη συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων της έμφυλης κατανομής των θέσεων αυτών, κατά το ακαδημαϊκό έτος 2017–18. Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν το χαμηλό ποσοστό εκπροσώπησης των γυναικών στις ανώτερα ιεραρχικά θέσεις των Διευθύνσεων της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, συγκριτικά με τα αντίστοιχα ποσοστά των ανδρών. Κρίνεται λοιπόν, επιτακτική η ανάγκη λήψης μέτρων καταπολέμησης των κοινωνικών στερεοτύπων και ενθάρρυνσης και στήριξης των γυναικών για την επαγγελματική τους ανέλιξη και την αύξηση της παρουσία τους στις Διευθυντικές θέσεις.

Εγκληματολογία

Βίκυ Βλάχου, Επίκ. Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο, vnlachou2009@yahoo.gr

Η ιστορική έρευνα στη μελέτη του σύγχρονου εγκληματικού φαινομένου: Η ιστορία των εγκληματολογικών θεωριών ως εφιαλτήριο σκέψης στην εποχή των ραγδαίων κοινωνικών μεταβολών

Στόχος της εισήγησης καθίσταται η ανάδειξη της σημασίας της ιστορικής έρευνας στη μελέτη των σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων και συγκεκριμένα του εγκληματικού φαινομένου σε μία περίοδο έντονων κοινωνικοπολιτικών αλλαγών, θεωρητικών αναζητήσεων και ιδεολογικών ζυμώσεων. Η συμβολή της ιστορικής προσέγγισης είναι κεφαλαιώδους σημασίας σε κάθε επιστήμη και πολύ περισσότερο στις κοινωνικές επιστήμες, οι οποίες καλούνται να περιγράψουν και να ερμηνεύσουν ένα σύνολο ιδιαίτερα σοβαρών κοινωνικών φαινομένων, όπως το έγκλημα και να επιχειρήσουν την αντιμετώπισή τους, λαμβάνοντας υπόψη τα σύγχρονα θεωρητικά και εμπειρικά πορίσματα. Υπό το πρίσμα αυτό, αναλύεται η αναγκαιότητα της ιστορικής έρευνας στη μελέτη του εγκληματικού φαινομένου μέσα από τη χρήση συγκεκριμένων παραδειγμάτων. Από την περιγραφή των ανωτέρω παραδειγμάτων συνάγεται ότι η ανάγκη ιστορικής προσέγγισης στο πεδίο της Εγκληματολογίας είναι ένα διαρκές αίτημα που χαρακτηρίζει κάθε κοινωνική πραγματικότητα ανεξαρτήτου γεωγραφικής περιοχής και χρονικής συγκυρίας, ιδιαίτερα δε τις σύγχρονες κοινωνίες της εποχής της “μεταμόρφωσης του κόσμου”. Η ανάπτυξη ενός γόνιμου επιστημονικού διαλόγου δύναται να έχει θετικές επιρροές σε διάφορα επίπεδα της σύγχρονης ζωής και να απαντήσει σε ποικίλα ερωτήματα.

Ιωάννα Τσίγκανου, Διευθύντρια Ερευνών, ΕΚΚΕ, jtsiganou@ekke.gr

Μεγα-βάσεις δεδομένων και έγκλημα

Τις τελευταίες δεκαετίες η ένταση της προσοχής αναφορικά με τη διαχείριση των ποσοτικών δεδομένων για το έγκλημα αφιερώθηκε στην οικοδόμηση μεγάλων ερευνητικών υποδομών, ηλεκτρονικών δηλαδή συστημάτων και βάσεων δεδομένων κατάλληλων για την επεξεργασία μεγάλου όγκου πληροφοριών και από ποικιλία πηγών. Έτσι, ο εγκληματολογικός στοχασμός για τα δεδομένα επιδόθηκε με αυξητική ερευνητική επένδυση στην επινόηση διεθνών σχημάτων τυποποίησης των παραπάνω δεδομένων και στο σχεδιασμό σύνθετων προτύπων ταξινόμησης. Στόχος του εγχειρήματος είναι να δημιουργήσει μια κοινή δομή – έναν κοινό τόπο – για την παραγωγή στατιστικών συνόλων δεδομένων για το έγκλημα σε παγκόσμια κλίμακα.

Στην προτεινόμενη εισήγηση επιθυμούμε να θέσουμε θέματα ουσιαστικού και μεθοδολογικού περιεχομένου, τα οποία ανακύπτουν μέσα από μια προσεκτική περιήγηση στη συστηματική προσπάθεια που καταβάλλεται διεθνώς για την κατασκευή νέων προτύπων σύγκρισης δεδομένων για το έγκλημα, δεδομένων που προέρχονται από διαφορετικές χώρες, διαφορετικά ποινικά συστήματα και μηχανισμούς κοινωνικού ελέγχου, από ποικίλες αρχές, δομές, διαδικασίες και γραφειοκρατίες. Οι μεγάλα-βάσεις δεδομένων για το έγκλημα αντιμετωπίζουν το δίλλημα της ασφάλειας των επιλογών και των ερμηνειών, ένα δίλλημα που δεν θα επισκιάζει την ανάλυση διότι η μεταγωγή του ειδικού και μεμονωμένου στο γενικό και το συνολικό εγκυμονεί τον κίνδυνο της τερατογένεσης.

Αθανάσιος Χουλιάρης, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, tchouliaras@hotmail.com
Η επίδραση της κοινωνιολογίας των οργανώσεων στην ανάλυση του σύγχρονου εγκληματικού φαινομένου

Αν και είναι αλήθεια ότι η ύπαρξη οργανώσεων εντοπίζεται ήδη στην αρχαιότητα, είναι εξίσου αλήθεια ότι αυτές γίνονται αντικείμενο συστηματικής μελέτης μόνο κατά τη διάρκεια του δεύτερου μισού του 20ου αιώνα, γεγονός που συνέβαλε καθοριστικά στην ανάπτυξη ενός καινούργιου επιστημονικού κλάδου στις κοινωνικές επιστήμες, την κοινωνιολογία των οργανώσεων. Ένα από τα βασικά πορίσματα της τελευταίας συνίσταται στη θέση ότι οι οργανώσεις όχι μόνο αποτελούν πραγματικούς κοινωνικούς δρώντες, αλλά και ότι αυτές διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στις σύγχρονες πολύπλοκες κοινωνίες. Η διαπίστωση αυτή δεν μπορούσε να αφήσει αδιάφορη την κοινωνιολογία της παρέκκλισης αλλά και την εγκληματολογία, οι οποίες υπήρξαν παραδοσιακά προσανατολισμένες στη μελέτη της ατομικής παρέκκλισης.

Έτσι, η σύγχρονη κοινωνιολογική και εγκληματολογική ανάλυση ενσωματώνει πλέον μια μακροπροσέγγιση, η οποία καθιστά δυνατή την αξιολόγηση του ιδιαίτερου ρόλου των οργανώσεων στη μετεξέλιξη και διαμόρφωση του σύγχρονου εγκληματικού φαινομένου, επιτρέποντας ουσιαστικά την πολυεπίπεδη προσέγγισή του. Ειδικότερα, αν η έννοια της οργανωσιακής παρέκκλισης (“organizational deviance”) προσφέρει το θεωρητικό πλαίσιο για την αποκωδικοποίηση του σύγχρονου εγκληματικού φαινομένου, τότε οι ειδικότερες κατηγορίες του εταιρικού εγκλήματος (“corporate crime”), του κρατικού εγκλήματος (“state crime”) και πλέον του κρατικού-εταιρικού εγκλήματος (“state-corporate crime”) αποτελούν το επιστέγασμα της νέας προσέγγισης, που με τη σειρά της θέτει νέες προκλήσεις στο ευρύτερο πεδίο της αντεγκληματικής πολιτικής και στο ειδικότερο πεδίο της ποινικής καταστολής.

Τα παραπάνω δεν παρουσιάζουν μόνο θεωρητικό ενδιαφέρον αλλά δυνητικά και μεγάλη πρακτική αξία στην ανάλυση της σύγχρονης ελληνικής πραγματικότητας. Και τούτο διότι, υπερβαίνοντας τα στεγανά της ατομικιστικής ανάλυσης, εισφέρουν μια διαφορετική ανάγνωση των διαφόρων “σκανδάλων” που κυριαρχούν τα τελευταία χρόνια στη δημόσια συζήτηση (Siemens, Novartis). Υπό αυτή την έννοια, αποτελούν όχημα για την ανάδειξη αλλά και την ενίσχυση του δημόσιου ρόλου της κοινωνιολογίας στη σύγχρονη συγκυρία.

Χάρης Σαλωμίδης, Υπ. Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, charissalomidis@gmail.com
Πέρα από την “εγκληματογένεση”. CCTV και κοινωνικός έλεγχος στο “παράδειγμα” της “επιτηρούμενης κοινωνίας”. Μια κριτική εγκληματολογική προσέγγιση

Υιοθετώντας το ‘παράδειγμα’ της κριτικής εγκληματολογίας ως θεωρητικό πλαίσιο ανάλυσης του εγκλήματος και των αντεγκληματικών πολιτικών, η προτεινόμενη εισήγηση επιχειρεί να καταγράψει υποθέσεις εργασίας και ερευνητικά ερωτήματα γύρω από τη χρήση καμερών (CCTV) σε δημόσιους χώρους, με απώτερο σκοπό να συμβάλει κριτικά, και από το πεδίο δράσης που οριοθετεί, στις “απαντήσεις” που επιτάσσει η νεοφιλελεύθερη διαχείριση του παρόντος.

Γιάννης Πανούσης, Ομότιμος Καθηγητής, ΕΚΠΑ, panousis@media.uoa.gr
Η κόκκινη κλωστή της βίας και του εγκλήματος [οικογένεια - σχολείο - γειτονιά]

Ενδοοικογενειακές κακοποιήσεις, σχολεία-φρούρια, ενδιάμεσες συνοικίες της διαιρεμένης πόλης δίνουν την αίσθηση του ακήρυχτου πόλεμου, τον οποίο αδυνατούν να ερμηνεύσουν οι συχνά αμφιλεγόμενες κι αλληλοανιρούμενες θεωρίες. Κουλτούρα των διακρίσεων και αποκλεισμών ή κουλτούρα των κινδύνων και του φόβου; Σίγουρα πόλεμος erga omnes.

Πολυξένη Παπαγγελουπούλου, Δρ. Κοινωνιολογίας Παντείου Πανεπιστημίου, τ. Επιστημονική Συνεργάτης ΕΚΠΑ & π. καθηγήτρια ΤΕΙ Αθήνας, polyxenegr@yahoo.com

Η εμφάνιση και η προβολή του κοινωνικού φαινομένου της βίας μέσα από τους Ιδεολογικούς και Κατασταλτικούς μηχανισμούς του Κράτους. Η ψυχοπαθολογία των ατόμων και των ομάδων που ασκούν βία στον ευρύτερο χώρο

Ως ιδεολογικό υπόβαθρο της μελέτης μου, αναφέρω το σύγγραμμα “Ανθρώπινη Κατάσταση” της φιλοσόφου Χάννα Άρεντ η οποία διατείνεται ότι “ο χώρος της δημόσιας εμφάνισης γεννιέται εκεί όπου οι άνθρωποι συνευρίσκονται διαμέσου της ομιλίας και της πράξης”.

“Η σκέψη” σύμφωνα με την συγγραφέα “είναι το μόνο αντίδοτο στη βία”. Αναφερόμενη στην έννοια του “ολοκληρωτισμού” περιέγραψε την “κοινοτοπία του κακού”.

Μας λέει ότι διακήρυξαν “την ελαφρότητα της ανθρώπινης ζωής”. Γι’ αυτήν αυτό είναι το ριζικό κακό, η ζωή ήταν “περιττή” για ορισμένους οι οποίοι έπρεπε να εξοντωθούν, αυτό έκαναν οι ολοκληρωτισμοί. “Η γνώμη μας” είτε είναι η μόνη απάντηση στη βία”. Αντιτίθεται σε οποιονδήποτε ολοκληρωτισμό (ναζισμό ή σταλινισμό) και σε οποιαδήποτε βία ομάδων ή ατόμων που προβαίνουν στην χρήση των όπλων για την επιβολή δύναμης και για την απάρνηση και καταστροφή της ανθρώπινης ζωής.

Ανατρέχουμε διαχρονικά σε μια ιστορική διαδρομή της πολιτικής βίας όπως εμφανίζεται από τους λαούς και τα ολοκληρωτικά καθεστώτα αλλά και από τα νέα μορφώματα λαών όπως οι τζιχαντιστές της ISIS με τα τρομοκρατικά χτυπήματα στην Ευρώπη και αλλού.

Η εισροή των Σύρων προσφύγων από το Αιγαίο στον ελλαδικό χώρο άλλαξε την σύνθεση του πληθυσμού και αύξησε τους εγχώριους μηχανισμούς αλληλεγγύης των μη κυβερνητικών οργανώσεων.

Αναφερόμαστε στους ιδεολογικούς και στους κατασταλτικούς μηχανισμούς βίας που χρησιμοποιεί το Κράτος και στην ψυχοπαθολογία ατόμων και ομάδων που δρούν με ανομία και παραβατικότητα.

Η εξήγηση του εγκλήματος αναζητείται στις σχέσεις εξουσίας. Η συγκρουσιακή οπτική πριμοδοτεί ένα ευρύτερο πολιτικό πεδίο ανάλυσης. Είναι δυνατή η παρουσία του εγκλήματος σε κάθε κοινωνία ακόμη και στην αταξική αρκεί να υπάρχει πολιτική οργάνωση. Η μαρξιστική εγκληματολογία από την άλλη πλευρά περιορίζεται σ’ ένα οικονομικο-ταξικό επίπεδο ανάλυσης, τοποθετεί τη σύγκρουση στις σχέσεις ιδιοκτησίας και αναζητά τα αίτια του εγκλήματος στις εσωτερικές αντιφάσεις του καπιταλιστικού συστήματος.

Τα αίτια της έξαρσης της εγκληματικότητας καθορίζονται ως: πολιτικά (ανεξέλεκτη εξουσιαστική βία και κοινωνικός αποκλεισμός διαφορετικών ομάδων), οικονομικά (έξαρση της ανεργίας στις πόλεις, διαφορετικό χωροταξικό καθεστώς, οικονομικοκοινωνικές ανισότητες και διαφορές ως προς το ιδιοκτησιακό καθεστώς, φτώχεια), υπαρξιακά (συναισθηματικά, όπως ακύρωση του εγώ και αφανισμός του άλλου).

Αναζητούμε τα αίτια της έξαρσης της βίας και την βία που ασκούν τα Μ.Μ.Ε στα ανήλικα άτομα και αναφερόμαστε στα εγκλήματα συμμοριών, στην εγκληματική προσωπικότητα, στο trafficking, στο bullying, όπως και στην αστυνομική αυθαιρεσία και στην αύξηση της ανομίας.

Οραματιζόμαστε μιά κοινωνία ουτοπική όπου σύμφωνα με τον γαλλικό μάρτη του ‘68 “η φαντασία θα είναι στη εξουσία” και η κοινωνία θα λειτουργεί με γνώμονα την ελευθερία, την ισότητα, την αδελφοσύνη και την δικαιοσύνη.

Κωνσταντίνος Πανάγος, Διδάκτορας Εγκληματολογίας - Σωφρονιστικής, ΕΚΠΑ, panagosk@law.uoa.gr

Φυλακή και νομικός πλουραλισμός: Ο άτυπος κώδικας συμπεριφοράς των εγκλείστων ως παράγοντας ανενέργειας του δικαίου

Η φυλακή αποτελεί έναν θεσμό που διέπεται από το δίκαιο. Εάν κανείς προβεί στη μελέτη του σχετικού νομικού πλαισίου, θα μπορέσει να αντλήσει μια συγκεκριμένη εικόνα για τα βασικά χαρακτηριστικά της ιδρυματικής διαβίωσης, η οποία όμως δεν αποτυπώνει τις πραγματικές συνθήκες κράτησης. Το γεγονός αυτό αποδίδεται σε σημαντικό βαθμό στην ανάπτυξη της ιδιαίτερης κουλτούρας των εγκλείστων, η οποία καταλήγει συχνά να αποτελεί έναν παράγοντα που συμβάλλει στην ανενέργεια του δικαίου εντός των φυλακών. Το φαινόμενο αυτό διεκδικεί διαχρονικότητα και παγκοσμιότητα. Η εισήγηση εστιάζει στη

διερεύνηση των άτυπων επιταγών συμπεριφοράς των κρατούμενων και την επιρροή που ασκούν στην εφαρμογή συγκεκριμένων διατάξεων του ελληνικού Σωφρονιστικού Κώδικα. Σε μεθοδολογικό επίπεδο, η εισήγηση βασίζεται στην επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας και στα συμπεράσματα εμπειρικής έρευνας που διεξήχθη μέσω συνεντεύξεων με νεαρούς κρατούμενους σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων της χώρας. Βασικό συμπέρασμα αποτελεί πως η φυλακή εντάσσεται στις νομικά πλουραλιστικές κοινωνίες (έτσι όπως νοείται το φαινόμενο του νομικού πλουραλισμού εν ευρεία εννοία στην κοινωνιολογία του δικαίου και στην κατεύθυνση της συναρμόζουσας / συστατικής εγκληματολογίας).

Ευάγγελος Χαϊνιάς, Υπ. Διδάκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, vchainas@yahoo.gr

Η εγκληματικότητα των μεταναστών στην Περιφέρεια Αττικής: Στάσεις των επαγγελματιών και ειδικών που απασχολούνται σε δομές που εξυπηρετούν μετανάστες και πρόσφυγες

Σκοπός της εισήγησης είναι η παρουσίαση των αποτελεσμάτων έρευνας που διενεργήθηκε στο πλαίσιο εκπόνησης διπλωματικής εργασίας στο Τμήμα Γεωγραφίας στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο: “Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου”. Η έρευνά μας επικεντρώνεται στη θεωρητική οριοθέτηση και την εμπειρική διερεύνηση του φαινομένου της μετανάστευσης σε συνάρτηση με το εγκληματικό φαινόμενο όπως διαμορφώνεται τα τελευταία χρόνια, στην Περιφέρεια Αττικής. Επίσης, στην εισήγηση θα επιχειρηθεί σε συνοπτικό επίπεδο αναφορά των στατιστικών στοιχείων που σχετίζονται με την εγκληματικότητα των αλλοδαπών σε σύγκριση με εκείνη των ημεδαπών, το τελευταίο χρονικό διάστημα, περιγραφή των όψεων της παράνομης – παράτυπης δραστηριότητας αναφορικά με το φαινόμενο της μετανάστευσης και η ανάλυση λόγου των ειδικών και επαγγελματιών που απασχολούνται σε δομές που εξυπηρετούν μετανάστες και πρόσφυγες για το θέμα αυτό.

Ένοπλες Δυνάμεις και Κοινωνιολογία

Γεράσιμος Καραμπελιάς, Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, gkarabelias@yahoo.com

Γιάννης Φυτάς, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η πρόκληση της ενσωμάτωσης και ο ρόλος των στρατιωτικών οργανισμών: Μια συγκριτική ανάλυση Σουηδίας και Ελλάδας.

Τα οργανωμένα κράτη έχουν έρθει πολλές φορές κατά το παρελθόν αντιμέτωπα με το πρόβλημα της ενσωμάτωσης μειονοτικών ομάδων και μεταναστών. Στα περισσότερα από αυτά, οι Ένοπλες Δυνάμεις αποτέλεσαν και συνεχίζουν ν'αποτελούν ένα σημαντικό μηχανισμό υποβοήθησης της διαδικασίας ενσωμάτωσης και δημιουργίας κοινής ταυτότητας.

Η Σουηδία και η Ελλάδα είναι δύο χώρες με πολλά κοινά αλλά και πολλές διαφορές.

Η Σουηδία αποτελεί ένα κράτος με ισχυρούς κοινωνικούς μηχανισμούς και θεσμούς και με παράδοση στην προσπάθεια πλήρους ένταξης των μελών των μικρότερων κοινωνικών ομάδων και των μειονοτήτων. Από το μηχανισμό αυτό δεν λείπουν και οι Ένοπλες Δυνάμεις της. Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, έκανε σημαντική τη συμμετοχή των μεταναστών σε ειρηνευτικές αποστολές, λόγω γνώσης της κουλτούρας των ντόπιων πληθυσμών. Υπάρχουν όμως στοιχεία που δείχνουν ότι οι ποιοτικές απαιτήσεις των Σουηδών από τους υποψήφιους για στρατολόγηση δεν επιτρέπουν σε πολλούς από τους μετανάστες να συμμετάσχουν σε αυτή τη διαδικασία, αν και τα στοιχεία δείχνουν ότι η διαδικασία είναι επωφελής τόσο για αυτούς όσο και για την Σουηδική κοινωνία.

Η Ελλάδα με τα πολλά οικονομικά προβλήματα της τελευταίας δεκαετίας κατάφερε σιωπηρά να αποδεχθεί να ενσωματώσει πολλούς πολίτες χωρίς ελληνική καταγωγή. Λόγω της υποχρεωτικής στράτευσης των εχόντων ιθαγένεια, η ενσωμάτωση αυτή συμπεριέλαβε και την συμμετοχή των Ενόπλων Δυνάμεων στη διαδικασία. Η σύγκριση των μηχανισμών του Ελλαδικού και του Σουηδικού κράτους στον τομέα των Ενόπλων Δυνάμεων θα δώσει σίγουρα το έναυσμα για πολλά συμπεράσματα και συζητήσεις.

Δημήτριος Σμοκοβίτης, Δρ. Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικών Επιστημών & Πρόεδρος ΙΣΜΕ,

lnicola@otemet.gr

Μέριμνα προσωπικού Ενόπλων Δυνάμεων

Στην προτεινόμενη Εισήγηση, θα συζητηθούν θέματα που αφορούν την πολιτική Μέριμνας Προσωπικού (στρατιωτικού και πολιτικού) κατά την περίοδο της σημερινής οικονομικής κρίσης. Η κρίση αυτή, μετεξελισσόμενη σε γενικότερη κρίση που αφορά και την ασφάλεια και άμυνα της Ελλάδος, απαιτεί από τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας της χώρας μας υπερβολική επαγγελματική προσπάθεια και αφοσίωση στη αποστολή τους. Η εκτέλεση αυτής της σημαντικής αποστολής δεν μπορεί να υλοποιηθεί χωρίς να υποστηρίζεται αποτελεσματικά από τις οικογένειές τους, την ελληνική κοινωνία και την επιστημονική κοινότητα των Ελλήνων κοινωνιολόγων.

Η παρούσα Εισήγηση στα πλαίσια του Συνεδρίου της ΕΚΕ, αναμένεται να δώσει την ευκαιρία σε Έλληνες κοινωνιολόγους να κατανοήσουν τις επιστημονικές απόψεις και ερευνητικά ευρήματα άλλων κλάδων κοινωνικών επιστημών από τον ελληνικό και διεθνή χώρο, να εμβαθύνουν σε ειδικά θέματα, να διευρύνουν τα επιστημονικά τους ενδιαφέροντα σε θεσμούς που έχουν συνδεθεί με την ιστορική εξέλιξη των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων και της ελληνικής κοινωνίας. Οι Στρατιωτικές Οικογένειες (Military Families) αποτελούν ένα από τα μόνιμα θέματα των διεθνών συνεδρίων στα οποία συμμετέχουν και Έλληνες κοινωνιολόγοι και κοινωνικοί επιστήμονες (14ο Συνέδριο ERGOMAS στην Ελλάδα, 2017).

Ευαγγελία Κέφη Χατζηχαμπέρη, Υπ. Διδάκτορας, ΕΚΠΑ, evangeliakxa@phed.uoa.gr

Ειρήνη Καμπερίδου, Αναπλ. Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ,

Νικόλαος Πατσαντάρας, Αναπλ. Καθηγητής, ΕΚΠΑ

Πρωθώντας την έμφυλη ουδετερότητα στις ένοπλες δυνάμεις δια της κοινής συμμετοχής ανδρών και γυναικών σε αθλητικές δραστηριότητες

Οι δυνατότητες πρόσβασης των γυναικών στις Ένοπλες Δυνάμεις στην ελληνική επικράτεια, υπό την έννοια ανάληψης διοικητικής ή άλλης μορφής θεσμικής ευθύνης, είναι ένα φαινόμενο των τριών τελευταίων δεκαετιών. Ο χώρος των Ενόπλων Δυνάμεων παραδοσιακά χαρακτηρίζονταν ως ένας ανδροκεντρικός χώρος, με τον οποίο οι γυναίκες σχετίζονταν μόνο επικουρικά, αναλαμβάνοντας βοηθητικούς ρόλους, κυρίως σε περιόδους πολεμικών συρράξεων. Σήμερα όμως πολλές γυναίκες στελεχώνουν και τους τρεις κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων: Στρατό Ξηράς, Πολεμική Αεροπορία και Πολεμικό Ναυτικό. Ωστόσο σε έρευνες επισημαίνεται ότι πολλές φορές οι γυναίκες δεν απολαμβάνουν ισόνομη μεταχείριση και υφίστανται ποικίλες διακρίσεις σε αυτές τις κοινωνικές περιοχές. Ερευνητικά δεδομένα επίσης υποστηρίζουν, ότι η συμμετοχή ανδρών και γυναικών σε κοινές αθλητικές δραστηριότητες, λειτουργεί καταλυτικά στην άμβλυση αρνητικών παραδοσιακών στερεοτύπων που συνδέονται γενικά με την δραστηριοποίηση της γυναίκας σε χώρους που παραδοσιακά θεωρούνταν ανδροκεντρικοί. Η μελέτη αυτή είναι μια πιλοτική μελέτη περίπτωσης, η οποία λαμβάνοντας υπ' όψιν τη σχετική με τα ζητήματα αυτά βιβλιογραφία, διερευνά κατά πόσον η κοινή συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες που συντελούνται στα προγράμματα εκπαίδευσης των Ενόπλων Δυνάμεων, μπορεί να συντελέσει στην προώθηση αντιλήψεων και στάσεων οι οποίες μπορούν να προάγουν και να ενεργοποιήσουν μια έμφυλη ουδετερότητα (Kamberidou, 2011). Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η συμμετοχή των γυναικών σε κοινά αθλητικά προγράμματα των Ενόπλων Δυνάμεων, προάγει την αυτό-εκτίμηση τους, την αποδοχή τους από τους άνδρες συναδέλφους, αλλά και την ομαδική αποτελεσματικότητα και την παγίωση κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ των φύλων.

Κοινωνιολογία της Μετανάστευσης

Απόστολος Γ. Παπαδόπουλος, Καθηγητής, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, arospara@hua.gr

Λουκία-Μαρία Φρατσεά, Υπ. Διδάκτορας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, fratsea@hua.gr

**Προσεγγίζοντας τις μικτές μεταναστευτικές ροές υπό το πρίσμα της κοινωνικής και χωρικής δικαιοσύνης:
Μια πρώτη αποτίμηση των στοιχείων για την Ελλάδα**

Τα χρόνια της οικονομικής ύφεσης οι μετανάστες συμπεριλαμβάνονταν στα πιο ευαίσθητα κοινωνικά στρώματα που επηρεάστηκαν έντονα από την οικονομική κρίση που εκδηλώθηκε στην Ευρώπη. Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας συχνά συνοδεύονταν από αυξημένο άγχος για την ύπαρξη ευκαιριών στην αγορά εργασίας καθώς επίσης εντεινόταν το ενδιαφέρον για τις διευρυνόμενες μικτές μεταναστευτικές ροές.

Οι μεταναστευτικές ροές προς την Ευρώπη και την Ελλάδα αυξήθηκαν σταδιακά, ενώ η υφιστάμενη 'μεταναστευτική κρίση' συνοδεύτηκε με την 'προσφυγική κρίση' και αναπόφευκτα σε μεγεθυνόμενα ερωτηματικά για τις προοπτικές ενσωμάτωσης όπως και τις προκλήσεις που υφίσταντο για τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς.

Ιδιαίτερα κατά την περίοδο της οικονομικής ύφεσης αναπτύχθηκαν αρκετές συζητήσεις και διενεργήθηκαν έρευνες που επισήμαναν την ανθεκτικότητα των χωρικών/ εδαφικών ανισοτήτων στην Ευρώπη και στις αυξανόμενες προκλήσεις που αφορούν την κοινωνική συνοχή σε περιφερειακό επίπεδο. Παρόλα αυτά, οι σχέσεις ανάμεσα στις εδαφικές ανισότητες και την κινητικότητα καθώς επίσης ανάμεσα στην κινητικότητα, την κοινωνική συνοχή και την κοινωνική/ χωρική δικαιοσύνη παραμένουν σε μεγάλο βαθμό ανεξερεύνητες. Ο στόχος της παρούσας εισήγησης είναι να γεφυρώσει τις διαφορετικές πτυχές της κινητικότητας με τις έννοιες της εδαφικής ανισότητας και της κοινωνικής / χωρικής δικαιοσύνης. Το κείμενο επεξεργάζεται στατιστικά στοιχεία από διαφορετικές πηγές και διαφορετικά κείμενα πολιτικής προκειμένου να αξιολογήσει την κοινωνική και εδαφική δικαιοσύνη σχετικά με τους μετανάστες. Τα υπάρχοντα δεδομένα θα συζητηθούν κριτικά με την χρήση ποιοτικών δεδομένων που συλλέχθηκαν μέσω συνεντεύξεων με άτομα που εμπλέκονται στον σχεδιασμό των πολιτικών και με εκπροσώπους φορέων.

Απώτερος στόχος της εισήγησης είναι να συζητήσει τις έννοιες της κοινωνικής και χωρικής δικαιοσύνης σε σχέση με τις πρόσφατες μεταναστευτικές ροές προς την Ευρώπη και να αναδείξει τις προκλήσεις που διαμορφώνονται σε περιφερειακό επίπεδο σχετικά με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των μεταναστευτικών πολιτικών στην Ευρώπη.

Δημήτριος-Ραφαήλ Τσερβένης, Υπ. Διδάκτορας, ΑΠΘ, raphaeltservenis@gmail.com

Η ένταξη των μεταναστών στις περιοχές της υπαίθρου της Νότιας Ευρώπης: Οι προκλήσεις και οι δυνατότητες της ένταξης της Αλβανικής και της Μαροκινής κοινότητας στις περιοχές της υπαίθρου της Κρήτης και αυτών της Σαρδηνίας, αντίστοιχα.

Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες το φαινόμενο της διεθνούς μετανάστευσης προς τις περιοχές της υπαίθρου των χωρών της Νότιας Ευρώπης έχει όλο και μεγαλύτερο αντίκτυπο στις περιοχές εγκατάστασης και θεωρείται κρίσιμης σημασίας, τόσο για δημογραφικούς λόγους, που συνδέονται με την ερήμωση και την γήρανση του τοπικού πληθυσμού στην ύπαιθρο και με την παράλληλη υπερσυγκέντρωση πληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα, όσο και για οικονομικούς λόγους, όπως η βιωσιμότητα των περιοχών της υπαίθρου.

Η εισήγηση θα εξετάσει τις περιπτώσεις των περιφερειών της Κρήτης και της Σαρδηνίας και τις μεταναστευτικές κοινότητες των Αλβανών και Μαροκινών, αντίστοιχα, οι οποίες έχουν μέχρι και σήμερα έναν πολύ σημαντικό ρόλο για την διατήρηση της ζωής στα μικρά κέντρα της υπαίθρου των δύο περιφερειών. Η επιλογή αυτή πραγματοποιήθηκε με βάση μια σειρά κοινών χαρακτηριστικών που

παρουσιάζονται μεταξύ των παραπάνω κοινοτήτων και περιφερειών αλλά και μια ουσιαστική διαφορά: το θεσμικό πλαίσιο δύο διαφορετικών συστημάτων διακυβέρνησης ένταξης των μεταναστών, το οποίο στην Ιταλία είναι πολύ πιο αποκεντρωμένο σε σχέση με αυτό της Ελλάδας. Επιπλέον θα παρουσιαστούν οι κοινωνικές, δημογραφικές και οικονομικές αλλαγές που προκλήθηκαν από την μετανάστευση των συγκεκριμένων κοινοτήτων στις υπό μελέτη τοπικές κοινότητες, καθώς και η λειτουργία των διαφορετικών σχετικών εθνικών συστημάτων διακυβέρνησης. Στην συνέχεια, θα επιχειρηθεί μία σκιαγράφηση των προοπτικών και των δυνατοτήτων ένταξης των μεταναστών σε περιοχές της υπαίθρου περιφερειών των χωρών της Νότιας Ευρώπης που εμφανίζουν παρόμοια οικονομικά, κοινωνικά, γεωμορφολογικά, δημογραφικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά. Τέλος, θα συζητηθεί η μεθοδολογία και οι προκλήσεις εξέτασης των αποτελεσμάτων ένταξης των μεταναστών σε τοπικό επίπεδο μεταξύ διαφορετικών χωρικών τυπολογιών.

Καλιέ Κερπάτσι, Λέκτορας, Aleksander Moisiu University, kkerpaci@gmail.com

Μαρτίν Κούκα, Διδάσκων, Aleksander Moisiu University, kuka.mart@gmail.com

Η Αλβανία μια χώρα με ευκαιρίες; Αίτια επιστροφής των αλβανών παλιννοστούντων από την Ελλάδα

Η αλβανική μετανάστευση θεωρείται ως μια ξεχωριστή περίπτωση στην ιστορία της Ευρωπαϊκής μετανάστευσης για δυο κυρίως λόγους. Ο πρώτος λόγος συνδέεται με τη μεγάλη διάσταση που η μετανάστευση πήρε στη ζωή των Αλβανών, αμέσως μετά την κατάρρευση του κομμουνιστικού καθεστώτος στην Αλβανία. Ο δεύτερος αφορά την κατεύθυνση των Αλβανών μεταναστών κυρίως προς δυο χώρες, την Ελλάδα και την Ιταλία. Μέχρι το 1998 η Αλβανική μετανάστευση στην Ελλάδα παρουσιάζεται ως κυκλική, λόγω της έλλειψης μιας επίσημης διαδικασίας νομιμοποίησης και της μικρής γεωγραφικής απόστασης μεταξύ των δυο χωρών. Μετά τη νομιμοποίησή τους, πολλοί μετανάστες αποφάσισαν να εγκατασταθούν μόνιμα στην Ελλάδα ή να αναβάλλουν επ'αόριστον την επιστροφή τους στην Αλβανία, ανάλογα με τις συνθήκες ζωής.

Πρόσφατα έχει παρατηρηθεί ότι ένας μεγάλος αριθμός Αλβανών μεταναστών έχει επιστρέψει στην Αλβανία. Σκοπός μας είναι η εξήγηση των παραγόντων που έχουν συμβάλει στην απόφαση επιστροφής και, επίσης, στην επιλογή της πόλης των Τιράνων ως τον τόπο εγκατάστασής τους. Η έρευνά μας δείχνει ότι η απόφαση επιστροφής αποτελεί ένα πολύπλοκο ζήτημα για τους μετανάστες και οφείλεται σε έναν συνδυασμό διαφορετικών παραγόντων ώθησης και έλξης, ως ανταπόκριση στις αλλαγές των συνθηκών στην Ελλάδα και την Αλβανία. Η επιστροφή τους οφείλεται όχι μόνο σε οικονομικούς παράγοντες, αλλά και σε ψυχολογικούς και οικογενειακούς λόγους.

Ντορίνα Καλέμη, Υπ. Διδάκτορας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, dkalemi@hua.gr

Σχολιάζοντας την Κυκλική Μετανάστευση των Αλβανών μεταναστών στην Ελλάδα ως προς την Ευρωπαϊκή Ένωση με την απόκτηση της “Επί Μακρόν Διαμένων” αδειών παραμονών

Η οικονομική κρίση που πλήττει την ελληνική κοινωνία τα τελευταία χρόνια έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στις διάφορες μορφές μεταναστευτικών ζητημάτων στην Ευρώπη. Σήμερα το ζήτημα της μετανάστευσης θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μια διαδικασία πολλαπλών παρεμβάσεων γιατί πλέον δεν αναφερόμαστε σε μια απλή ροή μεταναστών αλλά εξετάζουμε το φαινόμενο της κυκλικής μετανάστευσης ευρύτερα. Η Ε.Ε. αναφέρεται στη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών και στη προσέγγιση των μεταναστευτικών ζητημάτων βασιζόμενη στο υφιστάμενο πλαίσιο της και η πολιτική της στοχεύει στη “κυκλική μετανάστευση”. Η μεταναστευτική πολιτική στοχεύει στη βελτίωση της διαχείρισης των μετακινήσεων μεταξύ της Ε.Ε. και τις τρίτες χώρες, ώστε να καταπολεμάται η παράνομη μετανάστευση και να προωθείται η νόμιμη. Επίσης, όταν υπάρχει συνεργασία μεταξύ των χωρών υποδοχής, αποστολής αλλά και διέλευσης οδηγεί στην προώθηση της κυκλικής μετανάστευσης όπου αυτό βοηθάει τα κράτη μέλη να καλύψουν θέσεις του εργατικού δυναμικού στην χώρα υποδοχής. Στόχος του παρόντος κειμένου είναι να σχολιάσει τη κυκλική μετανάστευση των Αλβανών μεταναστών το τελευταίο έτος, λαμβάνοντας υπόψη την

υφιστάμενη οικονομική κρίση που διχάζει την Ελλάδα ακόμα. Τέλος, το κείμενο καταλήγει σε ορισμένα συμπεράσματα όπως αρκετοί Αλβανοί μετανάστες αλλάζουν την άδεια παραμονής τους και την μετατρέπουν σε “Επί Μακρόν Διαμένων” όπου τους δίνεται η δυνατότητα να μεταναστεύσουν σε μια τρίτη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με δικαίωμα εργασίας και δυνατότητα κινητικότητά τους εκτός της πρώτης χώρας υποδοχής.

Γιάννης Γκολφινόπουλος, Διδάκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, y_golfin@hotmail.com
Έθνος-κράτος, “ξένοι” και το φάντασμα της απώλειας ελέγχου: Τίνος πράγματος κρίση είναι η “προσφυγική κρίση”;

Η προτεινόμενη εισήγηση αποτελεί τμήμα ενός ευρύτερου ερευνητικού εγχειρήματος που επιδιώκει να προσδιορίσει συγκεκριμένα το νόημα της λεγόμενης “προσφυγικής κρίσης” του 2015-16 στον εγχώριο και διεθνή δημόσιο λόγο, συσχετίζοντάς τη με το κατά πολύ παλιότερο “μεταναστευτικό πρόβλημα” καθώς και με τις αναπαραστάσεις της τρέχουσας κρίσης (οικονομικής, χρέους). Το υλικό που αναλύεται αφορά κείμενα διαμόρφωσης πολιτικής και κείμενα από τον εγχώριο τύπο (ηλεκτρονικό και έντυπο) κατά το διάστημα κορύφωσης της εν λόγω κρίσης. Στην πολυχρησιμοποιημένη διατύπωση “προσφυγική κρίση”, η έμφαση δίνεται στον επιθετικό προσδιορισμό και όχι στο ουσιαστικό, το νόημα του οποίου συνήθως εκλαμβάνεται ως δεδομένο. Η κρίση αποκόπτεται από τις κρατούσες κοινωνικές σχέσεις ταυτιζόμενη με έναν εξωτερικό παράγοντα, τους ίδιους τους ανθρώπους που διασχίζουν τα εθνικά σύνορα και εισέρχονται στην ελληνική αλλά και ευρωπαϊκή επικράτεια. Είτε ως “εισβολή ξένων” είτε ως μια διαδικασία που απαιτεί “ανθρωπιστική” αντιμετώπιση, η μετανάστευση χωρίς άδεια τίθεται ως μια ακόμα “δοκιμασία” για την ήδη “ταλαιπωρημένη” χώρα, μια πραγματικότητα συγκροτούμενη από “ροές” που, χωρίς την κατάλληλη διαχείριση, απειλούν να την “πνίξουν”. Εκκινώντας από την προσέγγιση του Simmel (2004: 175-176), σύμφωνα με την οποία ο “ξένος” αποτελεί μέρος της ομάδας απ’ την οποία αποκλείεται, η παρούσα εισήγηση υποβάλλει σε κριτική αυτή την “εξωτερίκευση” στρέφοντας την εστίαση προς το ίδιο το έθνος-κράτος. Υποστηρίζεται ότι ο λόγος περί μεταναστευτικής κρίσης συνιστά μια τεχνολογία (ανα)παραγωγής και στερέωσης του εθνικού σώματος μέσω της διαφοροποιημένης παραγωγής “ξένων” (προσφύγων, παράνομων μεταναστών-τριών, υποκειμένων προς εγκλεισμό σε κέντρα κράτησης και άλλων που χρήζουν ανθρωπιστικής μεταχείρισης).

Γεώργιος Κόρδας, Υπ. Διδάκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, g.kordas@kpe-panteion.gr
Η επίδραση της προσφυγικής κρίσης στη διαδικασία του ευρωπαϊσμού: Ο λόγος των ελληνικών ακροδεξιών κομμάτων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μετά τις εκλογές του 2014

Η μετάβαση της Ελλάδας σε καθεστώς οικονομικής επιτήρησης μετά το 2009, οδήγησε σταδιακά σε πολιτική αστάθεια, αύξηση της κοινωνικής δυσαρέσκειας και κατάρρευση των οικονομικών δεικτών της χώρας. Επιπλέον, παρουσιάζεται εμφανής υποχώρηση της αποδοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως θεσμού από την ελληνική κοινωνία, ειδικά μετά τις ευρωπαϊκές εκλογές του 2014. Δεδομένης της εισόδου της προσφυγικής κρίσης στην πολιτική ατζέντα την περίοδο αυτή και εστιάζοντας στον κοινοβουλευτικό λόγο που διατυπώνουν σε επίπεδο Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου οι εκπρόσωποι των ΑΝ.ΕΛ. και της Χρυσής Αυγής μετά το 2014, προκύπτουν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

Η ευρωπαϊκή ενοποίηση προϋποθέτει την αποτύπωση των “ευρωπαϊκών αξιών”. Πώς αντιμετωπίζονται αυτές – σε μια χώρα με εμπεδωμένη την ευρωπαϊκή της ταυτότητα κατά τα προηγούμενα χρόνια - από τον ακροδεξιό κοινοβουλευτικό λόγο; Με ποιες διαβαθμίσεις και παραλλαγές εμφανίζεται το ευρωσκεπτικιστικό φαινόμενο μετά το 2009 στο λόγο των παραπάνω κομμάτων;

Βασική Υπόθεση Εργασίας

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των εκλογικών διαδικασιών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο του 2014, η ευρωπαϊκή προοπτική – όπως αυτή εκφράζεται μέσα από τις προτιμήσεις των ψηφοφόρων - δείχνει να συμπιέζεται σταθερά. Λαμβάνοντας υπόψη την προσφυγική κρίση που επηρεάζει την περιοχή, υποθέτουμε

πως όσο ενισχύεται ο εξευρωπαϊσμός τόσο ενδυναμώνεται η άκρα δεξιά, καθώς οι πολιτικές και κομματικές δυνάμεις που απευθύνονται σε ένα ευρωφοβικό και ευρωσκεπτικιστικό ακροατήριο βρίσκουν πιο εύκολα πολιτικές ευκαιρίες διείσδυσης στο εκλογικό σώμα μέσω της παραγωγής ελκυστικότερου λόγου και θέσεων (supply side explanations).

Για να μπορέσουμε να απαντήσουμε στα ερωτήματα που θέσαμε θα χρησιμοποιήσουμε τη δομημένη θεωρία, αποτυπώνοντας τις διακυμάνσεις που παρουσιάζει ο λόγος των μελετώμενων πολιτικών κομμάτων και ερευνώντας αν ευσταθεί η υπόθεση εργασίας που διατυπώσαμε.

Στεφάνια Καλογεράκη, Επίκ. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης, kaloge@uoc.gr

Εθελοντισμός και πρόσφυγες : Η περίπτωση της Ελλάδας

Η πρόσφατη προσφυγική κρίση συνιστά τη μεγαλύτερη και πιεστικότερη προσφυγική έξοδο προς ευρωπαϊκό έδαφος από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα βίωσε μια χωρίς προηγούμενο εισροή προσφύγων που εγκατέλειψαν τις χώρες τους εξαιτίας εμπόλεμων καταστάσεων ή/και διώξεων επιδιώκοντας να φτάσουν σε ασφαλέστερους Ευρωπαϊκούς προορισμούς. Ενώ το 2015 σχεδόν 857.000 άτομα διήλθαν από την Ελλάδα, το 2016 μόνο από τη θάλασσα έφθασαν στην χώρα σχεδόν 172.000 άνθρωποι. Μετά το κλείσιμο της “μεταναστευτικής διαδρομής των Βαλκανίων” τον Μάρτιο 2016, δεκάδες χιλιάδες πρόσφυγες έμειναν εγκλωβισμένοι στην Ελλάδα, συχνά χωρίς επαρκή καταλύματα και υγειονομική περίθαλψη. Η ελληνική κοινωνία παράλληλα με την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης κλήθηκε να αντιμετωπίσει και την προσφυγική. Οι εθελοντές επιτέλεσαν καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης, παρέχοντας υποστηρικτικές δράσεις αλληλεγγύης για την κάλυψη βασικών αναγκών των προσφύγων (για παράδειγμα, τρόφιμα, ρούχα, φάρμακα, κλπ). Στην παρούσα εισήγηση, με την χρήση αντιπροσωπευτικών δεδομένων του ελληνικού πληθυσμού βάσει του ευρωπαϊκού ερευνητικού προγράμματος TransSOL (Transnational Solidarity at Times of Crisis), αποτυπώνεται το ποσοστό εθελοντισμού σε πρόσφυγες και σκιαγραφείται το προφίλ των εθελοντών κατά την περίοδο της πρόσφατης προσφυγικής κρίσης. Τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης αναδεικνύουν ότι άτομα με συγκεκριμένα δημογραφικά χαρακτηριστικά, με ανθρώπινο και κοινωνικό κεφάλαιο καθώς και συγκεκριμένες πολιτικές συμπεριφορές, είναι εκείνα που συμμετείχαν σε υποστηρικτικές δράσεις για τους πρόσφυγες.

Παναγιώτης Γιαβρίμης, Επίκ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, giavrimis@soc.aegean.gr

Σπύρος Αραβανής, ΣΕΠ, ΕΑΠ, spyrosaravanis@hotmail.com

Αγγελική Κίτσιου, ΣΕΠ, ΕΑΠ, a.kitsiou@aegean.gr

Διαπολιτισμικότητα και εκπαίδευση: Απόψεις κατοίκων της Μυτιλήνης για το μεταναστευτικό-προσφυγικό ζήτημα

Το μεταναστευτικό-προσφυγικό ζήτημα είναι από τα κυρίαρχα στις πολιτικές των κρατών, αλλά και των τοπικών κοινωνιών, που βρίσκονται στις πύλες εισόδου των μεταναστών-προσφύγων. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση των απόψεων των γηγενών της νήσου Λέσβου για το μεταναστευτικό-προσφυγικό ζήτημα και την ένταξη των μεταναστών-προσφύγων στην εκπαίδευση. Στην έρευνα χρησιμοποιήθηκε η ημι-δομημένη συνέντευξη και έλαβαν μέρος 16 κάτοικοι της πόλης της Μυτιλήνης. Από τα ευρήματα της έρευνας διαφάνηκε ότι οι γνώσεις των γηγενών σε ότι αφορά το μεταναστευτικό - προσφυγικό ζήτημα στηρίζονται περισσότερο στις ενημερώσεις των ΜΜΕ και τη βιωματική τους εμπειρία. Θεωρούν ότι οι λόγοι και τα αίτια είναι ο πόλεμος, ο διωγμός και οικονομικές συνθήκες. Η επίδραση των μεταναστών - προσφύγων στην αγορά εργασίας έχει ως θετικά αποτελέσματα την ανάδυση παραδοσιακών επαγγελμάτων και τη δημιουργία συνεταιριστικών εγχειρημάτων με τους γηγενείς, αλλά και αρνητικές επιπτώσεις που σχετίζονται με τα “φτηνά” εργατικά χέρια που εντείνουν το φαινόμενο της ανεργίας και της εκμετάλλευσης. Είναι διατεθειμένοι να βοηθήσουν ως ένα βαθμό, αλλά διακατέχονται αρκετές φορές από προκαταλήψεις, ξενοφοβία και φόβους για την ασφάλεια και την υγεία.

Όσον αφορά στην εκπαίδευση θεωρούν ότι πρέπει οι μετανάστες-πρόσφυγες να μάθουν την κυρίαρχη γλώσσα για να μπορέσουν να ενταχθούν, αλλά και ότι οι υπάρχουσες εκπαιδευτικές υποδομές κρίνονται ελλιπείς με χαμηλό επίπεδο κατάρτισης των εκπαιδευτικών στην αντιμετώπιση των δυσκολιών της συνεκπαίδευσης, που αναδύονται. Όσον αφορά το ανθρώπινο δυναμικό πιστεύουν ότι θα πρέπει να υπάρχουν κοινωνικοί λειτουργοί και ψυχολόγοι και εξειδικευμένο προσωπικό, κάτι που διαθέτουν οι ΜΚΟ.

Θεόδωρος Φούσκας, Δρ. Κοινωνιολογίας & Εργαστηριακός Συνεργάτης, ΤΕΙ Αθήνας,
theodoros.fouskas@gmail.com

Επιπτώσεις του εγκλωβισμού των πολιτών τρίτων χωρών, στην επισφαλή, χαμηλού κύρους εργασία, στην απόφαση επιστροφής στην χώρα προέλευσής τους, μέσω των Προγραμμάτων Εθελοντικής Επιστροφής και Επανάταξης

Από το 2010, τα Προγράμματα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανάταξης (AVRR) υλοποιούνται από τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) στην Ελλάδα και έχουν προσφέρει διάφορες μορφές στήριξης σε άτομα που επιθυμούν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής και εργασιακής επανάταξης στη χώρα τους. Εστιάζοντας στα αποτελέσματα εις βάθος συνεντεύξεων, εξετάζονται οι επιπτώσεις του εγκλωβισμού σε επισφαλείς, χαμηλού κύρους/χαμηλά αμειβόμενες εργασίες, των πολιτών τρίτων χωρών, και το πώς αυτές επηρεάζουν την απόφασή τους να επιστρέψουν στις χώρες καταγωγής τους, μέσω των Προγραμμάτων Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανάταξης (AVRR). Ανεξάρτητα από τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες στη χώρα καταγωγής τους, οι συνεντευξιαζόμενοι, επηρεάζονται αρνητικά εξαιτίας της παρατεταμένης παραμονής και απομόνωσής τους σε συγκεκριμένα επαγγέλματα με χαμηλή ή μηδενική κοινωνική και εργασιακή κινητικότητα, προωθώντας έτσι τον εγκλωβισμό τους σε επισφαλείς συνθήκες εργασίας. Ως συνέπεια, οι πολίτες τρίτων χωρών γίνονται όλο και περισσότερο αποξενωμένοι από πρωτογενείς και δευτερογενείς ομάδες αλληλεγγύης και τους δεσμούς που σχετίζονται με τη χώρα καταγωγής τους, δηλαδή την οικογένεια, τους κοινοτικούς συλλόγους και τους/τις συμπατριώτες/τισσές τους.

Αναστάσιος Ρόμπορας, Δρ. Κοινωνιολογίας, Υπηρεσία Άσυλου Ν. Ιωαννίνων, anasrob@yahoo.gr

Η κοινωνική ένταξη & ενσωμάτωση στην αγορά εργασίας των προσφύγων μέσα από την Έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Πόσο έτοιμη είναι η Ελληνική κοινωνία;

Η εισήγηση εδράζεται στις προοπτικές κοινωνικής ενσωμάτωσης πολλών αιτούντων άσυλο και προσφύγων στην Ελλάδα. Μέσα από την Έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την κοινωνική ένταξη και την ενσωμάτωση των προσφύγων στην αγορά εργασίας θα επιχειρήσουμε να παρουσιάσουμε τις προκλήσεις - προσκλήσεις που πρέπει να διαχειριστούμε ως ελληνική κοινωνία και ως κοινωνικοί επιστήμονες σχετικά με την ομαλή και υγιή ενσωμάτωση των προσφύγων στην ελληνική πραγματικότητα.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η κοινωνική ένταξη και η ενσωμάτωση των προσφύγων στις κοινωνίες υποδοχής και, ειδικότερα, στις αγορές εργασίας τους είναι μια δυναμική, αμφίδρομη καθώς και δισδιάστατη διαδικασία (που περιλαμβάνει δικαιώματα και υποχρεώσεις), και ότι η επιτυχής ενσωμάτωση απαιτεί όχι μόνο ένταξη στην αγορά εργασίας αλλά και πρόσβαση σε μαθήματα εκμάθησης γλώσσας κατά την άφιξη, καθώς και σε αξιοπρεπή στέγαση, σε εκπαίδευση και κατάρτιση, σε κοινωνική προστασία και υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένης της ψυχολογικής στήριξης θα σημειώναμε πως υπάρχει μακρύς δρόμος ώστε να μιλάμε για επιτυχή ένταξη των προσφύγων στην ελληνική κοινωνία. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η ανεργία στην ΕΕ, και ιδίως η νεανική και η μακροχρόνια ανεργία, παραμένει σε ανησυχητικά υψηλά επίπεδα και ότι η αντιστοίχιση προσφοράς και ζήτησης στην αγορά εργασίας αποτελεί σταθερή πρόκληση, αποτελεί ήδη για την ερευνητική και επιστημονική κοινότητα ένα μεγάλο στοιχείο ώστε να δοθεί η ευκαιρία σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, αρχές, οργανώσεις, υπηρεσίες, να λάβουν πλήρη γνώση των

δυσκολιών και να συνεργαστούν από κοινού, με τους ίδιους τους πρόσφυγες, προσπαθώντας για την ανάπτυξη λύσεων, στις οποίες οι πρόσφυγες θα είναι συμμετοχοί και όχι απλοί αποδέκτες.

Λιλίκα Τρικαλινού, Δρ. Κοινωνιολογίας, Goldsmiths - University of London, liktrik@gmail.com

Η οικειοποίηση του χώρου: η περίπτωση των αιτούντων άσυλο στην Αθήνα

Η χρήση του ιδιωτικού και του δημοσίου χώρου είναι εκφάνσεις της λειτουργίας μιας κοινωνίας και αυτή τη στιγμή η ελληνική κοινωνία βρίσκεται σε μία μετάβαση. Οι τρόποι που οι μέτοχοι αυτής της κοινωνίας χρησιμοποιούν τους χώρους και τους αντιλαμβάνονται είναι και ο μη συνειδητός τρόπος με τον οποίο πλέκεται ο αστικός και άρα και ο κοινωνικός ιστός. Από την άποψη αυτή, η έρευνα και τα ευρήματα της κοινωνιολογίας και των κοινωνιολόγων αναδεικνύουν πτυχές της καθημερινότητας που μπορούν να φωτίσουν τις αλλαγές που συντελούνται μέσα στην κοινωνία και κατά συνέπεια στη μεταμόρφωση του κόσμου. Πιο συγκεκριμένα, όταν πρόκειται για τον δημόσιο αστικό χώρο η κοινωνιολογική έρευνα περιλαμβάνει τις λειτουργίες του και τους τρόπους που οι λειτουργίες αντανακλούν εκφάνσεις της κοινωνίας. Κατά την έρευνα (ποιοτικές συνεντεύξεις και συμμετοχική παρατήρηση) που διεξήγαγα το 2011-12 στο πλαίσιο τότε της διδακτορικής μου διατριβής με θέμα τους μη καταγεγραμμένους μετανάστες και το δημόσιο αστικό χώρο και συγκεκριμένα την πλατεία Ομονοίας, εστίασα στις έννοιες του ανήκειν και τη δημιουργία του σπιτιού με την έννοια του home vs house. Εντοπίστηκε λοιπόν η διάσπαση των εννοιών αυτών και η μη οικειοποίηση του ιδιωτικού χώρου από τους μη καταγεγραμμένους μετανάστες αλλά αντ' αυτού, η χρήση του δημόσιου χώρου ως ιδιωτικού. Με βάση αυτά τα ευρήματα ερευνώ σήμερα μέσω επιτόπιας παρατήρησης κατά πόσο διαφοροποιείται η αίσθηση της οικειοποίησης του ιδιωτικού χώρου από αιτούντες άσυλο και αναγνωρισμένους πρόσφυγες που διαμένουν σε διαμερίσματα παραχωρημένα μέσω του προγράμματος ΕΣΤΙΑ της ΕΕ και της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.

Μυωφά Νικολίνα, Υπ. Διδάκτορας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, nikolmyofa@hua.gr

Στυλιανός Σταυριανάκης, Υπ. Διδάκτορας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, sstavrianakis@hua.gr

Συγκριτική μελέτη των πολιτικών εγκατάστασης των προσφύγων του 1922 και του 2016 στη μητροπολιτική περιοχή της Αθήνας

Το θέμα της παρουσίασης είναι η συγκριτική μελέτη των πολιτικών που υιοθετήθηκαν για τη στέγαση των προσφύγων του 1922 και του 2016 στη μητροπολιτική περιοχή της Αθήνας. Η Μικρασιατική Καταστροφή είναι ένα ιστορικό γεγονός σταθμός για την Ελλάδα για πολλούς λόγους. Ένας από αυτούς είναι ότι επέφερε σημαντικές αλλαγές και ανακατατάξεις στο εσωτερικό της χώρας με την εισροή περίπου 1,2 εκατομμύρια ελληνορθόδοξων προσφύγων από τη Μικρά Ασία, την Ανατολική Θράκη, τον Πόντο, την Κωνσταντινούπολη, κ.α.. Η Ελλάδα, τις δεκαετίες που ακολούθησαν, έπαψε να αποτελεί σημαντικό προορισμό τόσο προσφύγων όσο και εν γένει ατόμων που έχρηζαν διεθνούς προστασίας. Εντούτοις, το 2016 εκλήθη, μετά από σχεδόν έναν αιώνα, να αναζητήσει –ξανά– άμεσα λύσεις για την επίλυση του ζητήματος της στέγασης των προσφύγων που βρίσκονταν την περίοδο εκείνη στη χώρα, εξ αιτίας της αύξησης των προσφυγικών ροών προς την Ελλάδα, λόγω των πολέμων που διεξάγονταν σε χώρες όπως η Συρία και το Αφγανιστάν και του μετέπειτα εγκλωβισμού τους σε αυτή.

Ο βασικός λόγος επιλογής των δύο αυτών φαινομενικά διαφορετικών και χρονικά μακρινών περιπτώσεων προσφυγικής εγκατάστασης, έγκειται στο γεγονός ότι, παρά τις όποιες διαφορές παρατηρούνται στους τομείς που θα εξεταστούν, υπάρχουν και αρκετές ομοιότητες. Στόχος μας, λοιπόν, είναι η σύγκριση αυτών των δυο περιόδων υπό το πρίσμα: 1) των χώρων εγκατάστασης των προσφύγων, 2) των κριτηρίων επιλογής των χώρων για τη δημιουργία των προσφυγικών συνοικισμών (στην περίπτωση του 1922) και των δομών φιλοξενίας (στην περίπτωση του 2016), 3) των συνεπειών της επιλογής αυτής (π.χ. στην κοινωνική ένταξη των προσφύγων στην περιοχή) καθώς και 4) των φορέων που ενεπλάκησαν στην στεγαστική αποκατάστασή τους.

Κοινωνιολόγοι και Κοινωνία

Στέλλα Νίωτη, Κοινωνική Επιθεωρήτρια, Σ.Ε.Υ.Υ.Π. & Εργαστηριακή Συνεργάτης, Τ.Ε.Ι. Αθήνας, stellanioti@gmail.com

Η διαφθορά στη δημόσια διοίκηση και ο ρόλος του Κοινωνιολόγου στους ελεγκτικούς μηχανισμούς

Η διαφθορά σημαίνει την κατάχρηση ανατεθειμένης εξουσίας και αναφέρεται σε ένα φαινόμενο που διαπερνά τις σχέσεις της εξουσίας και του πολιτικού συστήματος με τη δημόσια διοίκηση και τους πολίτες ή την κοινωνία των πολιτών. Στο χρονικό διάστημα που έχει μεσολαβήσει, από την ένταξη της χώρας στα μνημόνια συνεργασίας έως σήμερα, η συζήτηση για τη διαφθορά έχει ενταθεί και συνοδεύεται από μέτρα για την καταπολέμησή της που έχουν τρεις κατευθύνσεις: α) τον έλεγχο της νομιμότητας των διοικητικών πράξεων και αποφάσεων και την αναβάθμιση των ελεγκτικών μηχανισμών, β) την προώθηση της διοικητικής ανεξαρτησίας, με την αναβάθμιση του ρόλου των ανεξάρτητων αρχών και γ) τη διαφάνεια. Κάποιες από τις κατευθύνσεις αυτές αποτυπώνονται στους σκοπούς και το έργο των ελεγκτικών μηχανισμών. Η ιδιαίτερη θέση του Κοινωνιολόγου στους ελεγκτικούς μηχανισμούς συνδέεται με την ικανότητά του να αντιλαμβάνεται τη δημόσια διοίκηση ως δομημένο σύνολο και να προσεγγίζει ολιστικά το ελεγκτικό αντικείμενο. Η επιστημονική ενασχόληση του Κοινωνιολόγου με τις δομές, τις διαδικασίες και της λειτουργίες της δημόσιας διοίκησης, στις οποίες δημιουργούνται οι συνθήκες που παράγουν τη διαφθορά, συμβάλλει στην περιγραφή και ερμηνεία των παραμέτρων του φαινομένου, φωτίζοντας ιδιαίτερα τη σχέση ανάμεσα στη κακοδιοίκηση, την κακοδιαχείριση και την κακομεταχείριση των εξυπηρετούμενων. Η ολιστική προσέγγιση του ελεγκτικού αντικειμένου βοηθά ώστε τα συμπεράσματα και οι προτάσεις, που υποβάλλονται στο πλαίσιο της έκθεσης ελέγχου, να θέτουν όχι μόνο τα ζητήματα της νομιμότητας και της χρηστής διαχείρισης, αλλά, πολύ περισσότερο, να καθορίζουν τους δείκτες και τα πρότυπα της εύρυθμης λειτουργίας των υπηρεσιών, προς όφελος της δίκαιης και ίσης μεταχείρισης των πολιτών.

Σεβαστή Τσαμπουνάρη, Υπ. Διδάκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, sevitsabou@yahoo.gr

Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις της αναπηρίας. Η "χειραφετική δύναμη" της κοινωνιολογίας

Οι κοινωνικές επιστήμες έχουν κατηγορηθεί ότι δεν άρθρωσαν ουσιαστικό λόγο για την αναπηρία για μακρά χρονική περίοδο, είτε γιατί αγνόησαν το εν λόγω ερευνητικό πεδίο είτε γιατί αποδέχθηκαν την επικράτηση της βιοιατρικής θεώρησής της. Η αναπηρία στο πλαίσιο αυτής της θεώρησης, αποτέλεσε τη συνέπεια μιας φυσικής "ελλειμματικής" κατάστασης ενός βιολογικού σώματος και αντιμετωπίστηκε ως ένα ιατρικό ζήτημα. Η βλάβη και η αναπηρία ταυτίστηκαν και η κοινωνιολογία προσαρμόστηκε στην ιατρική ατζέντα. Τις τελευταίες δεκαετίες, εντούτοις, η συμβολή τους υπήρξε καταλυτική ρίχνοντας φως στις σχέσεις εξουσίας και τις ανισότητες που επικρατούν στον κοινωνικό της χώρο. Η εξέλιξη της κοινωνιολογικής γνώσης μας επιτρέπει την κατανόηση ταυτοτήτων και τη σύνδεση τους με τον πολιτικό λόγο που αναπτύχθηκε. Η ανάπτυξη ενός στέρεου θεωρητικού υπόβαθρου γύρω από την αναπηρία μπορεί να ενδυναμώσει το πεδίο και κατά συνέπεια να συνεισφέρει στη χειραφέτηση των ατόμων με αναπηρία, συμβάλλοντας στην κοινωνική αλλαγή. Η κοινωνιολογία οφείλει να υπηρετήσει το σκοπό της ενδυνάμωσης των ατόμων με αναπηρία και να συνδεθεί με τους αγώνες της κοινωνικής ομάδας.

Αικατερίνη Ντάφλου, Διδάκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, katentaf@yahoo.gr

‘Ανθεκτικοί’ Δήμοι στην ψηφιακή εποχή: οι κοινωνικές υπηρεσίες σε αλλαγή

Η συνεχής ανάπτυξη των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών έχει αλλάξει τις προϋποθέσεις της λειτουργίας και της διάθεσης των κοινωνικών υπηρεσιών στο πλαίσιο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Οι αλλαγές αυτές επηρεάζουν τη λειτουργία των δήμων, επειδή παρέχουν με διαφορετικό τρόπο, από ό,τι συνέβαινε μέχρι τώρα, μια σειρά υπηρεσιών διοικητικής υποδομής αλλά και Κοινωνικής Πολιτικής στους δημότες, ειδικά για τις ευάλωτες κοινωνικές κατηγορίες των ηλικιωμένων και Α.με.Α. Έννοιες όπως ο “ψηφιακός δήμος” και η “έξυπνη πόλη”, δημιουργούν νέες προοπτικές για τους δήμους και την άσκηση της Κοινωνικής Πολιτικής με έξυπνες και βιώσιμες λύσεις σε ένα όλο και πιο ψηφιοποιημένο και οικονομικά προσανατολισμένο περιβάλλον. Στην παρούσα εισήγηση θα καταβληθεί προσπάθεια προσέγγισης του θέματος αυτού με αφετηρία τη μελέτη της δομής των σύγχρονων δήμων και στόχο την πρόταση ψηφιακών λύσεων που με προσανατολισμό τα ειδικότερα τοπικά χαρακτηριστικά δημιουργούν το πλαίσιο των έξυπνων τοπικών δημόσιων υπηρεσιών και ειδικότερα των ψηφιακών κοινωνικών υπηρεσιών υγείας.

Ελένη Ζύγα, Κοινωνιολόγος - Κοινωνική Λειτουργός (ΜΔ), Δήμος Νίκαιας - Αγ. Ιωάννη Ρέντη, zygael@hotmail.com

Νέες τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας και εφαρμογές τους στην κοινωνική φροντίδα

Η ταχεία ανάπτυξη και διάδοση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) των τελευταίων ετών, έχει επηρεάσει ποικίλους τομείς της σύγχρονης ζωής και έχει εισάγει καινοτομίες μεταξύ των διαφόρων επιστημονικών πεδίων παγκοσμίως.

Στο χώρο της κοινωνικής πολιτικής και ειδικότερα στον τομέα της κοινωνικής φροντίδας, όπου σημειώθηκε αύξηση των αναγκών για παροχή υπηρεσιών την τελευταία δεκαετία

-κυρίως λόγω της δημογραφικής γήρανσης του ελληνικού πληθυσμού και των συνεπειών που επέφερε η οικονομική κρίση στη χώρα-, κρίθηκε επιτακτική η εκ νέου διαμόρφωση του χάρτη κοινωνικών υπηρεσιών με την ανάπτυξη νέων δομών ή με την ανασυγκρότηση των ήδη υφιστάμενων, έτσι ώστε να καταστούν πιο αποδοτικές ως προς την διαχείριση των αιτημάτων των πολιτών, με απώτερο στόχο την βελτίωση της ποιότητας ζωής τους.

Οι νέες τεχνολογίες θα μπορούσαν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στο δίκτυο πρωτοβάθμιων υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής μέριμνας συνεισφέροντας θετικά στο έργο του κοινωνικού επιστήμονα• ο οποίος καλείται πλέον να ανταποκριθεί στις νέες εξελίξεις, να συμβάλουν παράλληλα στη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού ευπαθών ομάδων, να δώσουν λύσεις σε διάφορα ζητήματα, όπως οι δυσκολίες πρόσβασης σε απομακρυσμένες περιοχές καθώς και να προτείνουν νέες δυνατότητες σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο. Μέσω της αξιοποίησης της τεχνολογίας προς όφελος των χρηστών και της επιμόρφωσης των επιστημόνων του κλάδου, θα μπορούσε να επιτευχθεί σταδιακά μια ολοκληρωμένη προσφορά κοινωνικής φροντίδας, όπως παρατηρείται ήδη σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Ο Δημόσιος Ρόλος της Κοινωνιολογίας

Ηρακλής Μαυρίδης, Επίκ. Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, irmavridis@gmail.com

“Εκτός πεδίου”: Σημειώσεις για την (α)δυνατότητα της κοινωνικής επιστήμης

Στην παρουσίαση αυτή η στόχευση μας είναι να διερευνήσουμε κάποια από τα σύνορα και τα όρια μεταξύ επιστημονικών και μη-επιστημονικών λόγων στην κοινωνική επιστήμη. Το βασικό θέμα εδώ αφορά τον επιστημονικό λόγο – ως αυτό που ορίζει τόσο το αντικείμενο/πεδίο της κοινωνικής επιστήμης όσο και το έργο της – και τις σχέσεις του με το *έτερόν* του, που επιγραμματικά ορίζουμε εδώ ως *κοινό νου, προπαγάνδα και ιδεολογία*. Θέλουμε να υποστηρίξουμε ότι ο επιστημονικός λόγος των κοινωνικών επιστημών δεν μπορεί ποτέ να έχει μια *απόλυτη* “καθαρότητα” και “διαφορετικότητα” γιατί καταστατικά και πάντοτε *προϋποθέτει*, επικαλύπτεται και “μολύνεται” από άλλους τύπους λόγου από τους οποίους, την ίδια στιγμή, προσπαθεί διαρκώς να δια-χωριστεί, έτσι ώστε να ορισθεί. Έτσι η προσέγγιση μας δεν αφορά τόσο το *τι είναι* κοινωνική επιστήμη ως θετική “ουσία” αλλά το *τι δεν είναι*, δηλαδή μια προσπάθεια να διερευνήσουμε τα θεμέλια της “επιστημονικότητας” της κοινωνικής επιστήμης και τον ορισμό της *αρνητικά*, μέσω της διερώτησης γύρω από το *έτερον* και το *εκτός* της · υποστηρίζουμε δηλαδή ότι οι συνθήκες της δυνατότητας της (θεωρητικά, επιστημολογικά, εμπειρικά) θεμελιώνονται κυρίως σε αυτό που *δεν είναι*, αυτό που επιχειρεί πάντοτε να αποκλείσει ως *μη* - ή *έξω* - επιστημονικό. Με αυτή την έννοια στο λόγο των κοινωνικών επιστημών δεν μπορούν να υπάρξουν απλές και αδιαμεσολάβητες αντιθέσεις, εντός και εκτός λόγου, μεταξύ π.χ. γνώσης και άγνοιας, επιστήμης και κοινού νου ή ιδεολογίας, ορθολογισμού και ανορθολογισμού, αλήθειας και διαστρέβλωσης αλλά θα ήταν ίσως προτιμότερο να μιλήσουμε για επικαθορισμούς, αλληλομολύνσεις, διαμεσολαβήσεις, συμπεριλήψεις, αποκλεισμούς, διχασμούς, οριοθετήσεις κλπ., την ίδια στιγμή που η κοινωνική επιστήμη *καλείται* διαρκώς να “προστατεύει” και να διατηρεί κάποια *διακριτά* χαρακτηριστικά και στοχοθεσίες της.

Σπύρος Γάγγας, Επίκ. Καθηγητής, The American College of Greece – Deree, sgangas@acg.edu

Ο Δημόσιος ρόλος της κοινωνιολογίας και η συνδρομή της “προσέγγισης των ικανοτήτων”

Ένα διαρκές ζήτημα της κοινωνιολογικής θεωρίας αφορά στην συνεισφορά της προς την κατανόηση και την εξήγηση εκείνων των κοινωνικών συνθηκών, οι οποίες με ποικίλους και πολύπλοκους τρόπους παρεμποδίζουν την αυτονομία και ικανότητα για πράξη των δρώντων. Ωστόσο, το κανονιστικό πρόβλημα της κοινωνιολογίας, όπως τέθηκε από πολλούς πρωτεργάτες της και προκύπτοντας από τις αξιογενετικές δυνατότητες της νεωτερικότητας, είναι αμφίβολο αν μπορεί να διατηρηθεί –ακόμα κι αν υποθεθεί ένας υψηλός βαθμός συναίνεσης μεταξύ των κοινωνιολόγων– με τα εφόδια τα οποία διαμόρφωσαν την ιδιαίτερη θέση της μεταξύ των κοινωνικών επιστημών. Σε μια παγκοσμιοποιημένη κοινωνία, η οποία περιγράφει τον εαυτό της μέσα από τη θεωρία πολύπλοκων συστημάτων και δικτύων και με εντατικότερες τις φυγόκεντρες δυνάμεις κοινωνικών υποσυστημάτων, ο δημόσιος χαρακτήρας της κοινωνιολογίας είναι πλέον ζητούμενο. Στο πλαίσιο αυτής της παρουσίασης, θα ισχυριστώ ότι αν πράγματι η κοινωνιολογία στοχεύει στη δημόσια επέκτασή της, τότε θα πρέπει να αναπτύξει διάλογο συζήτησης με άλλες κανονιστικές θεωρίες, όπως η “προσέγγιση των ικανοτήτων” (Σεν, Νουσμπαούμ), προκειμένου να αποσαφηνίσει κάποιες βασικές της έννοιες και να συγκροτήσει έναν αποτελεσματικό, επικοινωνιακό και δημοκρατικό δεσμό με το κοινό στη δημόσια σφαίρα. Εκτιμώ ότι η κοινωνιολογία έχει να αντλήσει από την “προσέγγιση των ικανοτήτων” και τις σημαντικότερες επιτυχίες της δεύτερης σε ποικίλα πολιτισμικά πλαίσια, οργανισμούς, πληθυσμιακές και κοινωνικές ομάδες, ειδικά ως προς την έννοια της ικανότητας για πράττειν. Η

συνδυασμένη δράση με την “προσέγγιση ικανοτήτων” θα μπορούσε, επίσης, να αναβαθμίσει τον δημόσιο ρόλο της κοινωνιολογίας, καθώς κοινωνιολογικά ελλείμματα στο ηθικό πρόγραμμα των Ξεν και Νουσμπάουμ θα μπορούσαν να εντοπιστούν και να συζητηθούν.

Γεωργία Λαγουμιτζή, Λέκτορας, The American College of Greece – Deree, lagoumitzig@acg.edu

Ο ρόλος της δημόσιας κοινωνιολογίας στην εποχή της “μετα-αλήθειας”

Ανάμεσα στη θριαμβολογία της δεκαετίας του 1950 σχετικά με το κύρος της κοινωνιολογίας ως ‘επιστήμης της νέας εποχής’ (Merton, Lazarsfeld, Stouffer, Parsons, Shils) και τις κινδυνολογικές προειδοποιήσεις του 1980 και 1990 για την ‘αποκέντρωση’ ή ακόμα και την ‘αποσύνθεση’ της κοινωνιολογίας (Stephen and Jonathan Turner, Horowitz, S. M. Lipset, James Coleman) μεσολάβησε η ‘κριτική’, ριζοσπαστική, κοινωνιολογία (Alvin Gouldner), η οποία μετά το 2004, επαναπροσδιορίστηκε από τον Michael Burawoy ως δημόσια κοινωνιολογία.

Επικαλούμενος τον Karl Mannheim, ο Burawoy θεωρεί ότι η κοινωνιολογία τα τελευταία 50 χρόνια μετακινήθηκε από την ‘ιδεολογία’ (υποστήριξη του κατεστημένου) στην ‘ουτοπία’ (ως απειλής για τη καθεστηκυία τάξη και προτάγματος ενός άλλου κόσμου).

Πως μπορεί να μας βοηθήσει σήμερα, στην εποχή της “μετα-αλήθειας” μια κοινωνιολογία με πολιτικό και κανονιστικό περιεχόμενο (κοινωνικά κινήματα, κοινωνία των πολιτών, ανθρώπινα δικαιώματα, περιβαλλοντική δικαιοσύνη, όροι εργασίας κ.ά.); Η επανάκτηση της αλήθειας και της πραγματικότητας προϋποθέτει την αναγνώρισή τους ως κοινωνικές κατασκευές. Πως μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε αυτή τη διαπίστωση χωρίς να “εξαφανίσουμε” την ‘αλήθεια’ σε ένα νοηματικό κυκεώνα; Είναι η επανάκτηση της αλήθειας πρωτίστως πολιτικός ή επιστημολογικός στόχος και ποια είναι τα μαθήματα που μπορούμε να αντλήσουμε από τη δημόσια κοινωνιολογία;

Κοινωνιολογία της Κατανάλωσης

Δημήτρης Λάλλας, Δρ Κοινωνιολόγος & Σύμβουλος-Καθηγητής, ΕΑΠ, lallasdimitris@gmail.com
Σύγχρονες προοπτικές πολιτισμικής κριτικής της κατανάλωσης: το ζήτημα της “αλλοτρίωσης”

Το πεδίο μελέτης της κατανάλωσης χαρακτηρίζεται, εν πολλοίς, από τη θεωρητική και εμπειρική διερεύνηση των καταναλωτικών πρακτικών, της καταναλωτικής εμπειρίας και του καταναλωτικού υποκειμένου μέσα από διπολικά πρίσματα, όπως παθητικότητα-ενεργής δράση, χειραγώγηση-χειραφέτηση, ομογενοποίηση-διαφοροποίηση, κοινωνικο-πολιτισμική αναπαραγωγή-αντίσταση, αλλοτρίωση-δημιουργικότητα. Η “διαμάχη” αυτή συνιστά κυρίως προϊόν αντιπαράθεσης της μεταδομιστικής και μεταμοντέρνας πολιτισμικής θεωρίας με την Κριτική θεωρία της μαζικής κατανάλωσης. Πολιτισμικές θεωρήσεις που εμπνέονται από τη Σχολή του Μπέρμιγχαμ και οι θεωρίες της Πρακτικής εισηγούνται την αμφισημία της καταναλωτικής εμπειρίας και επισημαίνουν την ανάγκη διερεύνησης των εκάστοτε συγκεκριμένων οικονομικών, παραγωγικών, πολιτικών, πολιτισμικών θεσμών και των κοινωνικών σχέσεων στο πλαίσιο των οποίων οργανώνονται, νοηματοδοτούνται και τελούνται οι καταναλωτικές πρακτικές, καθώς και την ανάγκη μελέτης της “παραγωγής κατά τη χρήση”. Οι “αμφίσημες”, όμως, συνέπειες των καταναλωτικών πρακτικών, της “παραγωγής κατά τη χρήση” αποτελούν θεωρητική και εμπειρική-ερευνητική πρόκληση. Μετά την καίρια μεταμοντέρνα και μεταδομιστική κριτική στις ουσιοκρατικές, επιστημολογικές παραδοχές της Κριτικής θεωρίας, η διερεύνηση των συνεπειών της κατανάλωσης φαίνεται πολλές φορές να “διολισθαίνει” σε εμπειρικές περιγραφές των καταναλωτικών πρακτικών και σε μη αυστηρά αναλυτικά συμπεράσματα σχετικά με την αυτονομία και την ελευθερία του υποκειμένου της κατανάλωσης.

Η εισήγηση αυτή, υιοθετώντας το παράδειγμα του κοινωνικού κονστρουξιονισμού, θα επιχειρήσει να επανεξετάσει την έννοια της “αλλοτρίωσης”, η οποία συνιστά ένα βασικό εννοιολογικό/αναλυτικό άξονα γύρω από τον οποίο αρθρώνεται η “διαμάχη” στο πεδίο μελέτης της κατανάλωσης. Το κεντρικό ερώτημα προς θεωρητική επεξεργασία είναι το αν βάσει μιας αντι-ουσιοκρατικής παραδοχής για τον εαυτό, μπορούμε να (ανα)συγκροτήσουμε ως αναλυτικό εργαλείο την “αλλοτρίωση” προκειμένου να το αξιοποιήσουμε στην κριτική ερμηνευτική ανάλυση των συνεπειών των καταναλωτικών πρακτικών.

Θάνος Γκαραγκούνης, Geography Teacher, International School of Pafos
Εξουσία και διανοούμενοι στην καταναλωτική κοινωνία

Προτείνω σε αυτό το άρθρο, ότι οι διανοούμενοι, εδώ ιδωμένοι σαν μια αμαρτία της καταναλωτικής κοινωνίας, έχουν χάσει τον ‘οργανικό’ τους ρόλο που παρουσιάστηκε από τον Gramsci και εισήλθαν σε μια εποχή όπου διάφοροι εμπειρογνώμονες, τεχνικοί και ειδικοί καθορίζουν τους όρους στην βάση των οποίων το άτομο και το υποκείμενο της Μετανεωτερικότητας υλοποιούνται. Ο Norbert Elias στο βιβλίο του Η Διαδικασία του Πολιτισμού πολύ χρήσιμα, υποστήριξε την άποψη ότι η κουλτούρα και ο πολιτισμός δεν είναι άσχετες έννοιες με την ευρύτερη καπιταλιστική και Διαφωτιστική διαδικασία που έλαβε χώρα στην Γαλλία και τη Γερμανία στην στροφή του 17ου αιώνα και ότι η κουλτούρα και από εδώ και η εκπαίδευση, είναι χαρακτηριστικά που οφείλουν να ιδωθούν ως νέοι τρόποι κοινωνικής διαίρεσης, διαχωρισμού και διάκρισης –και μερικές φορές ως αντίσταση απέναντι στην παραδοσιακή εξουσία μιας Κρατικής ιεραρχίας. Για να καταλάβουμε τις διαδικασίες διάκρισης και αποκλεισμού που οι μεταμοντέρνοι διανοούμενοι αντιμετωπίζουν σήμερα, συμβουλευόμαι τρία κείμενα που ακτινοβολούν διάφορες εκδόσεις μιας τέτοιας

‘περίσσειας’: α) Πρώτον, ασχολούμαι με την πειθαρχική εξουσία του Michel Foucault ώστε να υποστηρίξω την άποψη ότι η εξουσία είναι γνώση β) Δεύτερον, ακολουθώ την πρόταση του Zygmunt Bauman ότι ο καταναλωτισμός είναι ένα καθεστώς ελεγχόμενης ευτυχίας και άμεσης ικανοποίησης, εντός της οποίας οποιαδήποτε ‘χαρακτηριστικό οικονομικής ταξικής’ προέλευσης είναι αρκούντως αλλοιωμένο και ‘ακυρωμένο’ και γ) Τέλος, αναλαμβάνω να εξηγήσω τη θεωρία του Jacques Derrida περί αξία χρήσης που προσφέρει μια διαυγέστερη κατανόηση της καταναλωτικής κοινωνίας και του λόγου εξαιτίας του οποίου η παραδοσιακή πολιτικο-οικονομική ανάλυση και η Μαρξιστική οικονομική αποτυγχάνει να καταλάβει το ρόλο της εκπαίδευσης σήμερα.

Μαργαρίτα Κομνηνού, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, ΕΚΚΕ, marg.komninou@gmail.com

Καθημερινότητα, “ελλαπωματική” κατανάλωση και κρίση: Προκαταρκτικά ευρήματα και σκέψεις

Σκοπός της εισήγησης αυτής είναι η παρουσίαση προκαταρκτικών ευρημάτων από μια εν εξελίξει εθνογραφική μελέτη με θέμα τη κατανάλωση στην Ελλάδα της κρίσης. Μέσα από οκτώ ιστορίες ανθρώπων που σήμερα αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες, θα επιχειρήσω να αναδείξω τους ποικίλους τρόπους με τους οποίους βιώνεται η οικονομική κρίση στην καθημερινότητα ενός ατόμου με όρους κατανάλωσης, καθώς και τους διάφορους μηχανισμούς διαχείρισης των οικονομικών δυσχερειών που καλείται το άτομο να αναπτύξει για να μπορέσει να ανταπεξέλθει σε καθημερινές καταναλωτικές ανάγκες. Τέλος, έχοντας σκιαγραφήσει τις συνθήκες κάτω από τις οποίες τα συγκεκριμένα άτομα καλούνται να ζήσουν (δραστηριοποιηθούν) μέσα σε μία καταναλωτική κοινωνία, θα παραθέσω μερικές σκέψεις σχετικά με τις διαδικασίες διαπραγμάτευσης κυρίαρχων καταναλωτικών προτύπων και τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες μπορούμε να μιλάμε, με όρους του Bauman (2011), για αποκλεισμένους καταναλωτές και για “ελλαπωματική” κατανάλωση.

Ελένη Πλουμίδα, Υπ. Διδάκτορας, ΕΜΠ, eleniploum@central.ntua.gr

Η θεωρία του Maurizio Lazzarato για το χρέος

Η παρούσα εισήγηση μελετά την θεωρία του χρέους που έχει αναπτύξει ο Maurizio Lazzarato -κυρίως στα έργα του “Η κατασκευή του χρεωμένου ανθρώπου” και “Governing by Debt”-, στοχεύοντας να συμβάλλει στον επιστημονικό διάλογο που διεξάγεται στους κόλπους των κοινωνικών επιστημόνων, αναφορικά με την αυξανόμενη κυριαρχία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, και τη διαπλοκή του με τις καθημερινές πρακτικές των ατομικών υποκειμένων και νοικοκυριών, αλλά και τις μακροπρόθεσμες τεχνικές προγραμματισμού και εξασφάλισης τους. Συγκεκριμένα, η εισήγηση εστιάζει και αναλύει 2 βασικά αλληλοδιαπλεκόμενα ερμηνευτικά σχήματα ανάλυσης του χρέους του Lazzarato · αφενός την ανάλυση του χρέους ως μια ασύμμετρη σχέση εξουσίας ανάμεσα σε ιδιοκτήτες κεφαλαίου, δηλαδή πιστωτές, και μη ιδιοκτήτες κεφαλαίου, δηλαδή οφειλέτες· αφετέρου την ανάλυση του χρέους ως μια οικονομική σχέση η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ηθικο-πολιτική συγκρότηση της υποκειμενικότητας του οφειλέτη.

Κοινωνική Πολιτική και Αλληλεγγύη

Δημήτρης Παρσάνογλου, Δρ. Κοινωνιολογίας & Ερευνητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο,
parsanoglou@panteion.gr

Βασίλης Τσιάνος, Καθηγητής, Fachhochschule Kiel, Vassilis.Tsianos@fh-kiel.de

Η κοινωνική πολιτική στα χρόνια της επισφάλειας: σημειώσεις για το τέλος του νεοφιλελευθερισμού

Μιλώντας για το παρόν και το μέλλον των κοινωνικών πολιτικών αναπόφευκτα μιλάμε για τον κοινωνικοπολιτικό χαρακτήρα του νεοφιλελεύθερου κοινωνικού κράτους. Κάθε συζήτηση για το κοινωνικό κράτος οφείλει να εντάσσεται στο ανταγωνιστικό δίπολο της καπιταλιστικής συσσώρευσης και των αντιστάσεων του κόσμου της εργασίας που αυτή διαρκώς προκαλεί. Από την άλλη, μιλώντας για το παρόν και το μέλλον της εργασίας αναπόφευκτα μιλάμε για την επισφαλή εργασία που τείνει να γίνει η κυρίαρχη μορφή απασχόλησης αλλά και παραγωγικότητας στις μετα-φορντιστικές ευρωπαϊκές κοινωνίες. Η τάση αυτή, η οποία επηρεάζει πέρα από την οργάνωση των εργασιακών σχέσεων, της κινητικότητας της εργασίας, της μετανάστευσης, των σχέσεων μεταξύ των φύλων, του δημόσιου χώρου, των δημόσιων και κοινωνικών πολιτικών, επηρεάζει συνολικά και τις ίδιες τις συνθήκες ζωής και εμπειρίες των επισφαλώς εργαζομένων.

Στην παρουσίαση αυτή θα μιλήσουμε για επισφάλεια και όχι για επισφαλή εργασία, γιατί η επισφάλεια ως κοινωνική συνθήκη υπερβαίνει τα στενά όρια του εργασιακού χωρο-χρόνου. Για τον/την επισφαλή εργαζόμενο/η οι πρακτικές, οι αγώνες και τα καθεστώτα εκμετάλλευσης που παράγονται εντός του εργασιακού βίου υπερβαίνουν κατά πολύ τα στενά όρια της εργασίας και αγγίζουν πολλαπλές αν όχι όλες τις πτυχές της κοινωνικότητας του υποκειμένου. Με άλλα λόγια, η εργασιακή εμπειρία παύει να αποτελεί αποκομμένο κομμάτι του βιωμένου χρόνου, είτε ως καθημερινή παρένθεση είτε ως επίκεντρο του χωρο-χρονο-κοινωνικού συνεχούς της καθημερινής ζωής• αντιθέτως, η εργασιακή εμπειρία συμπλέκεται, κατ' ουσίαν συγχέεται με τις υπόλοιπες πλευρές του βίου σε ένα αδιαχώριστο και πορώδες μίγμα, σε μια υποτέλεια (subalternity) που απορρέει από τη διάχυση πρακτικών κοινωνικού αυτοελέγχου και βελτιστοποίησης.

Νίκος Κουραχάνης, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, n.kourachanis@gmail.com

Συγκρίνοντας τις κοινωνικές πολιτικές στέγης στο φιλελεύθερο και το νοτιο-ευρωπαϊκό καθεστώς ευημερίας

Οι επιπτώσεις της Παγκόσμιας οικονομικής κρίσης έχουν ως αποτέλεσμα τον πολλαπλασιασμό των φαινομένων ακραίας φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Οι εξελίξεις αυτές είναι ευκρινέστερες στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που τέθηκαν υπό καθεστώς δημοσιονομικής προσαρμογής (μνημόνια). Στις χώρες αυτές συντελείται απότομα μια διπλή πίεση: τα κοινωνικά προβλήματα διογκώνονται και οι κοινωνικές πολιτικές συρρικνώνονται. Το παράδειγμα των πολιτικών αντιμετώπισης της έλλειψης στέγης (homelessness) ενσωματώνει πολλά από τα παραπάνω στοιχεία, καθώς αποτελεί ένα ενδεικτικό παράδειγμα ακραίας κοινωνικής ανισότητας. Οι κοινωνικές πολιτικές που αναπτύσσονται δεν επιδιώκουν τη ριζική αντιμετώπιση της, αλλά, μια παυσιπρόνη διαχείριση. Η εισήγηση αντλεί στοιχεία από μεταδιδακτορική έρευνα σε εξέλιξη σε τρία κράτη μέλη που εφαρμόστηκαν μνημόνια: την Ελλάδα, την Πορτογαλία και την Ιρλανδία. Οι χώρες αυτές είναι εκπρόσωποι δύο διαφορετικών καθεστώτων ευημερίας: του φιλελεύθερου (Ιρλανδία) και του Νότιο-ευρωπαϊκού (Ελλάδα, Πορτογαλία). Η μεθοδολογία σύγκρισης

των τριών περιπτώσεων μελέτης στηρίζεται στην κατασκευή αξόνων ανάλυσης: της ιστορικής πορείας των κοινωνικών πολιτικών στέγης, των επιπτώσεων της κρίσης στο φαινόμενο των αστέγων και των κοινωνικών πολιτικών που αναπτύσσονται για την αντιμετώπιση του. Η εισήγηση διαπιστώνει τις διαφορετικές παραδόσεις κοινωνικών πολιτικών στέγης στα δύο αυτά καθεστώτα ευημερίας αλλά και ένα σημείο σύγκλισης: ότι οι πολιτικές λιτότητας οδηγούν σε σημαντική επιδείνωση των φαινομένων ακραίας φτώχειας, απειλώντας το ίδιο το δικαίωμα στη ζωή.

Στυλιανός Κατωμέρης, Υπ. Διδάκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Η Κοινωνική Οικονομία ως πολιτική απασχόλησης

Η συνεχής αστάθεια των δεικτών απασχόλησης και η ακραία φτώχεια που δημιούργησε στις βιομηχανικές κοινωνίες 18ου και 19ου αιώνων ενέτειναν τις κοινωνικές ανισότητες, πόλωσαν τις κοινωνίες, στιγματίσαν τους ανέργους και δημιούργησαν δυσλειτουργία στην αναδυόμενη αγορά εργασίας. Από τον 19ο αιώνα παρατηρείται έμφαση από την βάση της κοινωνίας σε έναν νέο χώρο, αυτόν της Κοινωνικής Οικονομίας, που είχε προτεραιότητα το κοινωνικό και όχι το οικονομικό αποτέλεσμα. Εκφράστηκε με την οργάνωση συνεταιρισμών και ενώσεων για την αντιμετώπιση των δυσλειτουργιών του καπιταλισμού και της ακραίας φτώχειας,

Οι οικονομικές και κοινωνικές κρίσεις συνεχίστηκαν και τον 20ο αιώνα αλλά η επιτυχημένη εφαρμογή μεταπολεμικά του Κείνσιανού μοντέλου και η πλήρης απασχόληση που ευαγγελίστηκε δεν διήρκεσε. Οι νέες περιόδους ύφεσης (δεκαετίες '70 και '80) οδήγησαν τα προηγμένα οικονομικά κράτη της Ευρώπης να αναζητήσουν εναλλακτικές πολιτικές και μεταξύ άλλων να ορίσουν (δεκαετία 1980) το πεδίο της ΚΟ ως χώρο εφαρμογής οικονομικών δραστηριοτήτων με στόχο την εργασιακή και κοινωνική ένταξη ευπαθών ομάδων.

Σήμερα στην εποχή των χρηματοπιστωτικών κρίσεων και της αποβιομηχάνισης, η ανεργία οδηγεί εργαζόμενους στην αχρηστία λόγω ασυμβατότητας προσόντων με απαιτήσεις σε μια ταχέως εξελισσόμενη αγορά εργασίας. Συζητάμε πλέον για μακροχρόνια άνεργους που (σύμφωνα με έρευνες) αποθαρρύνονται στην προοπτική επανένταξης τους λόγω ισχυρού ψυχολογικού φορτίου από την μακροχρόνια απραξία. Εξετάζουμε την προοπτική εφαρμογής πολιτικών για ασφαλή και ομαλή επανένταξη των μακροχρόνια ανέργων μέσω της ΚΟ ως ενδεικνυόμενου πεδίου ομαλής μετάβασης για μια εντελώς νέα επαγγελματική βιογραφία των μελών του.

Αντώνιος Κώστας, Δρ. Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, antonios_kostas@yahoo.gr
Ευάγγελος Χαϊνιάς, Υπ. Διδάκτορας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, vchainas@yahoo.gr
Οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις Ένταξης στην Ελλάδα. Μία σύντομη προσέγγιση

Αντικείμενο της εισήγησης είναι η συνοπτική παρουσίαση του ρόλου και της σημασίας των Κοινωνικών Επιχειρήσεων Ένταξης στην Ελλάδα, οι οποίες αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, στην αντιμετώπιση καταστάσεων φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, με την κάλυψη κοινωνικών και οικονομικών αναγκών των ατόμων που ανήκουν σε μειονεκτούσες ομάδες (ευάλωτες και ευπαθείς ομάδες πληθυσμού), κυρίως σε ζητήματα κοινωνικής προστασίας, κοινωνικής πρόνοιας, κοινωνικής αλληλεγγύης, πρόληψης και προαγωγής της υγείας, παροχής αγαθών σίτισης και στέγασης, εργασιακής ένταξης, υπηρεσιών εκπαίδευσης, συμβουλευτικής υποστήριξης, ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας κ.ά. Σκοπός της εργασίας είναι να περιγραφούν, να αποσαφηνιστούν και να καταγραφούν οι νομικές μορφές και η συμβολή των Κοινωνικών Επιχειρήσεων Ένταξης στη χώρα μας, σύμφωνα με το νέο τρέχον νομικό τους πλαίσιο (Ν. 4430/2016) με τίτλο: "Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της και άλλες διατάξεις" του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, σε συνδυασμό και με τα στοιχεία της "Ετήσιας Έκθεσης 2017 και Σχέδιο Δράσης για την Ανάπτυξη του Οικοσυστήματος της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας 2017-2023" της Ειδικής Γραμματείας Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας του ίδιου υπουργείου. Σημειώνεται ότι, στο νέο υπ. αριθμ. 4430/2016 νόμο, ο οποίος στοχεύει

σε συνέχεια των δύο προγενέστερων σχετικών νόμων (Ν. 2716/1999 και Ν. 4019/2011 των Υπουργείων Υγείας και Εργασίας αντίστοιχα) να “ξεκαθαρίσει το τοπίο”, οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις Ένταξης στην Ελλάδα διακρίνονται πλέον σε “Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Ένταξης Ευάλωτων Ομάδων”, σε “Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Ένταξης Ειδικών Ομάδων” καθώς και στους “Κοινωνικούς Συνεταιρισμούς Περιορισμένης Ευθύνης” του άρθρου 12 του Ν. 2716/1999 (οι οποίες με το Ν. 4430/2016 θεωρούνται αυτοδικαίως και Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Ένταξης).

Χρήστος Τσιλίκης, Δρ. Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, christostsilikis@gmail.com

Δυνατότητες και προοπτικές ενίσχυσης της απασχόλησης ατόμων από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες μέσω ανάπτυξης Κοινωνικών Επιχειρήσεων Εργασιακής Ένταξης στην Ελλάδα

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται έντονο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη του τομέα της κοινωνικής οικονομίας και η σημασία που της αποδίδεται αναφορικά με το ρόλο της στην ενίσχυση της απασχόλησης βαίνει συνεχώς αυξανόμενος. Η συμβολή του τομέα στην οικονομία και την απασχόληση στην Ευρώπη είναι αδιαμφισβήτητη. Πάνω από 13.6 εκ εργαζόμενοι απασχολούνται στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας στην Ευρώπη δηλαδή περίπου το 6.3% των εργαζομένων στις 28 χώρες. 19.1 εκ. άνθρωποι απασχολούνται με μισθωτή ή άμισθη εργασία στον τομέα και 232 εκ. είναι μέλη συνεταιρισμών ή άλλων φορέων της κοινωνικής οικονομίας. Συνολικά στην Ευρώπη υπάρχουν 2.8 εκ. φορείς και επιχειρήσεις που ανήκουν στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του CIRIEC, η χώρα μας σε όρους έμμισθης απασχόλησης στην κοινωνική οικονομία συγκρινόμενη με το σύνολο της έμμισθης απασχόλησης στην ΕΕ (2014-2015) παρουσιάζει πολύ χαμηλές επιδόσεις με ποσοστό μόλις 3.3%.

Στην παρούσα εισήγηση επιχειρείται η αποτύπωση της κατάστασης στην Ελλάδα (σε όρους απασχόλησης στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας) αξιοποιώντας τα πρόσφατα στοιχεία του Μητρώου κοινωνικής οικονομίας. Διερευνώνται οι δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης του πεδίου στο πλαίσιο των πολιτικών απασχόλησης και των νέων προοπτικών που προσφέρει ο ν.4430 για την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία ενώ παρουσιάζονται προτάσεις εφαρμοσμένης πολιτικής για την ενίσχυση της απασχόλησης ευπαθών κοινωνικών ομάδων μέσω της ίδρυσης κοινωνικών επιχειρήσεων εργασιακής ένταξης.

Άννα Κουμανταράκη, ΣΕΠ, ΕΑΠ, akoumantar@yahoo.gr

Δρόμοι της αλληλεγγύης και δρόμοι της σύγκρουσης στους εργασιακούς χώρους

Η εισήγηση προσπαθεί να ανιχνεύσει τις θεωρητικές προσεγγίσεις που έχουν ως κύριο σημείο αναφοράς την κοινωνική αλληλεγγύη και την κοινωνική σύγκρουση. Στηρίζεται κυρίως στην κριτική μελέτη του Ζίγκμουντ Μπάουμαν για το κλασικό έργο του Εμίλ Ντυρκέμ για την κοινωνική αλληλεγγύη. Ο Μπάουμαν θεωρεί ότι κατά την Μετανεωτερικότητα η κοινωνική αλληλεγγύη καθίσταται εξαιρετικά δυσχερής εξαιτίας της αποτελεσματικής λειτουργίας του πανοπτικού συστήματος. Το σύστημα αυτό ευνοεί ιδιαίτερα την υποταγή των επιμέρους ατόμων στους κοινωνικούς κανόνες νεκρώνοντας ταυτόχρονα τη συλλογική ζωή. Το παράδοξο είναι ότι παράλληλα με αυτή την απαισιόδοξη άποψη για τη δυνατότητα των ατόμων να οργανωθούν συλλογικά, ο Μπάουμαν θεωρεί ότι είναι καθήκον των κοινωνιολόγων να προσπαθήσουν να προτείνουν τρόπους τόνωσης της συλλογικής συνείδησης. Ο χώρος της εργασίας είναι ένας χώρος όπου η σύγκρουση μεταξύ κεφαλαίου και εργαζομένων έχει ενδελεχώς αναλυθεί. Εδώ μπορούμε να μιλήσουμε για δύο επίπεδα αλληλεγγύης και σύγκρουσης: το πρώτο είναι ανάμεσα στις δυνάμεις του κεφαλαίου και της εργασίας, και το δεύτερο είναι ανάμεσα στους εργαζομένους. Ενώ η κοινωνιολογική θεωρία ασχολήθηκε επισταμένα με το πρώτο επίπεδο, το ενδιαφέρον που έδειξε για το δεύτερο επίπεδο ήταν, κατά τη γνώμη μου, μειωμένο. Σε αυτό το δεύτερο επίπεδο επικεντρώθηκε ο Μπάουμαν στο έργο του, στηριγμένος σε μεγάλο βαθμό στην φιλοσοφία του Τόμας Χομπς για την ανθρώπινη φύση. Στόχος της συγκεκριμένης εισήγησης είναι να αναδείξει τις συνέπειες της φιλοσοφικής παράδοσης του Χομπς στις κοινωνιολογικές προσλαμβάνουσες της συλλογικής ζωής.

Θεωρητική Κοινωνιολογία

Σπύρος Μακρής, Επίκ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, smakris@uom.gr
Η Κοινωνιολογία στην Ύστερη Νεωτερικότητα. Η συμβολή του Zygmunt Bauman

Η ολική αναμόρφωση της κοινωνιολογίας και τη δη της κοινωνικής θεωρίας τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα οφείλουν πολλά τόσο στο Michel Foucault όσο και στον Κορνήλιο Καστοριάδη. Ωστόσο, η ακαδημαϊκή μορφή που συνέβαλε τα μέγιστα στην αναδιαμόρφωση των κοινωνιολογικών curricula στην ύστερη νεωτερικότητα είναι ο Zygmunt Bauman (1925-2017), που, με άξονα τη θεωρητική έννοια ή/και μεθοδολογία της *κοινωνιολογικής φαντασίας* (sociological imagination), από το ομώνυμο βιβλίο του ύστερου C. Wright Mills, επιχείρησε να αποτραβήξει, σταδιακά, την κοινωνιολογική σκέψη από τον παραδοσιακό θετικισμό προς μία δυναμική *ερμηνευτική* (hermeneutics) της κοινωνικής ζωής. Με την εισαγωγή της έννοιας της *ρευστής νεωτερικότητας* (liquid modernity), ο Bauman κατάφερε να εμπλέξει δημιουργικά το “μεταμοντέρνο πρόταγμα” στη διερεύνηση και ερμηνεία των κοινωνικών φαινομένων. Αν και ο Bauman, από τη δεκαετία του 1970 και μετά, συνδύασε την κοινωνιολογική παρουσία του με μία κίνηση πέρα από το μαρξισμό, κράτησε το πνεύμα Marx ζωντανό, συμπλέκοντας και συνθέτοντας την ενδέκατη μαρξική θέση στο Feuerbach με τέτοιον τρόπο, ώστε ο ρόλος της κοινωνιολογίας, με αιχμή την ερμηνεία, να παγιώνεται μέσα από την κοινωνική αλλαγή. Σε αυτήν την ανακοίνωση θα παρουσιάσουμε τις βασικές πτυχές της κοινωνιολογικής σκέψης του Zygmunt Bauman, με έμφαση στην κρίσιμη συμβολή του για την *επιστημονική πειθαρχία* (discipline) στον 21^ο αιώνα, αναζητώντας πιθανές επιδράσεις της σε μία ανανέωση όχι μόνο της κοινωνικής θεωρίας, αλλά, κυρίως, της κοινωνικής και πολιτισμικής πρακτικής.

Αλφρέδος Σταϊνχάουερ, ΣΕΠ ΕΑΠ & Πάντειο Πανεπιστήμιο, alf_steinhauer@yahoo.com
Η επανάσταση των δεξιοτήτων και η κρίση της αυθεντίας στην εποχή της παγκοσμιοποίησης

Η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης, και ειδικά με τη μορφή της επιβολής ενός διεθνικού πλαισίου έντονης οικονομικής -αλλά όχι μόνο- συνεργασίας και συνεργειών πέρα από τα εθνικά σύνορα, έχει εγείρει με μια καινοφανή μορφή τα ζητήματα τόσο του πολιτικού όσο και του κοινωνικού, σε όλες τους τις διαστάσεις. Τα ποικίλα φαινόμενα πολιτικά και κοινωνικά φαινόμενα που συνοδεύουν τη διαδικασία αυτή έχουν θεωρητικοποιηθεί πάνω σε διάφορες θεματικές από μια πλειάδα στοχαστών, όπως οι Susan Strange, Manuel Castells, και Immanuel Wallerstein και άλλοι.

Παρά το πλούσιο θεωρητικό αυτό πλαίσιο, λίγοι στοχαστές έχουν εμβαθύνει στις δυναμικές και τους μηχανισμούς που κινούν την μεταεθνική πολιτική και κοινωνική δομή όσο ένας σχετικά λιγότερο γνωστός – στην Ελλάδα τουλάχιστον- στοχαστής, ο διεθνολόγος James N. Rosenau. Ο Rosenau, όχι μόνο διατύπωσε ένα ρηξικέλευθο εννοιολογικό πρόγραμμα και μια σειρά από κρίσιμες ερευνητικές υποθέσεις γύρω από το φαινόμενο ήδη στα 1990 με τη γενική θεωρία της “περιδίνησης” (turbulence) (Rosenau 1990), αλλά και το κατεργάστηκε περεταίρω στην ύστερη θεωρία της “θρυμμενσωμάτωσης” (fragmentation: ο νεολογισμός αυτός παραπέμπει στην αλληλεπίδραση μεταξύ των δυναμικών του “θρυμματισμού” και της “ενσωμάτωσης”) (Rosenau 2003). Στον ευρύτερο ορίζοντα αυτών των θεωρήσεων τίθεται εν αμφιβόλω ο παραδοσιακός διαχωρισμός μεταξύ πολιτικής επιστήμης, κοινωνιολογίας και διεθνών σχέσεων καθώς σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης διαρρηγνύονται τα όρια μεταξύ διεθνών εξελίξεων και εσωτερικών στα κράτη διεργασιών.

Στην εισήγηση αυτή θα επικεντρωθούμε κυρίως στην προβληματική της “επανάστασης των δεξιοτήτων” και στη συναφή με αυτήν “κρίση της αυθεντίας”, δύο καίριες κοινωνικές διαδικασίες που, σύμφωνα με το σχήμα του Rosenau, έχουν δρομολογηθεί από την ευρύτερη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης.

Κώστας Ελευθερίου, Διδάσκων, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, costasele@gmail.com

Διαιρετικές τομές: Χρήση και καταχρήσεις μιας πολιτικο-κοινωνιολογικής έννοιας

Η θεωρία των διαιρετικών τομών (social cleavages) των Lipset και Rokkan ήταν από τις πιο σημαντικές προσπάθειες διασύνδεσης της κοινωνιολογίας και της πολιτικής επιστήμης. Οι δύο πολιτικοί κοινωνιολόγοι πρότειναν ένα πρότυπο ανάλυσης της γένεσης των πολιτικών κομμάτων, γειώνοντάς την σε θεμελιώδεις κοινωνικές διαίρεσης της νεωτερικότητας στο δυτικό κόσμο. Το εν λόγω θεωρητικό σχήμα υπήρξε μία από τις περισσότερο γόνιμες συνεισφορές στη μελέτη του κομματικού φαινομένου, καθώς υπερέβη αφενός τον πατροπαράδοτο βολονταρισμό της πολιτικής επιστήμης όπου προσέδιδε στο ίδιο το πολιτικό κόμμα μια απόλυτη αυτονομία επιλογών και αφετέρου απέφυγε κοινωνικούς αναγωγισμούς που οδηγούσαν σε πλήρη υποβάθμιση του πολιτικού. Βέβαια στο δημόσιο (μη επιστημονικό) διάλογο η έννοια “διαιρετική τομή” έχει υποστεί καταχρήσεις που ως ενός σημείου θέτουν σε αμφισβήτηση την ευρετική αξία της εν λόγω έννοιας. Σκοπός της προτεινόμενης ανακοίνωσης είναι α) να καταγράψει τις συνήθεις παρεξηγήσεις στη χρήση της έννοιας “διαιρετική τομή” και β) να αποκαταστήσει το επιστημονικό της περιεχόμενο με αναφορά στη δουλειά των Lipset και Rokkan. Ταυτόχρονα γ) θα αναπτυχθεί ένας προβληματισμός σχετικά με την κυρία διαιρετική τομή που φαίνεται να διανοίγεται στις ανεπτυγμένες κοινωνίες και στις στα αποτελέσματα αυτής στα αντίστοιχα κομματικά συστήματα.

Βασιλική Παπαγεωργίου, Έκτακτη Επικ., ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας & Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, ΕΑΠ, vasparag@yahoo.gr

Η συμβολική διάσταση της νεοφιλελεύθερης κυριαρχίας στη σύγχρονη Ελλάδα: Μια κριτική ανθρωπολογική προσέγγιση του πολιτικού

Το πολιτικό, προεξάρχον στοιχείο της δημόσιας σφαίρας στη σημερινή Ελλάδα της κρίσης, έχει διεισδύσει με πρωτοφανή ένταση σε πλείστες μορφές της κοινωνικής ζωής και της καθημερινότητας των πολιτών. Η πύκνωση των λόγων για το πολιτικό, εμφανίζεται, μάλιστα, όχι μόνο στο προσκήνιο της πολιτικής δράσης, αλλά και στο παρασκήνιο της καθημερινότητας ή των κοινωνικών δικτύων του κυβερνοχώρου.

Στόχος μου στην παρούσα μελέτη είναι να δώσω το περίγραμμα ενός τέτοιου πλαισίου συζήτησης που θα μπορούσε να χαρτογραφήσει την παρούσα κατάσταση με τη βοήθεια των θεωρητικών εργαλείων της ανθρωπολογικής και ευρύτερα της κοινωνικής θεωρίας.

Ιδιαίτερως, μάλιστα, εισηγούμενη εδώ τη συνεισφορά στο πεδίο της θεωρητικής μας σκέψης γύρω από το πολιτικό σήμερα, των αναλύσεων του Μπουρντιέ (Pierre Bourdieu), σε μια εποικοδομητική συνομιλία με την περισσότερο ιστορικά θεμελιωμένη δουλειά του Φουκώ (Michael Foucault). Επίσης υπογραμμίζονται ιδιαίτερα οι γόνιμες συμβολές του κριτικού διανοούμενου, γεωγράφου και ανθρωπολόγου, David Harvey.

Αφητηριακή γραμμή προβληματισμού για την παρούσα μελέτη αποτελεί η συμβολική διάσταση της νεοφιλελεύθερης οικονομικής και πολιτικής κυριαρχίας στην σημερινή Ελλάδα: συγκεκριμένα τίθενται στο φακό της θεωρητικής διερεύνησης, οι νέες μορφές κυριαρχίας και διακυβέρνησης που καθιερώνουν τους φορείς έγκυρων λόγων, και τα καθεστώτα αλήθειας, που εμπεδώνονται και διαχέονται δια της συμβολικής βίας.

Συγκεκριμένα, επισημαίνω και εστιάζω στις τέσσερες ακόλουθες δομές διάχυσης ηγεμονικής γνώσης, που συνιστούν καθεστώτα παραγωγής αλήθειας, τα οποία –προσαρμοσμένα στις μορφές της νεοφιλελεύθερης πολιτικής οικονομίας – είναι άμεσα συνδεδεμένα, υποστηρίζοντας το ένα το άλλο: α. Η εταιρική κουλτούρα, β. Η πολιτισμική παραγωγή, γ. Η εκπαίδευση, ο ακαδημαϊκός χώρος, η έρευνα, δ. Οι νέες μορφές κυβερνησιμότητας (που σχετίζονται, π.χ. με την πειθάρχηση των πολιτών στη δημόσια σφαίρα, με έμφαση στον δημόσιο αστικό χώρο, ή με την κουλτούρα του εθελοντισμού).

Εντός ενός κριτικού θεωρητικού πλαισίου που συνοπτικά σκιαγραφήθηκε παραπάνω, έχω θέσει τα κρίσιμα ερωτήματα στην προοπτική της διερεύνησης και ανάδειξης του πολιτικού στην παρούσα συγκυρία. Ποιοι είναι οι τόποι παραγωγής των κυρίαρχων ιδεολογικών λόγων και καθεστώτων γνώσης και αλήθειας γύρω από τον νεοφιλελευθερισμό; Ποια είναι τα βασικά πολιτισμικά πρότυπα που προτείνουν; Πώς διαμορφώνονται οι πολιτικές υποκειμενικότητες και οι όροι συμμετοχής στο πολιτικό; Ακόμη, θα διερευνήσω τις δυνατότητες και τα όρια των κινηματικών δράσεων και της πολιτικής αποτελεσματικότητας των λόγων αντίστασης στη νεοφιλελεύθερη κυριαρχία.

Ελένη Ρεθυμνωτάκη, Αναπλ. Καθηγήτρια, Νομική Σχολή ΕΚΠΑ, erethemn@law.uoa.gr

Γιάννης Φλυτζάνης, Υπ. Διδάκτορας, Νομική Σχολή ΕΚΠΑ, iflytzanis@gmail.com

Οπτικές και προοπτική για την κοινωνιολογία του δικαίου στην Ελλάδα

Από το μεσοπόλεμο και μετά, στη Νομική Αθηνών καλλιεργήθηκαν διαφορετικές κοινωνιολογικές παραδόσεις. Τα πορίσματα τους αφορούσαν την κοινωνική λειτουργία του δικαίου, εμπεριείχαν κοινωνική κριτική και έτειναν προς τη μεταρρύθμιση και προς τη κοινωνική χειραφέτηση. Πώς λοιπόν η μακρά παράδοση μπορεί να αξιοποιηθεί για το μέλλον; Ποιο είναι σήμερα το νόημα της διερεύνησης του δικαίου, των κανόνων, των θεσμών και των διαδικασιών του με τα θεωρητικά και εμπειρικά εργαλεία της κοινωνιολογίας; Η παρουσίαση θα εστιάσει στην αναζήτηση μίας χρήσιμης πυξίδας για μια μελλοντική κατεύθυνση της κοινωνιολογίας του δικαίου, όπου επιχειρείται να ενταχθεί το δίκαιο στην κοινωνία εξειδικεύοντας τις σχέσεις του με άλλα πεδία κοινωνικών σχέσεων. Η κοινωνιολογία του δικαίου ενεργοποιεί ένα υπόδειγμα σκέψης και έρευνας που εστιάζει στο δυναμικό διάλογο της γνώσης για το όλο (κοινωνία) με την γνώση για το μερικό (δίκαιο), σε μια διαρκή ανατροφοδότηση που παρέχει χρήσιμα γνωστικά εργαλεία για τη συναντίληψή τους. Με βάση τα παραπάνω, η κοινωνιολογία του δικαίου μπορεί να συνδεθεί με μείζονα ρεύματα της κοινωνικής θεωρίας τα οποία αφορούν και το δίκαιο, όπως αυτά εξελίσσονται από τον 20ο στον 21ο αιώνα, όπου με τον ένα ή άλλο τρόπο, διευρύνονται οι κοινωνικο-πολιτικοί όροι της θέσμησης ή/και αναδεικνύονται σχέσεις ανισότητας και εξουσίας. Μολονότι καμία θεωρητική παράδοση δεν παρέχει οριστικές απαντήσεις, οι φοιτητές μπορούν να αξιοποιήσουν την συσσωρευμένη γνώση και τα μεθοδολογικά εργαλεία για να μάθουν να θέτουν ερωτήσεις και να αναζητούν μόνοι τους απαντήσεις σχετικά με το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον του αντικειμένου της επιστήμης τους.

ΤΑΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Εισηγήσεις σε Poster

Μαρία Αμανατίδη, MSc Cultural Anthropology: Sustainable Citizenship, Utrecht University,
maria.amanatidi@gmail.com

Αναρχία: Μία προσωποποιημένη εθνογραφία δυνατοτήτων και περιορισμών και η μαγεία της Κυψέλης

Γνωρίζω ήδη ότι μέσα από την θεματική μου αλλά και τον τρόπο με τον οποίο έχω επιλέξει να την εκφράσω, δεν θα βαδίσω σε ένα υποσχόμενο πεδίο καθαρού ακαδημαϊσμού και παρορημένης κατά τη γνώμη μου αυθεντικότητας. Αντ'αυτού, θα προσπαθήσω να αγγίξω τις προθέσεις του σώματος, του μυαλού και του περιβάλλοντος. Αρχικά πίστευα ότι ήθελα να μιλήσω για την Αναρχία. Πολύ αργότερα συνειδητοποίησα ότι μιλούσα μέσω της Αναρχίας για αυτό που είχε καταγραφεί μέσα στο κεφάλι μου ως νόημά της. Για να γίνει αυτό όμως, μια κυψέλη έγινε το πεδίο μου, το φανταστικό μου σπίτι, και το φάσμα του ενδιαφέροντός μου άλλαξε. Οι απόψεις μου πέρασαν μέσα από το πρίσμα ενός άλλου είδους ζωής και άρχισα να δίνω σχήμα μέσω μιας διαφοροποιημένης οπτικής ικανότητας στο ζήτημα που θέλω να θέσω.

Όπως είχε γράψει και η ανθρωπολόγος Donna Haraway στο: "Situated Knowledges. The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective", 1988, "Δεν θέλουμε να σχηματίζουμε θεωρίες για τον κόσμο, πολύ λιγότερο δε, να δρούμε μέσα σε αυτόν υπό όρους Παγκόσμιων Συστημάτων" αλλά αυτό που χρειαζόμαστε είναι ένα παγκόσμιο δίκτυο διασυνδέσεων, συμπεριλαμβανομένης και της δυνατότητας έστω μερικής μετάφρασης γνώσεων ανάμεσα σε πολύ διαφορετικές, αλλά και διαφοροποιημένες από την εξουσία, κοινότητες." Συνοψίζοντας, θέλω να επιχειρήσω να μιλήσω για την Αναρχία μέσα από ένα περιβαλλοντολογικό παράδειγμα, αυτό της κυψέλης των μελλισών. Έτσι ίσως ανακατασκευαστεί η χρήση του δημοσίου λόγου και αντιληφθούμε πως η κοινωνικοπολιτική δύνη που θέτει η Αναρχία είναι ενσωματωμένη με την Πολιτική της Αίσθησης, του Συναισθήματος και του Χώρου, δηλαδή της φύσης του Ανθρώπου.

Μαρία Γερογιάννη, Δικηγόρος (LLM), ΕΚΠΑ, geroianni99@gmail.com

Η νομοθέτηση ως καταλύτης ή και εφιαλτήριο κοινωνικών αλλαγών

Η νομοθέτηση είναι ο βασικός μηχανισμός υλοποίησης των κρατικών πολιτικών που επαγγέλλεται η εκάστοτε κυβέρνηση και ως εκ τούτου -με ελάχιστες εξαιρέσεις- είναι μία διαδικασία που επιβάλλει άμεσα ή έμμεσα κοινωνικές αλλαγές που σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να είναι ραγδαίες και εντυπωσιακές. Ο τρόπος όμως που γίνεται σήμερα η νομοπαραγωγή έχει δείξει ότι υπάρχουν πολλές αστοχίες και προβλήματα, καθώς πολλοί νόμοι είτε εφαρμόζονται λανθασμένα, είτε πλημμελώς, είτε μένουν εντελώς ανεφάρμοστοι, είτε ακόμη οδηγούν σε εντελώς άλλα αποτελέσματα από τα αρχικώς επιδιωκόμενα. Ενδεικτικά θα εξεταστούν περιπτώσεις νόμων που εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία, όπως π.χ. η συνταξιοδότηση των άγαμων θυγατέρων που είχε ως αποτέλεσμα γεννήσεις παιδιών εκτός γάμου, καθώς οι γυναίκες προτιμούσαν να διατηρήσουν τη σύνταξη του πατέρα τους, από το να συνάψουν γάμο, οι περιορισμοί στις μεταθέσεις των στρατιωτικών που είναι διαζευγμένοι, με αποτέλεσμα «εικονικά» διαζύγια προκειμένου να αποφευχθεί η μετάθεση κ.ο.κ. Θα εξεταστούν όμως και παραδείγματα θετικής επίδρασης της νομοθέτησης, όπως η ένταξη των τριτέκνων στο πλαίσιο προστασίας για τους πολύτεκνους, έτσι ώστε να αντιμετωπιστεί η υπογεννητικότητα, η ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ε. που διευκόλυνε πολλούς νέους να

σπουδάσουν ή να εργαστούν στο εξωτερικό κ.ο.κ. Βασικός προβληματισμός λοιπόν της εισήγησης είναι το εάν η βελτίωση της νομπαρασκευαστικής διαδικασίας μπορεί να οδηγήσει σε «καλύτερους νόμους», δηλαδή εφαρμόσιμους και αποτελεσματικούς, οι οποίοι να αποτελούν εφελκτήριο θετικής κοινωνικής αλλαγής και όχι ανεφάρμοστους ή ακόμη χειρότερα «προβληματικούς νόμους» που πυροδοτούν προβλήματα και αναστάτωση στην κοινωνία.

Δημόπουλος Ανδρέας, Μεταπτυχιακός Φοιτητής, ΕΚΠΑ, andreasdimopoulos87@gmail.com

Διαφήμιση Προϊόντων και Έφηβοι: Τα μαγνητικά πεδία του Καταναλωτισμού

Η εργασία φιλοδοξεί να παρουσιάσει τον τρόπο με τον οποίο η διαφήμιση λειτουργεί σαν μαγνητικό πεδίο του καταναλωτισμού για τους εφήβους. Συγκεκριμένα θα αναλυθούν οι τρόποι με τους οποίους παρουσιάζονται οι έφηβοι στις διαφημίσεις, πως προωθούνται τα καταναλωτικά προϊόντα σε αυτήν την κοινωνική και ηλικιακή ομάδα και πως αναπαριστούνται, πλάθονται και οριοθετούνται οι σχέσεις των εφήβων με τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας στο διαφημιστικό χώρο εντός των δυναμικών καταναλωτικών συνθηκών.

Δρακονταειδής Γεώργιος, Φοιτητής Αρχιτεκτονικής ΕΜΠ, gdrakontaidis@gmail.com

Τριασδιάστατη εκτύπωση και αρχιτεκτονική: Η επίδραση στην κοινωνία

Σε αυτό το έγγραφο αναλύουμε τις εφαρμογές της τρισδιάστατης εκτύπωσης στην αρχιτεκτονική ώστε να μελετήσουμε την επίδραση της στην κοινωνία. Αρχικά, εξηγούμε σύντομα την εξέλιξη της συγκεκριμένης τεχνολογίας με έμφαση στον κατασκευαστικό κλάδο. Στη συνέχεια, αναφέρουμε τις δυνατότητες-δυναμικές αλλά και τους περιορισμούς της όσον αφορά τη δημιουργία χωρικών ποιοτήτων στις σύγχρονες και μελλοντικές πόλεις μιας και λόγω των ιδιοτήτων της, ωθεί τους αρχιτέκτονες-κατασκευαστές σε καινοτόμες λύσεις. Η δυνατότητα δημιουργίας πολύπλοκων μορφών με μεγάλη λεπτομέρεια και ακρίβεια σε συνδυασμό με πιθανό χαμηλό κόστος απελευθερώνει σχεδιαστικά τους αρχιτέκτονες και εξοικονομεί πόρους της κοινωνίας αφού τα νέα υλικά που χρησιμοποιούνται είναι φιλικά στο περιβάλλον ενώ οι εργατώρες που απαιτούνται συνεχώς μειώνονται λόγω της αυτοματοποίησης της παραγωγής. Έπειτα επικεντρωνόμαστε στην επίδραση της τρισδιάστατης εκτύπωσης στον άνθρωπο μιας και η δυνατότητα παραγωγής αρχιτεκτονικού χώρου όχι μόνο επηρεάζει τη ζωή των ανθρώπων αλλά οδηγεί σε σημαντικούς μετασχηματισμούς επαναπροσδιορίζοντας την καθημερινότητά τους, την οικονομία και την κοινωνία.

Έλενα Κατσένιου, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, elenakatseniou@gmail.com

Κοινωνικό-χωρικές διαφοροποιήσεις και αντιλήψεις για τη μετανάστευση: Η περίπτωση της Μυτιλήνης, Καλοκαίρι 2015

Το φαινόμενο της μετανάστευσης είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο που αγγίζει άμεσα και την Ελλάδα. Δημιουργεί οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές αλλαγές. Οι δυσκολίες κοινωνικής ένταξης των μεταναστών ενισχύουν ξενοφοβικές και ρατσιστικές αντιδράσεις. Κοινωνικοί διαχωρισμοί αλλά και χωρικοί διαχωρισμοί εμφανίζονται με το φαινόμενο της μετανάστευσης.

Η Μυτιλήνη ως περιοχή έρευνας, αποτελεί μία νησιωτική περιοχή της Ελλάδας με πολύ χαρακτηριστική γεωγραφική θέση και με μεγάλη ιστορική σημασία. Η μετανάστευση είναι συνδεδεμένη με το νησί από πολύ παλιά και συνεχίζει να χαρακτηρίζει το νησί της Λέσβου. Οι άνθρωποι που περνάνε στο νησί, έρχονται σε επαφή με τους κατοίκους του νησιού και τις αντιλήψεις τους.

Η παρούσα μελέτη εστιάζει στις κοινωνικο-χωρικές διαφοροποιήσεις και αντιλήψεις των κατοίκων της πόλης της Μυτιλήνης. Για την έρευνα δόθηκαν σε τέσσερις περιοχές της πόλης της Μυτιλήνης ερωτηματολόγια. Συγκεντρώθηκαν αρχικά κάποια θεωρητικά και ιστορικά στοιχεία για τις περιοχές έρευνας. Οι ερωτηθέντες επιλέχθηκαν με βάση το αν κατοικούν σε μια από τις παραπάνω περιοχές που

αναφέρθηκαν ή ζουν σε κάποια περιοχή από αυτές πολλές ώρες για προσωπικούς λόγους, για παράδειγμα εργάζονται στη περιοχή. Η ολοκλήρωση των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε σε διάστημα 2 μηνών, Ιούλιο και Αύγουστο το Καλοκαίρι του 2015. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι υπάρχει διαφοροποίηση όχι μόνο μεταξύ των φύλων (άντρας – γυναίκα) αλλά και με την περιοχή διαμονής τους, την κοινωνική κατάσταση στην εργασία και την ηλικία τους. Με βάση αυτά επηρεάζετε η διαμόρφωση των αντιλήψεων των κατοίκων της Μυτιλήνης σχετικά με το θέμα της μετανάστευσης και η κάθε περιοχή παρουσιάζει ένα ιδιαίτερο τρόπο έκφρασης.

Μάριος-Αριστοτέλης Κουλούρης, Απόφοιτος ΠΜΣ Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, marioskoulouris@gmail.com

Για τη σχέση ανεργίας-αυτοκτονίας: Συμβολή στην κοινωνιολογική διερεύνηση της αυτοκτονίας

Με το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, πληροφορούμαστε για τη ραγδαία άνοδο των αυτοκτονιών. Η ανεργία φιγουράρει ως ο βασικός παράγοντας, που είναι ικανός να οδηγήσει κάποιον/α στην αυτοκτονία. Ωστόσο, είναι όντως τόσο ξεκάθαρη η σχέση ανεργίας-αυτοκτονίας. Αφορά όλες ανεξαιρέτως τις οικονομικά ενεργές ομάδες του πληθυσμού. Στην παρούσα εισήγηση, θα ακολουθήσουμε τα στατιστικά δεδομένα από το 2000 έως το 2014 και, πατώντας στα χνάρια του Durkheim, θα προσπαθήσουμε να ρίξουμε φως στη συσχέτιση αυτή, προτείνοντας παράλληλα τον παράγοντα της κοινωνικής αναγνώρισης ως προϋπόθεση της κοινωνικής συνοχής.

Στεργιανή Λιάκου, Γεωγράφος (MSc), Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, liakstel@gmail.com

Μεταναστευτικές ροές στη Νότια Ευρώπη: Η ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα και την Ιταλία

Οι μεταναστευτικές ροές στην Ευρώπη αυξάνονται ραγδαία τις τελευταίες δεκαετίες. Η οικονομική ανάπτυξη των χωρών, ο κοινωνικός αποκλεισμός και η ζήτηση για φθινό εργατικό δυναμικό συνέβαλαν στην αύξηση των εισροών στον Ευρωπαϊκό Νότο.

Σκοπός της περίληψης είναι η περιγραφή της κατανομής και της σύγκρισης των απασχολούμενων μεταναστών στις περιφέρειες της Ελλάδας και της Ιταλίας. Παραπέμποντας στις σχετικές βιβλιογραφικές πηγές και τα στοιχεία απογραφής πληθυσμού, η ένταξη διαμορφώνεται βάσει των δημογραφικών και κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών των μεταναστών.

Η πλειοψηφία των μεταναστών εγκαθίστανται στην Ελλάδα προκειμένου να αποκτήσει μια θέση εργασίας. Οι ντόπιοι των αγροτικών περιφερειών αναζητούν άρρενες εργάτες στη γεωργία και γυναίκες στις οικιακές υπηρεσίες. Αντίθετα, στις αστικές περιφέρειες υπάρχει ζήτηση για μετανάστες υψηλού μορφωτικού επιπέδου ώστε να εργαστούν ως μισθωτοί σε διάφορες υπηρεσίες.

Στην Ιταλία, οι αλλοδαποί εμφανίζουν υψηλή συγκέντρωση σε περιοχές με αυξημένες δυνατότητες εργασίας. Οι βόρειες ανεπτυγμένες περιοχές αναζητούν ειδικευμένους μετανάστες στις κατασκευές και τις υπηρεσίες, ενώ οι νότιες περιοχές χρειάζονται ανειδίκευτους και χειρώνακτες εργάτες για την κάλυψη των οικιακών υπηρεσιών και της γεωργίας αντίστοιχα.

Οι περιφέρειες των χωρών μελέτης παρουσιάζουν σημαντικές ομοιότητες και διαφορές σχετικά με την απασχόληση των μεταναστών από το 2001 έως το 2011. Η πληθυσμιακή αύξηση επικρατεί στις χώρες μελέτης, αλλά οι γηγενείς και οι μετανάστες αντιστοιχούν σε εκατομμύρια άτομα στην Ιταλία. Το 2011, η πλειοψηφία των απασχολούμενων μεταναστών ενασχολείται στον τριτογενή τομέα των χωρών μελέτης. Οι αυτοαπασχολούμενοι μετανάστες ιδρύουν νέες επιχειρήσεις στην Ιταλία, ενώ στα αστικά κέντρα της Ελλάδας οι μετανάστες εργάζονται στη δημόσια διοίκηση και τον τουρισμό.

Συνοψίζοντας, προκύπτει ότι οι απασχολούμενοι μετανάστες αυξάνονται σημαντικά στις χώρες μελέτης. Παρόλο που οι μεταναστευτικές ροές δεν προσδιορίζονται με ακρίβεια, το μέγεθος των εισροών με σκοπό την εύρεση εργασίας μεταβάλλεται διαρκώς στη Νότια Ευρώπη.

Μαρία Μαρίνη, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο, marinimaria1994@yahoo.com
Η Χρυσή Αυγή στο Κοινοβούλιο: Αντιμνημόνιο και εναντίωση στη μετανάστευση (Ιούλιος 2012-Δεκέμβριος 2017)

Η Χρυσή Αυγή είναι ένα κόμμα που ανήκει στην εξτρεμιστική άκρα δεξιά. Παρά το ακραίο προφίλ της, προβάλλοντας μια αντι-συστημική ιδεολογία και ρητορική κατάφερε να ανελιχθεί σε τρίτο κόμμα στο Ελληνικό Κοινοβούλιο. Σκοπός της παρούσας εισήγησης, η οποία αποτελεί τμήμα της έρευνας για τη διπλωματική εργασία μου, είναι η ανάλυση του λόγου των βουλευτών της Χρυσής Αυγής, όπως αυτός εκφράζεται στις ομιλίες τους στην Ολομέλεια της Βουλής από το 2012 μέχρι σήμερα. Συγκεκριμένα, στην παρουσίασή μας θα επεξεργαστούμε τις ομιλίες των βουλευτών που έχουν μια διαρκή κοινοβουλευτική παρουσία από το 2012 μέχρι σήμερα. Στόχος μας είναι να αναδειχθούν οι θεματικές που απασχολούν τους βουλευτές οι οποίοι ανήκουν στον σκληρό «πυρήνα» της Χρυσής Αυγής. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, κόμματα της άκρας δεξιάς δίνουν λιγότερη έμφαση σε ζητήματα εθνικής οικονομίας, προβάλλοντας περισσότερο ζητήματα μετανάστευσης αλλά και νόμου και τάξης. Ωστόσο, καθώς στην περίπτωση του αρχηγού της Χρυσής Αυγής παρατηρείται μια σαφής προτίμηση στις τοποθετήσεις του στη Βουλή σε θέματα με αντιμνημονιακό και οικονομικό περιεχόμενο, ενώ ο εκπρόσωπος Τύπου και ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος προκρίνουν να αναφέρονται σε θέματα με αντιμεταναστευτικό και ευρύτερο κοινωνικο-πολιτισμικό περιεχόμενο. Εν κατακλείδι, θέλουμε να διερευνήσουμε το πώς θεματοποιούνται εκ μέρους της Χρυσής Αυγής οι δύο αυτές θεματικές κατηγορίες (οικονομικά ζητήματα/αντιμνημόνιο και κοινωνικοπολιτισμικά/εναντίωση στη μετανάστευση), καθώς και αν υπάρχει διαφοροποίηση στον τρόπο που η Χρυσή Αυγή διαμορφώνει την ατζέντα της μέσα κι έξω από τη Βουλή.

Κάρμεν Μίσιου, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο, kar.mis1990@gmail.com
Η προσφυγική κρίση ως ευκαιρία για την ελληνική ακροδέξια: Ρατσιστικές επιθέσεις εις βάρος προσφύγων (2015-2017)

Η εισήγηση, που στηρίζεται στην έρευνα για την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας, επιχειρεί να αποτυπώσει τη ρατσιστική βία στην Ελλάδα με αιχμή το προσφυγικό, όπως εμφανίζεται στον τύπο και στα δελτία των αρμόδιων φορέων. Ουσιαστικά, στόχος του εγχειρήματος είναι η ανάδειξη της εμπλοκής της Χρυσής Αυγής, καθώς και ορισμένων ακόμη οργανώσεων της άκρας δεξιάς στο ρατσιστικό έγκλημα. Στο πλαίσιο αυτό, έχει μελετηθεί το χρονικό διάστημα μεταξύ Ιανουαρίου του 2015 και Δεκεμβρίου του 2017. Ουσιαστικά, η εν λόγω χρονική περίοδος συνάδει με το ξέσπασμα, την κορύφωση και τη μετέπειτα σταδιακή διαχείριση της προσφυγικής κρίσης. Τα ευρήματα έχουν κατηγοριοποιηθεί στη βάση της μορφής της ασκούμενης βίας (λεκτική, σωματική και συμβολική), του τύπου δράστη, καθώς και της γεωγραφικής και χρονικής κατανομής τους. Ακόμη, μελετάται η στοχοθεσία των συγκεκριμένων επιθέσεων, αν δηλαδή η ρατσιστική βία εξαντλείται στους πρόσφυγες, ή αν η προαναφερθείσα δραστηριότητα στοχοποιεί και άλλα υποκείμενα ή εγχειρήματα, τα οποία σχετίζονται με το προσφυγικό. Παράλληλα, εξετάζεται η συμμετοχή βουλευτών και στελεχών της Χρυσής Αυγής σε κινητοποιήσεις πολιτών και διαμαρτυρίες εναντίον των προσφύγων, ενώ σημαντικό στοιχείο της έρευνας είναι η συνεργασία της ελληνικής άκρας δεξιάς με ομάδες πολιτών και τις αστυνομικές ή λιμενικές αρχές. Εν κατακλείδι, η συγκεκριμένη εισήγηση αποπειράται να διερευνήσει τα αίτια άνθισης τους φαινομένου της ρατσιστικής βίας σε συγκεκριμένες περιοχές της ελληνικής επικράτειας και τη συνάφεια, που υφίσταται μεταξύ τύπου δράση και είδους ασκούμενης βίας. Η ερευνητική υπόθεση, που διατρέχει το εγχείρημα είναι, ότι η εμπλοκή ακτιβιστών της άκρας δεξιάς στη ρατσιστική βία αφενός αναβαθμίζει ποσοτικά και ποιοτικά τη ρατσιστική βία και αφετέρου λειτουργεί ως πυροκροτητής για τη διάχυση ρατσιστικών πρακτικών στις τοπικές κοινωνίες.

Λουζέλα-Μαρίνα Ντάφλα, Φοιτήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, gs21555@hua.gr

Αναστασία Τσακίριδη, Φοιτήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Διάθεση προϊόντων χωρίς μεσάζοντες-Χαρτογράφηση μιας νέας μορφής κοινωνικής αλληλεγγύης στο πλαίσιο ανάπτυξης εναλλακτικών δικτύων τροφίμων. Μια βιώσιμη πρακτική ή απλά ένα νέο κοινωνικό φαινόμενο αντίστασης στην οικονομική κρίση

Η μέθοδος που ακολουθείται περιλαμβάνει: ανασκόπηση βιβλιογραφίας, συλλογή και ανάλυση δημοσιευμάτων κυρίως από τον ηλεκτρονικό τύπο, ανάλυση πρωτογενών στοιχείων από επιτόπια έρευνα σε σημεία διάθεσης και σύγκριση τιμών προϊόντων από διάφορα σημεία διάθεσης. Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν χαρτογράφηση δικτύων διανομής των διατιθέμενων προϊόντων, πίνακες και γραφήματα με συγκρίσεις τιμών προϊόντων του Οργανισμού Κεντρικών Αγορών και Αλιείας ΑΕ, αγορών διάθεσης προϊόντων χωρίς μεσάζοντες και ενδεικτικά σούπερ-μάρκετ. Οι συγκρίσεις τιμών θα αφορούν σε ίδια ή παρεμφερή εποχιακά και βασικά προϊόντα. Στα συμπεράσματα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας με τις απόψεις της ερευνητικής ομάδας ως προς τον τρόπο εμφάνισης της δράσης χωρίς μεσάζοντες, την εξέλιξη της, αλλά και τη βιωσιμότητα ή μη αυτής της εναλλακτικής μορφής διάθεσης τροφίμων.

Σοφία Παπιδάκη, Κοινωνιολόγος (MSc), Πάντειο Πανεπιστήμιο, spapidaki@gmail.com

Η διάσταση της ορατότητας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης υπό το πρίσμα της επιτήρησης και της ιδιωτικότητας: Ποιοτική έρευνα σε φοιτητές/φοιτήτριες του Παντείου Πανεπιστημίου

Κεντρικό ρόλο στη μεταμόρφωση του κόσμου έχουν οι ψηφιακές τεχνολογίες, και καλείται η επιστήμη της Κοινωνιολογίας να ασχοληθεί με τις αλλαγές τις οποίες επιφέρουν στα άτομα και στις κοινωνίες. Στις καθημερινές ρουτίνες των ανθρώπων έχει ενταχθεί η χρήση του ψηφιακού κόσμου (digital world) και ειδικότερα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (social networking sites). Λόγοι επικοινωνίας, εκπαίδευσης, ενημέρωσης και παρακολούθησης/επιτήρησης για το τί συμβαίνει σε φίλους/φίλους φίλων, ακολούθους, κλπ. καθιστούν «αναγκαία» την χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Η παρούσα εισήγηση εξετάζει ζητήματα ορατότητας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και εμπλουτίζεται από τις αντιλήψεις των φοιτητών/φοιτητριών που είναι χρήστες ή καταναλώνουν, κατά μία άλλη άποψη, τις ψηφιακές εκδοχές του εαυτού τους και των άλλων. Η μελέτη της ορατότητας, υπό το πρίσμα της επιτήρησης και ιδιωτικότητας, αποτελεί μέρος της βιβλιογραφικής και ποιοτικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της διπλωματικής μου εργασίας στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου. Η ορατότητα αποτελεί διάσταση της φουκωϊκής παράδοσης η οποία εμπίπτει στην έννοια της επιτήρησης. Οι χρήστες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης άλλοτε επιλέγουν να γίνονται ορατοί οικειοθελώς (πχ οι αναρτήσεις των χρηστών δημόσια ή σε φίλους) και άλλοτε λιγότερο οικειοθελώς (πχ με την μέθοδο της ετικετοποίησης, tag). Για παράδειγμα, το όνομα και το επώνυμο, όπως άλλα προσωπικά στοιχεία είναι κάποια από αυτά που επιτρέπουν οι χρήστες να γίνονται ορατά. Ορισμένοι εξ αυτών συσχετίζουν άμεσα την ορατότητα με τις διαφημίσεις. Ένα κράμα ψηφιακών δεδομένων προσωπικών και μη (προτιμήσεις, συμπεριφορές, σκέψεις και συναισθήματα) παράγεται από τους χρήστες για να αναπαραχθεί στη συνέχεια από αλγόριθμους και εταιρίες ή από οποιοδήποτε έχει ενδιαφέρον.

Άγγελος Σπύρου, Μεταπτυχιακός Φοιτητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ευστάθιος Λούπας, Υπ. Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, efsta9412@gmail.com

Μεταναστευτική πολιτική και άσυλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Το κείμενο που ακολουθεί αφορά τη μεταναστευτική πολιτική και πολιτική ασύλου της ΕΕ. Αρχικά, κάνουμε μία σύντομη εισαγωγή τονίζοντας το φαινόμενο της έντονης μεταναστευτικής και προσφυγικής ροής που παρατηρείται από παλιά στην ΕΕ καθιστώντας σαφέστατη την ανάγκη διαμόρφωσης μία κοινής πολιτικής μετανάστευσης και ασύλου σε επίπεδο ΕΕ η οποία θα αφορά όλα τα κράτη μέλη της. Όσο αφορά τη

μεταναστευτική πολιτική κάνουμε αναφορά στη Συνθήκη της Λισαβόνας, στα Ευρωπαϊκά Προγράμματα για τη Μετανάστευση, στη νομοθεσία της ΕΕ και τέλος παραπέμπουμε στη συμβολή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Στην επόμενη ενότητα, θα ασχοληθούμε με την πολιτική ασύλου της ΕΕ και πιο συγκεκριμένα στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, της Λισαβόνας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, τη νομοθεσία ασύλου της ΕΕ και τέλος κάνουμε αναφορά στο έργο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Έχοντας καλύψει τα δύο βασικά θέματα της εργασίας, θα μελετήσουμε πιο διεξοδικά τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ με τη Συνθήκη του Σένγκεν στην οποία αναφέρονται το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS), το Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις (VIS) και ο Frontex. Τέλος, ολοκληρώνουμε τις εξελίξεις στη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ με την εμπλοκή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

ΠΑΝΤΩΝ
ΧΡΗΜΑΤΩΝ
ΜΕΤΡΩΝ
ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΕΚΕ)
HELLENIC SOCIOLOGICAL SOCIETY (HSS)

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σχολή Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας & Εφαρμοσμένων Οικονομικών

Ελ. Βενιζέλου 70 | Καλλιθέα | Τ.Κ. 17671